

αγροτική

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΜΑΔΙΑΝΟΥ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΑΙ ΔΟΙΠΑΙ ΧΩΡΑΙ ΛΙ ΒΡΕΧΟΜΕΝΑΙ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Ωτικούς τούς υπερφέρειους; τόν άνωτάτων σχελῶν τοῦ Κρατούς,
Εὐελπίδων; Αεροπερίκης, Δουκίμων, Ανωτάτης
σχελῆς σικονοεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν. τοὺς
παθήτους τῶν Μέσων ἐμπορικῶν σχελῶν. Ποσκτικῶν
Δυκείων κ. λ. π.

ΕΚΔΟΣΙΣ Α

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1934

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1934 ΗΑΔ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΜΑΔΙΑΝΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΧΩΡΑΙ ΑΙ ΒΡΕΧΟΜΕΝΑΙ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

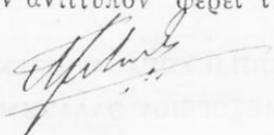
Διά τεὺς ὅπεφηφίεις τῶν ἀνωτάτων σχολῶν τοῦ Κράτους, Εὐελπίδων, Αεροπερίας, Δεσκίμων, Ἀνωτάτης σχολῆς σίκνονεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιστημῶν, τεὺς μαθητὰς τῶν Μέσων ἐμπορικῶν σχολῶν, Πρακτικῶν Δυκείων κ. λ. π.

ΕΚΔΟΣΙΣ Α'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1934
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΕΠΙΧΟΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΟΔΙΩΝ ΕΠΙΧΟΔΙΩΝ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΝΗΜΗΝ
ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΜΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“Η ελλειψις εἰδικῆς καὶ πλήρους «Παγκοσμίου Γεωγραφίας» περιεχούσης τὴν ἀπαιτούμενην ὥλην διὰ τοὺς πρεοργιζομένους νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τάς ἀνωτάτας σχολάς τοῦ Κράτους, ὡς καὶ εἰς τάς στρατιωτικάς καὶ τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν προέτρεψεν ἡμᾶς εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ἔκδοσιν τοῦ παρόντος ἐγχειριδίου.

Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον περιελάβομεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ δῆλην τὴν ἀπαραίτητον ἐκείνην ὥλην, ἢτις, ὡς ἡ πεῖρα ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ἀρτίως θὰ καταρτίσῃ τοὺς ὑποψήφιους πρὸς ἐπιτυχίαν κατὰ τὰς εἰσαγωγικὰς αὐτῶν ἔξετάσεις.

‘Ανοπτέσσομεν διεξοδικῶς, ὅσον ἀριόζει, τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῶν διαφόρων τημάτων τῆς γῆς, τὴν οἰκονομικὴν σημειώσιαν τούτων ὡς καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἄποιν, κατὰ τὰς τελευταίας χωρογραφικὰς καὶ πολιτειακὰς διεθνεῖς μεταβολὰς καὶ μεταρρυθμίσεις, αἵτινες προέκυψαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, συνῳδὰ τοῖς τελευταίοις στατιστικοῖς δεδομένοις.

Δὲν ἀποκρύπτομεν δ' ὅφ' ἐτέρους τὴν βάσιμον ἐλπίδα, ὅτι ἡ «Παγκόσμιος Γεωγραφία» ἡμῶν θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἄριστον βιοήθημα καὶ διὰ τοὺς μαθητάς Μέσων Ἐμπορ. Σχολῶν, οἵτινες θὰ ενδίσκωσιν ἐν αὐτῇ σαφῆ, πλήρη καὶ παιδαγωγικὴν ταξινόμησιν τῆς διδακτέας ὥλης.

Χρησιμώτατον καὶ τερπνότατον θὰ είναι ὁμοίως ἀνάγνωσμα καὶ διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ πλουτήσωσι καὶ εὐδύνωσι τὰς γεωγραφικὰς καὶ οἰκονομικὰς γνώσεις αὐτῶν, διότι ἐν τῇ «Παγκόσμιῳ Γεωγραφίᾳ» περιελήφθη πᾶν ὅ,τι διδάσκει καὶ συγχρόνως τέρπει.

‘Ἐν τῇ πεποιηθήσει, ὅτι τὸ βιβλίον ἡμῶν τοῦτο θὰ προσφέρῃ θετικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν σπουδάζουσαν, ίδιως, νεολαίαν καὶ θὰ πληρώσῃ ὑφιστάμενον κενόν, θὰ λογισθῶμεν εὐτυχεῖς, ἐὰν τούτου ἐπιτύχωμεν καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν κ. κ. συναδέλφων τύχῃ τὸ παρόν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς.

‘Αθῆναι, Μάρτιος 1934

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Πραλατικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Γεωγραφία είναι ή έπιστήμη, ή όποια έξετάζει και περιγράφει τὴν γῆν, νοούμενην οὐχὶ ὡς μαθηματικὴν έπιφάνειαν, ἀλλ' ὡς τὸ ἀνώτατὸν στρῶμα τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς, ἀποτελούμενον ἀπὸ ὅλας τὰς μορφὰς τῆς ἀνοργάνου φύσεως: τὴν στερεάν, ὑγράν, ἀέριον, φιλοξενοῦν δὲ καὶ ὅλην τὴν δργανικὴν φύσιν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Η Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα:

1) Τὴν Φυσικὴν Γεωγραφίαν, ή όποια έξετάζει τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν μορφὴν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰς καταστάσεις τῆς περὶ αὐτὴν ἀτμοσφαίρις, δηλ. τὸ κλῖμα, τὰ ὄδατα τὸν διαμελισμὸν τῆς ξηρᾶς καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς.

2) Τὴν Μαθηματικὴν ή Ἀστρονομικὴν Γεωγραφίαν, ήτις έξετάζει τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὰς κινήσεις καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα.

3) Τὴν Ἀνθρωπογεωγραφίαν ή Πολιτικὴν Γεωγραφίαν, ήτις έξετάζει τοὺς ἀνθρώπους ὡς σύνολον, τὴν προέλευσιν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ὡς καὶ τὴν διανομὴν αὐτῶν εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τῆς γῆς.

4) Τὴν Οἰκονομικὴν Γεωγραφίαν, ήτις έξετάζει τὸν οἰκονομικὸν πλοῦτον τῆς γῆς καὶ εἰδικώτερον τὴν διανομὴν τούτου εἰς ἔκαστην χώραν, ὡς καὶ ὅλους τοὺς παράγοντας τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων καὶ τὴν βιομηχανίαν, συγκοινωνίαν, ἐμπόριον κ.τ.λ.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Σχῆμα καὶ μέγεθος τῆς γῆς. Πρῶτοι οἱ ἀρχαῖοι "Ἐλληνες φιλόσοφοι προτίθησκεν πότε τὸ Νότιόρθιο Εκπάντευτήν τον πόλιτον

ειδὲς δηλ. δὲν εἶναι ἀκριβέστατα σφαιρικὸν, ἀλλὰ πεπιεσμένη δλίγον κατὰ τοὺς πόλους καὶ ἔξογκωμένη κατὰ τὸν Ἰσημερινόν. Ἡ περιφέρεια τῆς γῆς εἶναι περίπου 40.000 χιλιόμετρα, η δὲ ἐπιφάνεια αὐτῆς 510 ἑκ. τ.χιλμ. Ἡ ἀκτὶς τῆς γῆς πρὸς τοὺς πόλους εἶναι 6.356 χ.λ.μ. ἐνῷ η ἀκτὶς πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν ἔχει μῆκος 6.377 χιλμ., ητοι παρουσιάζει διαφορὰν ἐπὶ πλέον τῆς πρὸς τοὺς πόλους ἀκτῖνος ἐξ 21 χιλ.]μ.

Κινήσεις τῆς γῆς. Ἡ γῇ ἐκτελεῖ δύο κυρίως κινήσεις. Ἡ μία κίνησις αὐτῆς γίνεται περὶ τὸν ἄξονα τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς μίαν ήμέραν, ἀποτελουμένην ἐξ 24 ὥρῶν καὶ δινομάζεται περὶ τὸν "Ηλιον. Ἡ δεύτερα γίνεται ἐν τῷ διαστήματι καὶ περὶ τὸν "Ηλιον. Ἡ δ' ἐτέρα αὗτη κίνησις λέγεται περὶ φορὰ τῆς γῆς καὶ ἐκτελεῖται ἐν χρονικῷ διαστήματι 365 ήμερῶν 5 ὥρ. 48' 49''. Ἀποτέλεσμα τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς ἔναι τὸ φαινόμενον τῆς ήμέρας καὶ τῆς νυκτός, τῆς δὲ περιφορᾶς αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους.

Ἡ τροχιά, ἡ διαγραφομένη ὑπὸ τῆς γῆς κατὰ τὴν περιφοράν της λέγεται ἐκλειπτική, διότι ὅταν ἐπ' αὐτῆς εὑρεθῇ ὁ ἥλιος, ἡ γῇ καὶ ἡ σελήνη, συμβαίνουσιν αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἥλιου καὶ τῆς σελήνης· εἶναι δὲ σχήματος ἐκλειψειδοῦς.

"Ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ περὶ τὴν ὅποιαν στρέφεται αὕτη ἐντὸς 24 ὥρῶν, ἔχει δὲ μῆκος 12.712 χιλμ. καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου αὐτῆς. Τὰ σημεῖα εἰς ἣ περατοῦνται ὁ ἄξων λέγονται πόλοι. Οὗτοι εἶναι ἀκίνητοι καὶ δινομάζονται Βόρειος ὁ εἰς καὶ Νότιος ὁ ἔτερος.

ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ, ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΣ, ΜΙΚΡΟΙ ΚΥΚΛΟΙ

Ίσημερινός εἶναι ὁ μέγιστος κύκλος, ὃστις εἶναι κάθετος ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς καὶ ἀπέχει ἵσον ἀπὸ τοὺς πόλους αὐτῆς.

"Ο ίσημερινὸς διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἵσα ήμισφαίρια, τὸ Βόρειον καὶ τὸ Νότιον.

Μεσημβρινός εἶναι ὁ μέγιστος κύκλος, ὃστις διέρχεται διὰ τῶν πόλων καὶ εἶναι ἐπομένως κάθετος ἐπὶ τὸν ίσημερινόν. Ο ίσημερινός εἶναι εἴς, ἐν ᾧ οἱ μεσημβρινοὶ εἶναι ἀπειροι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κύκλοι παράλληλοι είναι οι νοητοὶ κύκλοι, οι παράλληλοι πρὸς τὸν ἴσημερινόν. Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι κύκλοι ἔξευρέθησαν, ἵνα προσδιογίζεται ἐπακριβῶς πᾶν σημεῖον ἐπὶ τῆς γηῖνης σφαίρας.

Γεωγραφικὸν πλάτος ἐνὸς τόπου λέγεται ἡ κατὰ μοίρας μετροῦμένη ἀπόστασις τοῦ τόπου τούτου ἀπὸ τοῦ ἴσημερινοῦ. Τὸ Γεωγραφικὸν πλάτος εἶναι Βόρειον, ἢν δὲ τόπος ενδίσκεται πρὸς Β καὶ Νότιον ἢν δὲ τόπος εἶναι πρὸς Ν'. Πάντως οἱ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἴσημερινοῦ δὲν ἔχουσι Γ. πλάτος ἡ ὡς συνήθως λέγουσιν ἔχουσι πλάτος μηδέν. Οἱ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόλους ἔχουσι πλάτος 90°. Αἱ μοίραι μετροῦνται ἐπὶ τόξου μεσημβρινοῦ καὶ εἶναι 90 εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον καὶ 90 εἰς τὸ Νότιον. Ἐκάστη δὲ μοίρα ἰσοῦται μὲν 111.132 μέτρα.

Γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς καλεῖται ἡ ἀπόστασις τούτου ἀπὸ τοῦ πρώτου Μεσημβρινοῦ. Τοῦτο μετρεῖται εἰς μοίρας καὶ ἐπὶ τόξου τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Ως πρῶτον μεσημβρινὸν λαμβάνουσι τὸν διερχόμενον ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Λονδίνου (Γκρήνουϊτς). Οἱ Γάλλοι νοοῦσιν ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον ἐκ Παρισίων.

Τὸ Γεωγραφικὸν μῆκος εἶναι Α. καὶ Δ. ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ τόπου ἐν τῷ Ἀνατολικῷ ἢ Λυτικῷ ἡμισφαίριῳ τῆς γῆς.

Οἱ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ τοῦ διερχομένου διὰ τοῦ Λονδίνου ἢ τῶν Παρισίων ἔχεισι Γ. μῆκος 0°, ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες κεῖνται εἰς τὴν ἑτέραν ἡμιπεριφέρειαν ἔχουσι Γ. μῆκος 180°.

ΖΩΝΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Μεταξὺ τῶν παραλλήλων κύκλων πρὸς τὸν ἴσημερινόν, οἵτινες εἶναι 90 εἰς τὸ Β ἡμισφαίριον καὶ 90 εἰς τὸ Ν 4 εἶναι κύριοι καὶ δύνομάζονται τὸ πρικὸν οἱ οἵτινες πλησιέστερον πρὸς τὸν ἴσημερινόν καὶ πολικὸν οἱ οἵτινες ἀπώτερον αὐτοῦ.

Οἱ μὲν τροπικὸι τοῦ Βορείου ἡμισφαίριον λέγεται Βόρειοποιήθηκε από τοῦ Ινστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ο ειος τροπικὸς ἢ τοῦ Καρκίνου (Β.Γ.Π. 23 1)20), ὁ δὲ τροπικὸς ὁ κείμενος ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ λέγεται Νότιος τροπικὸς ἢ τοῦ Αἰγαίου ω (Ν.Γ.Π. 23 1)20). Ἐκ τῶν πολικῶν κύκλων ὁ κείμενος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαιρίον λέγεται βόρειος πολικὸς (Β.Γ.Π. 66 1)20, ὁ δὲ κείμενος ἐν τῷ Ν. ἡμισφαιρίῳ Νότιος πολικὸς (Ν.Γ.Π. 661)20). Οἱ τέσσαρες οὖντοι κύκλοι δοιάζουν τὰς 5 ζώνας τῆς γῆς ἥτοι :

α) Τὴν θερικὴν ἢ διακεκαυμένην, ἣτις περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων, αὕτη λέγεται θερμή, διότι ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ θερμότης καθόλον τὸ ἔτος.

β) Τὴν βόρειον εὔκρατον ζώνην τὴν περιλαμβανομένην μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ Β. πολικοῦ κύκλου.

γ) Τὴν Νότιον εὔκρατον ζώνην τὴν περιλαμβανομένην μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγαίου ω καὶ τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου.

δ) Τὴν Βόρειον ψυχρὰν ζώνην τὴν κειμένην πέραν τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου καὶ

ε) Τὴν Νότιον ψυχρὰν ζώνην τὴν κειμένην πέραν τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου.

Αἱ εὔκρατοι ζῶναι ἔχουσι κλῖμα εὔκρατον, ἥτοι μετρίαν θερμότητα κατὰ τὸ θέρος καὶ μέτριον ψῦχος τὸν χειμῶνα. Εἰς τὰς ψυχρὰς ζώνας τούναντίον ἐπικρατεῖ ψύχος πολύ.

Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν ἀποτελεῖ κανόνα, καθόσον τὸ κλῖμα ἑνὸς τόπου ἔχει μεγάλην σχέσιν καὶ μὲ πλείστας τοπικὰς συνθήκας, ὡς τῆς ἀποστάσεως τούτου ἀπὸ τῆς θαλάσσης κ.τ.λ.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ἐπισκόπησις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἡ ἐπιφύνεια τῆς γῆς εἶναι πλήρης ἀνωμαλιῶν καὶ κοιλωμάτων, τὰ δύοτα κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὑδάτων θαλασσῶν καὶ λουμένων. Ἡ ξηρά, κατέχει τὸ 1)4 τῆς γηίνης ἐπιφανείας, ἥ δὲ θάλασσα τὰ 3)4 αὐτῆς.

Ξηρά. Ἡ ξηρὰ ἥτις ἀποτελεῖ ἔκτασιν 149 ἐν ὅλῳ Ἑκ. τ. χλμ. διαιρεῖται εἰς 5 Ἡπείρους καὶ ἀναποιθμήτους μικρὰς Ψηφιοποιήθηκε από τονιστούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ μεγάλας νήσους. Αὗται είναι ή 'Ασία (44,2 ἑκατ. τ.χ.) 'Αμερικὴ (41,9 ἑκατ. τ.χ.) 'Αφρικὴ (29,8 ἑκατ. τ.χ.) Εὐρώπη (10 ἑκατ. τ.χ.) καὶ ή 'Οκεανία (8,9 ἑκατ. τ.χ.). Πλὴν τούτων ὑπάρχει καὶ ή ἐσχάτως ἀνακαλυφθεῖσα 'Ανταρκτικὴ ἡ πειρος, ηγεις είναι μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (14,2 ἑκ. τ.χ.) καὶ ἀκατοίκητος, ενδίσκεται δὲ εἰς τὴν Ν. ψυχρὰν ζώνην. Εκ τῶν Ἡπείρων ή 'Ασία, Εὐρώπη καὶ 'Αφρική, ἐπειδὴ ήσαν γνωσταὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόιων, δονομάζονται παλαιὸς κόσμος, ή 'Αμερικὴ (ἀνακαλυφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χρ. Κολόμβου τῷ 1492) καὶ ή 'Οκεανία (ἀνακαλυφθεῖσα τῷ 1606) δονομάζονται νέος κόσμος.

Πλησίον τῶν Ἡπείρων τούτων ὑπάρχει καὶ πλήθος μικρῶν καὶ μεγάλων Νήσων, ὡς π.χ. ή Μ. Βρεττανία, ή Ιρλανδία, ή Γροιλανδία, ή Μαδαγασκάρη, ή Νέα Γουϊνέα, ή Βόρεο, ή Σουμάτρα, ή Νέα Ζηλανδία κ.ἄ.

Θάλασσα. Τὰ μεγάλα μέρη τῆς θαλάσσης ἀποτελοῦν τοὺς ωκεανούς, οἵτινες ἔχουσι συνολικὴν ἐπιφάνειαν 361 ἑκ. τ. χλμ. οὕτοι είναι :

1) 'Ο Μέγας ή Εἰρηνικὸς 'Ωκεανός. Είναι ὁ μέγιστος ὄλων κατ' ἔκτασιν (180 ἑκ. τ. χλμ.) καὶ κείται μεταξὺ 'Αμερικῆς, 'Ασίας καὶ Αὐστραλίας. Όνομάσθη τοιωντορόπως ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Μαγελάνου, διότι οὕτος ἐπὶ 100 ήμέρας πλεύσας ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν τρικυμίαν συνήντησεν.

2) 'Ο Ατλαντικὸς 'Ωκεανός. Οὗτος κείται μεταξὺ Εὐρώπης, 'Αφρικῆς καὶ 'Αμερικῆς. είναι δὲ ὁ βαθυκολπότερος πάντων (106 ἑκ. τ. χλμ.).

3) 'Ο Ινδικὸς 'Ωκεανός. Ο κείμενος μεταξὺ 'Αφρικῆς, Αὐστραλίας καὶ 'Ασίας (75 ἑκ. τ. χλμ.).

4) 'Ο Βόρειος ή 'Αρκτικὸς παγωμένος 'Ωκεανός. Κείμενος πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης, τῆς 'Ασίας καὶ 'Αμερικῆς.

5) 'Ο Νότιος ή 'Ανταρκτικὸς παγωμένος 'Ωκεανός. Πρὸς Ν. τῆς 'Αφρικῆς, Αὐστραλίας καὶ 'Αμερικῆς.

Οἱ ωκεανοὶ πάντες ἔνουνται μεταξύ των διὰ θαλασσῶν καὶ πορθμῶν, τὸ μεγαλύτερον δὲ μέρος αὐτῶν ενδίσκεται εἰς τὸ Νότιον ήμισφαίριον. Η φιλοτοιχηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο βυθὸς τῶν θαλασσῶν καὶ ωκεανῶν κατὰ τὸ μᾶκλον ἦ
ἡττον παρουσιάζει ἀνωμαλίας οὐχὶ ἀποτόμους ὡς συμβαίνει εἰς
τὴν ξηράν.

Τὸ μεγαλύτερον βάθος ἐμφανίζεται ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ω-
κεανῷ καὶ εἶναι περίου 10.793 μέτρα. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ
8.340 μ. καὶ ἐν τῷ Ἰνδικῷ 7.000 μ.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ

Συνεπείᾳ πολλῶν αἰτίων ὡς τοῦ ἀνέμου, τῆς ἑλκτικῆς δυ-
νάμεως τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς αἱ θάλασ-
σαι παρουσιάζουν πολλὰς κινήσεις ἐξ ὧν τοεῖς εἶναι κύριαι· τὰ
κύματα, αἱ παλίρροιαι καὶ τὰ θαλάσσια ρεύματα.

α) **Κύματα.** Ταῦτα εἶναι κινήσεις τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς ἐπι-
φανείας τῶν θαλασσῶν συνεπείᾳ τῆς πιέσεως, τὴν δποίαν ἐπι-
φέρει δ ἄνεμος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν. Τὰ κύματα γίνονται
μεγαλύτερα, ὅσον ισχυρότερος εἶναι δ ἄνεμος καὶ ὅσον μεγαλυ-
τέρα εἶναι ἡ θάλασσα. Οὕτω εἰς τοὺς ωκεανοὺς τὸ μέγιστον
ὑψὸς τῶν κυμάτων φθάνει τὰ 15 μέτρα ἢ δὲ ἀπόστασις αὐτῶν
ἀπ' ἀλλήλων τὰ 250 μ. καὶ σπανίως τὰ 400.

β) **Παλιρροιαι.** Εἶναι αἱ κανονικαὶ ἀνυψώσεις καὶ κατα-
πτώσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. Ἡ κίνησις, καθ' ἥν τὰ
ὑδάτα ἀνυψοῦνται ὀνομάζεται πλημμυροὶ οἱ ἀντοῦ σα-
παλίρροιαι ή δὲ κίνησις, καθ' ἥν τὰ ὑδάτα κατέρχονται
ἄμπωτις ἢ κατιοῦσα παλίρροιαι.

Ἐκαστον τῶν φαινομένων τούτων διαρκεῖ ἐπὶ 6 ὥρας
καὶ 15' καὶ ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς.

Ἄλιτρά τῶν παλιρροιῶν εἶναι ἡ ἔλξις, τὴν δποίαν ἔξασκοῦσιν
δ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐπὶ τῆς μάζης τῶν ὑδάτων τῶν θαλα-
σσῶν. Ἡ μεγαλυτέρα ἔντασις τῶν παλιρροιῶν εἶναι κατὰ τὴν
ἐποχὴν τῆς πανσελήνου καὶ τῆς νέας σελήνης, καθ' ἃς δηλ.
ἐποχὰς ἡ ἐνέργεια τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἥλιου ταυτίζονται.

Καὶ ἄλλαι τοπικαὶ συνθῆκαι ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς ἐντάσεως
τῶν παλιρροιῶν, ὡς π.χ. διεύθυνσις τοῦ ἀνέμου κ.ἄ.

Παλιρροιαι μεγάλαι συμβαίνουσιν εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἐνθι τὸ ὄδωρο ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ 21 μέτρα, εἰς τὸν "Ἄγιον Μιχαὴλ τῆς Γαλλίας, ἐνθα δὲ παλίρροια φθάνει εἰς ὕψος 15 μέτρων. Παρ' ἡμῖν δὲ ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Εὐρώπου ἐνθα τὸ ὑψος ἀνέρχεται εἰς 0,30—0,40 μέτρα.

Θαλάσσια θεύματα. Ταῦτα είναι μετακινήσεις κανονικαὶ καὶ πρὸς ωρισμένην διεύθυνσιν μεγάλων μαζῶν θαλασσίου ὕδατος. Τὰ θεύματα ταῦτα διακρίνονται εἰς ὃ μὲν ἡ τὰ ἐκκινοῦντα ἐκ τοῦ ισημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους καὶ εἰς ψυχρὸν τὰ ἐκκινοῦντα ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ισημερινόν.

Ἐκ τῶν θεομῶν οευμάτων σπουδαιότερον καὶ μεγαλύτερον εἶναι τὸ σχηματιζόμενον ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Μεξικοῦ. Τοῦτο δονομάζεται Μεξικανικὸν ἢ ἐγκόλπιον οεῦμα καὶ διευθύνεται κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς τὰ ΒΔ, εἴτα σχίζεται ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης εἰς τρεῖς βραχίονας ἔξων ὃ εἰς βρέχει τὴν Νορβηγίαν, δέτερος τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ Δαπαλία τῆς Γαλλίας καὶ δέτερος διευθύνεται πρὸς τὰ ΝΑ καὶ βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς.

Ταχύτης τοῦ ζεύματος τούτου είναι περίπου 8-9 χιλ.
καθ' ὥραν, ἔχει βάθος περίπου 400 μ. καὶ πλάτος 60 περί-
που χιλ.

Τὸ οὐεῖμα τοῦτο ἔχει σπουδαίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῶν χωρῶν τῶν κειμένων ἐν τῇ βιορείᾳ Εὐρώπῃ καθιστῶν τοῦτο γλυκύτερον, καθ' ὃσον μεταφέρει μέγα ποσὸν θεομότητος.

Ἐκ τῶν ψυχρῶν ρευμάτων κυριώτερον εἶναι τὸ πολὺ^ν
κὸν ρεῦμα, τὸ δύοτον καθιστῷ ψυχρότερον τὸ κλῖμα τῶν
ΒΑ παραλίων τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἃν καὶ τὸ γ. πλάτος αὐτῶν
εἶναι μικρόν.

Τὰ αἴτια τοῦ φαινομένου τῶν θαλασσίων φευγάτων εἶναι πολλά. Σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνέμων, ἐκ τῆς διαφορᾶς πνοῆς καὶ ὠρισμένης διευθύνσεως τῶν ὅποιων ἔξαρταται τὰ μέγιστα ἡ γένεσις αὐτῶν. Ἐτεροι παράγοντες σημαντικοὶ εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς πυκνότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, ἡ ἀνισότης τῆς θερμοκρασίας, αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ βυθοῦ αὐτῆς, ἡ περιστροφὴ τῆς γῆς κ.λ.π.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ο πληθυσμός τῆς γῆς ἀνέρχεται εἰς 1850 ἑκατομμύρια περίπου. Οὗτος εἶναι ἀνίσως διανεμημένος ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις παρουσιάζει ἐπιφάνειαν 510 ἑκατ. τ. χλμ. Οὕτω ὑπάρχουσι μέρη ὡς η Κεντρική Ἀφρική, τὰ ἐνδότερα τῆς Αὐστραλίας, η Κεντρική καὶ βόρειος Ἀσία, τὰ δόποια εἶναι ἐντελῶς ἀκατοίκητα ἢ ἀραιῶς κατῳχημένα. Ἀντιθέτως ὑπάρχουσι μέρη, ὡς η Εὐρώπη, η Ἀμερική καὶ η Νότιος Ἀσία, τὰ δόποια εἶναι πυκνῶς κατῳχημένα.

Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι 3,6 κ. ἀνὰ ἓν τ. χλμ.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΦΥΛΑΙ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τεταρτογενοῦς περιόδου τοῦ καινοζωϊκοῦ αἰῶνος ἐνέφανίσθησαν τὰ ζῆται καὶ τὰ φυτάτων χρόνων ἥμιν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἥλθε καὶ ὁ ἀνθρώπος ὡς η κοδωνίς τῆς Δημιουργίας.

Οἱ ἀνθρώποι διαφέρουν μεταξύ των ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, τοῦ κρανίου, τοῦ χρώματος, τοῦ δέρματος κτλ. Συμφώνως πρὸς τὰς διαφορὰς ταύτας, διακρίνουν τούτας εἰς πέντε κυρίας φυλάς.

α) **Λευκὴ** ή **Καυκασία** φυλή. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ἔχουσι κανονικὴν ρίναν, φοειδὲς πρόσωπον καὶ λευκὸν δέρμα καὶ κόμην λείαν. Κατοικοῦσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, Δυτικὴν καὶ μεσημβρινὴν Ἀσίαν καὶ ἔχουσιν ἴδρυσει καὶ ἀλλαχοῦ ἀποικίας. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν ταύτην εἶναι περίπου 660 ἑκ. καὶ ἔχουσιν νοημοσύνην καὶ πολιτισμὸν ἀνώτερον τῶν ἄλλων φυλῶν.

β) **Κιτρίνη** ή **Μογγολική** φυλή. Αὕτη χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ ὑποκιτρίνου ἐλαιώδους χρώματος τοῦ δέρματος, τῆς μικρᾶς ρίνος, τῆς μελανῆς καὶ σκληρᾶς τριχὸς καὶ ἐκ τῶν λοξῶς κεκλιμένων ἀμυγδαλοσχήμων δφθαλμῶν. Κατοικεῖ εἰς τὴν Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κεντρικήν καὶ Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ περιλαμβάνει περὶ τὰ
680 ἔκατον μέρισμα.

γ) Μαύρη ἡ Αἰθιοπικὴ φυλή, μὲ κύρια χαρακτηριστικὰ
τὸ μέλαν τοῦ δέρματος, τὸ σιμὸν τῆς φινός, τὸ προτεταμένον
τῶν σιαγόνων, τὸ πλατὺ τῶν ριζών, τὸ οὐλὸν τῶν τριχῶν καὶ
τὸ πεπιεσμένον τοῦ προσώπου. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν
ταύτην κατοικοῦσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ Δ. τῆς Ὡκεανίας.
ἀποτελοῦνται δὲ ἐξ 190 ἔκατον μυριών.

δ) Ἡ Μαλαιϊκὴ φυλή, μὲ πρόσχον τὸ μέτωπον, πίπτον-
τα καὶ παχέα τὰ ριζί, φαιὸν τὸ δέρμα, μέλαν καὶ οὐλὸν τὸ
τριχώμα, κατοικεῖ εἰς τὴν Ανταρκτικήν, χερσόνησον τῆς Μαλαϊ-
κας, Ἰνδικὰς νήσους, Μαδαγασκάρην· αἱ εἶναι διλγάριθμος.

Οἱ Μαλαιῖοι, πολεμοχαρεῖς καὶ πειρατικοὶ εἰς τὸ παρελ-
θόν, εἶναι οἱ κυριώτεροι ἔμποροι τῆς νοτιοανατολικῆς Ἀσίας.

δ) Ἐρυθρὰ φυλή. Αὕτη εἶναι διλγάριθμος καὶ περιλαμ-
βάνει τοὺς ιθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς. Τείνει δὲ νὰ ἐκλείψῃ λόγῳ
τῆς ἐπιμειξίας της μετὰ τῶν ἄλλων κατοικούντων ἐν Ἀμερικῇ
φυλῶν καὶ ίδιως τῆς Λευκῆς.

Χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ χαλκόχρου δέρματος, τῆς μακρᾶς
καὶ γυναικεῖς δινὸς καὶ τοῦ χαμηλοῦ μετώπου. Κατάγονται ἐκ
Μογγόλων, οἱ δρόποιοι εἰς παλαιοτάτην ἐποχὴν διεπεραιώθησαν
ἐξ Ἀσίας διὰ τοῦ Βεριγγίου πορθμοῦ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ

Ἄπο τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ ἄνθρωπος ἐλάτερενέ τι
ώς ἀνώτερον ὅν: είχε δηλονότι θρησκείαν. Οἱ μὲν πρωτόγονος
ἐλάτερεν τὰ ἔργα καὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, ήμεις δὲ οἱ
νεώτεροι τὸν κτίστην καὶ Δημιουργὸν αὐτῆς.

Πάντες οἱ λαοὶ τῆς σήμερον δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν θρη-
σκείαν. Οἱ μὲν εἶναι μονοθεῖσται, ὡς οἱ Χριστιανοί, Μωαμε-
θανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι, οἱ δὲ εἶναι πολυθεῖσται, ὡς οἱ Βραχμανι-
σταί, Βουδισταί καὶ Φειχισταί.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ

Κρύπτει λέγεται ἡ χώρα, ἥτις ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἥ περισ-
τριφοποιήθηκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σότερα ἔθνη, τὰ δποῖα εἶναι ἡγωμένα πρὸς προάσπισιν τῶν κοινῶν συμφερόντων των.

"Εθνος λέγεται τὸ σύνολον ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, θρησκείαν καὶ κοινὴν καταγωγήν.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν διοικεῖται ἐν ἔθνος ἡ κράτος.

Πολίτεύματα δύο κυρίως ὑπάρχουσιν· τὸ Μοναρχικὸν καὶ τὸ Δημοκρατικόν.

Μοναρχικὸν πολίτευμα εἶναι ἐκεῖνο, κατὰ τὸ δποῖον τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν τοῦ κράτους συγκεντρώνει εἰς ἴσοβιος καὶ κληρονομικὸς ἄρχων, ὅστις λέγεται βασιλεὺς ἢ αὐτοκράτωρ.

Δημοκρατικὸν πολίτευμα λέγεται ἐκεῖνο, κατὰ τὸ δποῖον τὴν ἔξουσίαν ἀσκεῖ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθνος διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, οἵτινες ἐκλέγονται δι' ὀρισμένον χρόνον τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΥΡΩΠΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΕΛΛΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-δρυς. Η Ελλάς κατέχει τὸ νότιον τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρὸς Β δοιῆται ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν Γιουγκοσλαβίαν καὶ Βούλγαρίαν, ἀπὸ τῶν δυοίων χωρίζεται δι' ὁροσειρῶν, πρὸς Α ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν ἀπὸ τῆς δυοίας χωρίζεται διὰ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ καὶ ἀπὸ τὸ Αἴγαλον πέλλαιος, πρὸς Ν ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Δ ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλλαιος.

"Εκτασις. Η δηλ. ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος συμπεριλαμβανομένων τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν ἀνέρχεται εἰς 130.199 τ. χλμ. Ἐκ τούτων εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἀναλογοῦν 107.878 τ. χλμ. εἰς τὰς νήσους 22.321 τ. χλμ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος γενικῶς εἶναι δρεινόν. Η Βορειοδυτικὴ Ἑλλάς παρουσιάζει μεγάλην κατὰ τὴν παραλία δρεινότητα, ητοι ἐμποδίζει τὴν ὑφ' ὅλας τὰς μορφὰς ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Η Πελοπόννησος τοῦνταντίον παρουσιάζει εἰς μεγάλην ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπόστασιν καμηλότητα, εὐκολύνουσαν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων.

Η Ἀνατολικὴ Ἑλλάς παρουσιάζει ἐλαχίστην δρεινότητα

2 **Γψαδιανοῦ «Παγκόσμιος Γεωγραφία»**

Γψηφιοποιηθῆκε ἀπὸ τὸ ίνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ ἐκτεταμένας πεδιάδας καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, πλὴν τῆς ἀναισιολικῆς Ηελοποννήσου, ἥτις εἶναι δρεινή. Συνέπεια τούτου εἶναι ἡ καθ' ὅλα πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῶν μερῶν αὐτῶν.

Ἐξαίρεσιν ἐπίσης ἀποτελοῦν ἡ Κεντρικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Μακεδονία ὡς ἐπίσης καὶ ἡ Θράκη, αἵτινες ἔχουν ἐκτεταμένας καὶ πλουσίας πεδιάδας.

Ἐκ τῶν δρέων κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὁ Ταύγετος [2407 μ.], ἡ Κυλλήνη [Ζήρια, 2375 μ.], τὰ Ἀροάνεια [Χελμὸς 2355 μ.], ὁ Ἐρύμανθος [2224 μ.], τὸ Μαίναλον [1980 μ.], ὁ Πάρνων [1935 μ.], τὸ Παναχαϊκὸν [Βοϊδιᾶς 1926 μ.], τὸ Ἀρτεμήσιον [1772 μ.], τὸ Λύκαιον [1333 μ.], τὸ Ἀραχναῖον [1198 μ.], τὸ Δίδυμον [1113 μ.], ἡ Τετράγη [1388 μ.], τὸ Λυκόδημον [959 μ.].

Ἐν τῇ Στερεῷ Ἑλλάδι καὶ Θεσσαλίᾳ ἡ Πίνδος [2632 μ.], ἡ Γριώνα [2510 μ.], τὰ Βαρδούσια [2495 μ.], ὁ Παρνασός [2457 μ.], τὰ Τζουμεροκά Ἀθαμανικά [2429 μ.], ὁ Τυμφρηστὸς [2315 μ.], ἡ Οὔτη [2152 μ.], ἡ Ὀσσα [1978 μ.], τὸ Παναιτωλικὸν [1924 μ.], τὸ Μακρυνόρος [1782 μ.], ὁ Ἐλεκτὸν [1748 μ.], ἡ Οθρυς [1695 μ.], τὸ Πήλιον [1618 μ.], ὁ Πάρνητος [1412 μ.], τὰ Χάπτα [1409 μ.], ὁ Κιθαιρών [1408 μ.], τὸ Καλλίδρομον [1371 μ.], τὰ Γεράνεια [1350 μ.], τὸ Πεντελικὸν [1109 μ.], καὶ ὁ Υμηττὸς 1026 μ.].

Ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Ὄλυμπος [2918 μ.], ὁ Βόρας [2524 μ.], ὁ Βαρνοῦς [2320 μ.], τὸ Μπέλες [2030 μ.], τὸ Βίτσι [2128 μ.], ὁ Ορβηλος [2212 μ.], τὸ Βόϊον [2520 μ.], ὁ Ἀθως [2033 μ.], τὸ Βέρμιον [2061 μ.], τὸ Παγγαῖον [1956 μ.], τὸ Πάικον [1650 μ.], τὸ Σύμβολον [1402 μ.], ὁ Χορτιάτης [1200 ὁ Χολομών [1164 μ.].

Ἐν τῇ Θράκῃ ἡ Ροδόπη [1826 μ.].

Ἐν τῇ Ἡπείρῳ ἡ Τύμφη [2480 μ.], ὁ Ὄλύτσικας ἡ Τόμαρος [1973 μ.].

Ἐν τῇ Εύβοίᾳ ἡ Δίφρους [1743 μ.], ἡ Ὁχη [1397 μ.], τὸ Μάκιστον [Κανδῆλι 1200 μ.].

Εἰς τὰς Κυκλαδας νήσους ὁ Δρίος τῆς Νάξου [1001 μ.] καὶ ἡ Κουβάρι τῆς Ἀνδρου [1004 μ.].

Είς τὰς Ἰονίους νήσους δὲ Αίγας, τῆς Κεφαλληνίας [1628 μ.].

Είς τὴν Κρήτην δὲ Ἰδη [2498 μ.], τὰ Λευκὰ δόῃ [2482 μ.], δὲ Δίκτη [2147 μ.] καὶ δὲ Κέδρος [1850 μ.].

Εἰς τὰς νήσους τοῦ Αίγαίου Ηελάγους τὸ Φεγγάρι ἐν τῇ Σαμοθράκῃ [1600 μ.], δὲ Κερκετεὺς ἐν τῇ Σάμῳ [1436 μ.] τὸ Πελληναῖον ἐν τῇ Χίῳ [1297 μ.], τὸ Ψάριον ἐν τῇ Θάσῳ [1045 μ.]

ΙΙεδεάδες. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν πεδιάδων τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 9690 τ. χλμ. περίπου, ἥτοι ἀποτελεῖ τὰ 7,500 τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς χώρας. Τὰ ἐδάφη τῶν πεδιάδων αὐτῶν εἶναι προσχωσιγενῆ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Αἱ μεγαλύτεραι πεδιάδες εἶναι :

Ἐν τῇ Πελοποννήσῳ δὲ Κορινθιακή, τῆς Ἀχαΐας, τῆς Ἡλείας, δὲ Μεσσηνιακή, τοῦ Εὐρώπη, τοῦ Ἀργούς καὶ τὸ δρόπεδιον τῆς Τριπόλεως.

Ἐν τῇ Στερεῷ Ἑλλάδι τοῦ Ἀγρινίου, τῆς Λαμίας, δὲ Βοιωτική καὶ αἱ μικραὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀμφίσσης.

Ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ δὲ Θεσσαλική, ἥπερ διαιρεῖται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν πεδιάδα καὶ εἶναι δὲ μεγίστη ὅλων τῶν πεδιάδων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τῇ Μακεδονίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν Γιαννιτῶν αὕτινες εἶναι αἱ μεγαλύτεραι μετὰ τὴν Θεσσαλικήν πεδιάδα, τῶν Σερρῶν, τῆς Δράμας, τὸ δροπέδιον τῶν Καϊλαρίων καὶ τῆς Φλωρίνης.

Ἐν τῇ Θράκῃ τῆς Ξάνθης, τῆς Κομοτινῆς καὶ τῆς Νέας ὁρεστιάδος.

Ἐν τῇ Ἡπείρῳ τὸ δροπέδιον τῶν Ιωαννίνων, τῆς Ἀρτης καὶ δὲ Ἀμβρακική.

Ποταμοί. Οἱ περισσότεροι ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι χειμαρρώδεις. Τοῦτο διφεύλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῆς χώρας καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ πορῶδες τοῦ ἐδάφους λόγῳ τῆς ἀσβεστολιθικῆς συστάσεως αὐτοῦ. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ ἐκ τοῦ διτοῦ οὔτοι ἔχοντες μεγάλην κλίσιν κατὰ τὸν ροῦν των ἔξαιρεσιν παρουσιάζει δὲ Λούρος, ὃστις ἐν μέρει εἶναι πλωτός. Ἐπὶ πλέον πολλοὶ τρύπων πλημμυροῦσι κατὰ Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὰς μεγάλας βροχὰς καὶ ἐπιφέρουν καταστροφὰς εἰς τὴν γεωργίαν.

Οἱ μεγαλύτεροι κατὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ποσότητα τοῦ ὕδατος ποταμοὶ εἰναι: ὁ Ἀλιάκμων [325 χλμ], ὁ Ἀχελῷος [242 χλμ], ὁ Ἐβρεος [230 χλμ], ὁ Πηνειὸς τῆς Θεσσαλίας [227 χλμ], ὁ Νέστος [151 χλμ], ὁ Ἀραχθός [133 χλμ], ὁ Στρυμών [122 χλμ], ὁ Ἀλφειὸς [111 χλμ], ὁ Θύαμις [120 χλμ], ὁ Εὔηνος [102 χλμ], ὁ Εὐρώπας, ὁ Ἀξιός, ὁ Πηνειὸς τῆς Πελοποννήσου, ὁ Σπερχειός, ὁ Γαλλικός, ὁ Λοῦρος, ὁ Πάμισος, ὁ Σελινοῦς, ὁ Λοιδίας καὶ ὁ Νέδων.

Λέμνατε. Ἡ Λιμνικὴ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλ̄ ίδος ἀνέρχεται εἰς 1077τ. χλμ. περίπου. Αἱ περισσότεραι τῶν λιμνῶν εἰναι λίαν ἵχθυοβιούμενες. Εἰς τὰς περισσοτέρας τὰ ὕδατα ἀπορροφῶνται ὑπογείως καὶ τροφοδοτοῦν ἀναβλυζούσις πηγάς. Εἰς μερικὰς (Γιαννιτσῶν, Βοιβήτις, Ἀχινοῦ) τὰ ὕδατα κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπερεκχειλίζονται καὶ σχηματίζονται μεγάλας ἔλώδεις ἐκτάσεις.

Αἱ σπουδαιότεραι λίμναι καὶ ή ἔκτασις αὐτῶν ἐμφαίνονται εἰς τὸν ἀκόλουθον πίνακα:

Λίμναι	τ. χλμ.	Λίμναι	τ. χλμ.		
Μεσολογγίου	[*]	178,0	Λογαροῦ	(*)	30,0
Γιαννιτσῶν		100,0	Ορεστιάδος Καστοριάς		24,5
Ἀγρινίου		100,0	Υλακῆ		23,0
Βόλβη (Μπεσικέων)	71,85	Ἄγονιλανίτσης	[*]	23,2	
Βεγορίτις (Οστρόβουν)	53,0	Ιωαννίνων		23,0	
Κορώνεια (Λαγκαδᾶ)	53,0	Δοϊδάνης	[**]	16,2	
Βοίβης	52,0	Παραλίμνη		16,00	
Βιστωνίς	[*]	48,0	Ἄρτζαν		14,50
Βρυγητής Μικρὰ (Πρέσπα)	[**]	46,75	Αμβρακία		12,0
Ἀχινοῦ (Κερκινῖτις)	38,0	Ἄγγελοπάστρου		10,0	
Βρυγητής Μεγάλη (Πρέσπα)	[**]	38,0	Βουλκαρία		22,0
Ευνιάς	27,0	Μωρέας	[*]	10,0	
		Οζηρός		11,0	
		Στυμφαλίς		4,0	

(*) Σπουδαιότεραι λιμνοθάλασσαι

(**) Ελληνικὸν τμῆμα

Παραλιακός διαμελισμός. Πλὴν τῶν βορείων συνόρων της ἡ Ἑλλὰς περιβόρεχται ὑπὸ θαλάσσης. Ὁλίγαι χῶραι ἔχουν τόσον ἀνεπτυγμένην ἀκτὴν ὃσον ἡ Ἑλλάς. Τὸ μῆκος τῶν ἀκτῶν αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 4078 χλμ. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκτὸς δὲ λίγων ἔξαιρέσεων εἶναι φραγώδεις, σχηματίζουν δὲ ἀπειρίαν κόλπων καὶ ὁρμίσκων. Βρέχονται ἀπὸ τὸ Αἴγαιον πέλαγος πρὸς Α., τὸ Ἰόνιον πέλαγος πρὸς Δ. καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς Νότον. Ὁ βυθὸς τῶν θαλασσῶν τούτων εἶναι πολύμορφος ὡς καὶ ἡ ξηρά, παρουσιάζει δηλαδὴ τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, τὰς δποίας παρουσιάζει καὶ αὗτη.

Χερσόνησοι—ἀκρωτήρες. Ὁ μέγιας διαμελισμὸς τῆς χώρας ἐδημιουργησε πολλὰς χερσονήσους, τῶν δποίων μεγαλύτεραι εἶναι ἡ Χαλκιδικὴ μὲ τὰς τρεῖς λεπτὰς χερσονήσους της, τῆς Ἀκτῆς ἡ Ἀγ. Ορους, τῆς Σιθωνίας ἡ Λόγγου καὶ τῆς Παλλήνης, ἡ Κασσάνδρας, αἵτινες ἀπολήγουν εἰς τὰ ἀκρωτήρια Νυμφαιον, Δρέπανον καὶ Καναστραῖον, τῆς Μαγνησίας, ἡτις ἀπολήγει εἰς τὰ ἀκρωτήρια Σησιάς ἀκρα καὶ Τρίκερι, τὴν Λαυρεωτικὴν, ἡτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον (Καβο—κολῶνες), τὴν Ἀργολικὴν μὲ ἀκρωτήριον τὸ Σπήλαιον.

Πρὸς νότον τῆς Ηελοποννήσου σχηματίζονται αἱ χερσόνησοι τοῦ Πάρνωνος, τῆς Μάνης καὶ ἡ Μεσσηνιακή. Ἡ πρώτη ἀπολήγει εἰς τὸ τοικυμιώδες ἀκρωτήριον Μαλέας, ἡ δευτέρα εἰς τὸ Ταίναρον καὶ ἡ τρίτη εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίτας.

Εἰς τὴν Ηελοπόννησον Σιερεὰν Ἐλλάδα σχηματίζεται μόνον ἡ χερσόνησος τῆς Πρεβέζης.

Ιαματικὲς πηγαί. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει πολλὰς Ιαματικὰς πηγὰς, αἵτινες ἀπὸ ἀπόψεως θεραπευτικῆς εἶναι ἐφάμιλλοι τῶν γνωστοτέρων Εὐρωπαϊκῶν.

“Οσον ἀφορᾷ τὴν σύνθεσιν τῶν ὑδάτων των, εἶναι θειοῦχοι, ἀλκαλικαί, σιδηροῦχοι, χλωριονατριοῦχοι κ.τ.λ..

Αἱ κυριώτεραι τῶν πηγῶν τούτων εἶναι τὸ Λουτράκι καὶ ἡ Αἰδηψός, αἵτινες εἶναι καὶ σὶ παρουσιάζουσαι τὴν μεγαλυτέραν κίνησιν. Ἡ Ὑπάτη, δὲ Καιάφας, τὰ Μέθανα, δὲ Λαγκαδάς, τὸ Σέδες, τὸ Σμόκοβον καὶ τὸ Σιδηρόκαστρον, εἶναι πηγαὶ ἔχουσαι δευτερεύουσαν σημασίαν, παρουσιάζουσαι τὴν ίδιαν κίνησιν λοιμένων μεταξύ των. Ἐπίσης τοιτενούσης σημηφορούμενη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μασίας πηγαὶ εἶναι τῆς Κυλλήνης, τῆς Κύθνου, τὰ Καμένα Βουρλᾶ, τῶν Ἐλευθερῶν καὶ τῶν Φερρῶν Ἀλεξανδρουπόλεως

Κάλπας. Κυριώτεροι εἶναι τῆς Καβάλλας, ὁ Στρυμωτικός, ὁ Θερμαϊκός, ὁ Παγασητικός, ὁ Μαλιακός, ὁ Εύβοϊκός διστις στενοῦται εἰς τὸ μέσον καὶ σχηματίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου, διστις ἔχει ἐλάχιστον πλάτος 40μέτρων, ὁ Σαρωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Λακωνικός, ὁ Μεσσηνιακός, διεύρους Κυπαρισσιακός, δικορινθιακός καὶ ὁ Πατραϊκός, οἵτινες ἔχουν διάφορο τὸ στενόν τοῦ Ρίου μὲν ἐλάχιστον πλάτος 1850 μέτρων καὶ ὁ Αμβρακικός.

Ο Σαρωνικός καὶ ὁ Κορινθιακός ἔνοῦνται διὰ τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου (*).

Νῆσοι. Αἱ Ἑλληνικαὶ νῆσοι καταλαμβάνουσι ἐπιφάνειαν 22.321 τχλ. Ενθίσκονται διεσπαρμέναι εἰς τὸ Νότιον Αἰγαῖον (Εὔβοια, Σποράδες, Κυκλαδες, Λέσβος, Χίος, Σάμος) καὶ εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος (Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Λευκάς, Ἰθάκη, Ζάκυνθος. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνήκει καὶ ἡ Κρήτη, ἥτις εἶναι ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν νήσων.

Κλεῖμα. Τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Μεσογειακόν, ἷτοι ἔχει βραχὺν καὶ ὑπὸν χειμῶνα, ἔηδον δὲ καὶ μακρὸν θέρος. Ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι σχετικῶς μικρά. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ πρὸς βορρᾶν, τὸ κλῖμα λαμβάνει Ἡπειρωτικὴν μορφήν. Τοιοῦτον κλῖμα ἔχουν ἡ Βοιωτία, ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς, τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἡπείρου, ἡ δυτικὴ καὶ βόρειος Μακεδονία ὡς καὶ ἡ Θράκη.

Βροχαὶ πίπτουν ἀφθονώτεραι εἰς τὴν Δ. Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους τοῦ Ιουνίου πελάγους καθόσον ἐπικρατοῦν ἐκεῖ οἱ ΝΔ. ἄνεμοι. Ἀντιθέτως εἰς τὴν Α. Ἑλλάδα αἱ βροχαὶ εἶναι διλγώτεραι. Αἱ περίοδοι τῶν πολλῶν βροχῶν εἶναι τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμών.

Αγεμοί συνήθως πνέοντες τὸ θέρος, εἶναι οἱ βορε.οανατολικοί (μελτέμια), τὸ φθινόπωρον οἱ νότιοι καὶ τὸν χειμῶνα

(*) Κατεσκευάσθη τῷ 1893. Ἐχει μῆκος 6.030 μ., βάθος 8 μ., πλάτος ἐπιφανείας θαλάσσης 24.6 μ. καὶ πλάτος πυθμένος 21 μ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οι βόρειοι, οι δύοι συχνά μεταβάλλονται εἰς νοτιοδυτικοὺς καὶ νοτιοανατολικοὺς προκαλοῦντες τὰς βροχάς.

ΓΕΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

281

Γεωργία. Ἡ Ἑλλὰς χιρακτηρίζεται ως κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ χώρα. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 τὰ 53,55 % τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. "Οσον ἀφορᾷ τὴν συμβολήν της εἰς τὴν δημοσίαν οἰκονομίαν κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Ἡ ἀξία τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς ὑπολογίζεται εἰς 11.268 ἔκ. δραχμάς.

Εἰς διόκληδον τὴν χώραν ἐπιφέρεται ἡ μικρὰ καλλιέργεια δι’ αὐτοπροσώπου ἐργασίας τῶν γεωργῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ως ἐπίσης καὶ ἡ ποικιλία εἰς τὴν καλλιέργειαν. Ἡ γεωργία ἡ ὑπέρθινη σημαντικῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Διὰ τῶν ἀποξηραντικῶν δὲ καὶ ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων τὰ δύοια γίνονται εἰς τὸν Ἀξιόν καὶ τὸν Στρυμῶνα ποταμὸν καὶ τὰ δύοια θὰ ἀποδύσουν εἰς τὴν καλλιέργειαν περὶ τὰ 10 ἔκ. στρεμμάτων, ως καὶ τῶν διαφόρων φροντίδων, τὰς δύοις λαμβάνει ἡ πολιτεία (γεωργικὴ ἐκπαίδευσις, συνεταιριστικὴ δργάνωσις, πειραματικὸς σταθμός, ἐδαφολογικὰ ἔργαστήρια, φροδογνικαὶ διευκολύνσεις, καταπολέμησις διαφόρων ἀσθενειῶν, χρησιμοποίησις καλῶν σπόρων) μέλλει νὰ αὐξηθῇ ἔτι περισσότερον.

Αἱ διατιθέμεναι ἐκτάσεις διὰ τὴν γεωργίαν ἀνέρχονται εἰς 27 ἔκ. στρεμμάτων.

Δημητριακὰ εἰδή. Ἐκ τῶν καλλιεργούμενων τούτων ἐκτάσεων τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀνήκει μὲ τὰ δημητριακὰ εἰδῆ ἥτοι τὸν σίτον (356,130 τόν.), τὴν κριθὴν (157,767 τόν.), τὸν ἀραβίσιτον (128,843 τόν.), τὴν βρώμην (76,146 τόν.), τὴν σίκαλιν (43,960 τόν.), τὸν σμιγὸν (22,995 τόν.).

Καπνός. Μετὰ τὰ δημητριακὰ διαπένθει μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν ἔθνικὴν καὶ δημοσίαν οἰκονομίαν, διότι τὸ κλίμα καὶ ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος εἶναι καταλληλότατα διὰ τὴν ενδείαν διάδεσιν τῆς καλλιέργειας αὐτοῦ. Ἡ καλλιέργηση ποιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γεια τοῦ καπνοῦ εἰσήχθη ἐκ Γαλλίας τὸ πρῶτον εἰς τὴν Τουρκίαν τὸν 17ον αἰῶνα. Φυσικὰ καὶ εἰς τὰς περιφερείας Λεβαδείας, Ἀργοντος καὶ Καλαμῶν, διπού καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἡ καλλιέργεια ἔβαινε διαρκῶς αὐξανομένη. Ἡ παραγωγὴ ηὗξηθη μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ βραδύτερον μετὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους δόποτε προσηρήνησαν αἱ νέαι χῶραι (Μακεδονία—Δυτικὴ Θράκη), αὕτινες ποιοτικῶς ὑπερέχουν δὲ τῶν ἄλλων χωρῶν (εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἔχονται μὲ τὴν ὀνομασίαν ἀνατολικὰ καπνά).

Οὕτω ἡ συνολικὴ παραγωγὴ κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἀνῆλθεν εἰς 68,744 τόννους ἐπὶ συνολικῶς καλλιεργηθείσης ἔκτασεως 1,012,238 στρεμμάτων. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ κατὰ περιφερείας παραγωγὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔξης : Μακεδονία 41,580 τόν. Στρεμμὰ 9.770 τόν. Δυτικὴ Θράκη 5.792 τόν. Θεσσαλία 4,814 τόν. Νῆσοι 4,466 τόν. Πελοπόννησος 1686 τόν. καὶ Ἡπειρος 636 τόν. Εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν κατέχει τὴν δύδονταν (τὴν α' ἔχουν αἱ Η.Π.Α.) εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην τὴν δευτέραν (α' ἡ Ρωσσία).

Οἶνος. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει προνομιακὴν θέσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου λόγῳ τοῦ εὐνοϊκοῦ αὐτῆς κλίματος. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις μόλις ἀνήρχετο εἰς τὸ 24.000 στρέμματα. Ἡδη κατὰ τὸ ἔτος 1931 αἱ ἀμπελοὶ κατέχουν ἔκτασιν 1,605,570 στρεμμάτων, ἡ δὲ παραγωγὴ οἵνου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς 194,536 τόννους.

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν παγκόσμιον οἰνοπαραγωγὴν ἡ Ἑλλὰς εὑνόσκεται εἰς τὴν τετάρτην θέσιν.

Σταφίς. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀμπελουργίαν ὑφίσταται ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ σταφιδοκαλλιέργεια. Ἡ σταφίς (1) ἀποτελεῖ τὸ τέταρτον κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος γεωργικὸν προϊόν τῆς χώρας ἥτοι μετὰ τὰ δημητριακά, τὸν καπνὸν καὶ τὸ ἔλαιον. Ἡ παραγωγὴ αὐτῆς κατὰ τὸ ἔτος 1931 ἀνῆλθεν εἰς 100.000 τόννους, ἡ δὲ καλλιεργηθεῖσα ἔκτασις ἦτο 691.957 στρέμματα. Ἡ βρόειος καὶ δυτικὴ Πελοπόννησος ὡς καὶ ἡ Ζάκυνθος καὶ ἡ Κεφαλληνία εἶναι αἱ περιφέρειαι αἱ προνομιακῶς ἔχουσαι τὴν παραγωγὴν τῆς σταφίδος.

(1) Λέγεται φιοστήθηκε από την Ινστιτούτο Εκπαίδευτης Παιδειακής

Η βεβαιωθεῖσα παραγωγὴ σουλτανίας καὶ φαζακὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνῆλθεν εἰς 15.000 τόννους.

Ἐλαῖον. Η καλλιέργεια τῆς ἐλαίας γίνεται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Π κατεχομένη ἔκτασις ὑπὸ τῶν ἐλαιώνων εἶναι περὶ τὰ 5.000.000 στρεμμάτων, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐλαιοδένδρων εἶναι περὶ τὰ 50.000.000. Η μέση ἐτησία παραγωγὴ ὑπολογίζεται εἰς 75—80 κιλ. τόννους. Η παραγωγὴ κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἀνῆλθεν εἰς 80.711 τόννους κατανεμομένους κατὰ περιφερείας ὡς ἔξης:

Πελοπόννησος	22.827	τόννους
Κρήτη	16.170	»
Στρ. Ἑλλὰς—Εὖβοια	14.897	»
Ἐπτανησος	9.293	»
Νῆσοι Λιγαίου	8.434	»
Ἡπειρος	3.850	»
Θεσσαλία	1.921	»
Κυκλαδες	1.819	»
Μακεδονία—Θράκη	1.500	»
<hr/>		
Σ ὑ ν ο λ ο ν	80.711	»

Ἐν σχέσει ποδὸς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ἡ Ἑλλὰς κατέχει τὴν τρίτην θέσιν (Ισπανία, Ιταλία, Ἑλλάς). Αἱ βρώσιμοι ἐλαῖαι ἀνῆλθον κατὰ τὸ αὐτὸν ἔτος εἰς 34.990 τόννους περίπου.

Ἐκ τῶν ἄλλων προϊόντων κυριώτερα εἶναι :

Τὰ Σῦκα τῶν δούλων ἡ παραγωγὴ κατὰ τὸ 1931 ἀνῆλθεν εἰς 15.800 τόννους, ὁ Βάμβαξ (11.200 τόννοι συσπόδου βάμβακος), τὰ ἐσπεριδοειδῆ (260.800.000 τεμ.), αἱ ὄπωραι (μῆλα, ἀπίδια 12.000 τόννους), αἱ σταφυλαὶ φαγητοῦ (18.786 τόννους) καὶ οἱ ἔρδοι καρποὶ (110.286 τόννοι κάστανον, ἀμύγδαλον, καρύδια).

Σημαντικὰ γεωργικὰ προϊόντα εἶναι καὶ τὰ ὅσπρια καὶ γεώμηλα. Αἱ παραγόμεναι ποσότητες αὐτῶν εἶναι ἀνεπαρκεῖς διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν. Η παραγωγὴ κατὰ τὸ ἔτος 1931 τῶν μὲν ὅσπριών ἀνῆλθεν εἰς 43.900 τόννους, τῶν δὲ γεωμήλων 35.950.

Σημαντικὴ προϊόντη ἡ ἀναπλήσια τῶν λαχανικῶν προ-

τύπων, Ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 410.000 στρέμματα.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία ἐν Ἑλλάδι παρουσιάζει στασιμότητα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Αἱ μεγάλαι κτηνοτροφικαὶ περιοχαὶ εἶναι ἡ Ἡπειρος, ἡ δρεινὴ Στερεά Ἑλλάς, ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ τῆς Θεσσαλίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης. Τὰ διατρεφόμενα ζῷα (ἀπογραφὴ 1931) ἔχουν κατὰ σειράν ώς ἔξης :

Βρόβατα	7.071.725
Αἴγες	4.625.990 -
Βόες	913.497
Ονοι	352.862
Ιπποι	325.294
Ημίονοι	159.507
Χοῖροι	422.521

Παραλλήλως πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ἡ πτηνοτροφία ἐσημείωσε ἀλματικὴν πρόοδον. Κατὰ τὸ ἔτος 1931 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὄρνιθμοις ἀνῆλθεν εἰς 9.037.099 κεφαλάς.

Δάση. Ἡ Ἑλλάς ἐνσυγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας βαλκανικὰς χώρας είναι πτωχὴ εἰς δασικὸν πλοῦτον. Ἡ ποιζτὴς τῆς παραγομένης ξυλείας εἶναι μετρία. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς Ἑλλάδος συστηματικώτερον, προσκρούει εἰς τὴν Ἑλλειψιν συγκοινωνίας τῶν δασικῶν περιοχῶν μετὰ τῶν κέντρων τῆς καταναλώσεως.

Ἡ συνολικὴ δασικὴ ἔκτασις ὑπολογίζεται εἰς 24.000.000 στρεμμάτων ἥτοι τὰ 18 οյο τῆς ὅλης ἔκτασεως τῆς χώρας. Ἐξ αὐτῶν τὰ 16,500.000 στρεμματαὶ εἶναι δημόσια καὶ τὰ ἔτερα 7.500.000 εἶναι μὴ δημόσια (ἰδιωτικά, Μοναστηριακά κ.τ.λ.). Τὰ προϊόντα τῶν δασῶν καὶ εἶδος εἶναι κατὰ σειράν τὰ καυσόξυλα, οἱ ξυλάνθρακες, ἡ ζητίνη, ἡ οἰκοδομήσιμος ξυλεία καὶ τὰ βελανίδια. Εἰς τὰ δασικὰ προϊόντα ὑπάγονται καὶ τὰ ξυλοκέρατα (Κοίτη καὶ νῆσοι Αίγαίου), τῶν δποίων ἡ παραγωγὴ ἀνέρχεται περὶ τοὺς 25 χιλ. τόννους ἐτησίως.

Ορυκτά. Ὁ δρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας δὲν εἶναι ἄρθρον, εἶναι ὅμως ἀρκετὰ ἐνδιαφέροντα καθόσον περιλαμβάνει μεταλλεύματά τινα, ὡς τὸν μόλυβδον, τὸν λευκόλιθον, τὴν σμύριδα,

τὸν σιδηροπυρίην, τὰ δποῖα εἶναι πολύτιμα. Ἐπὶ πλέον καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τούτων εἶναι ἀρκετὰ καλή, λόγῳ τῶν εὐμενῶν συγκοινωνιακῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς δποίας τελοῦν τὰ δρυχεῖα τούτων.

Κατὰ τὴν τελευταίαν μεταλλευτικὴν στατιστικὴν τὰ λειτουργοῦντα μεταλλεῖα ἦσαν 45, τὰ λιγνιτοφυκεῖα 16 καὶ τὰ σημαντικώτερα λατομεῖα (μαρμάρου, γύψου καὶ θηραϊκῆς γῆς) 10.

Ἐκ τῶν ἔξι φυσισμένων μετάλλων κυριώτερα καὶ κατὰ ποσοτικὴν σειρὰν εἶναι, ὁ λευκόλιθος, ὁ σίδηρος, ὁ μόλυβδος, ὁ ψευδάργυρος, τὸ νικέλιον, ἡ σμύρις, τὸ χρώμιον καὶ τὸ μαγγάνιον.

Ἐκ τῶν προϊόντων τῶν λατομείων σπουδαῖα εἶναι, τὰ τὰ λευκὰ καὶ χρωματιστὰ μάρμαρα, αἱ μυλόπετραι καὶ ἡ θηραϊκὴ γῆ.

Ἡ λιγνιτοπαραγωγὴ παρὰ τὸ πλούσιον τοῦ ἕδαφους τῆς χώρας δὲν εἶναι τόσον σημαντικὴ ὡς ἔπειτε. Ἡ μεγαλυτέρα παραγωγὴ ἐσημειώθη κατὰ τὸ ἔτος 1918, διότε παρήγθησαν 213.500 τόννοι.

Αλεξία. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀλιείας ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν καὶ λιμένων αὐτῆς. Τὰ ἀλιευόμενα προϊόντα εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ἀντιπροσωπεύοντα δὲ ποσὸν 26 χιλιάδων τόννων περίπου ἐτησίως.

Ἡ ἀλιεία περιορίζεται εἰς τὴν παράκτιον τοιαύτην, διότι τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης σχεδόν δὲν ὑφίσταται, καὶ τὴν ἀλιείαν ἔντος τῶν λιμένων καὶ παταμῆν ὡς καὶ τὰ θυννεῖα.

Αλυκαές. Ἐκτὸς τῶν προϊόντων τούτων σημαντικὸς παράγων εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου εἶναι καὶ τὸ ἄλιας, ἡ παραγωγὴ τοῦ δποίου εἶναι ἀνωτέρα τῆς καταναλώσεως (παραγωγὴ 1931 62.672 τόννοι).

Αἱ κυριώτεραι ἀλυκαὶ εἶναι τῆς Σαγιάδος, Κοπραίνης, Λευκάδος, Μεσολογγίου, Λεχαινῶν, Λευκίμης, Ζακύνθου, Νάξου, Σάμου, Μήλου, Καλλονῆς, Βόλου, Ἀναβύσσου, Κίτρους, Πολυχνίτου.

Μελισσοκομία—Σηροτροφία. Σημαντικὴ εἶναι ἡ Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνάπτυξις τῆς μελισσοτροφίας, ήτις ἀντιπροσωπεύεται διὰ 245. 610 κυψελῶν. Τό κλιμαὶ καὶ ἡ χλωρὶς τῆς Ἑλλάδος εἶναι παράγοντες δυνάμενοι νὰ πολλαπλασιάσουν τὴν παραγωγήν.

Ἡ σηροτροφία ἐν Ἑλλάδι διεδόθη κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους· σημειώνει δὲ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ παραγωγὴ πουκουλίων κατὰ τὸ ἔτος 1931 ἀνήλθεν εἰς 1.690.460 χιλ.). Τὰ μεγαλύτερα σηροτροφικὰ κέντρα εἶναι ἡ Μακεδονία, ἡ διτικὴ Θράκη, ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Πελοπόννησος· ἀκολουθῶν δὲ ἡ Κρήτη καὶ ἡ Εὐβοία.

Βιομηχανία. Κατὰ τὴν ἔποκήν της Τουρκοκρατίας ὑπῆρχε μόνον μικρὰ βιοτεχνία, ἡ δποία εἶχεν ἐντελῶς οἰκιακὴν μορφήν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1837 ἐγένετο ἡ πρώτη προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν συστηματικῆς βιομηχανίας. Ἡ προσπάθεια αὕτη δὲν ἵσχυσε καὶ ἡ βιομηχανία παρέμεινεν εἰς νηπιώδη κατάστασιν μέχρι τοῦ 1860. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἐσημειώθη μικρὰ βιομηχανικὴ πρόσδοσ, ήτις ἀπὸ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ ἐντεῦθεν διεμορφώθη εἰς ἀξιόλογον ἐθνικὴν βιομηχανίαν.

Εἰς τὴν ἀλματικὴν ταύτην πρόσδοτον, ήτις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐσημείωσε μεγίστην ἔντασιν, συνέτεινεν ἡ ἔδαφικὴ ἐπέκτασις τῆς χώρας, ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τῆς καθόδου τῶν προσφύγων, ἡ ἔντασις τῆς ιδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ ἐπιχειρηματικότητος, ἡ χρατικὴ μέριμνα ἐκδηλουμένη κυρίως διὰ τῆς θεσπίσεως προστατευτικῶν δασμῶν, ἡ ὑποτίμησις τῆς δριμυότητος ἔναντι τῶν ξένων νομισμάτων ὡς καὶ ὁ ποσοτικὸς περιορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἐκ τῶν λειτουργούσῶν βιομηχανιῶν κυριώτεραι εἶναι :

1) Αἱ κλωστικαὶ καὶ ύφαντουργικαί. Ὁ κλαδος οὗτος παρουσιάζει τὴν μεγαλυτέραν εὐρωστίαν ἐξ ὅλων τῶν βιομηχανιῶν, ὑπερέχει δὲ καὶ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, τῶν δηποίων αἱ ἀτρακτοὶ δλαι ὅμοι δὲν φθάνουν τὰς ἀτράκτους τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας (265.000). Τὰ κυριώτερα κέντρα τῶν βιομηχανιῶν τούτων εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ὁ Πειραιεύς, ἡ Σύρος, αἱ Πάτραι, αἱ Καλάμαι, ἡ Λεβάδεια, ὁ Βόλος, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Βέρρυσα καὶ ἡ Νάουσα. Εἰς τὸν κλάδον τοῦτον περιλαμβάνονται τὰ γήινατρα ἐξ ἕριον καὶ βάμβακος αἱ κλωσταί, ἡ βαμβαφηφιλοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς

κουργία καὶ ἐριουργία, ἡ ταιπητουργία, τὰ ὑφάσματα ἐκ φυσικῆς καὶ τεχνητῆς μετάξης, τὰ προϊόντα ἐκ κτινάθεως καὶ τὰ εῖδη πλεκτικῆς.

2) **Βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς.** Ό κλαδος οὗτος εἶναι δεύτερος κατὰ σειρὰν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Περιλαμβάνει περίπου 1700 σημαίνοντα ἐργοστάσια καὶ πλῆθος ἄλλων μικρῶν ἐγκαταστάσεων. Ανήκουσαι βιομηχανίαι εἰς τὸν κλάδον τοῦτον εἶναι ἡ ἀλευροβιομηχανία καὶ τῶν ζυμαρικῶν, ἡ οίνοποιία καὶ ἐλαιουργία, ἡ οίνοπνευματοποιία, ἡ ζυθοποιία, ἡ τοῦ ψύχους, ἥτις ἐσχάτως ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ ἡ βιομηχανία ζαχαρωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν προϊόντων.

3) **Χημικαὶ βιομηχανίαι.** Είναι ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κλάδων τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας. Ό συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐργοστάσιών χημικῶν προϊόντων συμποσοῦται εἰς 270 περίπου. Ακμάζουσαι τοιαῦται βιομηχανίαι είναι ἡ σαπωνοποιία καὶ πυρηνελαιουργία ἐις τῶν ἀρχαιοτέρων βιομηχανιῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν χημικῶν λιπασμάτων, ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ μᾶς ἐν Πειραιῇ, ἀλλὰ μοναδικῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπιχειρήσεως.

Ἐπίσης λειτουργοῦν ἐν Ἑλλάδι δύο νελουργεῖα, ἐργοστάσια πορσελάνης, ἡλεκτρικῶν λαμπτήρων, χρωμάτων, ἐκκρηκτικῶν ὑλῶν, ἀσθρακασθεστίου, δεξιγόνου, δεξέων, φαρμάκων, αλθέρος, βερνικίων, ἀρωμάτων κατεργασίας οητίνης, δεψικῶν ὑλῶν κλπ.

4) **Βιομηχανία κατεργασίας δερμάτων.** Είναι μία τῶν ἀρχαιοτέρων βιομηχανιῶν τῆς Ἑλλάδος. Παράγει συνήθως δέρματα χονδρὰ καὶ ἐσχάτως καὶ δέρματα πολυτελείας. Ό ἀριθμὸς τῶν ἐργοστάσιών καὶ τῶν βιομηχανιῶν ἐργαστηρίων τῆς βιομηχανίας ταύτης ὑπερβαίνει τὰ 450.

5) **Βιομηχανία ἡλεκτρισμοῦ.** Αἱ λειτουργοῦσαι ἡλεκτροπαραγωγοὶ ἐγκαταστάσεις ἐν Ἑλλάδι ὑπερβαίνουν τὰς 300. Ἐκ τούτων αἱ πλεισται, ὡς τῶν μεγαλυτέρων πόλεων, είναι σοβαρώταται.

6) **Οἰκοδομικῶν ύλῶν.** Ό ἐσχάτως ἀναπτυχθεὶς οἰκοδομικὸς δρόμος καὶ ἡ ἐκτέλεσις μεγάλων κοινῆς ὁφελείας ἐργων ἀνέπτυξε σημαντικῶς τὸν κλάδον τοῦτον. Φημιστοική από τὸ Ινστιτόυτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σήμερον λειτουργοῦν 4 ἐργοστάσια τσιμέντων ('Ελευσίς, Παιανιές, Χαλκίς, Βόλος), περὶ τὰ 500 μηχανοκίνητα πλινθοκεραμοποιεῖα καὶ πλῆθος ἐργαστηρίων κατασκευῆς μωσαϊκῶν πλακῶν καὶ ἀσβέτου.

6) **Βιομηχανία χάρτου.** Ἐσχάτως ἡ ἔξελιξις τῆς βιομηχανίας ταύτης ἔλαβε μεγάλην ἀναπτυξιν. Ἀπὸ τὴν κατασκευὴν χαρτονίων καὶ χάρτου περιτυλίγματος, σήμερον παράγεται χάρτης τυπογραφικὸς καὶ γραφῆς πάσης ποιότητος. Ἐκτὸς τῆς χαρτοποιίας σημαντικὴν ἀνάπτυξιν λαμβάνει καθ' ἑκάστην καὶ ἡ λιθογραφία, ἡ τυπογραφία, ἡ κυτιοποιία καὶ ἡ φακελλοποιία. Ἐξαιρετικὴν ἀνάπτυξιν ἔλαβε καὶ ἡ ξυλουργικὴ βιομηχανία (ἡ ἐπιπλοποιία, ἡ οἰκοδομικὴ ξυλουργικὴ καὶ ἡ βαρελοποιία), αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, ἀντιπροσωπευόμεναι διὰ δύο τοιούτων ἀξιολόγων ἐν Λαυρίῳ, αἱ μηχανολογικαὶ, ἀπασχολούμεναι εἰς τὴν κατασκευὴν γεωργικῶν ἐργαλείων, καρφοβελονῶν, κλινῶν, χρηματοκιβωτίων, πλαστίγγων, ἐπισκευῆς πλοίων, κατασκευῆς μικρῶν πλοίων κτλ. καὶ ἡ βιομηχανία τοῦ καπνοῦ, τῆς ὁποίας τὰ μεγαλύτερα κέντρα είναι αἱ Ἀθῆναι, δὲ Πειραιές, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Καβάλλα, δὲ Βόλος, ἡ Σάμος καὶ δὲ Πύργος.

Βιομηχανέα ξένων. Η κίνησις τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι δὲν ἀποτελεῖ ἀκόμη σημαντικὸν πόρον ἀπὸ ἀπόψεως ἔθνικῆς οἰκονομίας. Βαίνει ὅμως σταθερῶς κατ' ἔτος πρὸς τὰ ἄνω, συνετείᾳ τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ «Ἐλληνικοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ» διὰ τὴν καλλιτέρευσιν τῆς ξενοδοχειακῆς καταστάσεως, τὸν ἔξωράισμὸν τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων, τὴν καλλιτέρευσιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, τὴν ἔδρυσιν ξενώνων καὶ καταφυγίων εἰς περιηγητικὰ μέρη κ.ἄ. Υπολογίζεται ὅτι 70.000 ξένοι ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὴν Ελλάδα· χρεῖται δὲ ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται οὗτοι είναι καὶ ἀμιθμητικὴν σειρὰν ἡ Τουρκία, αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι, ἡ Ἀλβανία, ἡ Γιουγκοσλανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Δωδεκάνησος, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία κτλ.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία τῆς Ἑλλάδος διενεργεῖται σιδηροδρομικῶς, ἀτμοπλοϊκῶς, διὰ δλονὲν συμπληρουμένου ὑποδομοτεχνούμενον καὶ ἀνεπόταγμάν τοιούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σιδηροδρομική συγκοινωνία. Τὸ δικόν σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς 2678 χιλιόμετρα. Ἐξ αὐτῶν τὰ 1318 χλμ. ἀνήκουν εἰς τὸ κράτος (*) καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς ιδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις.

Οἱ πρῶτοι σιδηρόδρομοι ὃν διόποιος κατεσκευάσθη ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὁ Ἀθηνῶν—Πειραιῶς ὅστις ἀπεπερατώθη τὸ 1869 (μῆκος 10 χλμ.). Τὸ 1883 κατεσκευάσθη ἡ γραμμὴ Πύργου—Κατακώλου (μῆκος 13 χλμ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884 ἀρχεται ἡ κατασκευὴ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων, οἵ διόποιοι μὲ τὰς διαφόρους προσεκτάσεις, αὕτινες ἐγένοντο κατὰ καιροὺς ἔφθασαν εἰς τὸ μῆκος τῶν 230 χλμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατεσκευάσθησαν οἱ σιδηρόδρομοι Ἀττικῆς, τῶν ὁποίων τὸ δικόν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 73 χλμ. Σχεδὸν ταῦτοχρόνως ἥρχισεν ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου μὲ μῆκος 800 χλμ.

Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος ἐτελείωσαν τὸ 1891 καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ 75 χλμ.

Τέλος οἱ σιδηρόδρομοι Πειραιῶς—συνόρων ἥρχισαν νὰ κατασκευάζωνται ἀπὸ τὸ 1889 καὶ μόλις τὸ 1910 ἐπερατώθησαν. Διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν νέων χωρῶν τὸ 1914, ἀπεκτήθησαν καὶ δύο οἱ Μακεδονικοὶ σιδηρόδρομοι, οὕτινες μετὰ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Θεσσαλονίκης ἀποτελοῦν μῆκος 1318 χλμ. Ἐκτὸς τοῦ ὑπάρχοντος σιδηροδρομικοῦ δικτύου ὑπὸ κατασκευὴν ενδίσκεται καὶ ἡ γραμμὴ Καλαμπάκας—Κοζάνης—Βερροίας.

Όδικὸν δίκτυον. Τὸ δρεινὸν τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ οἰκονομικὴ καχεξία τῆς χώρας συνέβαλον εἰς τὸ νὰ ἔχῃ ἡ Ἑλλάς πάντοτε ἐλαττωματικὸν δίκτυον δίκτυον. Μερικὰ τιμήματα, ὡς ἡ Ἡπειρος, ἡ δυτικὴ Μακεδονία, ἡ κεντρικὴ Στερεά Ἑλλάς, ἡ Κρήτη καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους στεροῦνται περισσότερον τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων. Ἡ πρώτη σημαντικὴ προσπάθεια πρὸς κατασκευὴν ὅδῶν ἐγένετο ἐπὶ Τοικούπη (1883—1892) καὶ ἀργότερον κατὰ τὴν περίοδον 1920—1927. Αἱ δύο διαιροῦνται εἰς ἐθνικάς, ἐπαρχιακὰς καὶ κοινο-

(*) Οἱ Σ.Ε.Κ. ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν σιδηροδρόμων Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης—Γευγελῆς, Θεσσαλονίκης—Μοναστηρίου καὶ Θεσσαλονίκης—Ψηλορεΐθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τικάς ἀναλόγως δὲ τῆς ἔξυπηρετήσεως καὶ ή δαπάνη τῆς κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως αὐτῶν βιρύνει τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους, τὰ νομαρχιακὰ ταμεῖα δόσοποιέας καὶ τὰς κοινότητας. Τὸ συνολικὸν δίκτυον δίκτυον τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 12.5000 χιλ. μ.

Ἐμπορικὴ ναυτιλία. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ πλούσιος διαμελισμὸς αὐτῆς, εἶνε σπουδαῖοι παράγοντες διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας ὡς συγκοινωνιακοῦ μέσου τῶν παραλίων τῆς χώρας καὶ ὡς σημαντικοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ παράγοντος αὐτῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων (*) τῆς χώρας κατὰ τὸ ἔτος 1933 ἀνήλθεν εἰς 577 χωρητικότητος 1.676.000 τόννων τῶν δὲ ίστιοφόρων εἰς 700 (1) δίλικῆς χωρητικότητος 56.000 τόννων.

Αεροπορία. Ἐσχάτως χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ κράτους καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἐγκατεστάθησαν καὶ ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας. Οὗτος ἴδρυθη ἡ «Ἐλληνικὴ ἑταιρία ἐναερίων συγκοινωνιῶν», ἥτις προνομιακῶς ἔξυπηρετεῖ τὰς γραμμὰς Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης, Ἀθηνῶν—Ἄγρινίου—Ιωαννίνων, Ἀθηνῶν—Κρήτης, καὶ Ἐλλάδος—Αιγύπτου. Ἡ ἑταιρία αὕτη διὰ συνδυασμοῦ τῶν δρομολογίων της πρὸς ξένας ἀεροπορικὰς ἑταιρίας ἐπεκτείνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς Ἑλλάδος μέχρι Βελιγραδίου—Βιέννης καὶ μέχρι Βουκούρεστίου—Πολωνίας. Ἐπίσης λειτουργεῖ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ Ἱταλικὴ ἑταιρία «Ἀεροεσπρέσσο», ἥτις ἐκτελεῖ τὴν συγκοινωνίαν Βρινδησίου—Ἀθηνῶν—Κων-πόλεως, μὲν ἐνδιαμέσους σταθμοὺς τὴν Κέρκυραν καὶ Λέσβον, καὶ Ἀθηνῶν—Σύρου—Ρόδου.

Ἐκτὸς τούτου ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ενδίσκεται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν Κεντρικῆς Εὐρώπης—Αφρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης—Ασίας, μέλλει νὰ καταστῇ σπουδαῖος σταθμὸς τῶν διὰ τὰς χώρας ταύτας διερχομένων ἐντεῦθεν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Οὗτος ἡ Ἑλλὰς εἶναι σταθμὸς τῶν ἑταιριῶν :

(*) Χωρητικότητος ἄνω τῶν 30 τόννων
Ψηφιοποιήθηκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γαλλικής Air Union έξυπηρετούσης τὴν συγκοινωνίαν
Μασσαλίας—Συρίας.

Αγγλικής Air Ways έξυπηρετούσης τὴν συγκοινωνίαν
Λονδίνου—Ινδιῶν.

Έκτὸς τούτων τὸ ἐναέριον Ταχυδρομεῖον έξυπηρετεῖται
καὶ παρ² ἄλλων ἑταῖρειῶν, ώς τῆς Cidna Aeropostale, τῆς Ae-
ropoort, SOT καὶ KLM, ἐκτελουσῶν τὰς μετὰ τοῦ έξωτερικοῦ
συγκοινωνίας.

Ἐμπόρειον. Απὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος
τὸ έξωτερικὸν ἐμπόριον αὐτῆς (εἰσαγωγικὸν καὶ ἔξαγωγικὸν)
παρουσιάζει διαφορὰς αὐξῆσιν. Πάντοτε ὅμως ἡ εἰσαγωγὴ εἶναι
μεγαλυτέρᾳ τῆς ἔξαγωγῆς. Η διαφορὰ κατὰ τὸ ἔτος 1933
μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἔξαγωγῆς, ἥτοι τὸ ἐμπορικὸν ἔλλειμμα
ἀνῆλθεν εἰς 3.234.400.000 (*) δραχμαὶς τὸ ἔλλειμμα τοῦτο κα-
λύπτεται ἐκ τῶν κερδῶν, τὰ δόποια ἀποφέρει ἡ ναυτιλία, ἡ βιο-
μηχανία τῶν ξένων καὶ τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα.

Η εἰσαγωγὴ τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖται κατὰ μέρος
ἀπὸ τὰ εἴδη διατροφῆς (σῖτος, ζάχαρες, διατηρημένοι ἵχθυες,
καφές, ἀποικιακά), ἀπὸ τὰ εἴδη ιλωστούφαντονογίας καὶ δέρ-
ματα (ὑφάσματα, νήματα, ἔρια, βάμβαξ, δέρματα), ἀπὸ βιομη-
χανικὰ εἴδη ἐν γένει (ξυλεία καὶ γάρτης, μέταλλα, εἴδη ἐκ
μετάλλων, μηχαναί, ἐργαλεῖα, αὐτοκίνητα, φαρμακευτικὰ καὶ
χημικὰ προϊόντα), ἀπὸ καυσίμους ὕλας (γαλάνθρακες, βενζίνη,
πετρέλαιον κτλ.) καὶ ἀπὸ ἄλλας ἀκατέργαστους ἡ κατειργασμέ-
νας πρώτας ὕλας.

Η ἔξαγωγὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ αὕτη εἶναι κατ' ἔξο-
χὴν γεωργικὴ χώρα συνίσταται κυρίως ἀπὸ ἀκατέργαστα γεωρ-
γικὰ προϊόντα. Τὰ κυριώτερα ἔξ αὐτῶν κατὰ ποσότητα καὶ
ἀξίαν εἶναι ὁ καπνός, ἡ σταφίς, οἱ οἶνοι, τὸ ἔλαιον, αἱ ἔλαιαι,
καὶ τὰ σῦκα.

Έκτὸς τούτων τὸ κονιάκ καὶ τὰ ἀκατέργαστα δέρματα
συμπληρώνουν τὰ 85 ο) περίπου τῆς ὅλης ἔξαγωγῆς τῆς χώ-

(*) "Ἐκθεσις διοικητοῦ Τραπέζης Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν περαγ-
μένων τοῦ 1933.

ρας. Τὸ ὑπόλοιπον 15 ο) τῆς ἔξαγωγῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ βιομηχανικὰ εἴδη.

Χῶραι μετὰ τῶν ὁποίων διενεργεῖται τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον εἰναι ἡ Μ. Βρετανία, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, αἱ Κάτω Χῶραι, τὸ Βέλγιον ἡ Αὐγυπτίος, ἡ Γιουγκοσλανία, ἡ Τσεχοσλοβακία κ. ἄ.

Κυριώτεροι λιμένες εἰσαγωγῆς κατὰ σειρὰν εἶναι: ὁ Ηειραινός, δῆτις συγκεντρώνει τὸ ἥμισυ περίπου τῆς εἰσαγωγῆς τῆς χώρας, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡτις ἀπορροφᾷ τὸ ἐν πέμπτον τῆς εἰσαγωγῆς, αἱ Πάτραι, ὁ Βόλος, αἱ Καλάμαι, ἡ Κέρκυρα.

Κυριώτεροι λιμένες ἔξαγωγῆς κατὰ σειρὰν εἶναι οἱ λιμένες τῶν γεωργικωτέρων περιφερειῶν, ἡτοι: ἡ Καβάλλα, συγκεντρώνουσα περίπου τὸ ἐν τέταρτον τῆς ἔξαγωγικῆς κινήσεως, ἡ Θεσσαλονίκη τὸ ἐν ἕκτον, αἱ Πάτραι, ὁ Ηειραινός, ὁ Βόλος, ἡ Ἀλεξανδρούπολις, τὸ Ἡράκλειον, αἱ Καλάμαι, τὸ Κατάκωλον κ. ἄ.

Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔσωτερικοῦ καὶ ἔξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἐλήφθησαν πλεῖστα ὅσα μέτρα ὑπὸ τοῦ Κράτους. Καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία δὲν ὑστέρησεν εἰς ἐνεργείας πρὸς τοῦτο. Μία συντελεστικὴ αὐτῆς προσπάθεια εἶναι καὶ ἡ διενέργεια τῆς ἐτησίας διεθνοῦς ἐκθέσεως τῆς Θεσσαλονίκης (ἀπὸ τοῦ 1926), ἡτις σκοπὸν ἔχει τὴν προαγωγὴν τῶν συναλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν βαλκανικῶν καὶ μεσευρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ο Χ. I

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν γενόμενην τελευταίαν ἀπογραφὴν τοῦ 1928 ἀνῆλθεν εἰς 6.204.684 κατοίκους ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 67 ο) ἀποτελοῦν τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν καὶ τὰ 33 ο) τὸν τοῦ ἀστικοῦ τοιούτου.

Πυκνότης πληθυσμοῦ. Η πυκνότης τῆς Ἑλλάδος (*) ἀνέρχεται εἰς 47,66 κατοίκους κατὰ τ. χιλιόμετρον.

Μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν παρουσιάζει ἐλαχίστην

(*) Πυκνότης εἶναι τὸ πηλίκον τῆς διαιρέσεως τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας.
Ψηφιοποιηθῆκε ἀπὸ το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ύπεροχὴν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν [47:1] καὶ μεγάλην ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν, [29,2:1].

Πυκνότερον κατωφημένη εἶναι ἡ Ἀνατολικὴ Στερεὰ Ἑλλάς, ἡ Κεντρικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Μακεδονία, μέρος τῆς Θράκης, ἡ δυτικὴ Πελοπόννησος καὶ ἡ νήσος Κέρκυρα.

Ἐκ τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ [2,5] ἔκατ.] οἱ περισσότεροι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν [48,5 ο)ο]. Ἐπονται οἱ ἀσχολούμένοι εἰς τὴν βιομηχανίαν [18,5 ο)ο], εἰς τὸ ἐμπόριον [8,20)ο] εἰς τὴν κτηνοτροφίαν [7,5 ο)ο] καὶ οἱ λοιποὶ εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα (συγκοινωνίαν, ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα κ.τ.λ.).

Θρησκεία. Ἐπίσημος θρησκεία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ ὁρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία. Ἐκτὸς τῶν ὁρθοδόξων κατοικοῦσιν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐλάχισται καθολικοί, ιονδαῖοι, διαμαρτυρόμενοι καὶ μουσουλμᾶνοι. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς ἰερᾶς Συνόδου τῆς ὄποιας ἴσοβιος πρόεδρος εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Αθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Γλώσσα. Ἡ διμιουργένη γλῶσσα ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ Ἑλληνική, ἥτις ἀνήκει εἰς τὰς ἱαπετικὰς γλώσσας.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Δημοκρατικὸν ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1924. Τὴν Νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἀσκοῦν ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία. Ἡ Βουλὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ 250 βουλευτὰς καὶ ἡ Γερουσία ἀπὸ 120 γερουσιαστάς. Οἱ βουλευταὶ καὶ οἱ γερουσιασταὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν ἀσκεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ἐκλεγόμενος ἀνὰ πενταετίαν ὑπὸ ἀμφοτέρων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων εἰς κοινὴν συνεδρίασιν συνεργομένων, διὰ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργικοῦ συμβουλίου, τοῦ δποίου προϊσταται ὁ πρωθυπουργός. Τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον διορίζεται ἐκ τοῦ πλειοψηφοῦντος ἐν τῇ Βουλῇ κόμματος.

Τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ἔξασφαλίζει ἵστητα καὶ ἐλευθερίαν εἰς πάντας τοὺς Ἑλληνας πολίτας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται γεωγραφικῶς εἰς τὰ ἀνόλογα μέρη δέκα Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ινστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

διαμερίσματα, τὰ δποῖα εἶναι :

Πελοπόννησος, Στερεά Έλλας καὶ Εῦβοια, Θεσσαλία, Ἡπειρος, Μακεδονία, Δυτικὴ Θράκη, Νῆσοι Αἰγαίου, Κυκλαδες νῆσοι, Ιόνιοι νῆσοι καὶ Κρήτη.

Διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 36 Νομούς, 141 ἐπαρχίας, 53 Δήμους καὶ 4.090 Κοινότητας. Ἐκτὸς τούτων περιλαμβάνει καὶ τὰ αὐτοδιοίκητον τμῆματα ταῦ Αγίου Όρους.

Ἐπὶ πλέον αἱ Νέαι Χῶραι διὰ τὴν καλυτέραν διοίκησιν αὐτῶν ἔχουν διαιρεθῆ εἰς 4 Γενικὰς Διοικήσεις, ἢτοι 1) τῆς Ἡπείρου, 2) τῆς Θεσσαλονίκης, ἢτις περιλαμβάνει ὅλην τὴν Μακεδονίαν, πλὴν τῶν νομῶν Δράμας καὶ Καβάλλας, 3) τῆς Θράκης, ἢτις περιλαμβάνει, ἐκτὸς τῆς Δυτικῆς Θράκης, καὶ τῶν νομῶν Δράμας καὶ Καβάλλας καὶ 4) τῆς Κρήτης.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσις, ὄρεα. Ἡ Πελοπόννησος ἔλαβε τὸ ὄνομα κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐκ τοῦ Πέλοπος, υἱοῦ τοῦ Ταντάλου, μετοικήσαντος ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀπὸ τοῦ μεσαιώνος ὄνομάζεται καὶ Μεράς.

Είναι χερσόνησος ἡνωμένη μετὰ τῆς Στερεᾶς Έλλάδος μόνον διὰ τοῦ στενοῦ ἴσθμου τῆς Κορίνθου. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ θαλασσῶν (Ιονίου, Μυρτώου Πελάγους κτλ.).

Μορφολογία τῆς ξηρᾶς. Ἡ Πελοπόννησος εἶναι ὁρεινή. Ο πυρὸν τῶν ὁρέων αὐτῶν εἶναι ἡ Ἀρκαδία. Πρὸς Β αὐτῆς ὑψοῦνται τὰ Ἀροάνια (κ. Χελμὸς) ὕψ. 2355 καὶ ἡ Κυλλήνη (κ. Ζήρια) ὕψους 2375 μ. Πρὸς Α ὑψοῦνται τὸ Ἀρτεμίσιον 1772 μ., τὸ Παρθένιον καὶ ὁ Πάρνων (κ. Μαλεθός) 1935 μ., ὅστις διακλαδίζεται εἰς τὴν διμόνυμον χερσόνησον καὶ τελευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Μαλέας. Πρὸς τὰ ΝΔ τὸ Λύκαιον (1333 μ.) καὶ πρὸς τὰ ΒΔ ὁ Ἐρύμανθος (2224 μ.) ἐν τῷ κέντρῳ σχηματίζονται τὰ κεντρικὰ Ἀρκαδικὰ ὅρη ἐξ ὄντων σπουδαιότερον εἶναι τὸ Μαίναλον (1980 μ.). Ἐκτὸς τοῦ συστήματος τούτου εἶναι ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ἵδια ὅρη σχηματίζοντα τὸ Δυναδήμον (959 μ.) καὶ ἡ Ιθώμη (798 μ.). Ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ

τὸ Παναγαικὸν (1926 μ.), ἐν δὲ τῇ Λακωνικῇ τὸ ὑψηστεν
ὅρος τῆς Πελοποννήσου, ὁ Ταῦγετος (2406 μ.), δστις ἐκ-
τείνεται ὡς μακρὰ ὁροσειρὰ πρὸς νότον καὶ τελευτὴ εἰς τὸ Τρι-
ναρον ἀκρωτήριον.

Πεδιάδες. Αἱ πεδιάδες τῆς Πελοποννήσου εἶναι εὐφο-
ρώταται, διότι εἶναι προσχωσιγενεῖς. "Λαπασαι δὲ εἶναι παρα-
λιακαί. Ἐκ τούτων κύριαι εἶναι, ἡ Μεσσηνιακὴ (ἄνω καὶ κάτω)
τῆς Τριφυλλίας, ἡ Ἡλειακή, ἥπις εἶναι καὶ ἡ μεγαλυτέρα, ἡ
Ἀζαϊκή, τοῦ Αἴγιου, ἡ Κορινθιακή (κ. Βόχας) ἡ Ἀργολική,
τῆς Λακεδαίμονος καὶ τὸ ὁροπέδιον τῆς Τριπόλεως.

Ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου
πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κέντρου οὗτοι, ἀντὶ ωφελείας, ἀποφέρουν
εἰς τὴν γεωργίαν σημαντικὰς βλάβας, λόγῳ τῶν πλημμυρῶν,
αἵτνες συχνὰ συμβαίνουσι, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀντιπλημμυρ-
κῶν ἔργων.

Οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποταμῶν τούτων εἶναι: ὁ Εὐρώτας,
δστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον, ὁ Πάμισος εἰς τὸν
Μεσσηνιακὸν κόλπον, ἡ Νέδα εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον,
ὁ Πηνεὸς καὶ Ἀλφειός, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Πελο-
ποννήσου, ἐκβάλλοντες ἀμφότεροι εἰς τὸ Ιόνιον Πέλαγος.
"Ἄλλοι μικρότεροι ποταμοὶ εἶναι: ὁ Γλαῦκος, ὁ Σελινοῦς, ὁ
Βουραϊκός, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Πατραϊκὸν ὁ πρῶτος καὶ εἰς
τὸν Κορινθιακὸν οἱ ἄλλοι. Εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα φέουσι
οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ἐρασίνος καὶ Ἰναχος.

Λέμνατα. Ἡ Πελοπόννησος λίμνας ἔχει ὀλίγας καὶ μι-
κράς. Ἐξ αὐτῶν ἡ Φενεός καὶ ἡ Στυμφαλὶς εὐρίσκονται πρὸς
Β καὶ εἰς ὑψος 750 μ. περίπου. Ἡ Λέρονη εἰς τὴν Ἀργολικὴν
πεδιάδα νῦν ἔλος. Ἡ Στυμφαλὶς καὶ ἡ Λέρονη εἶναι γνωσταὶ
ἀπὸ τὴν μυθολογίαν ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τὰς στυμφαλίδας ὅρνι-
θας, ἡ δὲ δευτέρα διὰ τὴν Λεοναίαν ὑδραν. Τὰ ὄντα τῶν
λιμνῶν δι' ὑπογείων καταβοθρῶν διοχετεύονται εἰς ποταμοὺς
ὡς τῆς Φενεοῦ, τὰ δοποῖα διοχετεύονται εἰς τὸν Λάδωνα, παρα-
πόταμον τοῦ Ἀλφειοῦ. Κατὰ τὴν Δ παραλίαν σχηματίζεται
ἡ ἱχθυοτρόφος λιμνοθάλασσα τῆς Ἀγουλινίτσης.

Παραλιακὸς διαμελισμός. Ἡ Πελοπόννησος πε-
ριβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης. Μόνον κατὰ τὴν ΒΑ
Ψήφιστοι ήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῆς ἄκραν ἔνοῦται μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος διὰ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. Ὁ ἴσθμὸς οὗτος ἀπεκόπη τῷ 1893 καὶ ἀποτελεῖ δυώρυγα μήκους 6.300 μ. Τὰ παράλια εἶναι πλουσίως διαμελισμένα καὶ σχηματίζουν βαθεῖς κόλπους καὶ ώραίας χερσονήσους.

Πρὸς βορρᾶν σχηματίζονται οἱ συνεχόμενοι κόλποι Κορινθιακὸς καὶ Πατραϊκός. Εἰς τὴν Α παραλίαν ὁ Ἀργολικός, πρὸς Ν. ὁ Λακωνικὸς καὶ Μεσσηνιακὸς καὶ εἰς τὸ Ἰόνιον Πέλαγος, ὁ εὐρύτατος Κυπαρισσιακὸς κόλπος.

Ἐκ τῶν χερσονήσων κύριαι εἶναι, πρὸς Ν ἡ Μεσσηνιακή, ήτις ἀπολήγει εἰς τὸ Ἀκρωτήριον Ἀκρίτας, ἡ τῆς Μάνης, ήτις ἀπολήγει εἰς τὸ Ταίναρον, τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Πελοποννήσου, τοῦ Πάροντος τελευτῶντος εἰς τὸ τοικυμιώδες ἀκρωτήριον Μαλέας. Εἰς τὸ ΒΑ τμῆμα σχηματίζεται ἡ Ἀργολικὴ χερσόνησος, ήτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σκύλλαιον (κ. Σπαθί). Ἐπὶ τῆς ΒΑ παραλίας τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος τῶν Μεθάνων, ήτις εἶναι λιανήφαιστειογενής.

Κατὰ τὴν Δ παραλίαν τῆς Πελοποννήσου σχηματίζονται μικραὶ χερσόνησοι ἀπολήγονται εἰς τὰ ἀκρωτήρια Ἰχμὺς καὶ Χελωνάτας. Εἰς τὴν Β παραλίαν δὲν παρουσιάζεται πλούσιος διμελισμός. Κατὰ τὰ Δ αὐτῆς ἄκρα σχηματίζεται τὸ ἀκρωτήριον Ἀραξος, εἰς δὲ τὸ μέσον τὸ Ρίον.

Κλῖμα. Ἡ Πελοπόννησος περιβρεχομένη ὑπὸ θαλάσσης δέχεται τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κλίματός της, τὸ ὅποιον γενικῶς εἶναι εὔκρατον, ἔξαιρέσει τῶν δρεινῶν μερῶν τῆς Ἀρκαδίας, τὰ δόποια ἔχουν κλῖμα δλίγον ψυχρόν. Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου. Ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς μικρὰ μόνον τμήματα πεδινὰ εἶναι ἔλιώδη (παραποτάμιοι περιοχαὶ Εὐρώπη, Παμίσου, Ἀλφειοῦ, Πηνειοῦ καὶ μικρὸν μέρος τῆς πεδιάδος τοῦ Ἀργους).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἡ Πελοπόννησος εἶναι εὐφοριώτατη, διότι αἱ πεδιάδες αὐτῆς εἶναι ἀπασαὶ σχεδὸν προσχωσιγενεῖς. Οὐδὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τιμῆμα τῆς Ἑλλάδος παράγει τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων, τὰ δύοτα παράγει αὗτη.

Ἐξ τῶν προϊόντων της τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ σταφίς, δοῖνος, τὸ ἔλαιον καὶ τὰ σῦκα. Ἡ σταφίς καὶ ἴδιως ἡ Κορινθιακὴ καλλιεργεῖται εἰς ὅλην τὴν βιορείαν καὶ δυτικὴν πλευράν, ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Καλαμῶν. Ἡ παραγωγὴ κατὰ τὸ 1929—30 ἀνήλθεν εἰς 252.300.000 ἐνετικὰς λίτρας (*). Παραγωγικαὶ περιφέρειαι εἶναι κατὰ σειρὰν τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Πύργου, τῆς Ἀμαλιάδος, τῶν Πατρῶν, τοῦ Κιάτου, τῆς Πύλου, τῆς Μεσσήνης, τοῦ Μαράθου, τοῦ Μελιγαλᾶ, τοῦ Κριεκουκίου, τοῦ Ξυλοκάστρου, τῶν Καλαμῶν, τῆς Κορώνης, τῶν Λεκανῶν, τῆς Ζαχάρως. Οἱ οἵνοι παράγεται πανταχοῦ. Ἡ παραγωγὴ αὐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἀνήλθεν εἰς 78.940.000 χιλιόγραμμα. Φημίζεται δὲ οἵνος τῆς Τοιπόλεως καὶ Νεμέας.

Τὸ ἔλαιον ἐπίσης παράγεται πανταχοῦ, ἀλλὰ ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς ὑπεροχοῦν ἡ Ἀργολικὴ χερσόνησος, ἡ τῆς Μάνης καὶ ἡ Μεσσηνία, ἥπις ἀνεξαρτήτως τοῦ ἔλαιου παράγει καὶ βρωσίμους ἔλαιας. Ἡ παραγωγὴ τοῦ ἔλαιου ἐν Πελοποννήσῳ ἀνήλθεν κατὰ τὸ ἔτος 1929 εἰς 22.827.00 χιλιόγραμμα.

Τὰ σῦκα ἀποτελοῦν σπουδαῖαν ἔσοδον, ἴδιως διὰ τὴν Μεσσηνίαν καὶ Λακωνίαν.

Ἐκτὸς τούτων καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Ἀρκαδίαν σῖτος καὶ κάνναβις, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργούς λαχανικά πολλά, ἐσπεριδοειδῆ εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ Ἀργολικὴν χερσόνησον, δὲς καὶ καπνὸς πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τὰς πεδιάδας καὶ περισσότερον εἰς τὴν τῆς Μεσσηνίας καὶ Ἀργολίδος εὐδοκιμεῖ ἡ μορέα. Τοῦτο ἀνέπτυξε μεγάλως τὴν σηροτροφίαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἴδιως εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας. Ἡ δική παραγωγὴ τῶν κουκουλίων κατὰ τὸ ἔτος 1929 ἀνήλθεν εἰς 382.340 χιλιγ.

Δάση. Οἱ δασικὸς πλοῦτος τῆς Πελοποννήσου δὲν

(*) Ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ πώλησις τῆς σταφίδος ἐπεκράτησε συνήθεια νὰ ὑπολογίζεται εἰς ἐνετικὰς λίτρας, ἐν δὲ ἐνετικὸν χιλιόλιτρον ἰσοδυναμεῖ μὲ 480 χιλιόγραμμα ἡ 375 διάδας.

Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

είναι ἄφθονος. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ πεύκη, εἰς τὰ ὑψηλότερα ἡ δρῦς καὶ εἰς τὰ ἔτι ὑψηλότερα ἡ ἐλάτη καὶ ἡ κέδρος.

Ορυκτά. Ὁρυκτοῦ πλούτου ἀξίου λόγου στερεῖται μόνον εἰς τὴν Ἐρμιόνην ἔξοδοσσονται χαλκὸς καὶ λευκόλιθος, ὡς καὶ μάρμαρά τινα εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ Λακωνικήν.

Κτηνοτροφία. Πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου διατρέφονται ζῷα ἔξ ὅν τὰ αἴγοαρδβατα είναι τὰ πολυπληθέστερα. Κτηνοτροφικαὶ περιοχαὶ είναι ἡ Ἀρκαδία, ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Ἀργολιδοχορινθία.

Ἄλιείνι. Εἰς τὰς λιμνοθαλάσσας Ἀγουλινίτσης, Καϊάφα, Μουριᾶς (παρὰ τὸν Πύργον) ὑπάρχουν καλῶς ὁργανωμένα ιχθυοτροφεῖα ἀποδίδοντα πολλοὺς ἐκλεκτοὺς ἰχθῦς. *ον*

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ἡ Πελοπόννησος ἔχει ἔκτασιν 21.998.8 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 1.053.327 κατοίκων. Διαιρεῖται εἰς ἑξ νομούς: 1) Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, 2) Ἀχαΐας, 3) Ἡλείας, 4) Μεσσηνίας, 5) Λακωνίας καὶ 6) Ἀρκαδίας.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Πληθ. 174.320 κ. Ἐπτ. 4.744.8 τ.χ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΒΑ τμῆμα τῆς Πελοποννήσου, ὃς ἐπίσης καὶ τὰς νήσους Πόρον, Ὅδον, Σπέτσας καὶ τὰς πρὸς Ν τοῦ Μαλέα κειμένας νήσους Κήμηνα καὶ Ἀντικήμηνα. Διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἐπαρχίας: 1) Ναυπλίας, 2) Ἀργονούς, 3) Ὅδονας, 4) Κορινθίας, 5) Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος καὶ 6) Κηφύρων.

Πόλεις: Ναύπλιον (7600 κ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ὁ κυριώτερος λιμὴν αὐτοῦ. Ὅπηρός εν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ πρώτου (1829—1834). Παρὰ τὸ Ναύπλιον ὑπάρχουν τρία φρούρια: τὸ Ηλαμίδιον, τῆς Ἀκροναυπλίας καὶ τὸ Μπούρτζι, ἐπὶ νησίδος. Πρὸς Β αὐτῆς ἔκειτο ἡ φρούριος Τύριον, προστιθήκε από τὸ θνοτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Αργος (10.500 κ.). Είναι ή μεγαλυτέρα πόλις του νομού και συγκεντρώνει δύλον τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀργολίδος. Είς τὸ Ἀργος ὑπάρχει καὶ μικρὰ βιομηχανίαι κονσερβοποιήσεως λαχανικῶν καὶ σαρωθροποιίας. Πλησίον τοῦ Ἀργούς ἔκειτο ή ἀρχαιοτάτη πόλις Μυκῆναι, ἔδρα τῶν Ἀτρειδῶν.

Νέα Κόρινθος (9.940 κ.). Παράλιος πόλις καταστραφεῖσα πολλάκις ὑπὸ σεισμῶν. Ἡ τελευταία καταστροφὴ συνέβη τῷ 1928. Σήμερον ἀνοικοδομεῖται δι' ἀντισεισμικῶν οἰκιῶν. Ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τῆς Ἀκροκορίνθου ἔκειτο ή ἀρχαία Κόρινθος, πλουσία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις. **Λουτράκιον** εἰς τὴν Στερεάν Ελλάδα μὲν ἔξαίρεται λοντρά. **Κιάτον** (Σικυωνία), λιμὴν ἔξαγωγῆς σταφίδος. **Ξυλόκαστρον** τόπος θρηινῆς διαμονῆς, παράλιος πόλις. **Άγιος Γεώργιος** καὶ **Νεμέα** γνωσταὶ διὰ τὸν ἔξαίρετον οἶνον. **Δερβενάκια**, ἔνθα ἐπολέμησαν οἱ ὑπὸ τὸν Κολοκοτρώνην ἐναντίον τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Κρανίδιον (4.200 κ.) ναυτικὴ πολίχνη μὲν ἐπίνειον τὸ **Πόρτο-Χέλιον** καὶ τὴν **Ερμιόνην**, ή δποία ἔχει μεταλλεία σιδηροπυρίτου παρ' αὐτήν.

Ύδρα (3.550 κ.) ἐπὶ τῆς δμωνύμου νήσου, ηὗτις εἶναι βραχώδης καὶ ἀγνοος. Ἡ νῆσος Ἅγρα είναι πατρὶς τοῦ Μιαούλη, Σαχτούρη καὶ Κουντουριώτη, ἀνδρῶν πολλὰ προσενεγκόντων κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἐπανάστασιν.

Σπέτσαι (3530 κ.) ἐπὶ τῆς δμωνύμου πευκοφύτου νήσου, οἱ κάτοικοι τῆς δποίας μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν διὰ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ των. Νῦν ή νῆσος εἶναι ἀρίστη θερινὴ διαμονὴ ἔνων. **Κήθυρα** ἐπὶ τῆς δμωνύμου νήσου.

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΐΑΣ

Πληθ. 190.423 κ. Ἐπτασις 3.500.5 τ. %.

Ο Νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΒΑ τιμῆμα τῆς Πελοποννήσου. Περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας 1) Πατρῶν, 2) Αιγαλείας καὶ 3) Καλαβρύτων.

ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ: Πάτραι (65.000), ή τρίτη ἐμπορικὴ πόλις μετὰ τὴν Θεσσαλονίκην τῆς Ἐλλάδος εἶναι ή πρωτ. τοῦ Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νομοῦ καὶ τῆς Πελοποννήσου, ὁ κυριώτερος δὲ λιμὴν ἔξαγωγῆς σταφίδος. Αἱ Πάτραι εἶναι καὶ πόλις βιομηχανική, ἀκμάζουν ίδιως εἰς αὐτὴν ἡ οἰνοποιία, ἡ συσκευασία τῆς σταφίδος, τῶν ἀλεύρων, ἡ ἐλαιουργία, ἡ κυτιοποιία, ἡ ὑφαντουργία, τῶν πλεκτικῶν εἰδῶν. Ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις εἶναι μεγάλη, διότι ἐνταῦθα προσεγγίζουν τὰ ἐρχόμενα ἔξ "Αιγαίου ἥ καὶ ἄλλων μερῶν πλοῖα. Τὸ πάλαι, πλὴν τῶν Πατρῶν, ἔκειντο ἐνταῦθα αἱ Φαραί, ἡ Δύμη καὶ ἡ Τοιταία, πόλεις, αἵτινες ἔδρυσαν τὴν Ἀχαϊκὴν συμπολιτείαν.

Αἴγιον (11.000), λιμὴν ἔξαγωγῆς σταφίδος μὲ βιομηχανίας ἀνθούσας τῆς χαρτοποιίας καὶ γεωργικῶν ἔργαλείων.

Καλάβρυτα (2000) δυνομασθέντα οὕτω ἐκ τῶν ἀφθόνως ἀναβρυόντων ὄδάτων.

Πλησίον τῶν Καλαβρύτων κεῖνται εἰς τὴν βάσιν τεραστίου βράχου αἱ μοναὶ Μέγα Σπήλαιον καὶ Ἀγία Λαύρα, ἐνθα τὴν 25 Μαρτίου 1821 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Γερμανὸς ὑψώσεν τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως.

"Ετεραι κῶμαι εἶναι ἡ Ἀκράτα, τὸ Διακοφτὸν ἐκ τοῦ ὅποιον ἀρχεται ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος πρὸς τὰ Καλάβρυτα, ἡ Κερσινή, τὰ Μαζέικα, ἡ Κάτω Ἀχαΐα κ. ἄ.

ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

Πληθ. 130.201 π. "Εκτασις 1847,5 τ. χ.

Οὗτος κεῖται νοτίως τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας, καὶ περιλαμβάνει μίαν ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Ἡλείας.

Πόλεις : Πύργος (19.500) πρωτ. τοῦ Νομοῦ, εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομήχανος μὲ κυρίας βιομηχανίας τοῦ καπνοῦ τῆς οἰνοπνευματοποιίας, οἰνοποιίας καὶ ἀλεύρων.

"Έχει ἐπίνειον τὸ Κατάκωλον μετὰ τοῦ ὅποιού συνδέεται σιδηροδρομικῶς καὶ ἐκ τοῦ ὅποιού γίνεται μεγάλη ἔξαγωγὴ σταφίδος.

Άμαλιάς. (12500) νέα πλουσία καὶ γεωργικὴ πόλις, Βαρθολομίδον (3000) Γαστούνη (4000) παρὰ τὸν Πηνειόν. Ἀνδραβίδα (3000), Λεχαινά (4000), Μανωλάδα γεωργικαὶ κωμοπόλεις. **Κυλλήνη** μὲ ἄριστα Ιαματικὰ λουτρά.

Ολυμπία, ἐνθα ἐτελοῦντο τὸ πάλαι οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διευθυνόμενοι ὑπὸ τῶν Ἡλείων, κατοίκων τῆς πόλεως Ἡλιδος παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμόν. Αἱ ἐσχάτως γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν πλεῖστα μνημεῖα, ὃν σπουδαιότερα διηγήσεις τοῦ Ηραξιτέλους» καὶ ἡ «Νίκη τοῦ Παιωνίου».

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Πληθ. 247.907 κ. "Εκτασις 3,406.3 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΔ τμῆμα τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τοῦτον ἀνήκουν καὶ αἱ νησῖδες Οίνονσαι καὶ Σφακτηρία· αὗται εὑρίσκονται πρὸ τοῦ μικροῦ κόλπου τῆς Ηύλου.

Περιλαμβάνει 5 ἐπαρχίας 1) Καλαμῶν 2) Μεσσήνης 3) Πυλίας 4) Τριφυλλίας καὶ 5) Ὀλυμπίας.

Πόλεις: Καλάμαι (29.000), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Πελοποννήσου είναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος μὲ ἀνθούσας βιομηχανίας καὶ μεταξοδίαν, ἔλαιουργίαν, σαπωνοποιίαν, οἰνοποιίαν, οίνοπνευματοποιίαν, συσκευασίαν σύκων κ. ἄ.

Μεσσήνη (Νησίον 6.700) παρὰ τὴν δεξιὰν δύνην τοῦ Παμίσου κειμένη, εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην καλλιεργεῖται ὄφιςα καὶ βάμβαξ.

Πύλος (2.300) (πρότερον λεγομένη Ναυαρίνον) ἐπὶ τοῦ δμωνύμου κόλπου, τὸν δποῖον κλείει ἡ νησίς Σφακτηρία. Κατέστη γνωστὴ διὰ τὴν καταστροφὴν ἐν τῷ λιμένι τῆς τοῦ Τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Ἡνωμένου στόλου Ρωσίας, Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας τῷ 1827. Κυπαρισσία (4.450) τέρμα τῆς παραλιακῆς σιδηρῆς γραμμῆς. Φιλιατρὰ (9.300). Γαργαλιάνοι (7.000) ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τῆς Μεσσηνιακῆς χερσονήσου.

Ἄγουλινίτσα ἐπὶ τῆς δμωνύμου λιμνοθαλάσσης μὲ ἐχθυοφεῦα. Καιάφα μὲ ίαματικὰς πηγάς. "Ετεραι κῶμαι είναι τὸ Μελιγαλᾶ, τὸ Διαβολίτσιον, Μεθώνη, Κορώνη, Ἀνδρίσταινα, Σελινοῦς-(Κρέσταινα) (3.000) πλησίον τῆς δποίας ἔκειτο ἡ ἀρχαία «Σκιλλοῦς» διαμονὴ τοῦ Ξενοφῶντος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Πληθ. 144.336 ἑκτασις 4.131,7 τ. γ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΑ. μέρος τῆς Πελοποννήσου.
Διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας 1) τῆς Λακεδαίμονος, 2) Φυ-
θείου, 3) Οἰτύλου, 4) Ἐπιδαύρου Λιμηνᾶ.

Πόλεις: Σπάρτη (5.800) πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ κεῖ-
ται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Εὐρώπα ποταμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν
ἔρειπιων τῆς ἀρχαίας ἐνδόξου Σπάρτης. Παρὰ τὰς ὑπωρείας
τοῦ Ταΰγέτου κεῖται ὁ Μυστρᾶς μὲν ἀξιόλογα ἔργα τέχνης
Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Εἰς τὸν μεσαιῶνα ὁ Μυστρᾶς ὑπῆρξεν
ἔδρα τῶν Παλαιολόγων, χωροδεσποτῶν τῆς Πελοποννήσου.

Γύθειον (6.700) λαμὴν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλ-
που. Εἶναι τὸ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης μετὰ τῆς ὁποίας συνδέ-
εται διὰ ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἀρεόπολις Οὔιυλον. Καρδαμύλῃ
γνωστῇ διὰ τὸ ἐκλεκτὸν ἔλαιον τῆς. Μολάοι μὲν ἐπίνειον τὴν
Ἐλαίαν ἐν τῷ Λακωνικῷ κόλπῳ.

Νεάπολις ἡ Βάτικα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας καλ-
λιεργοῦνται ἄφθονα κρόμμια.

Μονεμβασία, ἐπὶ νησίδος, συνδεομένη μετὰ τῆς Στερ-
γεᾶς διὰ γεφύρας. Ἡ πόλις εἰς τὸν μεσαιῶνα ἥτο δυχαρὰ καὶ
νῦν διασώζει περίφημον Βυζαντινὸν ναόν. Πρὸς Β. ταύτης
ἐκείτο ἡ πόλις Ἐπίδαυρος (Λιμηνᾶ).

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Πληθ. 165.141 κ. ἑκτ. 4.368 τ.γ.

Ο νομὸς Ἀρκαδίας κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Πελοποννήσου
καὶ βρέχεται μόνον κατὰ τὰ ΝΑ μέρη αὐτοῦ ὑπὸ θαλάσσης,
περιλαμβάνει τέσσαρας ἐπαρχίας, τὰς ἔξης: 1) Γορτυνίας, 2)
Κυνουρίας, 3) Μαντινείας, 4) Μεγαλουπόλεως.

Πόλεις: Ιρόπολις (14.400 κ.). Εἶναι ἡ πρωτ. τοῦ νο-
μοῦ καὶ ἔχει ἀκμαίαν βιομηχανίαν ὑφαντουργίας, φανελλοποι-
ίας καὶ οίνοποιίας. Πρὸς τῆς Ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὑπῆρ-
ξεν ἡ πρωτ. τῆς Πελοποννήσου, ἀλωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κολοκο-
τρώνη τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1821. Περὶ τὴν Τρίπολιν ἔκειντο αἱ
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀρχαῖαι πόλεις Τεγέα καὶ Μαντίνεια, ἐν τῇ ἐφορεύθη ὁ Ἐπαμεινάνδας τῷ 362 π. Χ. Νοτιοδυτικῶς τῆς Τριπόλεως καὶ εἰς ὄψις 800 μ. κεῖται τὸ ιστορικὸν Βαλτέτσι, γνωστὸν διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Μεγαλόπολις (2.400 π.). Σύμερον μικρὰ πολίχνη, τὸ πάλαι ὅμως ἔνδοξος καὶ ιστορική. Εἶναι πατρὸς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ ιστορικοῦ Πολυβίου.

Δημητσάνα (2000 π.). Πατρὸς τοῦ ἀπαγχονισθέντος πατριάρχου Κων]πόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε'. καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε μεγάλα πυριτιδοποιεῖα, ἐν οἷς κατεσκευάζετο ἡ πυρῆτις, ἵτις ἐχογησμοποιεῖτο διὰ τὸν ἀγῶνα.

Ἐτεροι κῶμαι εἶναι τὸ Λεβίδιον, τὸ Λεοντάριον, ἡ Βυτίνα, τόπος θερινῆς διαμονῆς, τὸ Λεωνίδιον καὶ Δολιανά.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις καὶ ὅρεα. Η. Στερεὰ Ἐλλὰς εἶναι τὸ μέρος τῆς Ἐλλάδος τὸ κείμενον νοτίως τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. Πρὸς Αβρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἴγαίου πελάγους, Μαλιακοῦ καὶ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Ιονίου καὶ πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ, Κορινθιακοῦ καὶ Πατραϊκοῦ κόλπου καὶ ΒΔ ὑπὸ τοῦ Αμβρακικοῦ πελάγους.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι δρεινὸν καὶ ἴδιᾳ περὶ τὸν κεντρικὸν αὐτῆς κορμόν. Τὰ δρη αὐτῆς εἶναι προέκτασις τῆς Πίνδου.

Θρη. Κυριώτερι ὅρη, εἶναι τὰ Ἀκαρνανικὰ εἰς τὴν Ἀκαρνανικὴν χερσόνησον. Τὸ ὄψις αὐτῶν φθινεὶ τὰ 1600 μέτρα περίπου. Βαρείως ἔκτείνονται τὰ Ἀγραφα, τὰ δύοια εἶναι διακλαδώσεις τῆς Πίνδου καὶ διευθύνονται ἀπὸ Β πρὸς Ν. Τὰ δρη ταῦτα σχηματίζουσι πολλὰς κορυφὰς μὲν ὄψις μεγαλύτερον τῶν 2000 μ. Νοτιώτερον τῶν Ἀγραφών ὄψιον ται ὁ ἀπότομος Τυμφρηστός (κ. Βελούχι) (2315 μ.), τὸ ὄψιστον τῶν Αἰτωλικῶν δρέων καὶ δυτικώτερον τούτου τὸ χαμηλὸν καὶ συνεχὲς Μακρυνόρος (1782 μ.). Ἀγατολικῶς τῆς πεδιάδος τοῦ

Αγρινίου ἔφοῦται τὸ Παναιτώλιον (Κυρὰ Βγένα) καὶ Νοτίως αὐτοῦ ὁ Ἀράκυνθος (κ. Ζυγός). **Βαρδούσια** (2495 μ.) κατὰ τὰ σύνορα Αἰτωλοακαρνανίας καὶ Φθιωτιδοφωκίδος, Γκιώνα (2510 μ.) τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Σ. Ἐλλάδος. Οὕη (κ. Καταβόθρες) δροστοιχία κειμένη νοτίως τῆς ποταμίας χώρας τοῦ Σπερχειοῦ μὲ κατεύθυνσιν ἐκ Δ πρὸς Α περίπατον. Συνέχεια ταύτης εἶναι τὸ Καλλίδρομον, ἡ Κνημίς, τὰ Ὁπούντια καὶ τὸ Πιθόν. **Παρνασσός** (κ. Λιάκουρα) (2457 μ.) ἔχων τὰς κορυφὰς αὐτοῦ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους χιονοσκεπεῖς· εἶναι ὅρος μεγαλοπρεπὲς καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἥτο πολὺ προστιλῆς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὰς Μούσας. ΝΑ τοῦ Παρνασσοῦ κείνται ὁ Ἐλικών, ὁ Κιθαιρών καὶ ἡ Πάρνητας (1412 μ.). "Ετερα ὅρη ἐν τῇ Ἀττικῇ εἶναι τὸ Ηεντελικόν, γνωστὸν διὰ τὰ λευκότατα αὐτοῦ μάρμαρα, ὁ Ὑμηττός, τι Γεράνεια παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ὁ χαμηλὸς Αἴγαλεως; (Πατέρας), παρὰ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, γνωστός, διότι ἐντεῦθεν ἐθεᾶτο τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ὁ Ξέρξης.

Μεδεάδες. Ἡ Στερεὰ Ἐλλὰς στερεῖται ἐκτεταμένων πεδιάδων. Μόνον ἡ Βοιωτικὴ πεδιάς παρουσιάζει τὴν μορφὴν μεγάλης πεδιάδος· αἱ λοιπαὶ εἶναι ἡ κοιλάδες ἡ παράλια βαθύπεδα. Λί κυριώτεραι τούτων εἶναι ἡ Ἀκαρνανικὴ τοῦ Ἀγρινίου, ἡ κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν τῆς Ἀμφίστης, ἡ στενόμακρος τοῦ Σπερχειοῦ, τῶν Μεγάρων, τὸ Θριάσιον πεδίον, τῆς Ἀττικῆς, ἡ Μεσογαία καὶ τοῦ Μαραθώνος.

Ποταμοί : Ἀχελώος πηγάζει ἐκ τῆς Ἡπείρου καὶ μετὰ δοῦν 242 χλμ., χύνεται εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος παρὰ τὰς Ἐγινάδας νήσους. Εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ἐναποθέτει λευκὴν ἥλιν (ἐξ οὗ Ἀσπροπόταμος). σχηματίσας εὐρεῖαν προσχωσιγενῆ πεδιάδα. **Εῦηνος** (κ. Φίδαρης 100 χιλ.) μετρα, δύστις πηγάζει ἐκ τῶν δυτικῶν πλευρῶν τῶν Βαρδουσίων καὶ ἐκβάλλει πλησίον τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Μεσολογγίου Δάφνος (κ. Μόρνος) πηγάζει ἐκ τῆς Οίτης καὶ Γκιώνας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Σπερχειός (κ. Ἀλαμάνας) πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Τὸ μῆκος τούτου δὲν ὑπερβαίνει τὰ 82 χιλιόμετρα. Παρὰ τὴν γέφυραν τούτου συνεψηφιστοί ήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ ἥρως τῆς Ἐπαναστάσεως (1821) Ἀθανάσιος Διάκος.

Βοιωτικὸς Κηφισός (κ. Μαυρονέρι) πηγάζει ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ διαρρέει τὴν Βοιωτικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν λίμνην Κωπαΐδα ἡξῆς μετὰ τὴν ἀποξήρανσίν της διοχετεύονται τὰ ὄντα δι' ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ἡ ἀποξήρανσις τῆς λίμνης ταύτης ἐγένετο ὑπὸ Ἀγγλικῆς ἔταιρείας, ἣ τις καλλιεργεῖ ἐντατικώτατα καὶ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἐκ 320 χιλ. στρεμμάτων εὑφοριωτάτην γῆν.

Ἀσωπὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ἐτεροι ἀσίμωντοι χειμαρρώδεις ποταμοὶ εἶναι δὲ Ἰλισσὸς καὶ Κηφισὸς ἐκβάλλοντες ἀμφότεροι εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Φαλήρου.

Αξιωταί : Αἱ κυριώτεραι καὶ μεγαλύτεραι λίμναι τῆς Στερεοῦς Ἑλλάδος ὑπάρχουσιν ἐν τῷ δυτικῷ τιμήματι αὐτῆς ὡς η Ὁξηρός, η Γριχωνίς (κ. Ἀπόκονδο), η Υρία (κ. Ἀγγελοκάστρου), καὶ η Ἀμβρακία.

Ἐν τῷ ἀνατολικῷ τιμήματι σχηματίζονται αἱ μικραὶ Υλικὴ καὶ Τρεφία δι' ὧν διέρχονται τὰ ὄντα τῆς Κωπαΐδος.

Ἐν τῷ δυτικῷ τιμήματι σχηματίζονται πλεῖσται λιμνοθάλασσαι ἡξῆς ὧν σπόνδαιστεροι εἶναι αἱ κείμεναι ἐκατέρωθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελώου, Μελίτη (κ. Λεσίνη) καὶ Κυνία (κ. Μετολογίσυ) ἔνθα ὄλιενόνται κέφαλοι ἡξ ὧν παρασκευάζεται τὸ γνωστὸν φοτάραγον.

Παραλιακὸς διαμελισμός. Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς παρουσιάζει σχῆμα ποραλληλογράμμου, τοῦ ὅποίου αἱ τρεῖς πλευραὶ βρέχονται ὑπὸ θαλάσσης.

Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν σχηματίζεται η Ἀκαρνανικὴ ζερσόνησος, ἣ τις βορειοδυτικῶς τελευτὴ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκτιον, ἐγγύτατα τῆς ἡπειρωτικῆς ἀκτῆς, μετὰ τῆς ὅποιας σχηματίζει τὸν πορθμὸν τῆς Πρεβέζης ἡξ οὖν ἡ εἴσοδος εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Κατὰ τὴν νοτίαν παραλίαν σχηματίζεται τὸ ἀκρωτήριον Ἀντίρριον, τὸ δροῖον μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Ρίου τῆς Πελοποννήσου σχηματίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Ρίου, ὃστις ἐνώνει τὸν κόλπον τοῦ Πατραϊκὸν καὶ Κορινθιακόν.

Κατὰ τὴν ΝΑ ἀκραν σχηματίζεται η μεγάλη Λαυρεω-

τική χερσόνησος, ήτις τελευταία εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον (Κάβο—Κολῶνες) ἔνθα σώζονται τὰ ἔρειπα καὶ οἱ κίονες τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Η χερσόνησος αὕτη σχηματίζει πρὸς Δ αὐτῆς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον.

Κατὰ τὴν δυτικὴν τέλος παραλίαν ενθάσκεται ὁ πορθμὸς τοῦ Εὔριπου τὸ στενώτερον μέρος τοῦ Εὐριποῦ κόλπου, μεταξὺ Στερεᾶς καὶ νήσου Εὐριπίας. Εἰς δὲ τὸ βιοφειότερον σημεῖον τῆς παραλίας ταύτης σχηματίζεται ἡ βαθεῖα κόλπωσις τοῦ Μαλιακοῦ.

Κλείμα. Τὸ κλῖμα τῆς Στερεᾶς εἶναι γενικῶς εὔκρατον ἐξαίρεσιν μόνον παρανισάζει ἡ Βοιωτία ἡτις ἐπειδὴ κυκλοῦται ὑπὸ δρέων παρουσιάζει κλῖμα μὲ ἡπειρωτικὴν μορφήν, δηλαδὴ τὸν χειμῶνα μᾶλλον ψυχρόν, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι εἰς τὴν Δ Στερεὰν ἢ εἰς τὴν Ἀνατολικήν.

64

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς χώρας κυριώτερα εἶναι ὁ σῖτος, ὅστις καλλιεργεῖται περισσότερον εἰς τὴν Βοιωτίαν, δούλος, ὅστις καλλιεργεῖται ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὁ καπνὸς ἐν τῇ Φωκίδι καὶ πεδιάδι τοῦ Ἀγρινίου, τὸ ἔλαιον πανταχοῦ, αἱ βρώσιμοι ἔλαται εἰς τὴν Ἀμφισσαν, ὁ βάμβαξ ἐν τῇ Βοιωτικῇ πεδιάδι, ὁ ἀραβόσιτος, τὰ δσποια, αἱ ὄπωραι καὶ τὰ λαχανικά πέριξ τῶν Ἀθηνῶν.

Δάση. Ἐκ τῶν δασικῶν ἡ φητίνη, τὰ κανσόξυλα καὶ οἱ ξυλάνθρακες ἀποτελοῦν τὸν σπουδαιότερον δασικὸν πλοῦτον. Τὰ περισσότερον δασώδη μέρη εἶναι ἡ Κεντρικὴ Στερεὰ Ἑλλὰς καὶ τὶ βόρεια τοῦ νομοῦ Αἰτωλοακαρνανίας.

Ικτημοτροφέα. Εἰς τὰς δρεινὰς περιοχὰς καὶ ίδιᾳ εἰς τὴν Κεντρικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ἐκτρέφονται μέγας ἀριθμὸς αἰγοπροβάτων, ἐξ ὧν ἀποδίδεται ἀριστος τυρὸς (φέτα, Παρνασσοῦ, τυρὸς Ἀγράφων).

Φρυκτά. Ἀπὸ τὰ δρυκτὰ ἔξοφύσσονται μάρμαρα λευκὰ εἰς τὸ Πεντελικόν, μόλυβδος καὶ ψευδάργυρος εἰς τὸ Λαύριον, λιγνίται εἰς τὸν Ὁρωπόν, καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ εἰς τὴν Ὄθρυν.

65

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Η Στεφανία Ελλάς εξ δλων τῶν ἄλλων διαιμερισμάτων τῆς Ελλάδος παρουσιάζει τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν κατοίκων, διστις ἀνέρχεται εἰς 1.592.842· κατοίκους· πυκνῶς κατοχημένη εἶναι η Ἀττικὴ, ἀραιότατα δὲ η μέση δρεινὴ χώρα· ή ἐκτασις ταύτης εἶναι 25.279.8 τ.γ. περιλαμβάνει δὲ τοὺς νομούς: 1) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 2) Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, 3) Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, 4) Εὐβοίας.

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Πληθ. 220.000 π. Ἐπτ. 7779.2 τ. γ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς Στεφανίας Ελλάδος. Καλεῖται δὲ καὶ ἀπλῶς Δυτικὴ Στεφανία Ελλάς. Ωνομάσθη οὕτως ἐκ τῶν δύο δυτικῶν ἀρχαριῶν χωρῶν τῆς Ελλάδος Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, αἵτινες διαχωρίζονται ὑπὸ τοῦ Ἀχελόφου ποταμοῦ.

Περιλαμβάνει τὰς ἔξης ἔξι ἐπαρχίας: 1) Βάλτου, 2) Βοιώτοης καὶ Ξηρομέρου, 3) Εὐρυτανίας, 4) Μεσολογγίου, 5) Ναυπακτίας καὶ 6) Τοιχωνίδος.

ΠΗΓΩΝ: Μεσολόγγιον (9.300) πρωτ. κατὰ τὴν παραλίαν τῆς διμωνύμου λιμνοθαλάσσης. Εἶναι πόλις ἔνδοξος διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων τῆς κατὰ τῶν Τούρκων κατὰ τὰ ἔτη 1825 - 1826 ἐπτὸς τῆς πόλεως καὶ ἐντὸς κήπου ενδισκεται τὸ «ἡρώön» δηλ., κενοτάφιον τῶν κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἔξοδον (Απρίλιος 1826) πεσόντων ἡρώων (Μάρκου Βότισαρη καὶ φιλέλληνος Βύρωνος). Πρὸ τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἐν τῇ λιμνοθαλάσσῃ κεννται αἱ ὁχυραὶ νησίδες Κλείσοβα καὶ Βασιλάδι.

Αἱ ωλικὸν (3.800.) ἐπὶ νησίδος ἐν τῇ λιμνοθαλάσσῃ συνδεομένης μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ γεφύρας. Εἶναι ιχθυοπαραγωγὴν κέντρον.

Ναύπακτος (3.100) πόλις παράλιος· κατὰ τοὺς Βυζαντίνονς χρόνους ἐκαλεῖτο Ἐπακτος· βραδύτερον Ἐπαχτος καὶ ὑπὸ τῶν δυτικῶν Λεπίντων Τὴν βῆν Ὁκτωβρίου 1571 συνεκροτήθη.

Γ. Μαδιανοῦ Ηγανθόμυος Τεωχειαφία.

ἔξωθι τῆς Ναυπάκτου περίφημος ναυμαχία, καθ' ἥν δὲ Αὔστριας Δὸν Ἰωάννης κατέστρεψε τὸν μέγαν ἐκ 200 γαλεόνων Τουρκικὸν στόλον. Ἀγρίνιον (14.500), ἐνθα τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία τοῦ καπνοῦ ἀκμάζουσι. Καρπενήσιον (2.800 κ.) παρ' αὐτῷ ἐφονεύθη δὲ Μᾶρκος Βότσαρης τὴν νύκτα τῆς 9 - 10 Ἰουνίου 1823. Ἀμφιλοχία (κ. Καρβασαρᾶς) (3.500 κ.) λιμὴν ἔξαγωγῆς ξυλανθράκων. Βόνιτσα (2.100) λιμὴν κατὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ἐτεραι κῶμαι εἰναι : δὲ Ἀστακός (2,5), Ἀγραφα, Κυιονέριον κ.ἄ.

ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΩΚΙΔΟΣ

Πληθ. 193.671 κ. ἑκατασις 6.597 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΒΑ τμῆμα τῆς Στερεάς Ἑλλάδος. Διαιρεῖται εἰς 5 ἑπαρχίας τὰς ἔξης : 1) Δομοκοῦ 2) Αωρίδος 3) Λοκρίδος 4) Παρνασίδος καὶ 5) Φθιώτιδος.

ΗΠΟΛΕΙΣ : Λαμία (14.200 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ, πόλις ἐμπορικὴ μὲ ἐπίνειον τὴν Σευλίδα (2.700) μετὰ τῆς ὁποίᾳ συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἐκαλεῖτο Ζητούνιον. Τὸ δεσμό τοῦτο διετήρησε μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς τῷ 1832. Ὑπάτη, γνωστὴ διὰ τὰ Ιαματικὰ λοντρά της. ΝΑ τῆς Λαμίας; καὶ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ παταμοῦ εύρηται ἡ στρατηγικωτάτη θέσις Θερμοπύλαι, ἐνθα δὲ Λεωνίδας ἔλεσε μὲ τοὺς 300 Σπαρτιάτας μιχόμενος κατὰ τῶν Περσῶν (480 π.Χ.). Σήμερον ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ίαματικὰ πηγαί. Δομοκός μικρὰ κώμη, ἀλλὰ δεσπόζουσα τῆς δυτικῆς Θεσσαλίας.

"Αμφισσα (5.300 κ.) κ. Σάλωνας κείται ἐπὶ τῶν κλιτύων δασώδους βουνοῦ καὶ συνδέεται ἀμαξιτῶς μὲ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς. Ἰιέαν κειμένην κατὰ τὸν διώνυμον κόλπον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὄποιον ενδίσκεται καὶ τὸ Γαλαξείδιον, ὅπερ ἔχει ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικόν.

Αμφίκλεια (5.800) κ. Δαδίον. Ἀταλάντη (3.300 κ.) ἐτεραι κῶμαι εἰναι ἡ Βελίτσα γνωστὴ διὰ τὰ καπνά της. Μῶλος, λιμὴν εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ. Κάτω Πέλλη, ἐπίνειον τῆς Ἀταλάντης.

Μουσουνίτσα, πατρὶς τοῦ Ἀθανασίου Διάκου. Μπράλος παρὰ τὴν ὄμώνυμον σιδηροδρομικὴν σήραγγα. Γραβιὰ περίφημος διὰ τὸ χάνι αὐτῆς, ἔνθα δὲ ὁ Ὁδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος ὀχυρωθεὶς κατέστρεψε μέγα μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ Ὄμερος Βορώνη. Ἀμπλιανη, εἰς ᾧ οἱ "Ἐλληνες κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους τῷ 1824. Δελφοὶ μικρὸν χωρίον ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ παρὰ τοὺς ἀρχαίους Δελφούς, ἔνθα τὸ περίφημον μαντεῖον καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Οἱ Δελφοὶ ἔκειντο ἐπὶ προεξοχῆς τῆς κλιτύνος τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦτο τοὺς προσέδιδεν παγευτικὴν θέσιν. Τὸ σημερινὸν χωρίον, μετὰ τοῦ πρὸς Ἀνατ. κειμένου χωρίου Ἀράχθεα, εἶναι κέντρον Τουρισμοῦ.

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Πληθ. 1,024,667 κ. ἔκτασις 6795,2 τ.χ.

"Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΑ τμῆμα τῆς Στερεάς Ἑλλάδος. Διαιρεῖται εἰς τὰς ἑξῆς 6 ἐπαρχίας: 1) Αιγίνης, 2) Ἀττικῆς 3) Θηβῶν, 4) Λεβαδείας, 5) Μεγάρων καὶ 6) Τροιζηνίας.

ΠΠόλεις: Ἀθῆναι (490.000 κ.) πρωτ. τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1834. Εἶναι κέντρον τῶν γραμμάτων, ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἐχει λαμπρὰς ἀρχαιότητας καὶ ὡραίας οἰκοδομᾶς ἐν μέσῳ τῶν δοπίων ὑφοῦται μεγαλοπρεπῆς δὲ οὐ σ βραχονός τῆς Ἀθηνᾶς διὰ τὰς ἀρχαιότητας αὐτῆς. Εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομήχανος. Πέριξ αὐτῆς εὐρίσκονται μεγάλαι ἐργοστάσια μεταξιυργίας, ὑφαντουργίας, παγοποίιας, καπνοῦ, ταπήτων, τυπογραφίας, ζύθου, μεταλλουργίας, τὸ πυριτιδοποιεῖον καὶ ἄλλα μικρότερα βιοτεχνικὰ ἐργαστήρια. Προάστεια τῶν Ἀθηνῶν μὲν θαυμασίας ἐπαύλεις, χρησιμεύοντα ὡς κέντρα θερινῆς διαμονῆς, εἶναι τὰ Φάληρα, τὸ Χαλάνδριον, τὸ Ἀμαρούσιον (7500 κ.) καὶ ἡ Κηφισία (7200 κ.)

Πειραιεὺς (252.000 κ.). Εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ τρίτος τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Διὰ τῶν νέων λιμενικῶν ἐργῶν καὶ διὰ τῆς δημιουργηθείσης ἐλευθέρας ζώνης θὰ καταστῇ ἔτι σημαντικώτερος λιμήν. Εἶναι κέντρον θιλασσίων καὶ ἡ ἀφετηρία τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν. Εἶναι ἡ ἐμψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πορικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος. Κύριαι βιομηχανίαι λειτουργοῦσαι ἐνταῦθα είναι ἡ τῶν τσιμέντων, χημικῶν προϊόντων καὶ λιπασμάτων, οίνοπνευματοποίας, ἑλαιοργίας καὶ σαπωνοποίας, ἔφαντοργίας, ζυμαρικῶν, μηχανουργίας καὶ ναυπηγίας, τοῦ ψύχους, τοῦ ἥλεκτροισμοῦ κ.ἄ. Συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν δι' ἥλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, μήκους 11 χιλιομέτρων.

Ἐλευσίς. (6.400) πόλις παράλιος καὶ βιομήχανος μὲν ἀνθούσας τὰς βιομηχανίας τῆς οίνοποιίας, οίνοπνευματοποίας, τσιμέντων, νεφτοποίας καὶ σαπωνοποίας· εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρξε σπουδαία. Εἰς τὸν ἐνταῦθα ναὸν τῆς Δήμητρος ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. **Μέγαρα,** (10.500 κ.) πόλις γεωργική· εἰς τὴν ἀρχαίτητα ἥκμασεν ὡς ναυτικὴ πόλις.

Θῆβαι, (7.100 κ.) είναι πόλις γεωργική. Τὸ πάλαι ἦσαν πρωτεύοντα τῆς ἀρχας αἱ Βοιωτίας καὶ πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ηινδάρου καὶ τῶν οτρατηγῶν Ἐπαμεινώνδου παὶ Πελοπὸν διὰ τῶν ὁποίων τὸν 4 π. Χ. αἰδναὶ αἱ Θῆβαι ἥκμασαν ἀφαιρέσσασαι ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος· πρὸς Ν τῶν Θῆβων ἔκειντο αἱ Πλαταιαὶ καὶ ΝΔ αἱ Θεσπιαὶ, ἢ ἀντιζηλος τῶν Θηβῶν. Παρὰ τὰς Θεσπιὰς ἔκειντο καὶ τὰ Λευκτρα, ἔνīα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἥτειμησαν ὑπὸ τῶν Θηβαιών 371 π. Χ.

Λεβαθέια, (12.600 κ.) πόλις ὁραία μὲν ἀνθοῦσαν βιομηχανίαν ἐπεξεργασίας καὶ ἐκποκλίσεως βάμβακος. **Λαύρειον** (6.400 κ.), ἔνθα ἐξορύσσεται καὶ κατεργάζεται μόλυβδος. **Αλγινα** (5.000 κ.) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου, ἡτοι ἄλλοτε ἥκμασε ὡς ναυτικὴ δύναμις. Ἡ πόλις ὑπῆρξε δι' διλιγον χρόνον πρωτ. τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἐπανάστασιν.

Σαλαμίς (7.800 κ.) ἐπὶ τῆς ἐνδόξου διὰ τὴν παρ' αὐτὴν γενομένην ναυμαχίαν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν (480 πΧ) νήσου, ἔνθα σήμερον ὁ πολεμικὸς Ναύσταθμος.

Πόρος (4.600 κ.) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου. Μέθανα εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον μὲν ἀρίστας ιαματικὰς πηγάς.

Ἐτεραι κῶμαι εἰς τὸν τὸν νομὸν είναι: ἡ Κερατέα (4000 κ.), Μαρκόπολον (3600 κ.), Κορωπὶ (5700 κ.), Πατανία, (κ. Λιόπεσι) (3600 κ.), Σπάτα (3300 κ.), Μαραθών (2000 κ.). Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

παρὰ τὴν διμόνυμον ἔνδοξον πεδιάδα, ἐνθα ἐνίκησαν οἱ Ἑλληνες τοὺς Πέρσας τῷ 490 π. Χ. Δυτικῶς τῆς κωμοπόλεως ταύτης κατεσκευάμη μεγάλη τεχνητὴ λίμνη ἐξ ἡς ὑδρεύονται αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Ηειραεύς Ἀχαρναὶ κ. Μενίδιον (6000 μ.) Μάνδρα, Βέλι, Κοιτεζούπιον ὅπο τὸν Κιθαιρῶνα, ὁ Ωρωπὸς βορειότερον τοῦ Μαραθῶνος, ἐνθα ἐξορύσσεται λιγνίτης. Σχηματάρι, Αὐλίς, λιμὴν ἐξ οὗ οἱ Ἑλληνες ἔπλευσαν πρὸς τὴν Τροίαν. Διάλειμμα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ. Ἀράχωβα παρὰ τὴν δύοιαν διαρραῖς Καραϊσκάκης τῷ 1826 ἐνίκησε τοὺς Τούρκους. Δίστομον ἐνθα σπουδαῖος Βυζαντινὸς ναός.

Χαιρώνεια, παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐνθα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι ἐπολέμησαν ἥρωϊκῶς κατὰ τοὺς Φιλίππου τῷ 338 π. Χ. καὶ ὅστις εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης ἔστησεν ἐνταῦθα λέοντα.

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Πληθ. 154.500 κ. Ἐκτασις 41.84 τ.γ.

Ο νομὸς οὗτος περιλαμβάνει τὴν μεγαλόνησον Εὔβοιαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κειμένας νήσους Σποράδας (Σκύρον, Σκίαθον, Σκόπελον καὶ Ἀλόνησον (Λιαδοῦμα). Διαιρεῖται εἰς 4 ἑπαρχίας, τὰς ἐξῆς: Ἰστιαίας, Χαλκίδος, Καρυστίας καὶ Σκοπέλου.

ΝΗΣΟΣ ΕΥΒΟΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις. Ἡ νῆσος Εὔβοια, ἐλιφανείας 3580 τ. γ., ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐκ ΒΔ πρὸς ΝΑ. Μετὰ ταύτης ἄλλοτε ἡτο συνδεδεμένη ἀπεσπάσμη ὅμως αὐτῆς διὰ διαρρήξεως καὶ καταβυθίσεως τῆς συνδεύσης τὴν νῆσον ἔησα.. Τὸ καταβυθισθὲν τμῆμα ἀποτελεῖ σήμερον τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, ὃστις στενοῦται εἰς τὸ μέσον καὶ σχηματίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου (πλάτος 40 μ.), γνωστὸν διὰ τὸ φαινόμενον τῆς παλιρροίας, τὸ δόποιον ἐμφανίζεται ἐκεῖ.

Παραλιακὸς διαμελισμός. Ἡ Εὔβοια εἰς τὸ μέσον

αὐτῆς εἶναι εὐρυιέρα· εἰς δὲ τὰ ἄκρα στενωτέρα. Ἡ παραλία αὐτῆς εἶναι ἀνώμαλος παρουσιάζουσα πλήθος μικρῶν κόλπων καὶ ἀκρωτηρίων· εἰς τὸ βόρειον μέρος της τελευτῇ εἰς τὰ ἀκρωτήρια Ἀρτεμίσιον γνωστὸν διὰ τὴν ναυμαχίαν τὴν γενομένην μεταξὺ Ἐλλήνων καὶ Περσῶν τῷ (480 π. χ.) καὶ Κήναιον ἐν τῷ Μαλιακῷ κόλπῳ· εἰς τὸ νότιον τελευτῇ εἰς τὰ ἀκρωτήρια Μανδῆλι καὶ Καφηρέα (Κάβο—Ντόρο), δύστις εἶναι καὶ λίαν τρι κυμιώδης. Μεταξὺ τῆς νοτίου Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς σχηματίζονται καὶ αἱ νῆσοι Πεταλιοί, τῶν δποίων ἡ ἐπιφάνεια εἶναι 15 τ. χ.

“Ορη καὶ πεδιάδες. Ἡ Εὐβοία εἶναι δρεινὴ νῆσος ἔξαιρέσει μικρῶν μερῶν αὐτῆς, ὡς παρὰ τὴν Χαλκίδα, ἔνθα τὸ Δηλάντιον πεδίον κ. Χαλκίδος μὲ τὸ βόρειον μέρος, ἔνθα ἡ πεδιάς τῆς Ἰστιαίας.

Ἐκ τῶν δρέων τῆς τὰ κυριώτερα εἶναι: τὸ Τελέθριον (991) τὸ Μάκιστον κ. Κανδῆλι [1209 μ.], ἡ Δίρφυς κ. Δέλφι [1743μ], τὸ ὑψηλότερον ὅφις τῆς νήσου καὶ τὸ ὅφις Ὁζη [1397 μ.], πρὸς νότιον τὰ ὅρη ταῦτα καλοῦνται καὶ ὅρη τῆς Καρύστου. Οἱ ποταμοὶ εἰς τὴν Εὐβοίαν εἶναι χειμαρρώδεις καὶ ἄνευ σημασίας. Ἐξ αὐτῶν μόνον ὁ Δήλαντος κ. Βασιλικὸς, δύστις διαρρέει τὸ Δηλάντιον πεδίον καὶ ἐκβάλλει παρὰ τὴν Χαλκίδα, εἶναι δὲ σπουδαιότερος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Προϊόντα. Οἱ κυριώτεροι πλοῦτοι τῆς νήσου προέρχεται ἀπὸ τὴν γεωργίαν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων. Τὰ κύρια γεωργικὰ προϊόντα εἰναι· οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ὀραβόσιο, κριθή, βρύση κτλ.), ὁ οίνος, τὸ ἔλαιον, τὰ ὄσπρια, τὰ λαζανικά καὶ τὰ ἐκλεκτὰ σύκα τῆς Κύμης.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀρκετὰ διαδεδομένη. Διατρέφονται ὅλα τὰ εῖδη τῶν οἰκιακῶν ζώων, περισσότερον ὅμως ὅλων τὰ αἴγοι ιούρατα ἔχουν τὴν μεγαλύτεραν διάδοσιν [222.000 κεφαλαῖ], τὰ πουλερικά ἐπισης ἔχουν ἀρκετὰ ίκανοπ λητικὸν ἀριθμὸν [195.000].

Ἐκ τῶν δασικῶν προϊόντων ἡ ορτίνη ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον ἔσοδον.

Ἡ νῆσος δὲν στερεῖται καὶ πολυτέμων ὁρυκτῶν, τῶν δ. ποίων γίνεται συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις. Ταῦτα εἶνε δὲ λευκόλιθος, ἔξορυσσόμενος παρὰ τὴν Λίμνην, τὸ Μαντοῦδι καὶ τὴν Χαλκίδα, δὲ λιγνίτης ἔξορυσσόμενος παρὰ τὴν Κύμην καὶ Ἀλιβέριον καὶ τὰ μάρμαρα, τὰ δοποῖα εἶναι πρασινόφαλα καὶ ἔξορύσσονται παρὰ τὸ ὄρος Ὅκη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΜΠόλεις καὶ κώμεις. Χαλκίς [17.300 κ.], εἶναι πρώτη τοῦ νομοῦ καὶ συνδέεται μετὰ τῆς Στερεάς Ἑλλάδος διὰ κινητῆς γεφύρας. Ἡ πόλις, ἐκτὸς τῆς ἐμπορικότητος αὐτῆς, ἔχει καὶ μικρὸν βιομηχανίαν [τσιμεντοποιίαν, οἰνοπνευματοποιίαν, οἰνοποιίαν, νεφτοποιίαν]. Ἡ Χαλκίς εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐθεωρεῖτο μία τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀπόψεως πολιτισμοῦ καὶ ὀχιφότητος.

Λίμνη, λιμὴν ἔξαγωγῆς λευκολίθου. Αἰδηψός, ἔνθα πρόφημα λαμπτικὰ λουτρά. Ωφέλις κ. Ωφελοὶ ἐπίνειον τῆς Ισταίας μετὰ τῆς δυοῖς συνδέεται δι' ἀμαξεῖτης δόδον. Ισταία ἡ Ξηροκύδριον [3300] γεωργικὸν κέντρον. Κύμη, κ. Κούμη [3400] παράλιος πόλις, ἔνθα ἔξορύσσεται λιγνίτης. Κάρυστος παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κάρυστον, Ἀλιβέριον [2200].

Ἐρέτρια ἡ νέα Ψαρά αὕτη συνφράσθη ἐκ τῆς κατοίκων τῶν παλαιῶν Ψαρῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἐρετρίας, ἀντιζήλου τῆς ἀρχαίας Χαλκίδος. Τὰ Νέα Ψαρὰ μετὰ τῶν παλαιῶν λόγῳ τῶν πλλῶν ὑπηρεσιῶν τῆς δυοῖς προσέφερον κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγωσι δύο βουλευτάς.

Ἐτεροι κῶμαι εἶναι τὸ Αὔλωνάριον, τὸ Ματοῦδι, τὰ Ψαζνά, ἡ Ἀγία Ἀννα.

Βιόρειες Σποράδες. Εἰς τὸν νομὸν Εὐβοίας ἀνήκουν διοικητικῶς καὶ αἱ νῆσοι Βόρειοι Σποράδες, ἦντος ἡ Σκύρος [202 τ. χ.], ἡ Σκόπελος [96 τ. χ., ἡ Σκιαθος 45 τ. χ.] καὶ ἡ Ἀλόνησος ἡ Λιαδόριμα [62 τ. χ.]. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι δρεπναὶ καὶ τραχεῖαι. Παράγουν οἶνον, ἔλαιον, ἐλεκτὰ ἀπίδια

[Σκόπελος], τυρός, Σκῦρος καὶ δαμάσκηνα [Σκόπελος].

Ἡ γῆσος Σκίαθος εἶναι πατρὸς τὸν δύο μεγάλων διηγηματογράφων Παπαδιαμάντη καὶ Μωραϊτίδου.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—”Ορεα. Ἡ Θεσσαλία εἶναι ἡ γώρα ἡ περιλαμβανομένη μεταξὺ τῆς Στερεᾶς, Ἐλλάδος, Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Αἰγαίου Ηελάγους. Εἶναι πεδινὴ λεπάνη σχηματισθεῖσα ἀπὸ λεβητοειδῆ ἐγκατακοίμινσιν τοῦ ἔδαφους καὶ πληρωθεῖσα ὑπὸ ὑδάτων, ἀποτελέσασα μίαν τεραστίαν λίμνην.—Τὰ ὄρατα τῆς λίμνης ταύτης διὰ τῆς σχηματισθείσης κοιλάδος τῶν Τεμπῶν μεταξὺ τῆς Ὁσσης καὶ Ὀλύμπου ἔξεχούμησαν εἰς τὸ Αἴγαλον Πέλαγος.

Πλεοφυλαγέα τῆς Ξηρᾶς. — Ἡ Θεσσαλία περιτογυρίζεται ὑπὸ πολλῶν ὁρέων ἐξ ῥινὸς ὁ ”οὐλυμπός τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Ἐλλάδος [2918 μ.], ὅστις ἀφήνει ἀνατολικῶς στενὴν δίοδον πρὸς τὴν Μακεδονίαν.—Δυτικῶς συνέχεται μὲτὰ δὴ Τιτάρια, Καμβούνια καὶ Χάσια. Β.Δ. καὶ Δ. ἡ Θεσσαλία περικλείεται ἀπὸ τὰ δὴ Λάκμος ἢ Ζυγὸς καὶ τὸ Ἀθαμανικὰ ἢ Τζουμέρκα. Πρὸς Ν. τὰ δὴ τῶν Ἀγράφων καὶ ἡ Ὅθους, ἡ δοπία πρὸ τοῦ 1880 ἦτο τὸ δοιον Ἐλλάδος καὶ Τουρκίας. Ἡ πεδιὰς ἀνατολικῶς ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν Θάλισσαν διὰ τῆς ” στηξὶ (Κισσάβου) καὶ τοῦ Πηλίου, τὸ δοιον ἐκτείνεται πρὸ Ν. καὶ σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Μαγνησίας. Ἡ χερσόνησος αὗτη διαμορφώνει ἐξ ἀνατολῶν τὸν Παγασητικὸν κόλπον καὶ ἀπὸ θέρης Ν.Α. εἰς τὸ τρικυμῶδες ἀκρωτήριον «Σηπιάς ἢ φα» καὶ πρὸς Δ. τὸ Τρίκκερι. ”Ολα τὰ δὴ τῆς Θεσσαλίας ἦσαν δασωδέστατα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἐχολησμέναν ὡς καταφύγια τῶν «ἀριατολῶν καὶ κλεφτῶν».

Πηγαδούσ—Λέμνας. Τὴν Θεσσαλίαν διαρρέει ὁ Πηγειός, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Λάκμου δέχεται τὰ ὄρατα πολλῶν παραποτάμων [Δηθαίου, Τιταρησίου Ὄνορχόνου κ. ἀ.] καὶ διὰ

τῆς ώραίας κοιλάδος τὸν Τεμπῶν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἴγαίον Ησέλαγος.

Λίμναι πολλαὶ δὲν ὑπάρχουσι μόνων ἡ Βαθηῖς [Κάρδι] καὶ ἡ Νεσσωνίς εἰς τὰς δυτικὰς ὑπορείας τοῦ Ηπλίου ἔχουσιν ἀπομεινει ὡς λείψανα τῆς ἀλλοτε τεραστίας Θεσσαλικῆς λίμνης.

ΙΑΛΕΙΡΑ. Ἡ πεδινὴ Θεσσαλία, ἐπειδὴ ἀποκλείεται ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης, ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν, φυσιὸν καὶ ὑγρὸν τὸν κειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Μόνον εἰς τὰ ἀνατολικὰ παράλια καὶ παρὰ τὸν Παγασητικὸν αὐλόπον εἶναι γλυκὺ καὶ πολὺ ὑγρειόν

Ομ

ΟΙΚΟΝΟΜΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πεωργία. Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα καθαρῆς γεωργικῆς. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφιλούτατον καὶ κατάλληλον διὰ τὴν καλλιέργειαν σίτου, κριθῆς, ἀραβισσίτου καὶ καπνοῦ, τὰ δύοπα θεωροῦνται τὰ κύρια προϊόντα τῆς πεδινῆς Θεσσαλίας. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ μέρη εὐδοκιμοῦν ἡ Ἑλαία, ὁ οἶνος αἱ διπλῶαι καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ εἰς δὲ τὴν περιοχὴν τῆς Ἀγιᾶς ἰδίως ἡ μορέα, ἔνεκα τοῦ διποίου ἡ σηροτροφία ἔχει μεγάλην διάδοσιν.

ΙΑΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ. Εἰς τὴν πεδιάδα καὶ τὰς ὑπωρείας τῶν δρέων ἐκτρέφονται πολλὰ πρόβατα, αἴγες, χοῖροι ἀροτριῶντας ζῶνται καὶ πουλερικά.

Δάση. ὁ Δ. σικὸς πλούτος τῶν δρέων συίσταται ἀπὸ δέντρων καὶ καστανέας κούμσια διὰ ἔπιπλα καὶ ἀπὸ δρῦς, πεύκην πρίνοντος καὶ ἐλάτην κατάλληλα διὰ ἔνδιάνθρωπας.

Φόρυκτά. Όρυκτοι πλούτοι στερείται. Μόνον παρὰ τὰ Φάρσαλα ενθίσκονται ὑπὸ ἐκμετάλλευτων μετάλλευμα κοδωμίου.

Αλιεία. Τὰ παράλια τοῦ Αίγαίου πελάγους εἶναι κατάλληλα δι' ἀλιείαν. Εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον ἀλιεύονται ἐκτὸς τῶν ἀλλοτε λιγμῶν καὶ θύννοι. Ἐπίστης εἰς τὴν Βοιβηΐδα κυροῖνοι κ. σισίναι καὶ ἐγγέλρις εἰς τὸν Πηνειόν.

Βιομηχανία καὶ ἐργάριον. Ἀπασα ἡ βιομηχανικὴ κίνησις τῆς Θεσσαλίας εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τὸν Βόλον,

δστις κατατάσσεται μεταξὺ τῶν βιομηχανικωτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ ὑφαντουγία, ἡ κατασκευὴ γεωργικῶν ἔργων ἡ σιγαροποιία καὶ ἐπεξεργασία γενικῶν τὸν καπνῶν, ἡ τσιμεντοποιία καὶ ἄλλαι ἀνήμιντοι βιομηχανίαι.

"Απασιὶ ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τῆς Θεσσαλίας εἶναι ἐπίσης συγκεντρωμένη εἰς τὸν Βόλον, Λάρισαν, Τρίκκαλα, Καρδίτσαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ἡ Θεσσαλία ἔχει ἔκτασιν 13334,4 τ. χ. καὶ συνολικὸν πληθυσμὸν 493.213 κ. διοιχεῖται δὲ διοικητικῶς εἰς 2 νομοὺς τοὺς ἔξης : 1) Τρικκάλων καὶ 2) Λαρίσης.

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Πληθ. 214.748 κ. Ἔκτασις 5766,4 τ. χ.

Ο Νομὸς οὗτος κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας, περιλαμβάνει δὲ τὰς ἐπαρχίας Καλαμπάκις, Τρικκάλων καὶ Καρδίτσης.

ΠΠόλεις : Εἰς τὸ κέντρον τοῦ νομοῦ εἶναι τὰ Τρίκκαλα (ἄλλοτε Τρίκκη) (22000 κ.) εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τὸ ἐμπορικώτερον κέντρον αὐτοῦ. Ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι σταθερὸς καθ' ὅλον τὸ ἔτος· τὸν χειμῶνα κατέρχονται πολλοὶ ἐκ τῆς Πίνδου, ἵνα διαχειμάσουν εἰς αὐτήν. Διὰ τῆς πόλεως ταύτης διέρχεται δὲ Ληθαῖος ποταμός.

Καλαμπάκα (2700 κ.) ΒΔ τῆς πόλεως ὑψοῦνται τὰ Μετέωρα, ἀπόκορημνοι βράχοι ἐπὶ τῶν ὁποίων ἥσαν ἐκτισμέναι μοναὶ Βυζαντιναί. Ἐκ τούτων σήμερον διατηροῦνται τέσσαρες.

Καρδίτσα (13.900 κ.) ΝΑ τῶν Τρικκάλων ἀξιόλογον γεωργικὸν κέντρον. Φανάριον (2.500 κ.) ἐπὶ λόφου ἐκτισμένη. Λαζαρίνα μικρὸν χωρίον, ἔνθα ἴδούμη ἄλλοτε μέγια ἔργοστάσιον ζαχαροποιίας. Σιδόκοβιον μικρὸν κώμη μετά θειούχων λαματικῶν λουτρῶν. Παλαμᾶ: (4000 κ.) ΒΑ τῆς Καρδίτσης. Σοφάδες (3300 κ.) δι' ὧν διέρχεται δὲ ἐκ Βόλου σιδηρόδρομος.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

Πληθ. 278.465 κ. "Επτασις 7568 τ. χ.

"Ο νομός Λαρίσης κατέχει τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας. Περιλαμβάνει 7 ἑπαρχίας τὰς ἔξης: Λαρίσης, Βόλου, Ἀλμυροῦ, Φαρσάλων, Ἐλασσῶνος, Τυρνάβου, Ἀγιᾶς.

Πόλεις: - Λάρισα [25900 κ.] πρωτ. τοῦ νομοῦ, εἶναι ἐκτισμένη εἰς τὴν δεξιὰν ὅχθην τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ. Εἰς αὐτὴν ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ διάσημος ἴατρὸς τῆς ἀρχαίτητος Ἰπποκράτης.

Βόλος [47900 κ.], ἐπίνειον ὅλης τῆς Θεσσαλίας καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα πόλις αὐτῆς. Ὁ λιμὴν τοῦ Βόλου θεωρεῖται ἐκ τῶν μεγαλυτέρων τῆς Ἑλλάδος· οὐχὶ μακρὰν τοῦ Βόλου ενδίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἰωλκοῦ, πατρίδος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας Ἰάσωνος. ΝΔ τοῦ Βόλου ενδίσκεται ἡ ισχαία πόλις «Ιαγασά». ΝΑ δὲ ἡ Δημητριάς, Ἀλμυρὸς [5800 κ.] μὲν ἐπίνειον τὴν νέαν Μιτζέλαν. Νέα Ἀγχιαλος ἀλι-υτικὴ πόλις οἰκισθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀγχιαλίτας, Ἑλλής τῆς Βουλγαρίας, ἐκδιωχθέντας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1906, Τρίκκερι ἀλιευτικὴ πόλις, Βελεστί ον ἡ Φερδαὶ πατρὶς τοῦ Ρήγα τοῦ Φερραίου, Φάρσαλα [3200], ἔνθα ἐγένετο μάχη μεταξὺ Ηομπρίου καὶ Καισυροῦ; (48 π. Χ.) Τύρναβος [7200 κ.] ἔνθα ἡ ποτοποιΐα εἶναι ἀνεκτικόμενη. Εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν καὶ ἐκατέρῳθεν τοῦ Πηνειοῦ εἶναι ἡ Ραφάνη, Ἀυπελάκια, ὃπου ἄλλοτε ἥζειαζεν ἡ ὑφαντοργία, Ἀγνύ [2500 κ.] ὅτιν ἡ κηπαία βλάστησις καὶ ἡ μορέα εὑδοκιμοῦν ἰδιαιτέρως.

Εἰς τὸ βιοφεύτατον μέρος τοῦ νομοῦ ενδίσκεται ἡ Ἐλασσών [3000 κ.], ἡ οἵης μετὰ τῆς περιοχῆς τῆς προσηρτήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν νικηφόρον πόλεμον τοῦ 1912. Βορείως τῆς Ἐλασσῶνος ὑλάρχει στενὴ δίοδος πρὸς τὴν Μακεδονίαν «Σαραγαντάπορον», ὃποι συνήφθη ἡ πρώτη νικηφόρος μάχη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων [9 Ὀκτωβρίου 1912].

* Ετεροι κῦμαι τὸ Τσάγεζι παρὰ τὰς ἐνβολάς τοῦ Πηνειοῦ μὲ μεταλλικὰ ὕδατα, ἡ Ἀργαλαστή, αἱ Μηλέαι, ἡ Ζαγορά, ἡ

Τσιγγαράδα, ή Πορταριά, ή Μακρυνίτσα, ἀγ Λαυρίντιος, τὰ Λεχόνια κ. ἄ. Αἱ κῶναι αὗται ενδίσκονται διεσκορπισμέναι ἐπὶ τῶν κλιτών τοῦ Ηγείου. Ἐπὶ τῆς Τονδροκορατίας είχον χοησιμεύσει ώς καταφύγιον τῶν τυφαννουμένων 'Ελλήνων.

ΗΠΕΙΡΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—Ορια. Ἡ Ἡπειρός κατέχει τὸ Β.Δ. τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Ορίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀιβρακικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Φύσεις ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἡπείρου εἶναι ὁρεινὸν καὶ τραχὺ δισκιζόμενον ὑπὸ πολλῶν ἀποτόμων καὶ δασιωδῶν ὁρέων μεταξὺ τῶν δύοτον σχηματίζονται πολλὰ μικρὰ εὔφοροι πεδιάδες καὶ κοιλάδες.

Ορη. Ἐκ τῶν ὁρέων τὰ ὑψηλότερα κείνται πρὸς Ἀνατολὰς κατὰ τὰ ὅρια τῆς Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Ταῦτα εἶναι δὲ Γράμμις, τὸ Βόζον, ἡ Τύλαφη [Πιληριβιῶν] δὲ Λάκων. ἡ Ζυγός [2295 μ], τὰ Ἀθαμανικά ἡ Τζουμέρκα. Πιστιλλήκως τούτων ἔκτείνεται τὸ Μιτσικόλι [1300 μ.]: πρὸς τὸ Ν.Δ. δὲ τῶν Ἰωαννίνων ὑφοῦνται δὲ Τόμαρος [κ. Ὁλύτσικας] καὶ τὰ ἴπόκρονα ὅρη τοῦ ἡρωϊκοῦ Σουλίου.

Επεδεάδες. Μεγάλων πεδιάδων ἡ Ἡπειρός στερεῖται. Μεταξὺ τοῦ Τομάρου καὶ Μιτσικιλίου ἔκτείνεται τὸ εὐρὺ ὁροπέδιον τῶν Ἰωαννίνων, παρὰ δὲ τὸν Ἀιβρακικὸν κόλπον ἡ Ἀιβρακική, ἥπις ἀπλοῦται καὶ εἰς τὴν χερσόνηστον τῆς Πρεβέζης καὶ ἡ συνεχούμενη μετὰ ταύτης τῆς Ἀρτης, ἥπις εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Ποταμοί—Ἄξιμα. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Ἡπείρου εἶναι δὲ Θύαμις ἡ Καλαμᾶς, ὃστις χύνεται εἰς τὸ Ίονιον πέλαγος, δὲ Αχέρων, ὃστις σχηματίζει τὴν Αχερούσιαν λίμνην, δέχεται τὸν παραπόταμον Κωκυτὸν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ίονιον πέλαγος δὲ Αχέρων πηγᾶζει ἐκ τῶν ὁρέων τοῦ

Σουλίου καὶ διέρχεται διὰ μέσου τροκτεινῶν καὶ ἀποκρίμιων κοιλάδων, πρᾶγμα ὅπερ ἐδημιούργησε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀρχαῖους, ὅτι ἔδω ἡτοῦ ἡ εἴσοδος εἰς τὸν "Αδην. Εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ἐκβάλλουν δὲ Λοῦδος, ὃστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τομάδου καὶ εἶναι ἐν μέρει πλωτὸς; καὶ ὁ Ἀραχθός, ὃστις πηγαίζει ἐκ τοῦ Ζυγοῦ καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Εἰς τὰς ὅχθας αὐτοῦ σχηματίζει μεγάλας προσκύνσεις καὶ ἔλη. "Ετεροι ποταμοὶ πηγάζοντες ἐκ τῆς Ἡπείρου διερχόμενοι διὰ τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Ιόνιον πέλαγος εἶναι ὁ "Αψος καὶ Ἀφος. Ἐκ τῶν λιμνῶν κυριωτέρα εἶναι ἡ Παρθένης ἢ λίμνη τῶν Ιωαννίνων ἐν τῷ μέσῳ τῆς δυοῖς ενδίσκεται νησίς ἐν ᾧ ἐφονεύθη ὁ Ἀλῆ Πασᾶς. Εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ενδίσκεται ἡ Λογγαροῦ, λιμνοθάλασσα ἐν ᾧ ἀλεύονται κέφαλοι ἐξ ὧν ἐξάγεται περίφημον αὐγοτάραχον.

Πλαρακεσκός. Σειραρεσμάδς. Τὰ παράλια τῆς Ἡπείρου σχηματίζει τὸ Ιόνιον Πέλαγος καὶ ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος, ὃστις χωρίζει τὴν Ἡπειρον ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας. Τὰ παράλια τοῦ Ιονίου Πελάγους εἶναι ἀβαθῆ καὶ χωρὶς μεγάλας πολλάσεις. "Ο Ἀμβρακικὸς κόλπος ἐσχηματίσθη διὰ καθιζησμοῦ τοῦ ἐδάφους" εἶναι δὲ τὰ βόρεια αὐτοῦ μέρη ἀβαθέστερα τῶν νοτιων λόγῳ τῆς γενομένης προσγώσεως ὑπὸ τῶν ποταμῶν Λούδου καὶ Ἀράχθου.—Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου σχηματίζεται ὁ στενός πορθμὸς τῆς Προβέζης. Παρὰ τοῦτον ἐγένετο ἡ Ναυμαχία μεταξὺ Οκταβιανοῦ καὶ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας [31 π.χ.]

Μάλεμπο. Ἡ ἀνώμαλος διάπλασις τοῦ ἐδάφους παρακολουθεῖται καὶ ἀπὸ τοῦ αἱματοῦ. Οὕτω εἰς τὰ παράλια εἶναι ἥπιον, ἐν φειδίστη τὸ ἐσωτερικὸν ἀποκλίνει πρὸς τὴν ἥπειρον περιήν· δὲ κυριώτερος λόγος διὰ τοῦτο είναι, ὅτι ἡ Ἡπειρος εἶναι χωρισμένη τῆς θαλάσσης διὰ μακρᾶς δροσειρᾶς μὴ δεχομένης οὐδόλως τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς. Λιὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀπεκάλεσαν καὶ "Ἡπειρον. Ηνταχοῦ εἶναι ὑγιεινὸν πλήν τῶν παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον πεδιάδων, ἐνθα εἶναι ἐλῶδες.— Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι αἱ εἰς τὰ παράλια.— Χιών πίπτει ἀφθονος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γεωργία. Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς συγκοινωνίας καὶ ἡ ἀποδημία τοῦ ἀρρενος πληθυσμοῦ ἐκ τῶν δρεινῶν ἵδιως περιοχῶν δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐντατικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς γῆς ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰς τὰς δρεινὰς περιοχὰς καλλιεργεῖται ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος, εἰς δὲ τὰ παραλία ἡ ἐλαία καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Πέριξ τῶν Ἰωαννίνων καλλιεργεῖται καπνὸς ἐκλεκτῆς ποιότητος, περὶ δὲ τὴν Ζίτσαν παραγέται οἶνος ἔξαιρετος. Εἰς τὴν νῆσον Λευκάδα παραγέται πολὺς καὶ ἐκλεκτὸς οἶνος, ἔλαιον καὶ σταφίς. Ἐκτὸς τούτων παραγόνται καὶ πολλοὶ ἔηροι καρποὶ καὶ καρδία, ἀμύγδαλα, κάστανα καὶ σῦκα.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἰταλίας είναι ἐκ τῶν μᾶλλον κτηνοτροφικῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διατροφὴ τῶν γαλακτοπαραγωγῶν ἵδιως ζώων ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν πηγὴν τοῦ ἐγχωρίου πλούτου. Διενεργεῖται δὲ ὑπὸ τῶν γαλατεφόντων ἀπάντων μικρὸν ἀριθμὸν αἰγαλοοβάτων καὶ ὑπὸ τῶν νομάδων κτηνοτρόφων, οἵτινες είναι οἱ μὴ ἔχοντες μόνιμον κατοικίαν. Αρβανιτόβλαχοι ἢ Καραγκούνηδες.

Ἐκ τῶν διατρεφομένων ζώων προέχουν τὰ πρόβατα [900.000] καὶ αἴγες [500.000]. ἀκολουθοῦν οἱ πρὸς ἀριθμόσιν βόες [60.000] καὶ οἱ χοιροί, οἵτινες διατρέφονται εἰς τὰς πεδινὰς ἐκτάσεις τῆς Πρεβέζης καὶ Αργοτηνίας [20.000].

Δάση - Φρυγανιά - Αλεεία. Ο δασικός πλοῦτος τῆς χώρας είναι μὲν ἄφθονος, ἀλλὰ ἀνεκμετάλλευτος. Μόνον τὰ καυσόξυλα καὶ οἱ ξυλάνθρακες ἀποτελοῦν τὰ μοναδικὰ προϊόντα τῶν δασῶν.

Ο δρυκτὸς πλοῦτος είναι ἀνεξερεύνητος ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. Εκτὸς τοῦ δρυκτοῦ ἀνθρακος ὑπάρχουσι τὰ πετρέλαια, τῶν ἥποιων δὲν ἔχουσι καθαρισθῆντες αἱ ὑπόγειοι ποσότητες αὐτῶν.

Τὰ παραλία τῆς Ἰταλίας είναι πλούσια εἰς ἀλιευτικὸν ὑλικόν· ἡ πλημμελής δμως διενέργεια τῆς ἀλιείας εἰς αὗτα καθιστᾷ τὸν πλουτολογικὸν τοῦτον παραγόντα ἀσήμαντον. Αξιόλογος είναι μόνον ἡ πρόσσοδος τῶν ἰχθύων εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν Δογγαροῦ, ἐνθα διενεργεῖται ἀλιεία κεφαλῶν καταλλήλων δι' ὕδατα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Η "Ηπειρος" ᔁχει ᔁκταπιν 9.351 τ. χιλι. και πληθυσμὸν 312.634 κ. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου εἰναι λίαν φιλόπονοι και φιλοπάτοιδες. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πλουτήσαντες εἰς τὴν ἔνην ἀφιέρωσαν ἄπασαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ φιλανθρωπικοὺς και ἐθνικοὺς σκοποὺς [Ζάππαι, Τοσίτσας, Στουρνάρας, Σίνας, Ριζάραι, Χατζηκώνστας, Ἀβέρωφ και ἄλλοι].

Η "Ηπειρος" ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς νομοὺς "Ἄρτης, Πρεβέζης και Ἰωαννίνων" οὗτοι δὲ ἀποτελοῦν τὴν Γενικὴν Διοίκησιν Ἡπείρου μὲν ἔδραν τὰ Ἰωάννινα.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

Πληθ. 52.595 κ. "Ἐκτασίς 1736 τ. χ.

Ο Νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Ν. Α. τμῆμα τῆς Ἡπείρου περιλαμβάνει μίαν ἐπαρχίαν τὴν τῆς "Ἄρτης και Τζουμέρκων.

ΜΠΟΛΕΣ. "Ἄρτα [8.000 κ.] κ. 'Αμβρακία". Εἶναι πρωτοῦ νομοῦ και ἐκπισμένη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὅχθην τοῦ "Ἄραχθου ποταμοῦ ἐπὶ τοῦ δροίου ὑπάρχει παλαιὰ λιθίνη γέγυρα. Η "Ἄρτα τὸν 13ον αἰ̄ δύνα διετέλεσεν ἔδρα τῶν δυναστῶν τῆς Ἡπείρου Κομνηνῶν. Ἐπίνειον τῆς "Ἄρτης εἶναι ἡ Κόπρανα Β. Α. τῆς "Ἄρτης κεῖται ἡ Πέτα ἐνθα τῷ 1822 πολλοὶ φιλέλληνες ἐπεσαν ἥρωϊκῶς μαχόμενοι και ἀ τῶν Τούρκων.

"Ετεραι κῶμαι εἶναι ἡ κοινοτικαριὰ πατρὶς τοῦ Καραϊσκάκη. "Αγναντα, Πράμαντα και Καλαρρύται.

ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Πληθ. 79.620 κ. ἔκτ. 1615 τ.χ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ΝΔ τμῆμα τῆς Ἡπείρου. Περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς 4 ἐπαρχίες, 1) Πρεβέζης 2) Μαργαριτίου 3) Φιλιππιάδος 4) Λευκάδος, ητις ἀποτελεῖται ἐκ τῆς διμωνύμου νήσου και ητις προσηγόριθη ἔτελενταίως εἰς τὸν νομὸν τοῦτον. Η νήσος αὕτη κεῖται ἐγγύτατα τῆς "Ακαρνανίας ἀπὸ τὰς δροίας χωρίζεται διὰ στενοῦ και ἀβαθοῦς πορθμοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έχοντος έλαχιστον πλάτος 25 μ.

ΙΠΟΛΕΣΣΑ: Πρέβεζα (10.000 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ λιμὴν παρὰ τὸν διμόνιον πορθμόν. Παρὰ τοῦτον κείνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Νικοπόλεως ἡτος ἐκτίσθη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς νικης τοῦ Ὀκταβιανοῦ κατὰ τῆς Κλεοπάτρας.

Φιλιππιάς, Μαργαρίτι καὶ Πάργα. Η Πάργα είναι παράλιος κώμης μὲν δύο μικρούς, ἀλλὰ ἀσφαλεῖς λιμένας. Τῷ 1819 ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, ὅστις τὴν κατέστρεψεν.

Λευκάς (5000 κ.) ἐπὶ τῆς διμονήμου νήσου, πρὸς τὴν ΒΑ αὐτῆς πλευράν. "Ετεραι κῶμαι εἰς τὴν νήσον είναι ἡ Καρνάτη Βαθὺ καὶ τὸ χωρίον Ἀλέξανδρος, ἔνθα ὑπάρχουν ἀλυκαί.

ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πληθ. 180.418 κ. "Εκτασις 6.000 τ. η.

"Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ Β τμῆμα τῆς Ἡπείρου. Είναι διπλυπληθέστερος καὶ μᾶλλον ἐκτεταμένος νομός. Περιλαμβάνει 6 ἐπαρχίας 1) Ιωαννίνων, 2) Κονίτσης, 3) Μετσόβου, 4) Ησσαριανῆς, 5) Ηαγονίου καὶ 6) Φιλιατῶν.

ΙΠΟΛΕΣΣΑ: Ιωάννινα (2150.) κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἔδρα τῆς Γεν. Διοικήσεως είναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν διμόνιον λιμνην. ΝΔ. τῶν Ιωαννίνων καὶ ὑπὸ τὸν Τόμαρον ἔκειτο ἡ πόλις Δωδώνη. ἔνθα τὸ Μαντείον τοῦ Διός. Τὰ Ιωάννινα κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μετὰ μαράν πολιορκίαν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1913. Ἐπὶ Τοντοκορατίας ἥσαν κέντρον τῶν γραμμάτων Συνετήρουν διὰ δωρεῶν πολλὰ ὄνομαστά σχολεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Είναι κέντρον συγκοινωνιῶν τῆς Ἡπείρου τελευταῖς δὲ συνεδέθη ἀεροπορικῶς μετὰ τῶν Αθηνῶν.

Κόνιτσα (2000 κ.) παρὰ τὸν Αφών ποταμόν. Μέτοιφον (2200 κ.) πατρὶς τῶν ἔθνων ενεργειῶν Τοσίτσα. Στονδράρα, Αβέρωφ. Παραμυθιά (2300 κ.) εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Κωκυτοῦ ποταμοῦ. ΝΑ ταύτης κείνται ἡ περιοχὴ τοῦ Σοιλίου πατρίδος τῶν ἡρωϊκῶν Σωλιωτῶν. **Φιλιάτες** (2250 κ.) μὲν ἐπινειον τὴν Σαγιάδα, ἔνθα ὑπάρχουν ἀλυκαί. **Ψηφιοποιήθηκε** από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

"Ετεραι κῶμαι εἶναι τὸ Δελβινάκιον, Δολιανά, Ζίτσα κ. ἄ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσις — "Ορεια. Ἡ Μακεδονία εἶναι ἡ χώρα ἡ ἐκτεινομένη βορείως τῆς Θεσσαλίας· δρῦζεται δὲ πρὸς Ν. ὑπ' αὐτῆς καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Α ὑπὸ τῆς Θράκης, πρὸς Β ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ Γιουγκοσλαυίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας.

"Εχει ἔκτασιν 31.000 τ. χλμ.

Μορφολογία τοῦ ἔδαφους. Ἡ Μακεδονία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν δροσειδῶν, αἵτινες διήκουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Περικλείουσι διάφορα δρυπέδια καὶ διαφόρους πεδιάδας, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ μεγάλη καὶ εὔφορος τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ στενόμακρος τῶν Σερρῶν, τῆς Δράμας, ἥτις νοτίως ταύτης σχηματίζει τὴν ἐλώδη ἔκτασιν τῶν Φιλίππων καὶ τὰ δρυπέδια τῆς Πτολεμαϊδος (Καϊλαρίων) καὶ Φλωρίνης.

"Ἐκ τῶν δρέων κυριώτερα εἶναι: τὸ Βόιον πρὸς Δ, τὰ Χάσια, Καμβούνια, Τιτάριον καὶ τὸ ὑψίστον καὶ μεγαλοπρεπέστερον δρός τῆς Ἑλλάδος". Ιλυμπτος (2918 μ.).

"Ἐν τῷ μέσῳ, κατὰ τὰ βόρεια τὸ Βέργιον, ὁ Βαρνοῦς, (κ. Ηεριστέρη) ὁ Βόρας, ἡ Κερκίνη, (Μπέλες) καὶ ἡ Ροδόπη. "Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ὑψοῦται ὁ Χολουών καὶ ὁ Ἀθως ("Αγιον ὅρος), δστις κατέχει τὸ ἄκρον τῆς ἀνατολικωτέρας ἐκ τῶν τριῶν Χερσονήσων εἰς ἃς καταλήγει ἡ Χαλκιδικὴ χεωπόνησος.

"Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ καὶ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὑψοῦται τὸ ὅρος Παγγαῖον, ὅπερ εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο ὄνομαστὸν διὰ τὰ χρυσωρυχεῖα του, κατὰ δὲ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον διὰ τὰς διεξαχθείσας εἰς τὴν περιοχὴν αὐτοῦ πρώτας μάχας μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων.

Ποταμοί — Λέμνατα. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Μακεδονίας εἶναι: Ὁ Αλιάκμων, δστις πηγάζει ἐκ τοῦ ὅρους

Γ. Μαδιανοῦ ψηφιόνος της Δραγούσας

Βοῖου καὶ μετὰ ροῦν 325 χιλμ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, εἶναι δὲ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος.

Λουδίας πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης τῶν Γιαννιτῶν καὶ χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Άξιός (κ. Βαρδάρης) πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ μὲ κατεύθυνσιν ΝΑ χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Οὐτος εἶναι ἀβαθής καὶ συχνὰ πλημμυρίζει. Ἡδη ἐκτελοῦνται πολλὰ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα δι' ὧν διευθετεῖται ἡ κοίτη αὐτοῦ. Διὰ τῶν ἔργων τούτων θὰ ἀποδοθοῦν μεγάλαι ἐκτάσεις εἰς τὴν καλλιέργειαν.

Ἐχέδωρος (Γαλλικός) πηγάζει ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Κιλκίς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν ἐπίσης κόλπον.

Στρυμών (βουλγ. Στρούμα - Τουρκ. Καρά - σού) πηγάζει ἀπὸ τὸ δρός Βίτσι τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον. Πρὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ διέρχεται διὰ τῆς Κερκινίτιδος λίμνης. Ο ποτιμός οὗτος ὑπερεκειλίζει καὶ δημιουργεῖ μεγάλις ἔλώδεις ἐκτάσεις πέριξ, αἴτινες καθιστοῦν τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν ἀκατάληκον διὰ καλλιέργειαν. Ἡδη ὅμως ἐκτελοῦνται μεγάλα ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα διὰ τῶν δοπίων ὀλόκληρος ἡ πεδιάς τῶν Σερρῶν καὶ ἡ παρακεμένη ἔλώδης ἐκτασίς τῶν Φιλίππων θὰ ἔξυγιανθοῦν καὶ θὰ δοθῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν. **Νέστος** πηγάζει ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ οὐρήλου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

Ἡ Μακεδονία ἔχει τὴν μεγαλυτέραν λιμνικὴν ἐπιφάνειαν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι : Ἡ Βρύγης Μεγάλη (Πρέσπα) ἡ μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν λιμνῶν. Αὕτη ἀνήκει κατὰ τὸ ήμισυ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχει ἐκτασίν 280 τ. χ. πλησίον αὐτῆς ενδίσκεται ἡ Βρύγης Μικρὰ (κ. Πρέσπα) καὶ νοτιώτερον ἡ ὥραία μικρὰ λίμνη Ὁρεστιάδος (κ. Καστορίας 24,50 τ. χ.) ἡ Βεγορῆτις (κ. τοῦ Ὀστρόβου), ἡ ἀβαθής καὶ βορβορώδης τῶν Γιαννιτῶν, τοῦ Λαγκαδᾶ, ἡ Βόλβη (Μπεσικίων), ἡ Κερκινίτις (κ. Αχινοῦ), τοῦ Ἀματόβου καὶ Ἀρτζάν· αἱ τελευταῖαι αὖται ἥδη ἀπεξηράνθησαν.

Μαραχλακὸς διαμελεισμός. Τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας παρουσιάζουν πλούσιον διαμελισμόν. Ο βαθὺς Θεοφιλοποιῆθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαῖκὸς καὶ Στρυμονικὸς κόλπος ἀποχωρίζουσι τὴν μεγάλην Χαλκιδικὴν χερσόνησον, ἡτις χωρίζεται εἰς τρεῖς δακτυλοειδεῖς μικροτέρας χερσονήσους 1) τῆς Παλλήνης (κ. Κασσάνδρας), ἡτις ἀπολήγει εἰς τὸ Καναστραῖον ἀκρωτήριον, 2) τῆς Σισωνίας (κ. Λόγγου), ἡτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἄκρο. Δρέπανον καὶ 3) τῆς Ἀκτῆς (κ. Ἀγ. ὅρους), ἡτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἄκρο. Νυμφαῖον. Μεταξὺ τῶν χερσονήσων τούτων σχηματίζονται ἔτι οἱ κόλποι Τορωναῖος καὶ Σιγγυτικός. Ἀνατολικώτερον σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Καβάλλας.

Κλεμα. Τὸ κλῖμα τῆς Μακεδονίας εἶναι εὔκρατον, Μόνον τὸ ΒΔ τμῆμα αὐτῆς παρουσιάζει κλῖμα μὲ νηπειοφωτικὴν μορφήν. "Οσον ἀφορᾷ τὴν ὑγιεινὴν ἀποφιν εἶναι νοσηρὸν λόγῳ τῶν πολλῶν ἔλῶν, τὰ δποῖα σχηματίζονται εἰς τὰς παραποταμίους καὶ παραλιανίους περιοχάς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΙΠΡΟΪΩΝΤΑ. Ἡ Μακεδονία εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτέρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα ἀνεπτυγμένην ἴδιως τὴν γεωργίαν. Ἐκ τῶν προϊόντων τῆς σημαντικὰ εἶναι ὁ σῖτος, ὁ ἀραβόσιτος, ὁ ἀρωματώδης καπνός, ὁ βάμβαξ, ὁ οἶνος, τὰ δσπρια καὶ τὸ σησάμιον. Νοτίως τῆς Κοζάνης καὶ εἰς τὸ χωρίον Κρόκος (πρώην Γκόμ πλιτσα) καλλιεργεῖται ὁ κρόκος, τοῦ δποίου ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 400—500 χιλιόγραμμα περίπου.

Τὰ δρη εἶναι δασώδη καὶ ἀποδίδουν ἔυλάνθρωπας καὶ καυσόξυλα.

"Ο δρυκτὸς πλοῦτος εἶναι πολύς, ἀλλὰ ἀνεκμετάλλευτος. Μόνον εἰς τὴν Χαλκιδικὴν ἔξορύσσεται ἀφθόνως σιδηροπυρίτης.

Αἱ λίμναι δλαι εἶναι ἵχθυοβριθεῖς, παρέχουσαι μέγαν ἀλιευτικὸν πλοῦτον.

"Η κτηνοτροφία εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη λόγῳ τῶν ἀπεράντων λεμώνων, τοὺς δποίους κέκτηται ἡ Μακεδονία.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν εὑδοκιμεῖ πολὺ ἡ μορέα, συνεπείᾳ δὲ τούτου ἡ μεταξοσκωληκοτροφία εἶναι σημαντικωτάτη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Η Μακεδονία ἔχει ἔκτασιν 34.892,8 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.412.477 κ. Διαιρεῖται εἰς τρία τμῆματα· τὴν Δυτικήν, Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν. Η Δυτικὴ Μακεδονία περιλαμβάνει τοὺς νομοὺς Κοζάνης καὶ Φλωρίνης, ή Κεντρικὴ τοὺς νομοὺς Πέλλης, Θεσσαλονίκης καὶ Χαλκιδικῆς, ή δὲ Ἀνατολικὴ τοὺς νομοὺς Σερρῶν, Δράμας καὶ Καβάλλας. Ἐπὶ πλέον δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀνήκει καὶ τὸ αὐτοδιοίκητον τμῆμα τοῦ Ἅγιου Όρους.

Ἐκ τῶν νομῶν τούτων οἱ 6 πρῶτοι ἀποτελοῦν τὴν Γενικὴν Διοίκησιν Μακεδονίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Θεσσαλονίκην, οἱ δὲ δύο τελευταῖοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γενικὴν Διοίκησιν Θράκης.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Πληθ. 166.523 κ. "Εκτασις 6362 τ. χ.

Ο Νομὸς Κοζάνης κατέχει τὸ Ν.Δ. τμῆμα τῆς Μακεδονίας. Διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας, τὰς ἔξης: 1) Ἀνασελίτσης, 2) Γρεβενῶν, 3) Ἐορδαίας (Καϊλαρίων) καὶ 4) Κοζάνης.

Πόλεις. Κοζάνη (12.700 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ. Κεῖται ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως καὶ διεξάγει ζωηρὸν ἐμπόριον γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Σιάτιστα (5.300 κ.) πρὸς Δ. τῆς Κοζάνης μὲ μικρὸν βιομηχανίαν γουναρικῶν. Γρεβενά (3.800 κ.) εἰς δρεινὴν δασώδην περιοχήν. Δεσκάτη (3.400 κ.). Πτολεμαίης (Καϊλάρια) (6.500 κ.), Βελιβενδός (3.500 κ.) κωμόπολις ὑπὸ τὸν Πίερον, Σέρβια (3.300 κ.) ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκρότορος Ἡρακλείου πρὸς ἐποικισμὸν Σέρβων κατελθόντων ἀπὸ τὰς παραδουναβίους χώρας. Παρὰ τὴν Πτολεμαΐδα κεῖται τὸ μικρὸν χωρίον Πέρδικα (Ναλπάν-Κιοΐ), ἔνθα συνήφθη αἱ ματηρὰ τικηφόρος μάχη μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους.

ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

Πληθ. 125.722 κ. Ἐκτασις 3.656,3 τ. χ.

Οὗτος κατέχει τὸ ΒΔ τμῆμα τῆς Μακεδονίας καὶ περιλαμβάνει δύο ἐπαρχίας 1) τῆς Καστορίας καὶ 2) τῆς Φλωρίνης.

Πόλεις : Φλώρινα (z. 10.600) πρωτ. τοῦ νομοῦ. Κεῖται ἐν μέσῳ τῆς διμονύμου πεδιάδος καὶ εἶναι σπουδαῖον γεωργικὸν κέντρον,

Καστορία (z. 10.300) εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου ἐντὸς τῆς διμονύμου λίμνης καὶ ἔχει βιοτεχνίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον γουναρικῶν

"Ετεροι μικραὶ κῶμαι εἶναι ἡ Βένη (Μπάνιτσα), τὸ Ἀμύνταιον (Σόροβιτς) πλησίον τῆς Βεγρίτιδος λίμνης, γνωσταὶ ἐκ τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου καὶ Κέναλι ὁ τελευταῖος Ἑλληνικὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τῶν σιδηροδρόμων Θεσσαλονίκης - Μονιστηρίου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ

Πληθ. 97.167 κ. Ἐκτασις 2.594,9 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος εὑρίσκεται ἐν τῇ Κεντρικῇ Μακεδονίᾳ καὶ βορείως τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης. Περιλαμβάνει 3 ἐπαρχίας τὰς ἔξης 1) Ἀλμωπίας (Ἐνωτίας) 2) Γιαννιτσῶν (Γενιτσῶν) καὶ 3) Ἐδέσσης.

Πόλεις : "Εδεσσα (z. Βοδενὰ) 13.100 πρωτ. τοῦ νομοῦ. Κεῖται ἐπὶ γραφικῆς θέσεως καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Βόδα σχηματίζοντος παρ' αὐτὴν ὥραιονς καταρράκτας χρησιμοποιούμενονς διὰ τὴν κίνησιν ἐργοστασίων ὑφαντουργίας καὶ νηματουργίας, τὰ δποῖα ἔχει ἡ πόλις. Είναι πόλις ἀρχαιοτάτη χρησιμεύσασα ὡς πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας.

Γιαννιτσά (z. Γενιτσά κ. 12.100) κεῖται παρὰ τὴν διμονύμον λίμνην. Είναι δόνομαστή, διότι τὴν 19 - 20 Ὁκτωβρίου 1912 συνήφθη μεγάλη μάχη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, τῶν πρώτων νικησάντων καὶ ἀπωλησάντων τοὺς δευτέρους. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην. Δυτικῶς τῆς πόλεως κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως «Πέλλης», ἡπειροπόταμος ὑπῆρχε πρωτεύουσα τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους. Ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη καὶ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος.

Ἐτεραι κῶδαι εἶναι ἡ Ἀρδέα (κ. Σούμποσκον), ἡ Νοτία καὶ ἡ Ἀρνισσα (κ. Ὀστροβόν).

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πληθ. 539.986 κ. Ἐκτασις 8793.1 τ. κ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ κεντρικὸν καὶ μεγαλύτερον μέρος τῆς Μακεδονίας. Περιλαμβάνει τὰς ἔξης 6 ἐπαρχίας, 1) Βερροίας, 2) Θεσσαλονίκης, 3) Κιλκίς, 4) Λαγκαδᾶ, 5) Παιονίας (κ. Γουμενίτσης) καὶ 6) Πιερίας (κ. Κατερίνης).

Πόλεις: Θεσσαλονίκη (κ. 245.000). Ἐλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς συζύγου τοῦ βασιλέως Κασσάνδρου Θεσσαλονίκης. Ἡ κατάληψις τῆς πόλεως ἐγένετο τῇ 26 Οκτωβρίου 1912 ἡμέρᾳ ἔορτῆς τοῦ πολιούχου Ἀγίου Δημητρίου. Ἡ πόλις εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ ἐπίνειον τῆς Μακεδονίας, πρωτ. δὲ τοῦ νομοῦ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει «ἔλευθέρα Γιουγκοσλαβικὴ ζώνη» ἔξυπηρετοῦσα τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Κατ' ἔτος ἐνταῦθα γίνεται μεγάλη διεθνῆς ἐμπορικὴ ἔκθεσις. Εἶναι πόλις βιομηχανικὴ μὲ κυρίας βιομηχανίας τὴν ὑφαντουργίαν, τὴν μηχανουργίαν, τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ, τῶν δερμάτων τῶν ἀλεύρων, τοῦ ζύθου, τοῦ ψύχους κ. ἄ.

Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι σπουδαῖος συγκοινωνιακὸς κόμβος. Εἰς αὐτὴν ἀπολήγουν ὅλαι αἱ κύριαι βαλκανικαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καὶ εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν Ἑλλάδος καὶ λοιπῶν Βαλκανικῶν κρατῶν. Ἐχει πανεπιστήμιον, ὁραίαν καὶ νέαν ρυμοτομίαν καὶ περίλαμπρα νέα οἰκοδομήματα.

Βέρροια (14.500) ἐν ᾧ ἀκμάζει ἡ ὑφαντουργία. Νάουσα (κ. 10.500) ἐν ᾧ ἐπίσης ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων εἶναι ἀκμαία. Κιλκίς (κ. 7.000) κατέστη περίφημος διὰ τὴν ἡρωϊκὴν φημιστοιθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κήν νικηφόρον ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1913. Λαγκαδᾶς (κ. 5.000) παρὰ τὴν διμώνυμον λίμνην. Γουμενίτσα (κ. 4.500). Κατερίνη (κ. 10.000) σπουδαῖον γεωργικὸν κέντρον. Αιτόχωρον (κ. 4.500) νοτίως τῆς Κατερίνης. Ἐτεραι μικραὶ κῶδαι εἶναι ἡ Κίτρος παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πύδναν, ἔνθα ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς Αἰμίλιος Παῦλος ἐνίκησε τὸν Μακεδόνα βασιλέα Περσέα (168 π. Χ.) Θέρμη παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον μὲ θερμὰς πηγάς. Λαγκαδᾶς ἀνατολικῶς τοῦ Κιλκίς γνωστὸς διὰ τὴν λαμπρὰν γίνην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων τῷ 1913. Εἰδομένη τελευταῖος σταθμὸς τοῦ πρὸς τὴν Εὐρώπην διευθυνομένου σιδηροδρόμου καὶ Ἐπανωμή.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Πληθ. 61.799 κ. "Εκτασις 3.281 τ. χ.

Οὗτος κατέχει τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον, εἶναι κατ' ἔξοχὴν δρεινὸς καὶ ἄγονος ἀφαιῶς δὲ κατωφημένος. Περιλαβάνει τὰς ἐπαρχίας Ἀρναίας (κ. Λιαριγκόβης) καὶ Χαλκιδικῆς.

Πόλεις: Πολύγυρος (κ. 3.000) πρωτ., τοῦ νομοῦ. Αρναία (Λιαριγκόβη) Γαλάτιστα, Ιερισσός, Συκιά.

'Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ τὸ πάλαι ἥσαν πολλαὶ σημαντικαὶ πόλεις, ὡς ἡ "Ολυνθος, ἡ Ησιέδαια τὰ Στάγειρα" πατρὶς τοῦ Ἀριστοτέλους κ. ἄ.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ

Πληθ. 182.710 κ. "Εκτασις 4.200 τ. χ.

Οὗτος εὑρίσκεται ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ. Περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας τὰς ἔξης: 1) Ζίχνης, 2) Νιγρίτης, 3) Σερρῶν, 4) Σιντικῆς (Σιδηροκάστρου).

Πόλεις: Σέρραι (29.500 κ.) Πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, μὲ κυρίαν βιομηχανίαν τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καπνοῦ. Νέα Ζίχνα (Ζηλιάχωβα) (3000 κ.), Ἀλιστράτη (4000 κ.), Νιγρίτα (7000) οἱ κάτοικοι ταύτης ἐσφάγησαν ἄγριως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον (1913).

Σιδηρόκαστρον (6.500 κ.) (Δεμίρ-Ίσάρ). Παρὸ τὴν πόλιν ταύτην ἐγένετο νικηφόρος μάχη τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Βουλγάρων.

ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ

Πληθ. 111.572 κ. Ἐκτασις 3.494 τ. χ.

Ο νομὸς Δράμας κατέχει τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς Μακεδονίας. Περιλαμβάνει 2 ἐπαρχίας τῆς Δράμας καὶ Ζυρνόβου.

Πόλεις : Δράμα (29.500 κ.) εἶναι πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτισμένη ἐν μέσῳ τῆς διμονύμου εὐφόρου πεδιάδος. Ἐν αὐτῇ διενεργεῖται μέγα ἐμπόριον καπνοῦ.

Δοξάτον (4.000 κ.) γνωστὸν διὰ τὰς ἀγρίας σφιγγάς τῶν κατοίκων του ὑπὸ τῶν βουλγάρων κατὰ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον (1913).

Κάτω Νευροκόπιον (Ζύρνοβον 2200 κ.) κώμη μικρά, κειμένη εἰς τὰ νότια κράσπεδα τοῦ Όρθιον.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

Πληθ. 119.140 κ. Ἐκτασις 2134,2 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος κεῖται νοτίως τοῦ νομοῦ Δράμας. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Θάσος (Ἐκτασις 398 τ. χ.), ἥτις εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἐλαιοπαραγωγός.

Περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας ἵτοι 1) τῆς Θάσου, 2) τῆς Καβάλλας, 3) τοῦ Νέστου 4) τοῦ Παγγαίου (Πραβίου).

Πόλεις : Καβάλλα (50.000) κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ διμονύμου κόλπου καὶ εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν μετὰ τὴν Θεσσαλονίκην τῆς βορείου Ἑλλάδος. Η Καβάλλα εἶναι ὁ κυριώτερος λιμήν, ἐνθα διενεργεῖται ἡ συγκέντρωσις καὶ ἐπεψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

ξεργασία τῶν καπνῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας διὰ νὰ
έξαχθῶσιν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Χρυσούπολις (Σαρῆ - Σαμπάν κ. 1.600) μικρὰ κώμη
παρὰ τὸν Νέστον ποταμὸν καὶ γνωστὴ διὰ τὸν ἔξαιρετον κα-
πνόν της. Πρόβισον (κ. 4.600) καὶ Ἐλευθεραὶ ἐπίνειον
τοῦ Πραβίον. Λιμὴν καὶ Ἀνω Θεολόγος ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ.

Μεταξὺ τῆς Καβάλλας καὶ Δράμας καὶ ἐν τῇ ἀποξηραι-
νομένῃ ἑλώδει πεδιάδι τῶν Φιλίππων ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ πόλις
Φίλιπποι, ἐνθα δὲ Βροῦτος καὶ δὲ Κάσσιος τῷ 42 π. Χ. ἐνική-
θησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου.

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Πληθ. 4.858 κ. Ἐκτασις 288 τ. χ.

Συμφώνως τῷ ἀριθμῷ 109 τοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλληνι-
κῆς Δημοκρατίας, τὸ Ἀγιον Ὄρος εἶναι αὐτοδιοίκητον τμῆμα
τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Περιλαμβάνει 20 μονάς καὶ ἔχει
πληθυσμὸν 4.858 κ. ἀπαντας μοναχούς.

Ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως διατελεῖ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν
τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ διοικητικῆς ὅμως, τελεῖ
ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, οὗτος αἱ ἔξουσίαι
ἀσκοῦνται ὑπὸ διοικητοῦ, ὑπαγομένου εἰς τὸ Υπουργεῖον τῶν
Ἑξωτερικῶν.

ΔΥΤ ΚΗ ΘΡΑΚΗ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—”Ορεα. Ἡ Δυτικὴ Θράκη εἶναι τὸ ΝΔ. τμῆμα
τῆς μεγάλης χώρας Θράκης, τὸ παραχωρηθὲν διὰ τῆς συνθή-
κης τῆς Λωζάνης (1922). Ἐκ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων αὐ-
τῆς, τὸ μὲν ΝΑ (ἀνατολικὴ Θράκη) ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν
Τουρκίαν, τὸ δὲ βόρειον καὶ ΒΔ. εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Θράκη δρᾶζεται πρὸς Α ὑπὸ τῆς Τουρκίας,
ἄφ, ἡς χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου, πρὸς Β ὑπὸ τῆς
Βουλγαρίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίης ἄπει
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τῆς δροίας χωρίζεται διὰ τοῦ Νέστου ποταμοῦ καὶ μέρους τοῦ
ὅρους Ροδόπης καὶ πρὸς Ν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ πε-
λάγους.

Μορφολογία τῆς Ξηρᾶς. Τὸ ἔδαφος τῆς Θράκης
εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου πεδινόν. Μόνον πρὸς Β καὶ ΒΔ παρουσιά-
ζει δρεινότητα, καθόσον ἔξικνονται μέχρις ἐδῶ αἱ διακλαδώ-
σεις τοῦ ὄρους Ροδόπης.

Ἐπίσης πρὸς Β τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως σχηματίζεται τὸ
ὅρος Ἰσμαρος.

Ἐκ τῶν πεδιάδων σημαντικότεραι εἶναι τῆς Ξάνθης, Κο-
μοτινῆς καὶ ἡ ὁραία καὶ εὐφορος πεδιάς τοῦ Ἐβρου.

Ποταμοί—Λέμνατα. Τὴν Θράκην διαρρέουσι πολλοὶ
καὶ μικροὶ ποταμοί· δύο δμως εἶναι μεγαλύτεροι, ὁ Ἐβρος (κ.
Μαρίτσα) μήκους 530 χλμ. καὶ ὁ Νέστος 246 χλμ.

Ο Ἐβρος χρησιμεύει ὡς φυσικὸν ὅριον τῆς Ἑλλάδος καὶ
Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, πηγάζει ἐκ τοῦ ὄρους Ρίλου τῆς Βουλγαρίας,
δέχεται πολλοὺς παραποτάμους ("Αρδας, Τόντζας, Ἐρ-
γίνης") καὶ ἐκβάλλει διὰ μεγάλου δέλτα εἰς τὸν κόλπον τοῦ
Αἴνου.

Εἰς τὴν χοάνην τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ σχηματίζεται ἡ μι-
κρὰ νησίς Γκιαούρη· Ανταῖ, χρησιμεύοντα διὰ βοσκήν πολλῶν
προβάτων.

Ο Νέστος πηγάζει ἐπίσης ἐκ τοῦ Ρίλου τῆς Βουλγαρίας
καὶ χύνεται εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος διὰ μεγάλου δέλτα. Χρη-
σιμεύει ὡς τὸ φυσικὸν ὅριον Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ
Θράκης.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς πεδιάδος τῆς Ξάνθης ενδίσκεται
ἡ ίχθυοβριθής λιμνοθάλασσα Βιστωνίς· ἡ Μπουροῦ καλού-
μένη, ἡτις κατὰ τὸν μικρὸν κόλπον τοῦ Πόρτο—Λάγο συγκοι-
νωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης.

Κλεμα. Τὸ κλῖμα εἰς τὰ παράλια εἶναι εὔκρατον. Εἰς
τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος τοῦ Ἐβρου ἔχει ἡπειρωτικὸν
χαρακτῆρα, ἐπειδὴ ἀποκλείεται ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης. Αἱ
βροχαὶ εἶναι πολλαί· εἰς δὲ τὰς παραποταμίους περιοχὰς τὸ
κλῖμα εἶναι ιγναρχικόν· εἰς τὸ Νοτιούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

62

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία—Κτηνοτροφία. Η Θράκη είναι μία τῶν παραγωγικωτέρων περιφερειῶν τῆς Ελλάδος, ίδιως ἀπό γεωργικής καὶ κτηνοτροφικῆς ἀπόψεως.

Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, ἐκλεκτός καπνός, σησάμιον καὶ ὄσπρια.

Ἐκτὸς αὐτῶν καλλιεργοῦνται εἰς μικροτέρας ποσότητας βάμβαξ, ὅρυζα εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου, σῦκα, μῆλα, κάστανα, κάρυα, ἀμύγδαλα καὶ δλίγος οἶνος καὶ ἔλαιον εἰς τὰ παράλια.

Η κτηνοτροφία είναι σημαντική καὶ ἀξιόλογος εἰς ἀπόδοσιν βουτύρου, Εἰς ἀριθμὸν ὑπερέχουν τὰ πρόβατα (400000) αἱ αἴγες (212.000), οἵ χοιροί, οἵ ἀροτριῶντες βόες καὶ αἱ ἀγέλαδες.

Ἐπίσης ἡ διατροφὴ πουλερικῶν (675.000) είναι πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Η σηροτροφία ἐν Θράκῃ διενεργεῖται συστηματικῶς καὶ ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἔσοδον διὰ ταύτην.

Δάση—Ορυκτά. Ο δασικὸς καὶ ὁρυκτὸς πλοῦτος τῆς Θράκης δὲν ἀποτελοῦν ἀντικείμενα ἐκμεταλλεύσεως, καθ' ὃσον είναι ἀσήμαντα.

Βιομηχανία—Εμπόριον. Η Θράκη στερεῖται μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων. Η ἐπεξεργασία καπνοῦ ἐν Ξάνθῃ, ἡ παραγωγὴ σησαμελαίου, ἡ μεταξούργια καὶ ἡ ταπητουργία ενδιύσκονται εἰς ἀνάπτυξίν τινα.

Τὸ ἐμπόριον διενεργεῖται διὰ τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, ὅστις θεωρεῖται τὸ ἐπίνειον ὅλης τῆς Ελληνικῆς Θράκης.

62

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Η Θράκη ἔχει ἔκτασιν 8.795,6 τ. χ. καὶ πληθ. 303.141 κ. οὗτινες ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς γηγενεῖς Θρῆκας, τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολικῆς Θράκης καταφυγόντας πρόσφυγας καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἡπειρώτας μεταναστεύσαντας ἐκ τῆς ἡπείρου κατὰ τὴν προπαρθοῦσαν ἔκατονταετηρίδα.

Ψηφιοποιηθῆκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐκτὸς τῶν πληθυσμῶν τούτων ὑπάρχουσιν ἐν Θράκῃ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι, ἐγκατεστημένοι ἴδιως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις.

Ἡ Θράκη ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς νομοὺς Ροδόπης καὶ Ἐβρου, οἵτινες μετὰ τῶν νομῶν Δράμας καὶ Καβάλλας τῆς Α Μακεδονίας ἀποτελοῦν τὴν Γενικήν Διοίκησιν τῆς Θράκης μὲ ἔδραν τὴν Κομοτινήν.

ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Πληθ. 180.441 κ. "Εκτασις 4.515,9 τ. χ.

Ο νομὸς Ροδόπης κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς Θράκης καὶ περιλαμβάνει τρεῖς ἐπαρχίας ἥτοι, 1) Κομοτινῆς, 2) Ξάνθης καὶ 3) Σαπῶν.

Πόλεις : Κομοτινὴ (30.000 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔδρα τῆς Γενικῆς Διοικήσεως. Είναι ἐκτισμένη ἐν μέσῳ τῆς διμωνύμου πεδιάδος καὶ διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν. Είναι κέντρον ἐμπορίου καπνῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Ξάνθη (33.700 κ.) πόλις ἐν ᾧ διεξάγεται τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν ὄνομαστῶν καπνῶν τῆς Θράκης.

Πόρτο - Λάγο ἐν τῇ λιμνοθαλάσσῃ Βιστωνίδι, ἐπίνειον τῆς Κομοτινῆς καὶ τῆς Ξάνθης.

Μαρώνεια γνωστὴ διὰ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς οἴνου. "Αβδηρα (Βοιούστρα) νῦν μικρὸν χωρίον, ἀλλὰ τὸ πάλαι ἐπίσημος πόλις.

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

Πληθ. 122.730 κ. "Εκτασις 4.279,7 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος κατέχει τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς χώρας καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Ἀδριανούπολεως.

Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Σαμοθράκη (ἐκτασις 180 τ. χ.), ἥτις είναι δρεινοτάτη καὶ δασώδης.

Οἱ διάλιγοι κάτοικοι τῆς (3.000) ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ὑλοτομίαν.

"Ο ψηφιοποιηθῆκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ξανδρουπόλεως, 2) Διδυμοτείχου, 3) Όρεστιάδος, 4) Σουφλίου και 5) Σαμοθράκης.

ΠΠόλεις : Άλεξανδρούπολις (12.000 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ. Είναι δικαιώτερος λιμὴν τῆς Ελληνικῆς Θράκης. Πλησίον τῆς πόλεως ενδίσκονται σημαντικαὶ ἀλυκαὶ.

Σουφλίον (7.300 κ.) κείμενον ἐν μέσῳ εὐφοριωτάτης πεδιάδος.

Διδυμότειχον (8.200 κ.) κείμενον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὅχθης τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ. Επίσημος κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν. **Νέα Όρεστιάς** νέα πόλις οὐχὶ μακρὰν τῆς Αδριανούπολεως, σπουδαῖον γεωργικὸν κέντρον.

Σαμοθράκη (2000 κ.) πολίχνη κείμενη ἐπὶ τῆς διμωνύμου νήσου.

ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Νῆσοι κυρίως τοῦ Αἰγαίου πελάγους δινομάζονται ἐκεῖναι, αἵτινες ἀπῆλευθερώθησαν τῷ 1913 [καὶ κεῖνται κατὰ τὸ βόρειον Αἰγαίον πέλαγος. Οἱ αἱ νῆσοι, εἶναι δρειναί, ἀλλὰ λίαν εὐφοροί.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν νήσων ἔχει ἔκτασιν 3847,9 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 307.734 κ. διαιρεῖται δὲ εἰς τοὺς ἔξης τρεῖς νομούς. 1) Λέσβου, 2) Χίου καὶ 3) Σάμου.

ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

Πληθ. 161.557 κ. Ἔκτασις 2138 τ. χ.

Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Λέσβου, Λῆμνου καὶ Αγ. Ευστρατίου διαιρεῖται δὲ εἰς 4 ἐπαρχίας 1) Λήμνου, 2) Μηθύμνης, 3) Μυτιλήνης καὶ 4) Πλωμαρίου.

Η νῆσος Λέσβος κεῖται ΝΔ τοῦ κόλπου τοῦ Αδραμυτίου καὶ ἔχει ἔκτασιν 1614 τ. χλμ.

Είναι νῆσος δρεινὴ μὲ πολλὰς κοιλάδας καὶ πολὺ παραγγική, παράγουσα ἐκλεκτὸν καὶ καλὸν ἔλαιον, καπνόν, σιτηρὰ καὶ διπώρας. Επίσης ἡ κτηνοτροφία είνε σημαντικώτατη, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀλεία τῶν πραδελλῶν.

Φημιτοποίησε από το Νοτιούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰς τὴν νῆσον ὑπάρχουσι καὶ ἀλυκαὶ πλούσιαι.

Πόλεις: Μυτιλήνη (27.800 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶναι ἔκτισμένη ἔναντι τῶν μικρασιατικῶν παραλίων καὶ εἶναι λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ βιομήχανος πόλις, μὲ ἀνθούσας βιομηχανίας τὴν ἐλαιουργίαν καὶ σαπωνοποιίαν.

Πλωμάριον (6.500 κ.) μὲ πολλὰ ἐλαιουργεῖα καὶ σαπωνοποιεῖα. Πολύχνιτος (7.300 κ.) μὲ θερμὰς ἴζματικὰς πηγὰς καὶ ἀλυκάς. Ἀγιάσσος (5.600 κ.) κέντρον ἐμπορίου γεωργικῶν προϊόντων. Καλλονὴ (3.400 κ.) κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὄμβρου πόλου.

Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ἡ Σκόπελος (3.400 κ.), Ἀγ. Παρασκευὴ (4.600 κ.), Ἐρεσσός καθ' ἥν δὲ Παπινικολῆς ἔκανε τὴν Τουρκικὴν φρεγάταν (1821).

Ἡ Λήμνος (ἔκτασις 477 τ. χλμ.) εἶναι νῆσος ὁρεινή· παράγει δὲ σῖτον, δσπρια, ἐλαιον, σῦκα καὶ μέλι.

Κύριαι πόλεις εἶναι τὸ Κάστρον (3.700 κ.) λιμὴν πρὸς Δ τῆς νῆσου καὶ Μοῦδρος λιμὴν ἀσφαλέστατος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὄμβρου πόλου, χοησιμεύσας κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον ὃς δρμητήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.

Ἡ νῆσος Ἀγ. Εὐστράτιος (ἔκτασις 45 τ. χ.) κείται ΝΔ τῆς Λήμνου· εἶναι μικρὰ νῆσος καὶ ἄγονος. Οἱ διάγοι κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ

Πληθ. 75.680 κ. ἔκτασις 918.3 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὄμώνυμον νῆσον, τὰς Οίνούσας, τὴν νῆσον Ψαρὰ καὶ τινας ἀκατοικήτους μικρὰς νησίδας (Ἀντίφαρα κτλ.).

Περιλαμβάνει μίαν ἐπαρχίαν τὴν τῆς Χίου.

Ἡ Χίος (ἔκτασις 858 τ. χλμ.) εἶναι νῆσος στενόμακρος ἔναντι τῆς ἐρυθραίας Χερσονήσου.

Εἶναι ὁρεινὴ Ἰδίως εἰς τὸ Β καὶ μέσον αὐτῆς. Τὸ Πελληναῖον (1297 μ.) εἶναι τὸ ὑψηστὸν ὅρος τῆς νῆσου. Κατὰ τὰ παράλια ἔχει μικρὰς πεδιάδας μόνον.

Πηγάδια ἔχουν δαλα, ἐλαιον, σῦκα, διλίγον σῖτον. πολλὰ ηφαιστοιθῆκε απὸ τὸ Ινοτίτουτό Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

έσπεριδοειδῆ καὶ μαστίχην κατὰ τὰ νότια αὐτῆς μέρη.

Ἡ Χίος τὸ πάλαι ἦτο σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ ναυτικὸν κέντρον. Σήμερον διετήρησε μόνον τὴν ναυτικὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς.

Μπόλεις : Χίος (22100 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ. Κείται κατὰ τὴν Α. παραλίαν τῆς νήσου. Εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια βυρσοδεψίας, κεραμουργικῆς, ποτοποιίας καὶ κατασκευῆς τῶν ὀνομασιῶν γλυκῶν.

Ἐνταῦθα δὲ Κανάρης ἔκανε τὴν Τουρκικὴν Ναυαρχίδα τῷ 1822, ἐκδικηθεὶς τὰς γενομένας σφαγὰς τῆς Χίου. Εἶναι πατρὶς τοῦ Ἀδ. Κοραῆ καὶ πολλῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν (Συγγροῦ, Δρομοκαΐτου κ. ἢ.).

Βροντάδος (6.700 κ.) εἶναι πόλις παράλιος, βορείως τῆς πόλεως Χίου κειμένη. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν. **Καρδάμυννα** (4.400 κ.). Εἶναι πόλις ναυτική.

Ἐτεραι κῶμαι εἶναι ἡ **Βολισσός**, ἡ **Καλαμωτή** κ. ἢ.

Αἱ νῆσοι **Οίνοῦσαι** (ἔκτασις 14 τ. χ.) εἶναι μικρὰὶ νησιδεῖς, κείμεναι ἀνατολικῶς τῆς Χίου. Εἶναι ἄγονοι καὶ οἱ δλίγοι κάτοικοι αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Ἡ νῆσος **Ψαρὰ** (ἔκτασις 41 τ. χ.) εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ ἄγονος, ΒΔ τῆς Χίου κειμένη. Οἱ δλίγοι κάτοικοι της ἀσχολοῦνται σήμερον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν οἱ Ψαριανοὶ προσέφεραν τὸ ναυτικόν των εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Εἶναι πατρὶς τοῦ Κ. Κανάρη. Τῷ 1824 τὰ Ψαρὰ κατεστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου, παρὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων ὑπὸ ἴσχυρού Τουρκικοῦ στόλου.

ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ

Πληθ. 70.497 κ. Ἑκτασις 791.6 τ. χ.

‘Ο νομὸς οὗτος συνίσταται ἀπὸ τὰς Νήσους Σάμου, Ἰκαρίαν καὶ τὰς νήσους Φούρων· περιλαμβάνει δὲ τὰς ἐπαρχίας Ἰκαρίας καὶ Σάμου.

Ἡ νῆσος Σάμος (ἔκτασις 491 τ. χλμ.) κείται ἀπέναντι τῆς Μικρασιατικῆς ἀκτῆς, ἀπὸ τῆς δροίας χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους 1500 μ. περίπου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Διασχίζεται ύπο τῆς θροσειοῦς Κεφαλεὺς τοῦ ὅποίου τὸ
ύψος φθάνει τὰ 1436 μ.

Ἡ νῆσος εἶναι εὐφορωτάτη, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ^ν
πυκνῶς κατῳκημένη. Παράγει ἐκλεκτὸν ἀρωματώδη καπνὸν,
ἐκλεκτὸν οἶνον, ἀνθοσμίαν (Μοσχᾶτον) καλούμενον, σταφίδα,
ἔλαιον, κρόμμια καὶ ἄ.

Πόλεις : Λιμὴν Βαθέος (8.600 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ
καὶ λιμὴν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ διωνύμου μεγάλου καὶ ἀσφαλοῦς
κόλπου. Βαθύ (5.700 κ.), Νέον Καρλόβασι (5000 κ.), Μυ-
τιληνοὶ (5500 κ.), Μαραθόκαμπος.

Ἡ Ἰκαρία (ἐκτ. 257 τ.χμ.) εἶναι νῆσος βραχώδης, κατάφυ-
τος ὑπὸ πεύκων καὶ ἄγονος, διὰ τοῦτο εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένη.

Κυριώτεραι κῶμαι εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ Ευδηλος καὶ ὁ
Ἄγ. Κήρους.

Φούροι (ἐκτασις 29 τ. χ.) εἶναι μικρὰ νῆσος μεταξὺ^ν
Σάμου καὶ Ἰκαρίας· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ ὀλίγων ποιμένων.

ΚΥΚΛΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ

Αἱ Κυκλαδεῖς εἶναι συστὰς νήσων, κειμένη ἀνατολικῶς
τῆς Πελοποννήσου. Εἶναι αἱ κορυφαὶ μᾶς χώρας καταβυθι-
σθείσης εἰς προϊστορικοὺς χρόνους.

Κυριώτεραι τούτων εἶναι αἱ ἔξης: Ἀνδρος, Τήνος, Μύ-
κονος, Δῆλος, Ρήνεια, Κέα, Κύθνος, Σέριφος, Σίφνος,
Πάρος, Ἀντίπαρος, Νάξος, μεγαλυτέρα κατ' ἔκτασιν ἐξ ὅλων
(442 τ. χλμ.), Μῆλος, Φολέγανδρος, Κίμωλος, Σίκινος, Ἰος,
Ἀμοργός, Θήρα, Ἀνάφη καὶ Σύρος.

ΦΥΣΙΣ ΕΔΑΦΟΥΣ

Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι δρειναὶ καὶ τραχεῖαι· τὰ ὑψηλό-
τερα δρη· αὐτῶν Δρῖον (1001 μ.) καὶ Κουβάρα (1004 μ.)
ενύρισκονται τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν Νάξον, τὸ δὲ δεύτερον
εἰς τὴν Ἀνδρον.

Ἡ Θήρα εἶναι ἡφαιστειογενής· εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς σχη-
ματίζεται ἀρκετὰ εὐρὺς κόλπος, ὃστις κλείεται ἀπὸ τὴν νησῖδα
Θηρα^{θέρητη} ποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Θηρασίαν ἐντὸς τοῦ κόλπου τούτου ἀνέδυσαν κατὰ διαφόρους
ἔποχας αἱ μικραὶ νησίδες παλαι· Καιμένη, μικρὰ Καιμένη
καὶ ἡ νέα Καιμένη.

Αἱ δύο τελευταῖαι νησίδες κατὰ τὴν ἔκκρονήν τοῦ 1925
ήγανθησαν εἰς μίαν.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων
εἶναι ὁ οῖνος (Πάρος, Θήρα), τὸ ἔλαιον, τὰ πρώιμα λαζα-
νικά (Σύρος), τὰ ἑπεριδοειδῆ "Ανδρος, Νάξος), τὰ ὄσπρια
(Θήρα), τὰ γεώμηλα (Νάξος), ὁ καπνὸς καὶ ὁ σῖτος.

Αόργῳ τῆς ὀρειγύρητος τοῦ ἐδάφους σημαντικὴ εἶναι καὶ
ἡ αἰγαλοβατοτροφία.

Τὸ ὑπέδαφος τῶν περισσοτέρων νήσων εἶναι πιούσιων
εἰς δρυκτὸν πλοῦτον.

Εἰς τὴν νήσον Θήραν ἔξορύσσεται θηραϊκὴ γῆ, εἰς τὴν
Νάξον σμύρις, εἰς τὴν Πάρον καὶ Τήνον ὁραῖα μάρμαρα καὶ
εἰς τὴν Μήλον μυλόπετραι.

Εἰς τὴν νήσον "Ανδρον καὶ παρὰ τὴν μικρὰν κώμην
Σάροιζα πηγάζει τὸ μεταλλικὸν ἐπιτραπέζιον διμόνυμον ὅδωρο·
εἰς δὲ τὴν Κύθνον (Θερμιὰ) ὑπάρχουν καλαὶ ιαματικαὶ
πηγαί.

Αἱ Κυκλαδες, διοικητικῶς ἀποτελοῦσι τὸν νομὸν Κυ-
κλαδῶν, ὅστις ἔχει συνολικὴν ἔκταν 2580,2 τ. χ., πληθυσμὸν
129.702 κ. καὶ περιλαμβάνει τὰς ἔξης ἐπαρχίας : "Ανδρον,
Θήρας, Κέας, Μήλον, Νάξον, Σύρον καὶ Τήνου.

Πόλεις : 'Ερμούπολις (21.200 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ.
Είναι σημαντικὸς λημὴν καὶ μέχρι τοῦ 1870, ὅπότε ἥρχισε νὰ
λαμβάνῃ ἀνάπτυξιν ὁ Πειραιεύς, ἵτο τὸ κυριώτερον κέντρον
τοῦ ἐμπορίου, βιομηχανίας καὶ συγκοινωνιῶν τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ την ἐπανάστασιν τοῦ 1821 κατώκειτο ὑπὸ 5000 πε-
ρίπον Καθολικῶν καὶ δὲν ἀνεμίχθη εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν
ἀγῶνα. Εἴς αὐτὴν διμος εὗρισκον καταφύγιον οἱ διωκόμενοι
ὑπὸ τῶν Τούρκων, διότι ἐπροστατεύετο ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν
Γάλλων.

"Η πόλις διετήρησε καὶ τώρα σημαντικὴν βιομηχανίαν
έφαντουργίας, ναυπηγίας, βυζαντεψίας καὶ λουκουμίων.

"Ἐτεραι κῶμαι εἶναι ἡ "Ανδρος (2.000 κ.), ἡ "Ιο., ἡ Θή-

Γ. Μαδιανοῦ «Παγκόσμιος Γεωγραφία».

ρα, ή Κέα (3.000 π.), εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχουν μεγάλαι γατανθρακαποθῆκαι πρὸς ἐφοδιασμὸν τῶν πλοίων τῶν διερχομένων ἔκειθεν, ή Κύθνος (200 π.) ή Σέριφος, ή Πάρος, ή Τήνος, ή Νάξος (2.200 π.) καὶ Ἀπείρανθος (2.300 π.) εἰς τὴν νῆσον Νάξον. Όλαι αὗται αἱ κῶμαι εὑρίσκονται ἐπὶ τῶν διμονύμων νήσων.

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει καὶ κατέναντι τῆς Ἡπείρου, Στερεάς καὶ Πελοπονήσου, κείνται αἱ νῆσοι Κέρκυρα, Παξοί, Λευκάς, Ἰθάκη, Κεφαλληνία καὶ Ζάκυνθος, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦν τὸ σύστημα τῶν Ἰονίων νήσων. Εἰς τοῦτο ἀνήκει καὶ η πρὸς Ν τῆς Λακωνίας κειμένη νῆσος Κύθηρα.

Αἱ νῆσοι αὗται ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κυριωτέρων τούτων ὀνομάζονται καὶ Ἐπτάνησοι.

Είναι τεμάχια ἀποσπασθέντα τῆς Ἑλλάδος. Είναι εὔσειστοι καὶ λίαν εὔφοροι. Τὸ κλῖμα τῶν νήσων τούτων είναι γλυκύτατον καὶ μὲ πολλὰς βροχαγάς.

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνόδου τοῦ Γεωργίου τοῦ Α' εἰς τὸν Ἑλληνικὸν θρόνον τῷ 1863.

Διοικητικῶς διαιραῦνται εἰς 3 νομούς. Ο συνολικὸς αὐτῶν πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 213.157 π. καὶ η ἔκτασίς των εἰς 1.921,5 τ. χ.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Πληθ. 106.251 π. Ἐκτασις 632,7 τ. χ.

Ο νομὸς Κερκύρας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν διμόνυμον νῆσον, τὸν Παξοὺς καὶ τινας ἀκατοικήτους μικρὰς νήσους.

Η Κέρκυρα (ἐκτασις 859 τ. χ.) είναι η βορειότερα τῶν Ἰονίων νήσων. Κεῖται κατέναντι τῆς Ἡπείρου, ἀφ' ης χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους 2,5 χιλμ.

Ἐχει σχῆμα δρεπανοειδές, δι' ὃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο Δρεπάνη καὶ νῆσος τῶν Φαιάκων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

‘Η Κέρκυρα είνε λοφώδης καθ’ δλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν. Κατὰ τὰ βόρεια ὑψοῦται τὸ ὑψηλότερον αὐτῆς βουνόν, ὁ Παντοκράτωρ (906 μ.).

Προεύδντα. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν προϊόντων τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ γεώμηλα καὶ ὁ οἶνος. ‘Ο νομὸς διαιρεῖται εἰς τὰς ἐπαρχίας Κερκύρας, Παξῶν.

Μεσόλεις : Κέρκυρα (32.200 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ είναι ἔκτισμένη ἐπὶ μικρᾶς κερδονήσου καὶ παρ’ ἀσφαλῆ λιμένα.

Είναι πόλις ὡραιοτάτη μὲ πολλὰ ἀξιοθέατα μέρη καὶ ἀξιόλογα κτίρια (θεοινὸν ἀνάκτορον), Μὸν Ρεπό, παλαιὸν βασιλικὸν ἀνάκτορον, Ναὸς ‘Αγίου Σπυρίδωνος καὶ τὸ ἔγγὺς τῆς πόλεως ἀνάκτορον «Ἀχίλλειον»).

Είναι πόλις βιομηχανική, μὲ κυρίας βιομηχανίας τὴν χρωμολιθογραφίαν, ἔλαιουργίαν, οίνοποιίαν.

Συνδέεται ἀεροπορικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἰταλίας.

‘Ετεραι κώμαι είναι ὁ Ποταμός, Καρδουσάδες, Λευκίμμη καὶ ἄλλαι.

Παξοί—Αντίπαξοι είναι νῆσοι μικραὶ Ν. Α. τῆς Κερκύρας. Είναι κατάφυτοι ἐξ ἔλαιων, τὸ δποῖον ενδίσκεται εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἐκ τῶν νησίδων. Κυριωτέρη κώμη είναι τὸ Γάϊον.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Πληθ. 66414 κ. “Ἐκτασις 825,6 τ. χ.

‘Θ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους Κεφαλληνίαν, τὴν μεγίστην τῶν Ιονίων νήσων, καὶ τὴν Ἰθάκην. Περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας Ἰθάκης, Κραναίας, Πάλης καὶ Σάμης.

‘Η Κεφαλληνία (ἐκτασις 717 τ. χ.) ἔχει παραλία μὲ πολυσχιδῆ διαμελισμόν, σχηματίζοντα πολλοὺς κόλπους, ἐξ ὃν ὁ τοῦ Ἀργοστολίου είναι ὁ κυριώτερος.

Είναι νῆσος δρεινοτάτη καὶ ἀγνοος (ὑψηλότερον δρος Αἴνος (1628 μ. ὑψους) διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι αὐτῶν μετανα-

στενόυσιν εἰς τὴν ἔνην, ὅπου ἀσχολοῦνται εὐδοκίμως εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν ἰδίως.

Προτέρωντα. Ἐκ τῶν προϊόντων τῆς νήσου σπουδαίοτερα εἶναι ἡ σταφίς, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον.

Πόλεις : Ἀργοστόλιον (8900 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ, κειμένη κατὰ τὸν διμώνυμον κόλπον.

Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις «Κράνη».

Ληξούριον (4.900 κ.) ενδισκεται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ἔναντι τῆς πρωτευούσης. Παρὰ ταύτην ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις «Πάλη».

Ἐτεραι κώμαι εἶναι ἡ Σάμη, ἡ Ἄγια Εύφημια, τὰ Βαλσαμάτα, τὰ Φαρακλάτα, ἡ Λιβαθώ κ.ἄ.

Ἡ νήσος Ἰθάκη (103 τ. χ.) κείται ΒΑ τῆς Κεφαλληνίας καὶ εἰς μικρὸν ἀπόστασιν αὐτῆς.

Εἶναι δρεινὴ μὲν ἀκτὰς λίαν ἀπτόμους καὶ ἄγονος. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἡ Ἰθάκη κατὰ τὸν Ὁμηρον εἶναι πατρὶς τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐκ τῶν προϊόντων τῆς κυριώτερα εἶναι ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον.

Κυριωτέροι κωμόπολις τῆς νήσου εἶναι ἡ Ἰθάκη (κ. Βαθὺ) (3300 κ.). Αὕτη εἶναι λιμὴν ἀσφαλέστατος.

Ἐχινάδες νήσοι, εἶναι νησίδες μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ Ἀκαρνανίας.

Κάλα ιος - Καστός. Νησίδες βιορειότερον τῶν Ἐχινάδων νίσσων κείμεναι.

Λευκάς (ἔκτασις 292 τ. χ.) εἶναι νήσος κειμένη ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ στενωτάτου πορθμοῦ.

Εἶναι δρεινὴ καὶ λίαν εὔφορος, παράγουσα ἐκλεκτὸν οἶνον, ἔλαιον, κιπνὸν καὶ σταφίδα. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Λευκάς**. Διοικητικῶς ἀνήκει εἰς τὸν νομὸν Πρεβέζης, τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ ἐπαρχίαν.

ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Πληθ. 43.000 κ. Ἔκτασις 403,2 τ. χ.

Ο νομὸς Ζακύνθου εἶναι δι μικρότερος νομὸς τῆς Ἑλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λάδος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν διμόνυμιον νῆσον καὶ τὰς πρὸς νότον αὐτῆς κειμένας Στροφάδες νήσους· περιλαμβάνει δὲ μίαν ἐπαρχίαν.

Θέσεις—”Εκτασις. Ἡ νῆσος Ζάκυνθος (ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ Ζακύνθου, υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Δαρδάνον, ὃστις ἐκ τῆς Ἀσκαδίας διεπεραιώθη εἰς τὴν νῆσον, ὃπου ἔκτισεν τὴν πόλιν), εἶναι ἡ νοτιωτέρα τῶν Ἰονίων νήσων ἔχει δὲ ἔκτασιν 436 τ. χ.

Φύσις ἐδάχφωνος. Ἡ νῆσος εἶναι βουνώδης κατὰ τὰ 3/4 αὐτῆς, τὸ ὑψηλότερον αὐτῆς βουνὸν εἶναι ὁ Βραχιώνος (760 μ.).

Ἡ νῆσος εἶναι λίαν εὔσειστος, πολλάκις παθοῦσα ὑπὸ ἵσχυ ϕῶν σεισμῶν· ὁ τελευταῖος καταστρεπτικὸς σεισμὸς ἦτο ὁ ἐπισυμβάς τῷ 1893, δροῖος κατέστρεψεν σχεδὸν τὴν πόλιν.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶναι ἡ σταφίς ἡ Κορινθιακή, ἥτις ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυριώτερον αὐτῆς προϊόν, τὸ ἔλαιον, ὁ οἶνος, τὰ δημητριακὰ καὶ τὰ ὅσπρια. Ἐπίσης τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ οἱ πλήρεις ἀνθέων κῆποι καθιστᾶσι τὴν νῆσον ἀληθῆ παράδεισον (διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Βενετῶν ὠνομάσθη «ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς»).

Παρὰ τὸν ὄρμον τοῦ Κερίου ἔξαγεται καὶ πισσάσφαλτος διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς δροῖας καταβάλλεται ἐσχάτως προσπάθεια.

Πόλεις : Ζάκυνθος (12.000 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ λιμὴν εἰς τὴν Α παραλίαν τῆς νήσου.

Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁ περικαλῆς ναὸς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου ἐν τῷ δροίῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείφανον αὐτοῦ.

Ἐίναι πατρὸς τοῦ Ἐθνικοῦ ποιητοῦ Δ. Σολωμοῦ.

Ἐτεραι κῶμαι εἶναι τὸ Μαχαράδον, Γερακάριον, Καταστάριον, Βολίμες κ. ἄ.

Αἱ Στροφάδες νῆσοι εἶναι ἀκατοίκητοι. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἔξι αὐτῶν ὑπάρχει μονὴ ἀφιερωμένη εἰς τὴν μνήμην «Παναγίας τῆς παντοχαρᾶς».

ΚΡΗΤΗ

Ἡ Κρήτη εἶναι ἡ μεγαλύτερα τῶν νήσων τῆς Ἑλευθέρης Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φας Ἑλλάδος. "Εχει σχῆμα ἐπίμηρες μὲ κατεύθυνσιν ἐκ Α πρὸς Α καὶ κεῖται μεταξὺ τοῦ Κρητικοῦ καὶ Λιβυκοῦ πελάγους.

Μαραλιακὸς δεκμελεισμαός. Αἱ ἀκταὶ τῆς νήσου πανταχοῦ καταπίπτουσι σχεδὸν ἀποτόμως.

Ἡ νοτία παραλία δὲν παρουσιάζει πολλὰς κολπώσεις. Μόνον δὲ ἀνοικτὸς κόλπος Μεσσαριᾶς εἶναι δὲ σημαντικότερος.

Ἀντιθέτως ἡ βορεία παραλία παρουσιάζει πολλοὺς καὶ μεγίστους κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ χερσονήσους.

Κυριώτεροι κόλποι εἶναι δὲ Ἀμφιμαλή., τοῦ Μεραμπέλου, τοῦ Κισάμου, τῶν Χανίων καὶ τῆς Σούδας.

Μορφῶν ογκία ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν δρεινόν. Μεταξὺ τῶν δρέων καὶ κατὰ τὰ παράλια μόνον, διανοίγονται γραφικαὶ κοιλάδες, μικρὰ δροπέδια καὶ πεδιάδες, ἐξ ὧν κυριωτέρα τῆς Μεσαροῦ.

Τὰ κυριώτερα δόρη εἶναι τὰ Λευκὰ (2482 μ.), ἡ Ἰδη (2498 μ.) (κ. Ψηλορείτης), ἡ Δίκτη (2147 μ.), δῆπου κατὰ τὴν αυθολογίαν ἐγεννήθη δὲ Ζεύς καὶ ἡ Κέδρος (1850 μ.).

Τυρδατα—Κλειμα. Οἱ ποταμοὶ εἶναι βραχεῖς, χειμαρρώδεις καὶ δρμητικοὶ κατὰ τὰς περιόδους ιδίως τῶν βροχῶν.

Τὸ κλῖμα εἶναι εὔχρατον, ὕγιεινὸν καὶ ἔηρόν· ιδίως εἰς τὰς δρεινὰς περιοχάς. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἀφθονοι καὶ πίπτουν μόνον τὸν χειμῶνα.

Προσόντα. Κύρια προϊόντα τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον, δὲ οἶνος, ἡ σταφίς, τὰ σιτηρά, τὰ ἐσπεριδοειδῆ (πορτοκάλια, κίτρα), δὲ καπνός, τὰ δσπρια καὶ τὰ ἀμύγδαλα.

Ἐπίσης διατρέφονται πολλὰ ἐκλεκτὰ πρόβατα, αἴγες, δονι, ήμίονοι καὶ χοῖροι.

Τὰ δόρη εἶναι δασώδη. Ἀφιονεῖ εἰς αὐτὰ ἡ θλιτή καὶ ἡ πεύκη εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, εἰς δὲ καμπλότερα ἡ καστανέα καὶ ἡ κερατέα, παρέχουσα σημαντικὰς ποσότητας ἐκλεκτῶν καστάνων καὶ ἔυλοκεράτων.

Βιομηχανία. Λόγῳ τῶν ἀφθόνων πρώτων ὄλων, σημαντικὴν ἀνάπτυξιν ἔλαβον αἱ γεωργικαὶ βιομηχανίαι, ἦτοι

ή οἰγοποιία, ή οἰγοπνευματοποιία, ή ἐλαιοργία, ή σαπωνοποιία καὶ ή συσκευασία τῶν κίτρων.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρόμων στεφεῖται ή νῆσος. Αἱ συγκοινωνίαι ἀνάγκαι αὐτῆς ἔξυπηρετοῦνται διὰ καλῶς συντηρουμένου παραλιακοῦ ὄδικοῦ δικτύου, δι' οὗ ἔνοῦνται ὅλαι αἱ εἰς τὴν βόρειον παραλίαν ενδισκόμεναι μεγαλουπόλεις Τὸ ὄδικὸν ἐσωτερικὸν δίκτυον είναι πτωχότατον.

"Εκτασις—Πληθυσμός. Η Κρήτη ἔχει ἔκτασιν 82867 τ^ρ χλμ. καὶ πληθυσμὸν 386.427 κ.

Η Κρήτη μετὰ σκληροὺς καὶ μακροὺς ἀγῶνας κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1896 ἐκηρύχθη αὐτόνομος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Δυνάμεων τῷ δὲ 1912 ἡνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

'Αποτελεῖ Γενικὴν Διοικήσιν καὶ περιλαμβάνει τοὺς ἔξης τέσσαρας νομούς: 1) Χανίων, 2) Ρεθύμνης, 3) Ήρακλείου καὶ 4) Λασηθίου.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Πληθ. 111.513 κ. "Εκτασις 2386,5 τ. γ.

Οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας, τὰς ἔξης: 1) Ἀποκορώνου, 2) Κισάμιου, 3) Κυδωνίας, 4) Σελίνου καὶ 5) Σφακιών.

Πόλεις: Χανιὰ (26.600 κ.) πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἔδρα τῆς Γενικῆς Διοικήσεως, μὲν ἀσφαλέστατον λιμένα. Είναι ἔμπορικὴ πόλις, συγκεντρώουσα ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ δι' ἔξαγωγήν. Προάστειον αὐτοῦ είναι η Χαλέπτα. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς ενδίσκεται ὁ ἀσφαλέστατος λιμήν τῆς Σούδας.

"Ετεραι πόλεις είναι τὸ Καστέλι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Κισάμου, ὁ Κάνδανος, ὁ Βάμος, ὁ χωρὶς κωμόπολις, η Γεωργούπολις εἰς τὸν Ἀμφιμαλῆ κόλπον, τὰ Σφακιὰ κ. ἢ.

ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

Πληθ. 68.180 κ. "Εκτασις 1432 τ. γ.

"Ο νομὸς οὗτος κεῖται ἀναταλικώτερον τοῦ νομοῦ Χανίων. Ηεριλαμβάνει τὰς ἔξης 4 ἐπαρχίας 1) Ἅγιου Βασιλείου Πηφισιού Ηθηκῆς από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λείου, 2) Ἀμαρίου, 3) Μυλοποτάμου καὶ 4) Ρεθύμνης.

Πόλεις: Ρέυμανον (8.690 π.) λιμήν κατὰ τὴν βορείαν παραλίαν τῆς νήσου. ΝΔ τούτου κείται ἡ μονή τοῦ «Ἀρκαδίου» διάσημος διὰ τὴν ἐν 1866 ἐκουσίαν δλοκαύτωσιν τῶν ἐνταῦθα πολιορκηθέντων Χριστιανῶν ὅπε τῶν Τούρκων.

Ἐτεραι κῶμαι είναι τὰ Ανώγεια (2.900 π.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἰδη.

ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Πληθ. 138.567 π. Ἐκτασις 2571,8 τ. χ.

Ο νομὸς οὗτος κείται ἀνατολικώτερον τοῦ προηγουμένου. Διαιρεῖται εἰς τὰς ἔξης 6 ἐπαρχίας: 1) Κανουορίου, 2) Μαλεβιζίου, 3) Μονοφατσίου, 4) Πεδιάδος, 5) Πυργιωτίσης καὶ 6) Τεμένους.

Πόλεις: Ηράκλειον (33.400 π.), είναι πρωτ. τοῦ νομοῦ, κατὰ τὴν βορείαν παραλίαν. Είναι ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς νήσου συγκαταλέγεται δὲ μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων τῆς Ἑλλάδος. Ἀνατολικῶς τοῦ Ἡρακλείου κείται ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ περίφημος πόλις τῆς Κοίτης «Κυνούσι», τῆς ὁποίας τὰ περίφημα ενδήματα ἐκ τῶν γεννομένων ἀνασκαφῶν φυλάσσονται εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Ἡρακλείου. Αρχάναι "Ανω (3.200 π.) π. ἦ.

ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ

Πληθ. 68.167 π. Ἐκτασις 1896,4 τ. χ.

Οὗτος δ νομὸς είναι ὁ ἀνατολικώτερος τῆς νήσου. Διαιρεῖται εἰς τὰς ἔξης 5 ἐπαρχίας: 1) Βαύνου, 2) Ιεροπέτρας, 3) Λασηθίου, 4) Μεραμβέλου καὶ 5) Σητείας.

Πόλεις: Ἀγιος Νικόλαος (1500 π.) υψηλ. τοῦ νομοῦ, παρὰ τὸν κόλπον Μεραμπέλου, Νεάτολις (2.400 π.), Ιεράπετρα (3.600 π.), κατὰ τὴν νοτίαν παραλίαν, Σητεία (2.200 π.) Κοητοῦ (2400 π.) π. ἦ. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σιδηρόδρομοι Πειραιῶς—Αθηνῶν—Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ)

Πειραιεὺς - Πάτραι - Καλάμαι   Πειραιεὺς - Τρίπολις - Καλάμαι

Αποστά- σεις	Κυριώτεροι σταθμοὶ	Αποστά- σεις	Κυριώτεροι σταθμοὶ
0	Πειραιεὺς	0	Πειραιεὺς
9	Αθῆναι	9	Αθῆναι
36	Ἐλευσίς	100	Κόρινθος (*)
57	Μέγαρα	153	Ἄργος
100	Κόρινθος (*)	222	Τρίπολις
121	Κιάτον	264	Μπιλάλι
134	Ξυλόκαστρον	304	Ζευγολατιό
163	Ἄκρατα	308	Μελιγαλᾶ
177	Διακοφτὸν	336	Καλάμαι
191	Αἴγιον		
231	Πάτραι		
252	Ἀζαΐα		
275	Μανωλᾶς		
289	Λεχαινὰ	0	Διακοφτὸν (**)
293	Ἀνδραβίδα	13	Μέγα Σηήλ πον
296	Καβάσιλα	23	Καλάβρυτα
309	Ἀμαλιᾶς	0	Καβάσιλα
330	Πύθος	6	Βαρθολομεῖο
387	Καλόνερον	17	Κυλλήνη
416	Ζευγολατιό	23	Λίντζι
420	Μελιγαλᾶ	0	Πυδγος
449	Καλάμαι	21	Ολύμπια

ΔΙΑΚΛΑΔΩΣΕΙΣ

(*) Ἐκ Κορίνθου διευθύνεται πρὸς Καλάμας διὰ τὴν Τριπόλεως.	0	Καλέ ερον
(**) Ὁδοντωτὸς σιδηρόδρομος	7	Κυπαρισσία
	0	Μπιλάλι
	6	Μεγαλύπολις
	0	Καλάμαι
	10	Μεσσήνη
	0	Ἄργος
	11	Νεύρισκον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σιδηρόδρομοι Πετραϊώς—Θεσσαλονίκης—Γευγελής (ΣΕΚ)

Αποστάσεις	Κυριώτεροι σταθμοί	Αποστάσεις	Κυριώτεροι σταθμοί
ΔΙΑΚΛΑΔΩΣΕΙΣ			
0	Παιονιένς	0	Οίνοη
9	Α θῆραι	11	Αύλις
71	Οίνον (Σχηματάρι)	22	Χαλκίς
100	Θίβαι	0	Λιανοκλάδι
142	Λεβάδεια	6	Λαμία
181	Αμφίκλεια	28	Στυλίς
222	Λιανοκλάδι	0	Σαρακλή (*)
288	Δουσοκός	23	Λαγκαδίκια
305	Φάρσαλα (Γέφυρα)	67	Σταυρός
349	Δάριοια		
435	Κατερίνη		
483	Πλατύ		
519	Θεσσαλονίκη		
595	Ειδομένη		
598	Γευγελή		

(*) Είναι ή γραμμή ή ένώνουσα τὰ ἄκρα περίπου τοῦ κορμοῦ τῆς Χαλκαδικῆς χερσονήσου. Η συγκοινωνία Θεσσαλονίκης—Σαρακλή έχει προτείνει δι' αντοκενήτων ΣΕΚ.

Σιδηρόδρομοι Θεσσαλονίκης—Αλεξανδρούπολεως

0	Θεσσαλονίκη	232	Δρίμα
42	Κιλκίς	327	Ξάνθη
134	Σιδηρόκαστρον	374	Κομοτινή
162	Σέρραι	441	Αλεξανδρούπολις Πύθιον *

* Ενταῦθα διακλαδίζεται καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σιδηρόδρομοι Θεσσαλονίκης—Μοναστηρίου

Αποστάσεις	Κυριώτεροι σταθμοί	Αποστάσεις	Κυριώτεροι σταθμοί
0	Θεσσαλονίκη	111	Εδεσσα
36	Πλατύ	189	Φλώρινα
50	Βέρρωνα	204	Μοναστήριον (Γιουγκοσλανία)
79	Νάουσα		

Σιδηρόδρομοι Θεσσαλίας

Βόλος—Καλαμπάκα		Βόλος—Λάρισσα	
0	Βόλος	0	Βόλος
19	Βελεστίνον	19	Βελεστίνον
81	Φιρσαλα Γέφυρα	60	Λάρισσα
93	Σοφάδες		
109	Καρδίτσα		Βόλος—Μηλέα
121	Φανάριον		
138	Τρίκκαλα		Βόλος
161	Καλαμπάκα		Μηλέα

Σιδηρόδρομοι Πειραιώς—Λαυρείου

0	Πειραιεὺς	34	Λιόπειρ
9	Αθῆναι	39	Κορωπὶ
14	Κάτω Λιόσια	45	Μαρκόπολον
17	Ηράκλειον	58	Κερατέα
21	Χαλάνδρι	74	Λαύρειον

Σιδηρόδρομοι Αττικῆς | Σιδηρόδρομοι ΒΔ Ελλάδος

'Αθῆναι	0	Κριονέρι (*)
'Ηράκλειον	32	Μεσολόγγιον
'Αμαρούσιον	42	Αίτωλικὸν
Κηφισσία	62	'Αγρίνιον

* Η μεταφορὰ ἐπιβατῶν ἐκ Πατρῶν εἰς Κριονέρι διενεργεῖται ἀτμοπλοϊκῷς

ΑΛΒΑΝΙΑ

Πληθ. 1.005.902 κ. Έκτασις 27.538 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—”Ορια. Ή Αλβανία είναι πράτος άρτισύστατον και ενδισκεται εἰς τὸ μέσον δυτικὸν μέρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρὸς Β καὶ Α δρᾷζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἔδαφου. Το ἔδαφος τῆς Αλβανίας κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς είναι πεδινόν· τὸ ὑπόλοιπον τμῆμα είναι δρεινόν, τῶν δρέων ἀποτελούντων μίαν συνεχῆ ἄλυσιν, συνεχομένην πρὸς Β μετὰ τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων καὶ πρὸς Ν μετὰ τῆς Η νόδου.

”Ορη. Ή ἀπὸ Β πρὸς Ν ἐκτεινομένη δροσειρά, « Ἰλλυριαὶ ἡ Αλβανικὰ ἄλπεις » κλουμένη διακρίνεται εἰς τὰς Βορείους Αλβανικὰς ἄλπεις, εἰς τὰ Κεντρικὰ Αλβανικὰ δρη, εἰς τὰ Ἀνατολικά, τῶν δροίων ὑψίστη κορυφὴ είναι τὸ δρος Κοράπ (2765 μ.), τὸ ὑψηστὸν δρος τῆς Αλβανίας καὶ εἰς τὰ δρη τῆς Αλβανικῆς Ἡπείρου (Τόμορος 2500 μ.), Νεμέρτζικα, Κρίμπατα δρη, Κεραύνια καὶ Ακροκεραύνια).

Τὰ Κεντρικὰ Αλβανικὰ δρη διήκουν ἀπὸ Δ πρὸς Α καὶ χωρίζουν τὴν Αλβανίαν εἰς Βόρειον καὶ Νότιον.

Πεδιάδες. Αἱ κυριώτεραι πεδιάδες τῆς Αλβανίας είναι εἰς τὰ παράλια. Αὗται είναι προσχωσιγενεῖς καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν τελματώδεις· προεκτείνονται δὲ ἐσωτερικῶς εἰς κοιλάδες.

Αἱ μεγαλύτεραι τούτων είναι τῆς Ζαδρίνης ἡ Σκόδρας πρὸς Β, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ πιταμοῦ Βογιάνα, τῶν Τιράνων πρὸς Β τὸν Κεντρικῶν δρέων καὶ ἡ μεγίστη ὅλων καὶ λίαν εὔφορος τῆς Μουζακιᾶς, ἡτις ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς ίλυος τὴν δροίαν μεταφέροντον οἱ ποταμοὶ Γενούσις καὶ Ἀψος.

Ποταμοί—Λέμνατα. Οἱ ποταμοὶ τῆς Αλβανίας είναι μικροί καὶ καταρράκτεις, ίδιως παρὰ τὰς πηγὰς αὐτῶν. Οἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεγαλύτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Δρίλων καὶ Βογιάνας εἰς τὴν Β.'Αλβανίαν, ὁ Γενοῦσος ἢ Σκούμπης, ὁ Ἀφος εἰς τὴν κεντρικὴν καὶ ὁ Αφος εἰς τὴν Νότιον Αλβανίαν. Καὶ οἱ πέντε οὕτοι ποταμοὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Αδριατικὴν θάλασσαν.

'Εκ τῶν λιμνῶν σημαντικώτερα εἶναι ἡ Δαβεάτις ἢ Σκόδρας (285 τ. χ.), ἡ τῆς Λυχνίτιδος ἢ Αχρίδος (270 τ. χ.) καὶ ἡ τῆς Πρέσπας ἢ Βρυγηΐδος (290 τ. χ.).

ΙΚΛΕΜΑ. Τὸ κλῖμα εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας καὶ εἰς τὰς ἀνοικτὰς κοιλάδας εἶναι μεσογειακόν, ἥτοι γλυκὺ καὶ μὲν πολλὰς βροχὰς τὸν χειμῶνα, διότι εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Τὸ θέρος αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι, καθόπον οἱ πνέοντες ἄνεμοι εἶναι οἱ ΒΔ. Ἡ μεγίστη ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει τὸν Νοέμβριον καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὸν Μάρτιον. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει τὸν χρακτῆρα τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καὶ δημιάζει πολὺ μὲ τὸ κλῖμα τῆς δυτικῆς Μακεδονίας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

'Η Αλβανία εἶναι κράτος ἀριθμοῦν βίον διάγων μέλις ἐτῶν. Κατὰ τὸν πρὸ τῆς συστάσεως της χρόνον ἥτο ἀπερροφημένη ἀπὸ τὰς διηνεκεῖς ἐσωτερικὰς διαμάχις καὶ συνεπῶς ἡ ἀνάπτυξις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ὑπῆρξεν πολὺ παρημελημένη. Μόλις ἐσκάτως ἥρχισε νὰ καταβάλλεται κάποια ἐντατικὴ προσπάθεια πρὸς οἰκονομικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν διὰ τῆς μεταπλήσεως; εἰδικῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς δογάνωσιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων ἀποξηραντικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων εἰς τὰς πεδιάδας.

Γεωργία—Κτηνοτροφία. 'Η Αλβανία εἶναι χώρα γεωργίας καὶ περισσότερον κτηνοτροφική.

'Εκ τῶν γεωργικῶν, τὰ περισσότερον καλλιεργούμενα προϊόντα εἶναι ὁ ἀραβόσιτος, ἡ βρώμη καὶ ἡ βούτζα πρὸς παραγωγὴν χόρτου διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. 'Ο σῖτος καὶ ἡ χριθὴ καλλιεργοῦνται εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Κορυτσᾶς. Εἰς

τὴν πεδιάδα τῆς Μουζακιᾶς εύδοκιμεῖ καὶ καλλιεργεῖται ἡ δρυζα. Ό καπνὸς εἶνε διαδεδομένος καθ' ὅλην τὴν χώραν. Ἡ ἑλαία, ἡ συκῆ, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ εύδοκιμοῦν εἰς τὰ παράλια.

Ἐκ τῶν διατρεφομένων κτηνῶν τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἴγες ἀποτελοῦν τὸν μεγαλύτερον κτηνοτροφικὸν πλοῦτον. Ἐκτὸς αὐτῶν τρέφονται καὶ πολλοὶ βόες μικρόσωμοι, ἡμίονοι, ὅνοι, ἵπποι ὡς καὶ κοῖροι ἵδιᾳ εἰς τὴν βόρειον Ἀλβανίαν.

Δάση—Ορυκτά—Αλιεία. Τὰ δρῦ οἵ της χώρας εἶναι κεκαλυμμένα ὑπὸ πλουσίων δασῶν, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δροίων δὲν γίνεται συστηματική.

Εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς ὁ μεταλλευτικὸς πλοῦτος εἶναι πλούσιος (σίδηρος, χαλκός, χρώμιον), ἀλλ᾽ ἀνεκμετάλλευτος εἰσέτι.

Ἡ ἀλιεία παρουσιάζει ἔξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον, ἂν καὶ εἶναι ἀκόμη ἀσυστηματοποίητος. Ἐἰς τὰς λίμνιας διενεργεῖται ἀλιεία ἐγχέλεων (λίμνη Σοβητάνης ἢ Μαλίκ), κυπρίνων καὶ πετροφῶν (λίμνη Ἀζρίδος), ἥτις δίδει τὰ μέσα τῆς ζωῆς εἰς τὰ παραλίμνια χωρία.

Πλὴν τῆς λιμναίας δὲν εἶναι ἀσήμαντος καὶ ἡ παράκτιος τοιαύτη.

Βιομηχανία—Εμπόρειον. Ἡ βιομηχανία εὑρίσκεται εἰς νηπιώδη ἀκόμη κατάστασιν. Ἐλάχιστα εἶναι τὰ ἀτμοκίνητα ἐργοστάσια ἀλευροποιίας, βυρσοδεψίας, οίνοπνευματοποιίας καὶ ζυμαρικῶν.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τοῦ 1920 παρουσιάζει καταπληκτικὴν αὐξήσιν, τείνον νὰ ίσοζυγίσῃ τὸ εἰσαγωγικὸν πρὸς τὸ ἐξαγωγικὸν τοιοῦτον, μολονότι ἡ εἰσαγωγὴ δὲν ὑφίσταται μείωσιν, ἀλλὰ τούναντίον αὐξάνει τὸ ἐξαγωγικόν. Οὕτω, ἐνῷ κατὰ τὸ ἔτος 1920 τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ίσοζυγίου ἀνήρχετο εἰς 66 περίπου ἑκατομμύρια κατὰ τὸ 1925 περιωρίσθη εἰς 4,5 ἑκατ. περίπου χοινᾶ φράγκα συνεπείᾳ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς.

Αἱ κυριώτεραι χῶραι, μετὰ τῶν δροίων εὑρίσκεται ἡ Ἀλβανία εἰς μεγάλας συναλλαγάς, εἶναι ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἡ πρώτη διὰ διαφόρων διευκολύνσεων οίκονομικῶν (ῶς λ. χ.

μεγάλαι πιστώσεις, παρεχόμεναι ὑπὸ Ἰταλικῶν τραπεζῶν εἰς Ἀλβανοὺς ἐμπόρους, διευκόλυντις τῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἔταιρειῶν, αἵτινες διεξάγουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Ἀλβινικῶν παραθαλίων κλπ.) ἐπέτυχε τὴν πλήρη ἐμπορικήν διείσδυσιν αὐτῆς εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

“Η Ἑλλὰς ἐσχάτως ὑπέγραψε σύμβασιν ἐμπορικήν, ἣτις μέλλει νὰ τονώσῃ τοὺς μέχρι τοῦδε ὑφισταμένους μικροὺς ἐμπορικοὺς δεσμοὺς τῶν δύο γειτόνων χωρῶν.

Ἐκ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων τὰ κυριώτερα είναι τὰ ὑφάσματα, τὰ ἀποικιακὰ καὶ ἐν γένει τὰ βιο ιηχανικὰ εῖδη. Ἐκ δὲ τῶν ἐξαγομένων τὰ κτηνοτροφικά (ζῶις ζῶντα, δέρματα, τυρός, βούτυρα, ἔρια).

Συγκοινωνία. “Η συγκοινωνία είναι πρωτόγονος. Ἐλάχισται ὅδοὶ μόνον εὑρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν κατασκευασθεῖσαι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παγκοσμίου πολέμου.

Σιδηροδρόμων στερεῖται παντελῶς. Ἡδη κατασκευάζεται ἥπτο τοῦ κράτους γραμμὴ μέλλουσα νὰ ἐνώσῃ τὸ Δυοφάγιον μετὰ τῶν Τιρανών.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 1 005.902 κ. (πυκν. 36,53 : 1 τ.χ.), οἵτινες είναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ δποῖοι ἡσαν συγγενεῖς τῶν Ἑλλήνων. Οὗτοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἕλληνας, παρέμειναν ἀπολίτιστοι μέχρι σήμερον ζῶσι, διηρημένοι κατὰ φυλάζ, βίον ποιμενικόν, ἀγαπῶντες καθ' ὑπερβολὴν τὰ δπλα.

Θρησκεία. Κατὰ τὴν θρησκείαν τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ είναι Μωαμεθανοὶ καὶ τὸ ἔτερον ἥμισυ Χριστιανοί, ἐκ τῶν δποίων οἱ πεμψόστεροι δροθόδοξοι καὶ οἱ λοιποὶ καθολικοί.

Γλώσσα. Ὁμιλοῦσι τὴν Ἀλβανικήν, ἣτις ἀνίκει εἰς τὰς ἴνδοευρωπαϊκὰς λεγομένας γλώσσας καὶ διακρίνεται εἰς δύο μεγάλας διαλέκτους: τὴν Γκεγκικήν, δριλουμένην εἰς τὴν Β. Ἀλβανίαν ὑπὸ τῶν Γκέγκηδων καὶ τὴν Τοσκικήν, δμιλουμένην ὑπὸ τῶν ἐν τῇ N. Ἀλβανίᾳ κατοικούντων Τόσκηδων.

Πολίτευμα. Κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον (1912) ἡ Ἀλβανία ἀπέκτησε τὸ πρῶτον τὴν ἐλεύθερίαν αὐτῆς, καταστᾶσα Αὐτόνομος ἡγεμονία, τῷ 1918 ἐγένετο Δημοκρατία, μεταβληθεῖσα τῷ 1928 εἰς Συνταγματικὴν Μοναρχίαν.

Πόλεις: Τίρανα (1.à.000 κ.) πρωτεύουσα, πόλις ὁραιοτάτη. Κρόια (6.000 κ.) πατρὶς τοῦ τονχομίχου ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν Γεωργίου Κασιριώτου (Σκενδέρη πενή). Σκόδρα (24.000 κ.) (z. Σκούταρι) παρὰ τὴν Λεβεάτιδα λιμνην, Ἐλβασάν (10.000 κ.) Ἀλβανούπολις παρὰ τὸν Γεγούδον ποταμόν, Αὔλων (10.000 κ.) ἀσφαλέστατος λιμὴν εἰς τὸν ὄμώνυμον κάλπον, τὸ στόμιον τοῦ ὄπειον φράσσεται ὑπὸ τῆς νήσου Σάσσονος, ἐγκρηγορηθείσης ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Δυρραχίον (6.000 κ. ἐπίνειον τῶν Τιράνων (ἀρχ. Ἐπίδαμνος), Ἀγιος Ἰωάννης Μεδούνης, λιμὴν σπουδαιότατος, μέλλον νὰ συνδεθῇ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Γιουγκοσλανίας, Αργυρόκαστρον (10.000 κ.) πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν κλιτύων τοιῶν λόφων, Δελβίνον (5.000 κ.), Κορυτσᾶ (20.000 κ.) πόλις Ἐλληνική, ὁραιά, μὲ μικρὸν βιομηχανίαν καὶ σημαντικὸν ἐμπόριον, Βεράτιον (5.000 κ.) ἐκτισμένη εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Ἀψού ποταμοῦ, Τεπελένη, μικρὸν χωρίον, πατρὶς τοῦ θηριώδους τυράννου τῆς Ἡπείρου Ἀλῆ πασᾶ, Πρεμετῆ πόλις ἔλληντικωτάτη.

Ergatis

- 97 -

Ergatis

ΝΟΤΙΟΣΛΑΥ ΓΑ

Πληθ. 13.930.918 κ. "Εκτασις 248.665 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

"Η Νοτιοσλανία ή Γιουγκοσλανία εκλήθη ουτως πρὸς διάκρισιν τῶν κατοίκων αὐτῆς Σλαύων ἀπὸ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς πρὸς αὐτοὺς βιορειότερον κατοικοῦντας. Ἀπὸ τοῦ 1918—1929 ἐκαλεῖτο καὶ Βιούλειον τῶν Σέρβων, Κροατῶν καὶ Σλοβένων, λαῶν συγγενῶν, οἱ δοῦλοι συνιστοῦν τὴν χώραν.

Θέσεις—”Ορεια. Η Νοτιοσλανία κατέχει τὸ ΒΔ. τμῆμα τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ δρίζεται πρὸς Β, ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ουγγαρίας, πρὸς Α ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τιτανίας καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἔδαφου. Η Νοτιοσλανία εἶναι δρεινὴ χώρα ἐν τῷ συνόλῳ τῆς. Τὸ ΒΔ ἀντῆς ἄκρων (Σλοβενία) κατέχεται ὑπὸ τῶν Ιουλιανῶν "Αλπεων" (ὑψίστη κορυφὴ 2820 μ.), αἰτινες διευθύνονται ἐπὶ Α πρὸς Α. Συνέχεια αὐτῶν εἶναι αἱ Διναρικαὶ ἢ Ικλυνοικαὶ "Αλπεις", αἰτινες διήκουσιν ἀπὸ Β πρὸς Ν κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μὲν ὑψίστην κορυφὴν τὸν (Δορμίτορα 2570 μ.). Αἱ Διναρικαὶ "Αλπεις" ἐπεκτείνονται πρὸς Α καὶ πληροῦν δὴ τὴν χώραν. Πρὸς Ν. καὶ κατὰ τὰ ὅρια Γιουγκοσλανίας καὶ Ἀλβανίας ὑφοῦται τὸ δρός Σάρος ἢ Σκάρδος (2350 μ.), ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ δούλου πηγάζει ὁ Ἀξιός ποταμός.

Τὸ μόνον πεδινὸν τμῆμα τῆς χώρας εὑρίσκεται εἰς βόρεος, τὸ δοῦλον διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Λουνάβεως πο-

χροε. Εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ρέουσι πολλοὶ ποταμοί, καταρρακτώδεις καὶ ἀνάξιοι λόγου. Ἀπὸ τοῦ Σκάρδου πηγάζει ὁ Ἀξιός ποταμός, διστα-

; Γεωγραφία Γ. Μαδιανοῦ

διαιρέει τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θεοφανίκὸν κόλπον.

Σπουδαῖος δῆμος καθ' ὃλα ποταμὸς εἶναι δὲ Δούναβις, ὅστις διαιρούει τὴν ΒΑ περιοχὴν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦ στενοῦ τῶν λεγομένων «Σιδηρῶν πυλῶν» εἰσέρχεται εἰς τὰ Ροδανοβουλγαρικὰ σύνορα διὰ νῦν καὶ εἰς τὸν Εὐξεινὸν Πόντον. Όποιος δέ τοις δέχεται τοὺς ἀξίους λόγου παραποτάμους Σάβον, Δούνον, Μοραβαν, Δράβαν, καὶ Τάϊ.

Λέρνας. Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι οὐκιματίζονται εἰς τὴν Ν. περιοχήν. Αὗται δὲ εἶναι ή Λαβεάτις ή Σκόδρας (285 τ. Κ.), ή Λυχνῖτες, ή Οχεῖς (270 τ. Κ.) ή μεγαλύτερα δὲν Βουγηῆς ή Ηρέσπι (290 τ. Κ.) καὶ τῆς Δοϊράνης. Η πρώτη καὶ ή δευτέρα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ Γιουγκοσλαβίαν, τῆς μὲ τρίτης, ἀνήκει καὶ μικρὸν τμῆμα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΙΚΛΕΙΑ. Τὸ κλίμα τῆς Γιουγκοσλαβίας πλὴν τοῦ παραλίου τμήματος αὐτῆς εἶναι ἥπειρος τικόν, διότι η ἐπιμήκης δροσειρὰ τῶν Ἀλπεων ἀποκλείει τὴν ἐπί δρασιν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς ἐκ τῆς θαλάσσης πνέοντας δυτικοὺς θερμοὺς ἀνέμους. Τὸ παράλιον τμῆμα ἔχει κλίμα μεσογειακόν καὶ δέχεται ἀφθόνους βροχὰς κατὰ τὸν χειμῶνα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Η χώρα εἶναι καθαρῶς γεωργική. Τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς καλλιεργεῖται. Ἐκ τῶν προσόντων τὰ σημαντικότεραι εἶναι δὲ ἀραβόσιτος, ὅστις κατατάσσει τὴν χώραν ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν Ρουμανίαν καὶ Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Αμέσως μετὰ τὸν ἀραβόσιτον ἔρχεται δὲ οὗτος, ή κοινῇ ή βρώμη καὶ ή σίκαλις, ἀκολουθοῦν οἱ φασίλοι, τὰ νῦν ματζέλια, οἱ κύαμοι καὶ η φακή. Ἐκ τῶν βιοφυτῶν τὰ κυριώτερα εἶναι, ή κάνναβις, τὸ λίνον τευτλα, οἱ καπνός. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον πολὺ ή καλλιεργεία τοῦ λυκίσκου, ὥστε μεγάλα νῦν ἔξαγωνται. Εἰς τὰ παράλια ίδιως καλλιεργεῖται

η ἀπόδοσις τῆς ὁποίας ἐπιτρέπει τὴν ἔξαγωγὴν μεγάλων πο-
τῶν οὖν τὸν εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸς ἀνάμεξιν.

Ἐπίσης αἱ διπῶραι, ἐκ τῶν ὁποίων τὶ δαμάσκηνα παρά-
γονται τοσοῦτον ἀφθόνως, ὅτε κατατάσσουν τὴν χώραν εἰς
τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

Κτηνοτροφία. Ἐτερος σημαντικὸς οἰκονομικὸς παρά-
γων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡτις περιο-
ρίζεται εἰς τὴν διατροφὴν βοῦν, χοίρων καὶ αἴγοπροβάτων.
Παραλλήλως τῆς κτηνοτροφίας, ἡ δρυιθοτροφία ἀποτελεῖ ση-
μαντικότατον πλοῦτον. Πλέον τῶν 15 ἑκατ. περισσούς πουλε-
ρεύονται διατρέφονται εἰς τὴν χώραν.

Δίση καὶ δρυκτά. Ἡ Γιουγκοσλανία ἀπὸ δασικῆς
ἀπόψεως δύναται νὰ καταστῇ σπουδαῖος παράγων ἐν Εὐρώπῃ,
καθ' ὃν τὸ 1/3 περιπου τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ λύπτεται ἀπὸ
δάση (δρῦς, πωνοφόρα, ἐλάτη). Ἡ ἐκμετάλλευσίς των δὲν
γίνεται εἰσέτι συστηματικῶς· σύμερον ἀποδίδουν στρωτῆρας
σιδηροδρόμων, οἰκοδομήσιμον ξυλείαν, καυσόξυλα κλπ.

Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας εἶναι πλούσιον εἰς γαιάνθρακας,
σίδηρον, μαγγάνιον, χαλκόν, φευδάργυρον καὶ ἄλλα· δὲν γίνε-
ται δῆμος ἀποτελεσματικὴ ἐκμετάλλευσις ταύτων.

Οὐχὶ μικρᾶς σπουδαιότητος εἶναι καὶ ἡ διενεργούμενη
ἀλιεία εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας, ως καὶ ἡ μεταξοτεληκο-
τροφία, ἡτις τελευταίως ἀπετέλεσε γιγαντιαίαν ἀνάπτυξιν.

Βιομηχανία καὶ ἐμπόρειον. Ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου
πολέμου ἡ πρόδοση τῆς βιομηχανίας ἤτο μεγάλη περιστρέφε-
ται ἵδιως αὕτη εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν γεωργικῶν δασικῶν
καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων τῆς (βιομηχανίας ξύλου, ἀλεύ-
ρων, ζακχαροποίας, τυροκομικῶν προϊόντων, βυρσοδεψίας, σι-
γαροποία, ταννίνης, κάρπου, πυρήνων). Ἡ βιομηχανία τῶν ὑ-
φαντικῶν ὄλων εἶναι εἰσέτι ἀτελής.

Τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον εἶναι σχεδὸν ἰσοσκελισμένον λόγῳ
τῆς γεωργικότητος τῆς χώρας.

Ἐξάγει ξυλείαν, σιτηρά καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰσά-
γει δὲ ὑφάσματα, μηχανάς καὶ ἐν γένει βιομηχανικὰ εἴδη.

Αἱ χῶραι μετὰ τῶν ὁποίων εὑρίσκεται εἰς μεγάλην ἐμπο-

ρικήν ἐπικοινωνίαν εἶναι ἡ Ἑλλὰς καὶ αἱ χῶραι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης.

Συγκοινωνία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία διενεργεῖται διὰ σιδηροδρομικοῦ δικτύου μήκους 10.133 χλμ, διὰ καλᾶς συντηρούμενον διδικοῦ δικτύου μήκους 40.000 χλμ καὶ διὰ τῶν ποταμῶν, ίδιως διὰ τοῦ Δουνάβεως, ὅστις ἐπικοινωνεῖ τὴν χώραν μετὰ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τὰ παρόλα αὐτῆς ἔξυπηρετοῦνται διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, τὸ δροῦον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1921, δρόποτε ἔλαβε μέρος τοῦ ναυτικοῦ τῆς διαλυθείσης Αὐστρο-Ουγγαρίας.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ διενεργούμενον μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶναι ζωηρότατον. Διεξάγεται κυρίως διὰ τῆς ἐλευθέρας εμπορικῆς ζώνης, τὴν δρόποιαν ἀπέκτησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Θεσσαλονίκης.

Εἰσάγει ἔξι Ἑλλάδος ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαια, σῦκα, πυρηνέλαιον καὶ ἔξαγει ξυλείαν, σῖτον, ζῦνα, τυρούς, δέρματα κ. ἄ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ἐπληθυσμός. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 13.930.918 (πυκνότ. 56,02 : 1 τ.χ.). Οἱ παλαιότατοι κάτοικοι ἦσαν Ἰλλυριοί, ὑποταχθέντες εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ λαβόντες ἔξι αὐτῶν τὴν γῆδοσσαν καὶ τὰ ἥμη. Οἱ Ρωμαῖοι τὴν ἐπαρχίαν ταύτην είχον· ώς προπύργιον ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῶν κατοικούντων πέραν τοῦ Δουνάβεως. Πολλοὶ μάλιστα ἀνδρες τῆς Ἰλλυρίας διέπειφαν ἐν Ρώμῃ ὡς Αὐτοκράτορες, στρατηγοί (Διοκλητιανός, Μέγας Κωνσταντίνος κ. ἄ.). Αλλὰ ἡ κάθοδος τῶν Σλαύων κατὰ τὸν 7ον μ.χ. αἰῶνα ἐπέδρασε τόσον ἐπὶ τῶν Ἰλλυριῶν, ὅτε νὰ ἐκσλαυσθῶσιν οὗτοι τελείως. Ἐλάχιστοι μόνον διετηρήθησαν εἰς τὰ δυσπρόσιτα δρεινὰ μέρη μέχρι σήμερον Ἰλλυριοί, μὲ τὸ δνομα Βλάχοι, διμιούντες τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν· ώς καὶ οἱ βλάχοι τῆς Πίνδου καὶ Αἴμουν.

Οἱ Σλαῦοι οὗτοι ἦσαν ἀπολίτιστοι καὶ ἔξηρτωντο μέχρι τοῦ 1180 μ. Χ. ἐπ τοῦ Βυζαντίου. Απὸ τοῦ ἔτους τούτου Ἑστέφανος Νεμάνια καὶ ἀργότερον ὁ Στέφανος Δουσάν ἔθεσ-

σεν δ μὲν πρῶτος τὸ πρῶτον ἀνεξάρητον κράτος περὶ τὸν Σκάρδον (παλαιὰ Σερβία), δ δὲ δεύτερος ἐπεξέτεινε τοῦτο εἰς τὴν Μακεδονίαν, "Ηπειρον καὶ Ἀλβανίαν.

Τὸ ἔτος 1389 μετὰ τὴν σκληρὰν μάχην τοῦ Κοσσυφοπεδίου ὑποκύπτουν εἰς τὸν Τούρκοικὸν ζυγόν.

"Εκτοτε οἱ κάτοικοι ἀναλαμβάνουν σκληρὸν καὶ ἐπίμονον ἄγωνα ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των.

Τὸ 1803 οἱ Σέρβοι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀμορφώτον χωρικοῦ Καραγεώργη ἐπανεστάησαν. Ἡ ἐπανάστασις ὅμως αὐτῶν κατεστάλη μετὰ δεκαετῆ ἄγωνα.

Μετά τινα ἔτη δ Ὁθωνοβίτς ἐπανέλαβε τὸν ἄγωνα, ἐπιτυχὸν νὰ ἀναγνωρισθῇ διὸς ἡγεμὸν τῆς Σερβίας.

"Η πλήον ἀνεξαρτησία τῆς Σερβίας ἐπετεύχθη κατὰ τὸ ἔτος 1878. Τὸ μικρὸν τοῦτο κράτος μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1912 ἐπεξέτεινε τὸ δριά του εἰς τὴν Μακεδονίαν. Μετὰ τὸν παγκόσμιον ὅμως πόλεμον, εἰς τὸν δριόν ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς μέρος ἐπέτυχε νὰ συμπεριλάβῃ δὲν τοὺς τοὺς ὅμοφύλους του, οἵτινες ὑπήγοντο εἰς τὴν Αὐστροουγγαρίαν καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τὸ σημερινὸν Βασίλειον, τὸ δριόν εἶναι τὸ μεγαλύτερον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

Γλώσσαις. "Ομιλοῦνται πολλαὶ, ἀλλ' ὅλαι ἀνήκουν εἰς τὰς σλαυϊκὰς γλώσσας. Αἱ κυριότεραι τούτων εἶναι η Σερβοχροατικὴ καὶ η Σλοβενική.

Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ ἡμίσεις περίπου εἶναι δρόσοις, οἱ δὲ ὑπόλοιποι καθολικοί, μουσουλμάνοι, ιουδαῖοι καὶ διαμαρτυρόμενοι.

"Η δρόσοδος ἐκκλησία εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διοικεῖται ὑπὸ Πατριάρχου καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ συμβούλου.

Πολέτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας, αἵτινες ἀσκοῦσι τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν ὅμοι μετὰ τοῦ Βασιλέως, ὅστις ἀσκεῖ ἐπὶ πλέον καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν δι' ὑπευθύνων "Υπουργῶν.

Πόλεις: Βελιγράδιον (Σλαβ. λευκὴ πόλις) 250.000
πρωτεύουσα κειμένη εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Σαύνου καὶ Δου-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νάβεως ποταμοῦ (ἐνταῦθα ἐθανατώθη ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος ὑπὸ τῶν Τούρκων).

Νίσα. (35.000 x.) ἔνθα διακλαδίζεται ἡ κυρία εὐρωπαϊκὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν· εἶναι δὲ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

"Αλλαι δευτερεύουσαι πόλεις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μοράβα ποταμοῦ εἶναι τὸ Κραγιούγνεβατς (30.000x.), παλαιὰ πρωτεύουσα, ἔχον ἐργοστάσια πολεμικῶν εἰδῶν. Τὸ Λέσκοβατς (18.000), τὸ Ποζάρεβατς (15.000 x.) καὶ τὸ Μπροντ (14.000 x.).

Σκόπια* (65.000) πόλις ἐμπορικὴ μετὰ πανεπιστημίου, τὸ διποτὸν ἴδρυθη ἐσχάτως.

Μοναστήριον (Βιτόλια) (30.000), πόλις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ "Ελληνες ἐπικρατοῦν. Ἀνατολικῶς τοῦ Μοναστηρίου εὑρίσκονται αἱ πολίχναι Γευγελῆ, Δοϊράνη καὶ Στρώμνιτσα μὲ Ἑλληνικὸν πληθυσμόν.

Ζάγκρεμ ἢ "Αγραμ (185.000) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ τὸ κυριώτερον οἰκονομικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς χώρας.

Λιουμπλιάνα ἢ **Λάιμπαχ** (60.000) ἐν τῇ Σλοβενίᾳ παρὰ τὸν Σαῦνον ποταμόν, **Σουμποτίτοα** ἢ **Μαρία Θηρεσιούπολις** (100.000) εὑρίσκεται ἐν τῇ Βοϊβοδίνᾳ καὶ εἶναι σπουδαῖον κέντρον κτηνοτρόφικὸν καὶ γεωργικόν.

Σεραγγεβόν (80.000) ἐπὶ τοῦ Βόσνα ποταμοῦ ἐν τῇ Βοσνίᾳ. Ἐνταῦθα ἐδολοφονήθη τὸν Ιούνιον τοῦ 1914 τὸ διαδοχικὸν ζεῦγος τῆς Αὔστρουγγαρίας ὑπὸ Σέρβων, δπερ καὶ ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς ἐκρήξεως τοῦ παγκοσμίου πολέμου. **Μοστάρη** (20.000), εἶναι τὸ κυριώτερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Εδεγερβίνης.

Κετίγνη (6.000) πρωτεύουσα τοῦ ἄλλοτε ἀνεξαρτήτου Μαυροβουνίου. **Κάτταρον** ἐπίνειον τῆς Κετίγνης. **Πριστίνα**, **Πρισρενη**, **Μιτρόβιστα**, **Ιππεκ**, πόλεις ἐν τῇ παλαιᾷ Σερβίᾳ κατοικούμεναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Αλβανῶν.

"Ἐν τῇ Δαλματίᾳ εὑρίσκονται αἱ περιφημοὶ διὰ τὸ γλυκὸν λιμάνι των πόλεις **Τάρα** (20.000), **Σπαλάτον** (45.000), **Ράγονζα** (20.000), ἐμπορικοὶ λιμένες ἐπίσης.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Πληθ. 5.478.741 κ. "Εκτασις 103.146 τ. γ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—"Ορεια. Η Βουλγαρία κατέχει τὸ ΒΑ τμῆμα τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ορίζεται πρὸς Β νπὸ τῆς Ρουμανίας, πρὸς Δ νπὸ τῆς Γιουγκοσλανίας, πρὸς Ν νπὸ τῆς Ελλάδος καὶ Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας, πρὸς Α βρέχεται νπὸ τοῦ Ενεσίνου Πόντου εἰς μῆκος 150 χλμ περίπου.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὸ μέσον τῆς Βουλγαρίνες ὑψοῦται τὸ δρός Αίμος (Βουλγ. Στάρα-Πλάνινα) ἢ Βαλκάνι, ὅστις ἔκτείνεται ἀπὸ τοῦ Τιμόν πρὸς Δμέζοι τοῦ Ενεσίνου Πόντου πρὸς Α. Ο Αίμος χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν εἰς δύο μέρη· εἰς τὴν παραδονάβιον Βουλγαρίαν, ἥτις ἔκτείνεται μεταξὺ τοῦ Λουνάβεως καὶ τοῦ Αἴμου καὶ τὴν Νότιον Βουλγαρίαν. ἥτις ἔκτείνεται νοτίως αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν ὑψοῦνται τὰ δρη Σκόμιον, Ροδόπη (2924 μ), "Οοβηλος (2681 μ). Ταῦτα εἶναι τοσοῦτον στενῶς συνδεδεμένα, ὅστε καθιστάται δυσχερής ἡ διάκρισις τοῦ μὲν ἀπὸ τοῦ δέ. Η παραδονάβιος Βουλγαρία εἶναι ἀπασα πεδινή, ἡ δὲ ἔκτασις ἡ περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ Αἴμου, Ροδόπης καὶ Ενεσίνου εἶναι ἐπίσης πεδινή, ἀποτελοῦσα τὴν πεδιάδα τοῦ "Εβρου.

Πεταριές. Εἰς τὴν πρὸς Β τοῦ Αἴμου περιοχὴν ὑπάρχουσι ποταμοί, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Δούναβιν; ὅστις εἰς μῆκος 400 χιλιομέτρων ἀποτελεῖ τὴν συνοριακὴν γραμμὴν τῆς Βουλγαρίας. Έξ τούτων σπόνδαιότεροι εἶναι δ "Ισκερ, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὸ Σκόμιον (μῆκος 400 χιλιομέτρων) δ Τεμόν ἐπὶ τῶν Γιουγκοσλαντικῶν συνόρων καὶ δ Γιάντρα. Εἰς τὴν νότιον Βουλγαρίαν κυριώτεροι ποταμοί εἶναι δ "Εβρος, δ Νέστος καὶ δ Στρυμών. Ο "Εβρος (βουύλγ. Μαρίτσα) πηγάζει ἀπὸ τὸ Σκόμιον, δέχεται τὰ ὄντα τοῦ Τούντζα καὶ μετὰ όσην 425 χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαίον πέλαγος. Ο Στρυμών (βουλγ.

Στροῦμα) πηγάζει από τὸ Βίτσι καὶ μετὰ ροῦν 250 χλμ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αίγαλον πέλαγος. Ὁ Νέστος πηγάζει ἐξ τοῦ Σχομίου καὶ Ὁοβήλου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αίγαλον πέλαγος.

Μαραλειακὸς διαμελεισμός. Τὰ παράλια τῆς Βουλγαρίας ἔκτείνονται εἰς μῆκος 150 χλμ καὶ δὲν παρουσιάζουν πλούσιον διαμελισμόν· ἔκτὸς τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου οὐδεὶς ἄλλος σχηματίζεται ἀξιος λόγου.

Κλιμα. Ἡ πρός Β τοῦ Αἴμου παραδονάβιος Βουλγαρία ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν, τὸν χειμῶνα, αἱ χιονοθύελλαι, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεινεμένη εἰς τοὺς βιορείους ἀνέμους, εἶναι συηγθέσταται· ἡ πρός Ν τοῦ Αἴμου ἔκτασις ἔχει κλίμα ἡπιώτερον. Ἡ κοιλάς τοῦ Ἐβρου ἔχει κλίμα μεσογειακόν· τὰ δὲ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἔχουσι κλίμα γλυκὺ καὶ εὐχάριστον. Αἱ βροχαὶ καθ' ἄπασαν τὴν Βουλγαρίαν εἶναι πολλαὶ καὶ κανονικῶς διανεμημέναι εἰς δῆλας τὰς ἐποχάς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία εἶναι κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ χώρα· τὰ 83% τοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας συνετέλεσεν ἡ μικρὰ Ἰδιοκτησία, ἡ τις ἐπικρατεῖ ἐνταῦθα, ἡ διάνοιξις πολλῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, ἡ εἰσαγωγὴ τῶν μηχανῶν πρὸς καὶ λιέργειαν καὶ ἡ ἵδρυσις γεωργικῶν σχολείων, σταθμῶν, συνεταιρισμῶν, φυτωρίων κλπ.

Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ὁ σίτος εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σούμλας καὶ Στάρα - Ζαγορᾶς, ἡ σίκαλις ἐν τῇ περιοχῇ Φιλιππουπόλεως, ἡ κοριθὶ εἰς τὰς περιοχὰς Ηώργουν. Τυρούβουν καὶ Φιλιππουτόλεως. Περὶ τὴν Σόφιαν παράγεται βρώμη, ἀραβόσιτος δὲ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ηλεύνας.

'Ἐν Βουλγαρίᾳ καλλιεργεῖται ἡ ὅρυζα εἰς τὰς ὑγρὰς πεδιάδας τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ ὁ καπνὸς εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν. Ἡ παραγωγὴ τοῦ καπνοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1927 ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 200.000.000 χιλ.μων. Ποιοτικῶς οὗτος ὑστερεῖ τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν. Ἐκτὸς τούτων καλλιεργοῦνται εἰς εὐ-

ρεῖαν κλίμακα ή ἄμπελος, τὰ δσποια, τὰ τεῦτλα, τὰ γεώμηλα, τὸ λίνον καὶ ἡ κάνναβις.

Ἐνδιαιφέρουσα ἐν Βουλγαρίᾳ εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς φοδῆς, ιδίως εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Καζανλίκ. Ἐκ τῶν ἀνθέων ταύτης ἔξιγονται τὸ πεφημισμένον φοδέλαιον καὶ φοδόσταγμα τῆς Βουλγαρίας.

Κτηνοτροφία. Παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖ σπουδαῖον οἰκονομικὸν παράγοντα εἰς τὰς δρεινὰς περιοχὰς εἰς δὲ τὰς πεδινὰς διατρέφονται πολλὰ πρόβατα (9.000.000) καὶ αἴγες (1.300.00) βούβαλοι (400,000) καὶ ἵπποι μικρόσωμοι (400.000). Ἐκτὸς τούτων διατρέφονται καὶ πολλὰ πουλερικά, τὰ ὧδα τῶν ὅποιών ἔξαγονται ἀφθόνως εἰς τὸ ἔξιτερικόν.

Ἡ μελισσοκομία (400.000 κυψέλαι) καὶ ἡ σηροτροφία ἀσκοῦνται λίαν κερδοφόρως.

Δάση. Ὁ δασικὸς πλοῦτος τῆς Βουλγαρίας συνίσταται εἰς οἰκοδομήσιμον καὶ καύσιμον ξύλειαν. Αἱ κυριώτεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εὑρίσκονται εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Ροδόπης καὶ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς κλιτῦς τοῦ Αἴμουν, ἔνθα ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι συστηματικωτέρα λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως ἐκ τῆς θαλάσσης. Τὰ κυριαρχοῦντα δένδρα εἶναι τὰ κωνοφόρα καὶ ἡ δρῦς.

Θρυατά. Ὁ ὑπόγειος πλοῦτος εἶναι μέγας (σίδηρος, χαλκός, καὶ μόλυβδος), ἀλλὰ ἡ ἐκμετάλλευσις τούτου ἀναξία λόγου. Συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις γίνεται τοῦ γαιάνθρακος, ὃστις ἀφθονεῖ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφριας καὶ Μαρίτσα.

Αλειείν. Τὰ παράλια τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ οἱ ποταμοὶ γέμοισιν ἰχθύων, ἀλλὰ ἡ ἀλειεία τούτων γίνεται πλημμελῆς. Μόλις ἐσχάτως κρατικῆ μερίμνη καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ κλάδου τούτου τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία ἐν Βουλγαρίᾳ εἶναι καθυστερημένη παρὰ τὴν προστατευτικὴν βιομηχανικὴν πολιτικήν της. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1922 αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις τῆς χώρας ἀνεβιβάζοντο εἰς 1450. Αἱ μεγαλυτέραι ἀνάπτυξιν ἔχουσαι βιομηχανίαι εἶναι, αἱ γεωργικαὶ βιομη-

χανίαι ως ή ἀλευροβιομηχανίαι ἐν Σόφιᾳ, Φιλιππούπολει, Πύργῳ, Σούμλᾳ, Βάρνῃ, ή ζαχαροποιία καλύπτουσα τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν, ή σινοποΐα, ἵτις ἐπιτελεῖ ἀλιματικὰς προδόσους καὶ ή καπνοβιομηχανία με κυριώτερον κέντρον τὴν Φιλιππούπολιν.

Μετὰ τὰς γεωργικὰς βιομηχανίας σημαντικὴν ἀνάπτυξιν ἔχουν αἱ συνδεόμεναι μὲ τὴν ἀκτηνοτροφίαν, ως ή ἐριουργία, ή βιρσδοεψία καὶ τῶν κονσερβῶν. Μετὰ τὰς βιομηχανίας ταύτας ἔπονται ή βιαβακουργία, ή τυροποΐα, ή μεταξούργια ή σαπονοποΐα καὶ τῶν λιπασμάτων, ώς ἐπίσης καὶ ή κατεργασία τοῦ ξύλου. Εἰς τὰς βιομηχανίας ταύτας δέον νὰ προστεθῇ καὶ ή τῆς ἀποστάξεως τοῦ οδελαού εἰς τὸ Καζανλίκ, ἵτις ἀπέφερες κατὰ τὸ ἔτος 1927 περὶ τὰ 179.000.000 λέβια εἰούδημα.

Συγκριτικά. Τὸ διδικὸν δίκτυον εἶναι πενιχρὸν (21.000 χιλιού), ἀλλὰ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν ἀνέρχεται εἰς μῆκος 2631 χιλιού καὶ ἀνήκει ἐξ διοκλήρου εἰς τὸ Κράτος.

Ἐμπόρειον. Τὸ ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας συμφώνως τῇ στατιστικῇ τοῦ ἔτους 1927 ἀντιπροσωπεύει διὰ μὲν τὴν ἔξαγωγὴν ἀξίαν 6.628.200.000 λεβίων, διὰ δὲ τὴν εἰσαγωγὴν 6.133.000.000 λεβίων. Ἐκ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων τὰ εἴδη ὑφιντουργίας καὶ τὰ ὑφάσματα ἀπορροφοῦν τὸ 1/3 περίπου τῆς εἰσαγωγῆς, ἀπολογούμενον ἔπειτα τὰ σιδηρικά, αἱ μηχαναί, τὰ διάφορα ἔργαλεῖα, τὰ διάφορα ἔλαια καὶ λίπη, δρυντέλαια τὰ ἀποικιακά εἴδη.

Ἐκ τῶν ἔξαγομένων προϊόντων δὲ καπνὸς ἀντιπροσωπεύει τὰ 32ο)ο τοῦ συνόλου τῆς ἔξαγωγῆς, τὰ δημητριακά, καὶ εἴδη διατροφῆς τὰ 18ο)ο καὶ τὰ ὑπόλοιπα κτηνοτροφικὰ ἐν γένει. Ἐκ τῶν συναλλασσομένων χωρῶν μετὰ τῆς Βουλγαρίας τὴν πρώτην θέσιν ἔχει ή Γερμανία καὶ ἔπονται ἔπειτα ή Αὐστρία, ή Ιταλία, ή Γαλλία, ή Ρουμανία καὶ ή Τουρκία.

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἐλλάδος. Ἡ ἐμπορικὴ σχέσις τῶν δύο γειτόνων Κρατῶν ἀπὸ τοῦ 1922 καθισταται διλονὲν μεγαλυτέρα. Ἡ Βουλγαρία ἔξαγει εἰς Ἐλλάδα δημητριακά, ζῶντα ζῶα καὶ ωὰ καὶ εἰσάγει ἔλαιον ἔλαιας,, σάπωνας καὶ καὶ ἐν γένει βιομηχανικὰ εἴδη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΙΙΙληθυσμάτις. Ό πληθυσμός τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ 5.478.741 κατοίκους (πυκν. 53,12 : 1 τ.χ.). Οὗτοι κατὰ τὰ 75. 0)0 ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν λεγομένων Βουλγάρων, λαοῦ Τοιροκιῆς καταγογῆς, δοτις ἥλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ κατέκτησε τὴν γώραν. Οἱ ὑπόλοιποι κατοίκοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ Βλάχους, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὴν παρὰ τὸν Δούναβιν Βουλγαρίαν, μεταναστεύσαντες ἐκ Βλαζίας κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα, ὅλιγους Τούρκους, Ἐλλήνας, Αρμενίους, Ιουδαίους. Αθίγγανοι εὑρίσκονται ὀλίγοι σχετικῶς ἐνταῦθα· εἶναι Μουσουλμᾶνοι καὶ διμιλοῦσιν ἀρχαίαν τινὰ Ἰνδικὴν διάλεκτον. Ο Βούλγαρος διαφέρει τῶν γειτονικῶν του λαῶν οὐσιωδῶς, στερεῖται τῆς εὐφυΐας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ Ἐλληνος, τοῦ ἰδεολογισμοῦ τοῦ Σέρβου καὶ τῆς ἴδιότητος, ἢν ἔχει ὁ Ρουμᾶνος νὰ ἀπομοιώνεται πρὸς τὸν ἔξωτερικὸν πολιτισμόν. Εἶναι ὅμως ἐπίμονος, ὑπομονητικός, καρτερικός καὶ λίαν φίλεργος, τὰ προσόντα ταῦτα τὸν ἀνέδειξαν εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ καλοῦ γεωργοῦ. Ακόμη οἱ Βούλγαροι εἶναι ψυχροί καὶ καζύποπτοι πρὸς τὸν ἔνονυς, πονηρούς, ἔγκρατεῖς καὶ σίκονόμοι.

Γλώσσα. Όμιλοῖσιν τὴν Βουλγαρικήν, ἡτις ἀνήκει εἰς τὴν Σλαυϊκὴν γλωσσικὴν διμιλίαν, ἡτις περιλαμβάνει τὴν κυρίως Ρωσικήν, τὴν Οὐκρανικήν, τὴν Τσεχικήν, τὴν Σερβο-κροατικήν. Η Βουλγαρικὴ γλώσσα διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν λοιπῶν Σλαυϊκῶν γλωσσῶν, καὶ ὅσον ὑπέστη λόγῳ τῆς μεγάλης φυλετικῆς ἀναμειξεως μεγάλην ἔξέλιξιν.

Κατὰ τὴν Θρησκείαν εἶναι ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ διδαχθέντες τὸν χριστιανισμὸν ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα. Βραδύτερον ἀπεσπάσθησαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κων.)πόλεως (σχισματικοί), ἀποτελέσαντες ἀνεξάρτητον ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν 1872.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς «Σοβράνιε» (ἔθνικὴ συνέλευσις) καλούμενη. Εκτὸς ταύτης κατὰ τὸ Σύνταγμα ὑπάρχει καὶ ἡ με-

γάλη «Σοβράνιε», ήτις συγκαλεῖται μόνον εἰς ἔξαιρετικὰς περιστάσεις ώς λ. χ. ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος, ἐκλογὴν ἀντιβασιλέως κ. λ. π.

Πόλεις. Σόφια (210.000) πρωτεύουσα, τοῦ Βασιλείου. Κείται εἰς τὰς δυτικὰς ὑπαρχείας τοῦ Αἴμου ἐπὶ δροπεδίου, ἔχει ὁραίαν ψυμοτομίαν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ Σιδηρόδρομος Κων(πόλεως--Ἐνδρώπης.

Τύροβον. (12.000) παλ. πρωτεύουσα. Σοῦμλα (25.000), πόλις ὀχυρωτάτη. Πλευνα (30.000) πόλις ὀχυρὰ γνωστὴ διὰ τὴν πολιορκίαν ἐν αὐτῇ τῶν Τσούκων ὑπὸ τῶν Ρώσων (τῷ 1877-78). Παρὰ τὸν Δούναβιν ποταμὸν ὑπάρχουσι πελλαὶ πόλεις ἔξ ὧν ἐπισημότεραι εἰναι η Νικόπολις, Βιδίνιον (20.000), Σίστοβον (21.000) καὶ Ρουχτσύκιον (45.900). Εἰς ταύτας διενεργεῖται μέγα ἐμπόριον δημητριακῶν.

Φιλιππούπολις. (80.000) ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐπὶ τριῶν λόφων, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ "Εβρου ποταμοῦ καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κων)πόλεως. Στενήμαχος (17.000) πρὸς Ν τῆς Φιλιππουπόλεως Σύλλυμνος (30.000) ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἴμου. Καζανλίκ (12000) δονομαστὸν διὰ τὸ ἐν αὐτῷ παραγόμενον φοδέλαιον. Υάμπολις (25.000). Έσκί-Ζαρά (25.000). Γενί-Ζαρά καὶ Τατάρ Παζαρτζίκη (20.000).

Παρὰ τὰ "Ελληνοβουλγαρικὰ σύνορα ενδίσκονται αἱ πολίχναι Πετρίτσι (6.000) Μελένικον (8.000) καὶ Νευροκόπιον (8.000).

Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον λιμένες εἰναι οἱ ἔξης : ὁ Πύργος (30.000) εἰς τὸν διμώνυμον κόλπον, Βάρνα (6.000) ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Μεσημβρία καὶ Ἀγχίαλος ἔνθα ὑπάρχουσιν ἀλυκαί. Οἱ "Ελληνες κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀγχιάλου ἔξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τὸ ἔτος 1904, καταστροφείσης τῆς πόλεως ὑπὸ κομιτατζήδων καὶ μετημφιεσμένων στρατιωτῶν παρὰ τὴν γενναίαν ἄμυναν τῶν κατοίκων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Πληρ. 1.040. 669 κ. "Επτασις 2.3975 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις — Ορεις. 'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία κατέχει τὸ Ἀνατολικότερον τμῆμα τῆς Θρακικῆς χώρας, τὸ κείμενον ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ "Ἐβρου. Τὸ τμῆμα ταῦτο μετὰ τῶν νήσων "Ιμβρου καὶ Τενέδου παρεχωρῷθη εἰς τὴν Τουρκίαν διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης τῷ 1923.

Πρὸς Α δοιςεται ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐ̄ ξείνου Πόντου, Προποντίδος καὶ Αἰγαίου Πελάγους, συγκοινωνύτων μεταξύ των διὰ τῶν στενῶν, Βοσπόρου καὶ Ἑλλησπόντου. Τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου σχηματίζονται μεταξὺ Προποντίδος καὶ Εὐξείνου Πόντου, ἔχον μῆκος 31 χιλμ. καὶ αλάτος κυμαινόμενον ἀπὸ 750 μ. μέχρι 2700 μ.

Τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ Δαρδανέλλια σχηματίζονται μεταξὺ Προποντίδος καὶ Αἰγαίου Πελάγους. Τὸ μῆκος τούτων ἀνέρχεται εἰς 61 χλμ., τὸ δὲ πλάτος ποικίλλει ἀπὸ 1200 ὧς 1700 μέτρα.

Εἰς τὰ στενὰ ταῦτα δημιουργοῦνται καθ' ὅλον τὸ ἔτος φεύγματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δρμητικὰ ἀπὸ τὸν Εὐξείνον Πόντον. 'Η ἔντασις τῶν φεύγμάτων τούτων εἶναι μεγαλυτέρα κατὰ τὸ θέρος, διότε πνέουν ΒΑ ἀνεμοι.

Φύσεις ἐδάφους. 'Η Ἀνατολικὴ Θράκη ἀποτελεῖ ἐν ἐκτεταμένον χαμηλὸν δροπέδιον, εἰς τὰ ΒΑ τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ ὅρη τῆς Στράτεα (1035 μ.). Κατὰ τὰ Ν. Δ. σχηματίζεται ἡ μακρὰ Χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἥτις μετὰ τοῦ χεριού κορμοῦ τῆς Θράκης σχηματίζει τὸν Μέλαν κόλπον.

Ποταμοί. "Ολα τὰ ὕδατα τῆς Α. Θράκης συγκεντροῦν-

ται εις τὸν Ἐργίνην ποταμόν, δστις μεταφέρει ταῦτα εἰς τὸν Ἐβρον, ὃ δποῖος εἶναι τὸ φυσικὸν δριον Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Ὁ ποταμὸς σὗτος πηγάζει ἐκ τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος παρὰ τὸν κόλπον τῆς Αἴγου.

Ικλεμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὔκρατον εἰς τὰ παρόλια τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡπειρωτικόν. Εἰς τὰ μέρη τὰ δποῖα γειτνιάζουν μὲ τὸν Εὗξεινον Πόντον διειμών εἶναι δριμύτατος λόγῳ τῶν Β. καὶ ΒΑ πνεόντων ἀνέμων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἶναι κατ' ἔξοχὴν εὐφορος καὶ κατάλληλος διὰ σιτοκαλλιέργειαν. Ὁ ἐκδιωγμὸς ὅμως τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ἀμάθεια τῶν ἐναπομεινάντων Τούρκων ἀνέκοψαν τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας. Τὰ σήμερον καλλιεργούμενα εἴδη εἶναι διάτοις, διαφαβόστοις, διακαπνός, διαβάμβαξ καὶ ἡ ἄμπελος. Ἡ μορέα εύδοκιμεῖ ιδιαιτέρως διὰ τοῦτο ἡ σηροτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἐνταῦθα.

Ἡ κτηνοτροφία δὲν ὑστερεῖ ποσῶς. Διατρέφονται μέγις ἀριθμὸς αἰγαποροβάτων καὶ βιοῦν.

Ἐμπόριον--Βιομηχανία. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ χώρα στερεεῖται βιομηχανίας. Μόνον ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει ἐργοστάσιά τινα καὶ συγκεντρώνει διλόγιηρον τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἔχει πληθυσμὸν 1.040,669 κατοίκους (πυκν. 43,56 : 1 τ. χ.), οἵτινες εἶναι ἀπαντεσ σκεδὸν Τούρκοι. Οἱ ἄλλοτε κατοικοῦντες ἐνταῦτα Ἕλληνες διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης (1923) ἀντηλλάγησαν μὲ τοὺς Τούρκους τῆς Ἑλλάδος. Μόνον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν

κατοικοῦσι σήμερον δύλγοι "Ελληνες" ἔξαιρεθέντες τῆς ἀνταλλαγῆς.

ΠΙΘΩΛΕΙΣ. Κωνσταντινούπολις (τουρκ. Σταμπούλ). Έχει πληθυσμὸν 675.000 κ. ἐκ τῶν διοίσιν περὶ τὰς 125 γῆλ. εἰναι "Ελληνες".

Εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τριγωνικῆς Χερσονήσου καὶ ἐκατέρῳ μὲν τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅστις διαιρεῖ τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη, τὴν κυρίως Κωνσταντινούπολιν (Σταμπούλ) καὶ τὰς συνοικίας Πέραν καὶ Γαλατᾶ. Οἱ Κεράτιοι κόλποι, ὅστις εἴναι βαθύτατος, εἶναι ἀσφαλέστατος καὶ θεαματικότατος λιμήν. Ἡ πόλις ἔδρυθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ.Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, ἀποικίας τῶν Μεγαρέων (610 π.Χ.) ἐπὶ ἑπτὰ λόφων, δι' ὃ ἐκλήθη καὶ «ἐπτάλοφος». Απὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τοῦ 1453 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Τὴν 29 Μαΐου τοῦ ἔτους τούτου, ἡμέραν Τρίτην, καθ' ἣν ἔπεσεν ἡ θωικῶς μαχόμενος ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ἔλλιθρον τῶν Τούρκων, χρηματεύσασα ὡς πρωτεύουσα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους μέχρι του 1924.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπῆρξεν ὁ προμαχὸν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑπῆρξε καὶ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ἔθνων μας δινείρων.

Εἶναι μία τῶν ὕραιοτέρων πόλεων τοῦ κόσμου, κοσμουμένη ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν ἀνακτόρων καὶ καλλιμαρμάρων οἰκοδομημάτων.

Ἐπὶ ἐνὸς τῶν ἑπτὰ λόφων τῆς ὑψηλῆς τῆς «Σοφίας τοῦ Θεοῦ» (σήμερον τζαμίον), ἐκ τῶν καλυτέρων χριστιανικῶν μνημείων. Παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον ἐν τῇ περιωνύμῳ συνοικίᾳ τοῦ Φαναρίου εὑρίσκεται τὸ «Οίκουμ. Πατριαρχεῖον».

Απέναντι τῆς Κωνσταντινούπολεως, ἐπὶ τῆς 'Ασιατικῆς ἀκτῆς, κείται ἡ πόλις Σκούταρι (Χρυσόπολις), ἥτις εἶναι ἡ ἀφετηρία τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. 'Ασίας.

Αδριανούπολις (70.000). ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Αδριανοῦ ἐν μέσῳ γονιμωτάτης πεδιάδος κατὰ τὴν συμβολὴν Τόντζου καὶ Αρδα μετὰ τοῦ "Εβρου ποταμοῦ. Εἶναι κέντρον συγκοινωνιακὸν μὲ ἀκμαίαν τὴν βαμβακουργίαν καὶ μεταξουργίαν.

Σαράντα Έκκλησίαι (12.000) ανατολικῶς τῆς Ἀδριανούπολεως, Τυρολόη παρὰ τὸν δμώνυμον παραπότομον τοῦ Ἐργίνη. Μέτραι (Τσατάλτζα), Συληβρία, Ἐπιβάται παράλιος πόλις εἰς τὸν Εὗξεινον Πόντον, Βιζηνη πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Βιζηνηοῦ.

Καλλίπολις, κατὰ τὸ βόρειον στόμιον τοῦ Ἐλλησπόντου κειμένη. Εἶναι πόλις ὅχυρὰ καὶ λιμὴν ἐμπορικός. Πρὸς νότον αὐτῆς ἔκειτο ἡ «Σηστός» ἔναντι τῆς Ἀβύδου, παρὰ τὰς ὁποίας ἐγεφύρωσεν ὁ Ξέρξης τὸν Ἐλλήσποντον.

Ραιδεστός. Πόλις παράλιος καὶ ἐμπορική.

$$\begin{array}{r} 120 \\ 256 \\ 144 \\ 156 \\ \hline 656 \\ 250 \\ \hline 906 \end{array}$$

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ

ΔΟΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ

- 1) Ποια τμήματα τῆς Ἑλλάδος δέχονται τὰς περισσοτέρας βροχὰς καὶ διατί;
- 2) Ποῖος εἶναι ὁ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος;
- 3) Ποῦ διείλεται ἡ γονιμότης τῆς Θεσσαλικῆς καὶ Βοιωτικῆς πεδιάδος.
- 4) Ποῖα τμήματα τῆς Ἑλλάδος ἔχουσι οἰκία μὲν ἡπειρωτικὴν μορφὴν καὶ διατί;
- 5) Ποῖα τμήματα τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ καπναπαραγωγήστερα.
- 6) Ποῖα τμήματα τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ σταφιδοραφιγώνικότερα.
- 7) Διὰ ποίων ὅδῶν δύναται νὰ μεταβῇ τις εἰς Ἰοάννινα.
- 8) Διατί ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ καταστῇ κέντρον διεθνῶν συγκοινωνιῶν ἐν γένει.
- 9) Νὰ ενδεθῇ ἡ πυκνότης ἐκάστου διαμερίσματος τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ενδεθῶσι τὰ αἴτια εἰς τὰ διοῖα διείλεται τὸ πυκνὸν ἢ ἀραιὸν τούτων.
- 10) Ποῖοι εἶναι οἱ μεγαλύτεροι λιμένες τῆς Πελοποννήσου καὶ ποῖοι λόγοι συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τούτων.
- 11) Πόθεν πηγάζουν οἱ ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ ποίαν διεύθυνσιν ἔχουσιν οὗτοι.
- 12) Διατί ἡ συγκοινωνία τῆς Πελοποννήσου εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη τῶν ἄλλων διαμερισμάτων τῆς Ἑλλάδος.
- 13) Οἱ ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου ἔχουν εὐεργειτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς γεωργίας αὐτῆς; καὶ διατί;
- 14) Εἰς ποια μέρη τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ διατί;
- 15) Συγκρίνατε τὸν πληθυνσμὸν τοῦ νομοῦ Ἀττικού.

τίας μὲ τὸν τῶν ἀλλων νομῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ εὑρετε τοὺς λόγους δι' οὓς εἶναι περισσότερος τούτων.

16) Ποῖα ἡ σχέσις τοῦ λιμένος τοῦ Ηειραιῶς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

17) Ποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον δρός τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

18) Εἰς ποῖα μέρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Εὐβοίας ὑπάρχουν ὀργανωμένα λιγνιτωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα.

19) Εἰς ποῖα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο ἀποξηραντικὰ ἔργα.

20) Ποίαν χώραν ἔξυπηρετεῖ ἡ Ἐλευθέρα Ζώνη τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ποίαν ἐπίδρασιν ἔχει αὕτη εἰς τὴν ἐν γένει ζωὴν τῆς πόλεως ταύτης.

21) Ποῖαι λίμναι τῆς Ἑλλάδος ἀπεξηράνθησαν κατὰ καιρούς.

22) Εἰς ποῖα αἴτια ὀφείλεται ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων Ναούσης, Ἐδέσσης καὶ Βερροίας.

23) Εἰς ποῖα μέρη τῆς Ἑλλάδος θηρεύονται ἄγρια ἔντομα ζῆται καὶ διατί;

14) Εἰς ποῖα αἴτια ὀφείλει τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δικαίου τῆς Καβάλλας.

25) Ποῖαι εἶναι αἱ ἀνθριώτεραι λουτροπόλεις τῆς Ἑλλαδος;

26) Ποία ἡ ἐδαφικὴ σχέσις τῆς Εὐβοίας καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος.

27) Ποίαν διεύθυνσιν ἔχει ὁ Εὐβοϊκὸς κόλπος.

28) Διατί εἶναι ἀραιῶς κατφκημέναι αἱ βόρειαι Σποράδες;

29) Ποῖοι εἶναι οἱ ιστορικοὶ τόποι τοῦ νομοῦ Ἀττικοῦ βοιωτίας.

30) Ποῖαι νῆσοι προσέφεραν ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν καὶ κατὶ ποῖον τρόπον ἐκδηλώνεται ἡ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη σήμερον πρὸς αὐτάς.

31) Ποῖον εἶναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν τῶν Κυκλαδῶν νήσων.

32) Διατί αἱ πρωτεύουσαι τῆς Χίου καὶ Λέσβου εἶναι ἐκτισμέναι εἰς τὰ δυτικὰ παράλια αὐτῶν.

33) Εἰς ποίαν παραλίαν εὑρίσκονται αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Κρήτης καὶ διατί;

34) Πούνων μερῶν τῆς Ἑλλάδος οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν.

35) Πόθεν πηγάζει ὁ Ἀλιάκμων ποταμός, διὰ ποίων νομῶν διέρχεται καὶ ποὺ ἐκβάλλει.

36) Ποῖα τμήματα τῆς Ἑλλάδος στεροῦνται παντελῶς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας.

37) Διὰ ποίων δρόων κυκλοῦνται ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς.

38) Ποῦ διφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων τοῦ Βόλου καὶ Καβάλλας.

39) Διατί τὸ Πήλιον εἶναι πυκνῶς κατῳκημένον.

40) Διατί οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου ἔχουν τὸ μεταναστευτικὸν πνεῦμα ἀνεπτυγμένον.

41) Ποῖα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ἔπειφερεν ἡ διάνοιξις τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου.

42) Ποῖαι βιομηχανίαι εἶναι Ἐθνικαὶ ὡς ἀντλοῦσαι τὰς πρώτας των ὄντων καὶ τῆς χώρας.

43) Λύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ τουρισμὸς περισσότερον ἐν Ἑλλάδι καὶ διά τινων μέτρων.

44) Νὰ περιγραφῇ θαλάσσιον ταξείδιον ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι Κερκύρας, διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου μὲ προσεγγίσεις εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας.

45) Νὰ περιγραφῇ τὸ σιδηροδρομικὸν ταξείδιον Πύργου — Χαλκίδος.

46) Τίνα τὰ δυνατὰ δρομολόγια μεταβασεως ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἰωάννινα καὶ ποίας κυρίας πόλεις συναντῶμεν καθ' ὅδον.

47) Τίνα τὰ δυνατὰ δρομολόγια μεταβασεως εἰς Λάρισαν, ἐκ Πειραιῶς καὶ ποίας κυρίας πόλεις συναντῶμεν καθ' ὅδον.

48) Νῆσοι τοῦ Ιονίου Πελάγους (πόλεις καὶ προϊόντα αὐτῶν).

49) Περὶ Θεσσαλίας (πόλεις καὶ κάτοικοι ἐκάστης. προϊόντα.)

50) Νομὸς Φλωρίνης καὶ Λασηθίου.

51) Ἰστορικοὶ τόποι νομῶν Πρεβέζης καὶ Ἀρτης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

52) Νὰ γίνη τὸ σχεδιάγραμμα τῆς Ἀλβανίας καὶ νὰ τοποθετηθῶσι τὰ ὅρη καὶ οἱ ποταμοί.

53) Νὰ σχεδιασθῇ ἡ Βουλγαρία καὶ νὰ σημειωθῶσιν αἱ κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς.

54) Διὰ ποίων ὁδῶν δυνατὸν νὰ μεταβῇ τις ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Σόφιαν.

55) Νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ περίπλους τῆς Πελοποννήσου μὲ ἀφετηρίαν τὸ Ναύπλιον καὶ νὰ σημειωθῶσιν οἱ κύριοι λιμένες μὲ τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν σημασίαν.

56) Νὰ σχεδιασθῇ ἡ νῆσος Εῦβοια καὶ νὰ σημειωθῶσι τὰ ἀκρωτήρια καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς.

57) Διὰ ποίων ὁδῶν δύναται τις νὰ μεταβῇ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὴν Κορυτσάν.

58) Ποῖα εἶναι τὰ πλέον ἡφαιστειογενῆ μέρη τῆς Ἑλλάδος.

59) Ἀλβανία (ὅραι, ποταμοί, ὅρη, λίμναι, συγκοινωνία, πόλεις καὶ σχεδιάγραμμα αὐτῆς).

60) Διατί ίδούμθησαν γαιανθρακαποθῆκαι εἰς τὴν νῆσον Κέαν.

61) Διατί ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς εἶναι ἀραιῶς κατώφημένος.

62) Ποῖον τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ποῦ εὑρίσκεται τοῦτο.

63) Ποῖοι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Γιουγκοσλανίας.

64) Νὰ γίνῃ σχεδιάγραμμα τῆς Γιουγκοσλανίας καὶ νὰ τοποθετηθῶσι αἱ κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς.

ΜΕΡΟΣ Β

ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

ΙΤΑΛΙΑ

Πληνθ. 41.230.047 κ. "Εκτασις 310 137 τ. χ.

Θέσεις-Όρεια. Η Ιταλία κείται ἐν τῇ Ν. Εὐρώπῃ καὶ καταλαμβάνει τὴν Ἀπεννινικὴν Χερσόνησον καὶ τὰς περιαντὴν εὐρισκομένας νήσους Σικελίαν, Σαρδηνίαν, Ἐλβαν, τὰς Αι-παρέους νήσους ἢ νήσους τοῦ Αίόλου κ. ἄ. μικροτέρας.

"Ορίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλανίας, Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ στενοῦ τοῦ Ὄρεανδου, πρὸς τὰ ΝΑ ὑπὸ τοῦ Ιονίου Πελάγους πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Τυρ-ρηνικῆς θαλάσσης, τοῦ κόλπου τῆς Γενούης καὶ τῆς Γαλλίας.

Διαχέρευσις. Ἀπὸ ἀπόφεως μορφολογίας τῆς ἔηρας ἡ Ι-ταλία διαιρεῖται εἰς τρία μεγάλα τμήματα.

- 1) Εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ιταλίαν ἢ Ἀνω Ιταλίαν.
- 2) Εἰς τὴν Ἀπεννινικὴν Ιταλίαν ἢ κυρίως Ιταλίαν καὶ
- 3) Εἰς τὴν Νησιωτικὴν Ιταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Σικελίαν, τὴν Σαρδηνίαν καὶ τὰς μικρὰς νήσους.

Όρη. Ιταλικαὶ "Αλπεις, αἵτινες ὑψώννται πρὸς Β τῆς χώρας ἐν σχήματι ἡμικυκλίου, τὸ δποῖον χωρίζει τὴν χώραν ἀπὸ τῆς Γαλλίας, Ἐλβετίας, Αὐστρίας καὶ Γιουγκο-σλανίας. Αἱ Ιταλικαὶ "Αλπεις συνέχεια τῶν Κεντρικῶν "Αλ-πεων εἰναι πολὺ χαμηλότεραι καὶ ἀποτομώτεραι τούτων.

Ἀπέννινα, ἔκτεινονται ἐν εἴδει σπονδυλικῆς στήλης ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς ἀκρου μέχρι τοῦ ἑτέρου τῆς Χερσονήσου εἰς μῆκος 1400 χιλι. περίπου καὶ πλάτος ποικίλλον ἀπὸ 37 μέχρι 135 χιλιόμ. Η ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτῶν εἶναι τὸ Γκράν Σάσσο Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

(μέγας βράχος) (2920 μ.). Νοτιώτερον παρὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως ὑψοῦται τὸ Ἡφαίστειον Βεζούβιος (1200 μ.), τοῦ δποίου ἔκκρηξις τῷ 79 Π. Χ. πατέχωσε τὰς πόλεις Πομπηίαν Ἡράκλειαν καὶ Σταβίαν.

Αἴτνα. "Ορος πυραμιδοειδὲς καὶ ἡφαιστειογενὲς ὕψους 3313 μ. ἐν τῇ Σικελίᾳ.

Πεδεάθες. Ἐκτεταμέναι πεδιάδες δὲν σχηματίζονται ἐν τῇ χώρᾳ. Μόνον εἰς τὴν Ἀνω Ἰταλίαν σχηματίζονται τοῦ Πάδου ἥ Λομβαδική, ἡτις ἀποτελεῖ ἔνα ἐκτεταμένον προσχωσιγενὲς βαθύπεδον λίαν γόνυμον. Συνέχεια τῆς πεδιάδος ταύτης εἶναι ἡ τῆς Βενετίας. Εἰς τὴν Ἀπεννινικήν Ἰταλίαν ἔκατέρωθεν τῶν Ἀπεννίνων σχηματίζονται πολλαὶ πεδιάδες, ἀλλὰ μικραί.

Αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι τῆς Ἀπουλίας, ἡ Τοσκανικὴ ἥ πεδιὰς τοῦ Ἀργον, ἡ Ρωμαϊκὴ ("Ἄγκρο Ρομάνο") καὶ ἡ εὐφορωτάτη τῆς Καμπανίας ἡ Εύδαιμων. Πεδιάδες εἰς τὰς νήσους δὲν ὑπάρχουσι, διότι τῆς Σικελίας ἐλάχιστον τμῆμα πρὸς Ν καὶ ΝΑ εἶναι πεδινόν, ἡ δὲ Σαρδηνία εἶναι δρεινὴ νῆσος.

Ποταμοί. Ο μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ Πάδος, δστις διαρρέει τὴν διμόνυμον πεδιάδα, πηγάζει ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ἐτερος ποταμὸς πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν εἶναι ὁ Ἀδίγης. Εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν ἐκβάλλουν οἱ Ἀρνος καὶ Τίβερις, δ ὅποιος διέρχεται διὰ τῆς Ρώμης.

Αέρια. Η Ἰταλία ἔχει πολλὰς λίμνας. ἐκ τῶν δποίων αἱ πλευταὶ εἶναι τὰ στόμια ἐσβεσμένων ἡφαιστείων. Αἱ σημαντικώτεραι εἶναι, αἱ κείμεναι ἐπὶ τῶν Ἀλπεων ὡς ἡ Μείζων [Λάγκο Ματζόρε], ἡ Κόμος καὶ ἡ Γκάρντα. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται λίμναι εἶναι βαθύταται, κεῖνται ἐπὶ ὁραιας τοποθεσίας προσελκύουν πολλοὺς ἔνοντας διὰ τὰς καλλονάς των.

Παραλεπάδος Διαμελεσμός. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἰταλίας παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν μορφολογικῶς. Εἰς τὸ ΒΔ μέρος σχηματίζονται ὁ κόλπος τῆς Γενούης, ἡ παραλία τοῦ δποίου, συνέχεια τῆς Γαλλικῆς κυανῆς ἀκτῆς, ἀποτελεῖ τὴν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τιαλικήν Ριβιέραν. Εἰς τὸ Ν. μέρος σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ **Τάραντος** καὶ εἰς τὸ ΒΑ ὁ κόλπος τῆς **Βενετίας**.

Χερσόνησοι μεγάλαι σχηματίζονται πρὸς Ν τῆς χώρας ὡς, ἡ τῆς Καλαβρίας, ἥτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Άρμι** καὶ τῆς **Απονδίας**, ἥτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Σάντα Μαρθία** ντὶ **Λέουνα**.

Κλῖμα. Ἡ Ιταλία ἀνεξαρτήτως τῆς γεωργικῆς θέσεώς της, ἐπειδὴ περιβάλλεται καὶ ὑπὸ πολλῶν θιλασσῶν ἔχει κλῖμα χαμαιδῶς εὔκρατον καὶ ἔηδόν. Γλυκύτατον εἶναι ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Λυγιστικήν παραλίαν [Ιταλικὴ Côte d' azur], ὅπου κατὰ τὰς χειμερινὰς περιόδους πολλοὶ ἔνοι συρρέουν.

Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἡπειρωτικὴ Ιτιλία καὶ ἴδιως τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου, ὃπου τὸ κλῖμα εἶναι μᾶλλον ἡπειρωτικὸν καὶ ὑγρόν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἡ Ιταλία εἶναι μία τῶν γεωργικωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν γεωργικὴν αὐτῆς ἀνάπτυξιν συνετέλεσαν τὰ μέγιστα ἡ εὐφορία τῶν πεδινῶν αὐτῆς μερῶν (πεδιάς Πάδου, Τοσκάνης, Καμπανίας καὶ ἡ Σικελία, θεωροῦνται εὐφοριώτατα τρίματα), τὸ κλῖμα, τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ ἡ μεταπολεμικὴ κρατικὴ μέριμνα, ἥτις ποικιλοτρόπως ἔξεδηλώθη διὰ νὰ καταστῇ ἡ χώρα αὐτάρκης εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἡ μέριμνα αὕτη τοῦ κράτους κυρίως ἐνετείλη διὰ τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου, δργανώσαντος ἀληθῆ στιαδοφορίαν (τὴν καλουμένην μάζην τοῦ σίτου). Ἐκ τῶν καλλιεργουμένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν ὁ σίτος, δόσις καλλιεργεῖται πανταχοῦ τῆς χώρας, ὁ ἀραβόσιτος, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, ἡ δρῦζα, ἥτις καλλιεργεῖται περισσότερον ἐδῶ ἢ εἰς τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Ευρώπης, τὰ γεώμητρα εἰς τὰ δοεινὰ ἰδίως μέρη. Ἡ ἀμπελος καλλιεργεῖται λίαν ἐντατικῶς (ἢ Ιταλία θεωρεῖται δευτέρᾳ εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου). Ποιοτικῶς οἱ οἶνοι τῆς Ιταλίας ὑστεροῦν οἱ ἐκλεκτότεροι οἶνοι τῆς Μαρσάλας καὶ Σνοακογισῶν ἐν Σικελίᾳ, οἱ «Λάκρι-Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μα κρίστι» τῆς Ἐλβας καὶ Νεαπόλεως, τοῦ Κάπρι ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ "Αστι" ἐν Πεδεμοντίφ. Ἡ ἑλαία καλλιεργεῖται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς μέσης καὶ κάτω Ἰταλίας, εἰς τὰς νήσους καὶ τὴν χερσόνησον τῆς Ἰστρίας. Ἡ παραγομένη ποσότης τὴν κατατάσσει εἰς τὴν δευτέραν (μετὰ τὴν Ἰσπανίαν) θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐπίσης σημαντικὰ εἶναι τὰ ἔσπεριδοειδῆ, αἱ ὄπωραι, τὰ ἀμύγδαλα καὶ τὰ κάστανα.

Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν σημαντικὰ εἶναι ἡ κάνναβις, ἥτις καλλιεργεῖται εἰς τὴν περιοχὴν ἴδιως τῆς Νεαπόλεως καὶ ὁ καπνός, ὃστις ποσοτικῶς εἶναι ἀξιόλογος, ἀλλὰ ποιοτικῶς ὑστερεῖ τῶν ἄλλων καπνοπαραγωγῶν χωρῶν.

Εὐρεῖαν διάδοσιν ἔχει ἡ μορέα, ἥτις καλλιεργεῖται εἰς ὅλην τὴν Χερσόνησον καὶ τὰς νήσους καὶ ἥτις ἀπέφερε τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς σηροτροφίας ἐν Ἰταλίᾳ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία σχετικῶς μὲ τὰ ἄλλα κράτη τῆς Εὐρώπης ὑστερεῖ καὶ μόλις ἐπαρκεῖ διὸ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας· ὁ κυριώτερος λόγος διὸ τοῦτο εἶναι ἡ ἔλλειψις φυσικῆς βλαστήσεως ἐπὶ τῶν κτιτύων τῶν ὁρέων. Εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἡ βλάστησις εἶναι ἀφθονος, ἀξιόλογος εἶναι ἡ διατροφὴ βιδῶν, ἀγελάδων καὶ προβίτων, τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων (τυρός, βαύτυρον) ἀποτελοῦν σημαντικὴν βιομηχανίαν ἐν Μιλάνῳ καὶ Πάρμᾳ.

Ἡ πτηνοτροφία εἶναι μεγάλη, ἐπιτρέπουσα τὴν ἔξαγωγὴν ἀφθόνων φῶν, ἡ δὲ μελισσοκομία ἀνέκαθεν εἶναι εὐδόντα διαδεδομένη.

Δάση. Ἡ Ἰταλία ἀπὸ ἀκόψεως δασῶν εἶναι πτωχοτάτη.

Ορυκτά. Ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχή, σχετικῶς, εἰς μεταλλεύματα καὶ γαιάνθρακας.

Μόνον τὸ θεῖον ἔξορύσσεται ἀφθόνως ἐν Σικελίᾳ, ὅπου τὰ θειορυχεῖα ὑπερβαίνουν τὰ 690. Ἐπίσης ἔξορύσσεται δίλιγος σίδηρος εἰς τὴν νῆσον Ἐλβαν καὶ ΒΔ τῆς Χερσονήσου.

Πλούσια τούναντίον εἶναι ἡ Ἰταλία εἰς μάρμαρα παντὸς χρώματος· φημίζονται ἴδιαιτέρως τὰ λευκὰ μάρμαρα τῆς Καράρας. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν Ἰταλίᾳ εὑρίσκονται καὶ πετρελαιοφόροι πηγαί, τινὲς τῶν δύοιν τούτων εὑρίσκονται ἐν ἐκμεταλλεύσει (Πάρμα).

Ἀλεξα. Ἡ ἀλιεία ἡ παράκτιος εἶναι λίαν σημαντική, διενεργεῖται συστηματικῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν νήσων καὶ τῶν τῆς κάτω Ἰταλίας, συνίσταται δὲ εἰς τὴν ἀλιείαν θύννων (τόνων) καὶ σαρδελῶν ἐπίσης καὶ κοραλλίων καὶ σπόγγων εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἀλυκῶν, αἵτινες ἀποφέρουσι μεγάλα ποσὰ ἀλατος.

Βιομηχανία. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας μόλις ἐ-σχάτως ἔγενετο. Ἡ καθυστέρησις ταύτης, ὅφείλεται εἰς τὴν ἔλ-λειψιν πρώτων ὄλων καὶ γαιάνθρακος. Σήμερον, ἡ μεγάλη βιο-μηχανία εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τὴν ἀνω Ἰταλίαν, ὅπου χορ-σιμοποιεῖται ὡς κινητήριος δύναμις ἡ πτῶσις τῶν φεόντων ἕδατων. Λί σημαντικότεραι βιομηχανίαι εἶναι τῆς μετάξης, μὲ κέντρον τὸ Μιλάνον, τοῦ βάμβακος (Μιλάνον, Τουρίνον, Γέ-νουα), τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ ἡ βιομηχανία τῶν πί-λων ('Αλεξάνδρεια), οἱ δποῖοι φημίζονται ἀνὰ τὸν κόσμον. Σπουδαιοτάτη εἶναι ἡ σιδηροβιομηχανία μὲ κέντρον τὸ Τουρίνον, ἔνθα κατασκευάζονται καὶ αὐτοκίνητα (Φίατ), ναυ-πηγική, μὲ κέντρον κύρια τὴν Γένουαν, Λιβύδον καὶ Νεά-πολιν.

Ἐπίσης ἡ ἔλαιοιουργία, ἡ οίνοποιία καὶ ἡ ποτοποιία, ἀπο-τελοῦν ἔμνικὰς βιομηχανίας διὰ τὴν χώραν.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων ἦτο ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία τῶν τροφίμων, τὰ προϊόντα τῆς δύοις εἶναι εἰσέτι διεμνοῦς φήμιμης (μακαρόνια, τυρὸς παρμεζάνα, βούτυρον Μι-λάνον, χοιρομήρια Βολωνίας κλπ.).

"Ἄλλαι βιομηχανίαι ἐν Ἰταλίᾳ, ἀξιαιλόγου, εἶναι ἡ ἀγ-γειοπλαστικὴ ἐν Φαγεντίᾳ (Φαγεντιανὰ σκεύη), ἡ τῶν μουσι-κῶν ὁργάνων, ἡ χαρτοποιία, ἡ χρυσοχοΐα, ἡ ἐπιπλοποιία, τῶν ἡμικῶν προϊόντων, τοῦ καουτσούκ κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία διε-νεργεῖται δι' ἀρτίου ὁδικοῦ δικτύου, σιδηροδρομικοῦ, διὰ ποτα-μῶν καὶ διωρίψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὸ ὅδικὸν δίκτυον ἀνέρχεται εἰς 150.000 περίπου χιλιόμ. καὶ εἶναι πυκνότερον ἐν τῇ Ἰνφ. Ἰταλίᾳ. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνέρχεται εἰς μῆκος 22.151 χιλιόμ. Πολλοὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἰταλίας εἶναι ἡλεκτροκίνητοι.

Τὸ μῆκος τοῦ πλωτοῦ δικτύου τῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων, ἀνέρχεται εἰς 3000 χιλιόμ., ἐξ ὧν τὰ 500 χιλιόμ, εἶναι διώρυγες.

Οἱ ἐμπορικὸι στόλοι τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνει πλοῖα κωρητικότητος (3.300.000).

Η ἀεροπορικὴ συγκοινωνία ἐσχάτως ἀνεπτύχθη ἐν Ἰταλίᾳ. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις αὐτῆς συνδέονται μετιέντι των διὰ καθημερινῆς συγκοινωνίας. Ἐπίσης ἡ Ἰταλία συνδέεται μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικῶς.

Ἐμπόρειο. Πρὸ τοῦ 16ου αἰῶνος ἡ Ἰταλία κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης. Τὴν ἐμπορικότητά της τιμήτην ὥφειλεν εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν της. Ἀφ' ἣς ὅμως ἐποχῆς ἡ διεθνῆς συγκοινωνία μετετόπισε τὸ κέντρον της ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, ἔχασε τὴν ἐμπορικήν της ὑπεροχήν. Ἐν τούτοις ὅμως σήμερον ἡ διάνοιξις σηράγγων διὰ μέσου τῶν Ἀλπεων τὴν κατέστησεν ἐνδιάμεσον σταθμὸν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, Βαλκανίων καὶ Ἀπωλειών. Τοῦτο καὶ ὁ ἐμπορικὸς της στόλος, διευκολύνει μεγάλως τὰς ἐμπορικὰς της σχέσεις μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν χωρῶν, μετὰ τῶν κτήσεων της τῆς Β. Ἀφρικῆς, τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐκ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων πρωτεύουν οἱ γιανάνθρακες, ὁ σῖτος, ὁ βάμβαξ καὶ ἐν γένει ἀκατέργαστοι ὄλαι. ἐκ δὲ τῶν ἔξαγομένων ἡ μέταξα, τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, τὰ αὐτοκίνητα, δούλοις, τὰ ἑσπεριδοειδῆ, ἡ ὄρυζα, τὸ θεῖον, τὰ μάρμαρα κ. ἄ.

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εὑρίσκεται εἰς ζωφόραν κίνησιν. Ἐξάγει εἰς Ἑλλάδα θεῖον, ὄρυζα, ὑφάσματα, καπέλλα, χημικὰ προϊόντα κ.λ.π. εἰσάγει δὲ ἐξ αὐτῆς καπνόν, τερεβινθέλαιον, δέρματα ἀκατέργαστα, δρυκτά, ἔλαιον καὶ σταφίδα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας ἀνέρχεται εἰς 41.330.047 κατοίκους (πυκνότης 133 : 1 τ. χ.). Ο πληθυσμὸς ἀνὰ πᾶν ἔτος αὐξάνεται μεγίλως. Τὰ πινακότερον κατωχημένα μέρη τῆς χώρας εἶναι ή βόρειος Ἰταλία, ἐν ᾧ ἀφθονοῦσι τὰ μέσα τῆς ζωῆς.

Ἡ καταγωγὴ τῶν κατοίκων δὲν εἶναι ἐπαρκῶς γνωστή. Πάντως οἱ σημερινοὶ Ἰταλοὶ προϊλθον ἐκ τῆς ἀναμείζεως διαφόρων λαῶν (Τυρρηνοί, Ἑλληνες, Ρωμαῖοι, Γερμανικοὶ λαοί, Ἀραβες) προϋπαρχόντων εἰς τὴν Χερσόνησον.

Οἱ βόρειοι Ἰταλοὶ εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένοι καὶ ἐργατικοὶ τῶν νοτίων.

Γλώσσαν διμιοῦσι τὴν Ἰταλικήν, ἥτις εἶναι θυγάτηρ τῆς Λατινικῆς.

Θρησκείαν ἔχουσι τὴν Καθολικήν, ἀναγνωρίζοντες τὸν Πάπαν ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας των.

Πολέμευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰταλίας εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν (Βουλῆς καὶ Γερουσίας), αὐτινες ἀσκοῦσι τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν τῆς χώρας.

Ἀπὸ τοῦ 1928 πλὴν τῆς Γερουσίας, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς ἐδημιουργήθη ἐπισήμως καὶ νέα ἔξουσία ἐν τῷ πολιτεύματι «τὸ μέγα Συμβούλιον τοῦ Φασισμοῦ», μὲ πρόεδρον τὸν πρωθυπουργόν. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν κυριότερον σύμβουλον τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶναι ἐν γένει ὁ ωθητικὸς τῆς καθόλου πολιτικῆς δράσεως τοῦ Φασισμοῦ.

Πόλεις καὶ λειμένες ἐν τῇ ἀνω καὶ κυρίως Ἰταλίᾳ.

Γένοντα (600.000) εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς εἶναι ὁ α' λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν αὐτῇ ἀκμάζει ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης καὶ τῶν τροφίμων. Δυτικῶς τῆς Γενούης ενδίσκεται ἡ πόλις Σάν-Ρέμο (20.500) περίφημος διὰ τὸ ὑγιανότατον κλῖμα τῆς καὶ διότι ἐνταῦθα συνῆλθε τῷ 1920 ἡ Συνδιάσκεψις τῶν Συμμάχων.

Σπέτσια (100.000) πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἰταλίας.

Πίσα, ἄλλοτε ἡκμαζεν ὡς λιμήν, ἥδη τὸ ἐμπόριον αὐτῆς μετετέθη εἰς τὸ Λιβόρον (120.000), λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ ναυπηγικός.

Τσίβιτα-Βέκκια ἐπίνειον τῆς Ρώμης.

Νεάπολις (850.000) ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀποικία, ἐμπορικῶτας λιμὴν καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς κυρίως Ἰταλίας. Αἱ γύρω τῆς φυσικαὶ καλλοναὶ, τὸ γλυκὺν κλῖμα, ὡς καὶ ἡ θέσις τῆς παρὰ τὸν Βεζούβιον, δημιουργοῦν μεγάλην προσέλκυσιν τῶν ξένων,

Τάρας. Εἶναι ὁ νότιος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἰταλίας.

Βρινδήσιον (40.000) ὁ ἀκραῖος σταθμὸς ὁ συνδέων τὴν Εὐρωπὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος-Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς. Ἐπίσης ὁ λιμὴν οὗτος συνδέεται ἀεροπορικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως.

Βάρι (130.000) λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Άγκων πολεμικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Βενετία (250.000), εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ νησίδων εἰς τὴν περιοχὴν τῶν λιμνοθαλασσῶν.

Οἱ κάτοικοι τῶν μικρῶν νήσων ἐπικοινωνοῦν μεταξὺ των διὰ γονδολῶν, οἵ δὲ τῶν μεγάλων νησίδων διὰ γεφυρῶν.

Οἱ λιμὴν εἶναι ἀβαθῆς καὶ ἔνεκα τούτοις εἶναι ἀπροσπέλαστος εἰς τὰ μεγάλα πλοῖα. Ἡ Βενετία ἄλλοτε ἦτο ἡ βασιλίς τῶν θαλασσῶν καὶ τὸ κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Ιεργέστη (200.000), λιμὴν ἐπιδικασθεὶς εἰς τὴν Ἰταλίαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἄλλοτε εἶχε μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν.

Φιούμη λιμὴν ἐσχάτως περιελθὼν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ρώμη (1 ἑκατομ.) «Ἄιωνία πόλις» εἶναι ἐκτισμένη εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ ἐπὶ ἐπτὰ λόφων. Εἰς τὴν ἀρχαίτητα ὑπῆρξεν ἡ κοιτίς καὶ ποωτεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Εἶναι ὁραιοτάτη πόλις, μὲν ὁραίαν ρυμοτοίαιαν καὶ πλείστας ἀρχαιότητας, ὡς ἐπίσης καὶ μὲ νέα κτίσια, ἐξ ὧν ὁ περικαλλῆς ναὸς τοῦ Ἀγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τῶν Χριστιανικῶν ναῶν (μῆκος 216 μ. ὑψος 156 μ.), τὸ Κυρινάλιον καὶ τὸ Βατικανόν, ἀπέραντον ἀνάκτορον τῶν Παπῶν μετὰ σπανίων βιβλιοθη-

κῶν. Τὸ Βατικανὸν μετὰ μικρᾶς περιοχῆς ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον Μοναρχικὸν ἐκκλησιαστικὸν κράτος. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐπίνειον αὐτῆς ἦτο ἡ Ὁστία, ἥτις ὑπέστη πρόσχωσιν ὑπὸ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ.

Μιλάνον (1 ἑκατομ.) ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀνω Ἰταλίας, τὸ κέντρον τῆς μεταξιθιουμηχανίας καὶ βουτυροκομίας (βιούτυρον Μιλάνου). Εἰς τὸ Μιλάνον ὑπάρχει καὶ τὸ περίφημον μελοδραματικὸν θέατρον «Σκάλα Μιλάνου».

Τουρινον (600.000) πόλις βιομήχανος, μὲ πρωτευούσας βιομηχανίας τῶν ὑφασμάτων καὶ αὐτοκινήτων «Φίατ» καὶ μηχανῶν»).

‘Αλεξάνδρεια, ἔδρα τῆς βιομηχανίας τῶν πίλων.

Πάρμα, γνωστὴ διὰ τὰ τυροκομικά της εἴδη (τυρὸς Παρμεζάνα).

Πάδουα (120.000), **Βερόνα** (150.000), **Βολωνία** (250.000) βιομηχανικαὶ πόλεις, **Βρεσκία** μὲ ἀκμαίαν τὴν βιομηχανίαν τῆς μετάξης.

Φλωρεντία (300.000) εἶναι πόλις μὲ ὁραιόντες ναοὺς καὶ πολλὰς ἀρχαιότητας, προσελκύει πολλοὺς ἔνοντας καὶ ὀνομάζεται «Ἀθῆναι τῆς Ἰταλίας». Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεως (1450—1650) ἥκμασαν μεγάλως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα. Σήμερον ἀκμάζει ἡ βιομηχανία τῆς πιλοποιίας, τῆς μεταξιοργίας καὶ ἡ γλυπτική.

Κιόλεες ἐν τῇ Σικελίᾳ. **Παλέρμον** (390.000) πρωτεύουσα τῆς νήσου καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν αὐτῆς.

Μεσσήνη (180.000) εἶναι ὁ κυριώτερος ἔξαγωγικὸς λιμὴν τῶν ἑσπεριδοειδῶν τῆς νήσου. Τῷ 1908 κατεστράφη ἀπὸ σεισμούς.

Κατάνη (220.000) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης, λιμὴν ἔξαγωγῆς ἑσπεριδοειδῶν καὶ θείου,

Συρακούσαι. Πατοὺς τοῦ Ἀρχιμήδους.

Μαρσάλα λιμὴν πρὸς Δ. τῆς νήσου ἐζάγει οἶνον ἔξαιρετον.

Ἐν τῇ νήσῳ **Σαρδηνίᾳ**, ἥτις εἶναι ἵση κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ εἶναι ἀραιῶς κατφημένη, ὑπάρχει ἡ πόλις **Καλλιάρι**.

ΝΗΣΟΣ ΜΕΛΙΤΗ "Η ΜΑΛΤΑ"

✓ Νοτίως τῆς Σικελίας ενδρίσκεται η νήσος Μελίτη ή² Μάλτα, ήτις κατέχεται υπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ χρησιμεύει ὡς πολεμικὸν ὁρμητήριον. Η νήσος αὕτη ἔχει ἑκτασιν 316 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 241 500 κ., οἵτινες καλλιεργοῦν τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ γεώμηλα.

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Πληθ. 21.389.842 Ἐκτασις 505.208 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-“Ορεια. Ἡ Ἰσπανία είναι κράτος τῆς ΝΔ Εύρωπης, περιλαμβάνον τὰ 5]6 περίπου τῆς Ἰβηρικῆς Χερσονήσου. Ορίζεται πρὸς Β ὑπὸ τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων ὁρέων, πρὸς Α ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ωκεανοῦ καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Πορτογαλλίας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ωκεανοῦ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰσπανίας, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος, παρουσιάζει τὴν μορφὴν ἐνὸς ἀπεράντου δροπεδίου ὑψηλοῦ. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο εἰς τὰ Β Α κατέρχεται εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἐβροῦ καὶ πρὸς Ν εἰς τὸ βαθύπεδον ταῦ Γουαδαλκιβίῳ ἢ τῆς Ἀνδαλουσίας. Τὸ βαθύπεδον τοῦτο είναι τὰ ὁραιότερον καὶ πλουσιώτερον τμῆμα τῆς χώρας. Ἐκ τῶν ὁρέων τὰ κυριώτερα είναι τὰ Πυρηναῖα. Ταῦτα ἀποτελοῦν ἐπιμήκη δροσειρὰν (μήκους 600 χιλιομέτρων), ἦτις χωρίζει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ὁρέων τούτων, ενδίσκεται ἐπὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγιστον ὑψος τῆς δροσειρᾶς ταύτης ενδίσκεται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μαλαντέτας (Νετὸν 3404 μ.), τὰ Κανταβρικά, τὰ ὅποια είναι συνέχεια τῶν Πυρηναίων ἐκτεινόμενα πρὸς δυσμάς, τὰ Ἰβηρικά, ταῦτα ἔχουν διεύθυνσιν ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΒΑ καὶ ἔχουν πολλὰς διακλαδώσεις; μὲ διάφορα δύνοματα Σιέρρα Μορένα (Μαύρον ὁρος) πρὸς Β τῆς πεδιάδος τῆς Ἀνδαλουσίας. ΝΑ τῆς χώρας ὑψοῦται ἡ ἐπιβλητικὴ δροσειρὰ τῆς Σιέρρα Νεβάδα (ὅρος χιονοσκεπές), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἰσπανίας (3481 μ.).

Ποταμοί καὶ λέμναι, Ἡ Ἰσπανία ἔχει πολλοὺς πο-

ταμούς, οἵτινες πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κεντρικοῦ δροπεδίου καὶ διευθυνομένους πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις. Οἱ μεγαλύτεροι καὶ σημαντικώτεροι εἰναι δὲ **Δοῦρος**, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν δρέων καὶ ἔκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν παρὰ τὸ Ὀπόρτον τῆς Πορτογαλίας.⁵ Ο **Τάγος**, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν δρέων καὶ ἔκβάλλει παρὰ τὴν Λισαβῶνα καὶ δὲ **Γουαδιάνο**, πηγάζων ἐπίσης ἐκ τῶν αὐτῶν δρέων, διέρχεται διὰ τῶν Ἰσπανοπορτογαλλικῶν δρέων καὶ ἔκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν. Ποταμοὶ καθαρῶς Ἰσπανικοὶ εἰναι δὲ **Γουαδαλκιβίρ** καὶ δὲ **Ἐβρος**.⁶ Ο πρῶτος διαρρέει τὴν διμόνυμον πεδιάδα, εἰναι δὲ πολυνῦδρούτερος ποταμὸς τῆς Χερσονήσου καὶ ἔκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Κάδικος. Ο δεύτερος πηγάζει ἐκ τῶν Κανταβρικῶν δρέων, διαρρέει τὴν διμόνυμον πεδιάδα καὶ διὰ εὐρέος δέλτα, κύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν βροείως τοῦ κόλπου τῆς Βαλεντίας.

Η Ἰσπανία λίμνας μεγάλας δὲν ἔχει, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν ἀσημάντων.

Μαρίλια. Αἱ Ἰσπανικαὶ ἀκταὶ εἰναι λίαν ἐκτεταμέναι (μήκους 2708 χιλιόμ.), βραχώδεις καὶ δὲν παρουσιάζουν, ὅσον ἀφορᾶ τὴν γραμμικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ βόρειοι ἀκταὶ σχηματίζουν τὸν Γασκωνικὸν ἢ **Βισκαϊκὸν** κόλπον, εἰς τὰ παράλια τοῦ δροίου σχηματίζονται ἀσφαλεῖς φυσικοὶ τινες λιμένες. Εκ τῶν ἀκρωτηρίων, τῶν ἀκτῶν τούτων, εἰναι τὸ **Φινιστέρον**.

Εἰς τὰς ΝΔ ἀκτὰς σχηματίζεται δὲ κόλπος τοῦ **Κάδικος** δε τὰς Ν δικρόδιος κόλπος τοῦ **Άλμερία**. Πρὸς Α σχηματίζεται δὲν εὐρὺς κόλπος τῆς **Βαλεντίας**. Τὸ τμῆμα τῶν Α καὶ Ν ἀκτῶν εἰναι πλούσιον εἰς ἀκρωτήρια, ἐξ ὧν σπουδαιότερα εἰναι τὸ ισιορικὸν **Τραφαλγάρο**.

Κλείμα. Τὸ κλίμα ποικίλλει ἀναλόγως τῶν περιοχῶν καὶ τοῦ ὑψούς τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰ παράλια εἰναι εὔκρατον γενή καῶς, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει χαρακτῆρα ἡπειρωτικόν. Χαρακτηριστικὸν τοῦ κλίματος εἰναι ἡ μεγάλη ξηρότης αὐτοῦ καὶ αἱ δλίγαι βροχαί.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πειραιά. Η Ισπανία είναι ἐκ τῶν μᾶλλον γεωγυικῶν χωρῶν τῆς Ευρώπης. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ἀρκετὰ γόνιμον· ἐν τούτοις καλλιεργεῖται λίαν ἀτελῶς καὶ δὲ ἀπηρχασιμένων μέσων. Ἐκ τῶν καλλιεργητικῶν γαιῶν, μόνον τὰ 2/3 καλλιεργοῦνται σήμερον. Ἀλλοτε οἱ Ρωμαῖοι ἐθεώρουν τὴν Ισπανίαν ως τὸν σιτοβολῶν τῆς αὐτοκρατορίας των, οἱ δὲ "Ἄραβες εἶχον καταστήσει γόνιμα καὶ τὰ πλέον ἄγονα ἐδάφη.

Ἐκ τῶν προϊόντων τῆς τὰ κυριώτερα εἶναι ὁ σῖτος, ὁ οίνος, αἱ ἑλαῖαι, ἡ κοιλιά, τὰ γεώμητα, τὰ τεῦτλα καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ πρὸς Ν ἰδίως· ὅσον ἀφορᾷ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ποιότητα τῶν οἴνων, ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν Γαλλίαν (Ισπανίᾳ παραγωγὴ 25.000.000 τοῦ ἔτους 1929—Γαλλίᾳ παραγωγὴ ἀντοῦ τοῦ ἔτους 62.901.440· δελτίον γεωγυικοῦ Ινστιτούτου Ρώμης). Οἱ ὀνομαστότεροι τῶν οἴνων τῆς εἰναι τῆς Μαλάγας καὶ Ἀλικάντης. Ἀπὸ ἀπόφεως παραγωγῆς ἑλαίου ἡ Ισπανία ἔρχεται πρώτη εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν (ἡ παραγωγὴ τοῦ 1930 ἀνῆλθεν εἰς 200.000 τόννους, τῆς Ἐλλάδος εἰς 85.000). Ἐν Ισπανίᾳ καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡ ὄφες, τὰ διπλοφόρα δένδρα, ὁ βάμβαξ, ὁ κρόκος, τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ βανάνα, ὁ φρέσκις καὶ ἡ σταφίς εἰς νότια Ἰδίως μέρῳ.

ΕΚ τηνοτροφέα. Η κτηνοτροφία ἐν Ισπανίᾳ διενεργεῖται συστηματικώτερον ἢ ἡ γεωργία. Η εἰσαγωγὴ ἐκλεκτῶν εἰδῶν ζώων καὶ ἡ ἀφθονος βιοσκή, η ὑνόησαν μεγάλως τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν ζώων.

Ἐκ τῶν διατρεφομένων ζώων προέχουν τὰ πρόβατα «μερινὸς» (20.100.000), αἱ αἶγες (5.000.000), οἱ χοῖροι (5.500.000), οἱ βόες, οἱ ὄνοι, οἱ ἡμίονοι καὶ οἱ ἵπποι. Ἐν Ισπανίᾳ διατρέφονται καὶ πολλοὶ ταῦροι, κατάλληλοι διὰ τὰς ταυρομαχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀρέσκονται οἱ Ισπανοί. Αἱ κυριώτεραι κτηνοτροφικαὶ περιοχαὶ εἶναι εἰς τὸ κεντρικὸν δροπέδιον καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Πυρηναίων καὶ Κανταβρικῶν δρέων.

Δάση. Η Ισπανία ἄλλοτε ἦτο δασωδεστέρα. Κατὰ δια-

φόρους ὅμως καιρούς τὰ δάση κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν διαφόρων διελθόντων ἐκεῖθεν στρατιῶν, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων διὰ τὰς ἀνάγκας των. Τὰ κυριώτερα εἶδη δένδρων τῶν δασῶν εἶναι ἡ πεύκη καὶ ἡ δρῦς, ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῆς ὅποιας ἔξαγεται ὁ φελλός.

Θρυκτά. Ἡ Ἰσπανία εἶναι πλουσία εἰς μεταλλεύματα. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐγκλείει ὅλα σχεδὸν τὰ ἐν χρήσει εἶδη τῶν μετάλλων. Εἰς τὰ βόρεια μέρη ἐξορύσσεται σίδηρος καὶ γαϊάνθρακες, πρὸς Ν χαλκός, ἀργυροῦχος μόλυβδος καὶ ὑδράργυρος. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ὑδραργύρου ἡ Ἰσπανία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον, εἰς δὲ τὸν μόλυβδον τρίτη.

Ἐκτὸς τούτων ἔξαγονται καὶ ἵκαναι ποσότητες πολυτίμων λίθων, ὡς γαγάτης, ἀμέθυστος καὶ ρουβίνιον.

Ἀλεξία. Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν παρακίων τῆς Ἰσπανίας εὐνοεῖ μεγάλως τὴν ἀλιείαν, τόσον εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, ὃσον καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Κυριώτερα ἀλιευτικὰ κέντρα αὐτῆς εἶναι τὸ Βιλβάον, ὁ Κάδιξ, ἡ Καρθαγένη, ἡ Ἀλμερία καὶ ἡ Βαρκελώνη. Τὰ κυριώτερα εἶδη τῶν ἀλιευομένων ἵχθυών εἶναι οἱ σκομβροί, αἱ σαρδέλαι καὶ οἱ θύννοι. Καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Ἰσπανίας εἶναι ἵχθυοβοιθεῖς ἀλιεύονται εἰς αὐτοὺς σολωμοὶ ιδίως. Ἡ Ἰσπανία ἀντιπροσωπεύει τὰ 15 οἱ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀλιείας.

Βιομηχανία. Ἡ Ἰσπανία κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο βιομηχανικῶτάτη. Ὁνομαστὰ ἦσαν διεθνῶς τὰ μεταξωτά της, τὰ δερμάτινα εἶδη καὶ τὰ ὅπλα της. Βραδύτερον ὅμως παρήκμασε πολύ, συνεπείᾳ τῶν συνεχῶν πολέμων καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν. Τελευταίως, καὶ ιδίᾳ κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ Ἰσπανία ἦτο οὐδέτερα, ἡ βιομηχανία τῆς ηὗξήθη σημαντικῶς καὶ κατέστη ἡ προμηθεύτρια τῶν ἐμπορέμων κρατῶν.

Αἱ βιομηχανικαὶ περιοχαὶ εἶναι πρὸς τὰ ΒΑ καὶ πρὸς Ν ἡ Ἀνδαλουσία. Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι της σύμερον εἶναι ἡ μεταξουργία, ἡ βιοσσοδεψία (Βαρκελώνη), τῆς βαμβακουργίας καὶ ἔριουργίας (ἐν Βαλεντίᾳ), τῆς ἐλαιουργίας, σαπωνοποιίας' σᾶγγειοπλαστικῆς, πιλοποιίας, οἰνοπνευματοποιίας, οἰνοποιίας οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν (δονομαστὰ τῆς Βαρκελώνης, Ταραγ-

νίαςκαι Ἀνδαλουσίας), τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ σιδηροβιοβιομηχανία καὶ τῆς κονσερβοποιήσεως τῶν ἵχθυών, ζαχαροποιίας, τῆς κατασκευῆς πωμάτων ἐκ φελλεῦ κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία, τόσον ἡ ὀδική, ὅσον καὶ ἡ σιδηροδρομική, δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένη. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ἀνωμαλία τοῦ ἑδάφους. Τὸ ὄλικὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῷ 1927 ἀνήρχετο εἰς 15895 χιλιόμ. Κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν εἶναι ἡ Μαδρίτη, ἥτις ἐνώνεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Παρισίων καὶ τῆς Λισσαβῶνος. Οἱ ποταμοὶ δὲν παρέχουν οὐδεμίαν ἔξυπηρητήσιν εἰς τὰς συγκοινωνιακὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, καθόσον εἶναι πλωτοὶ μόνον εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν.

Ἡ μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ συγκοινωνία διενεργεῖται δι' ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ ἐκτοπίσματος: 1.200.000 τόννων (1928) καὶ δι' αεροπορικῆς συγκοινωνίας, ἥτις ἐσχάτως ἀνεπεύχθη σημαντικῶς.

Ἐμπόρειον. Τὸ ἔσωτερον ἐμπόριον διενεργεῖται δυσκερῶς, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως συγκοινωνίας. Τὸ ἔξωτερον, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν μεγάλων κτήσεων, ὑπέστη σημαντικὴν μείωσιν.

Τὰ κυριώτερα εἴδη ἔξαγωγῆς εἶναι δοίον, τὸ ἔλαιον, δοφελλός, μεταλλεύματα ἀκατέργαστα, διατηρημένοι ἵχθυες καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, εἰσαγωγῆς δὲ τὰ ἀποικιακά, δοβάματα, μηχαναὶ καὶ ἐν γένει ἀκατέργαστοι ὄλαι. Αἱ χῶραι μεθ' ᾧ συναλλάσσεται, εἶναι ἡ Ἀμερικὴ (Ν καὶ Β), ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία καὶ αἱ Βρετανικαὶ κτήσεις.

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον εἶναι σχετικῶς μικρόν. Εἰσάγει ἔξι Ἑλλάδος χαρούπια καὶ μέταξαν ἀκατέργαστον καὶ ἔξαγει ἀλιπάστους ἵχθυς, φελλόν, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ δέρματα,

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 21.389 842. κ. (πυκνότης 42,34 : Ι. τ. χ.) Ἡ ἀστυφιλία

είναι ένταῦθα περισσότερον, παντὸς κράτους ἐν Εὐρώπῃ ἀνεπτυγμένη. Τὸ μᾶλλον πυκνοκατφημένον μέρος είναι ἡ περιοχὴ τῆς Βαρκελώνης (πυκνότης 175: 1. τ. χ.) οἱ Ἰσπανοὶ είναι ἀπόγονοι τῶν Ἰβήρων, Βίσκων καὶ Κελτῶν, οἵτινες ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν λαῶν, οἵτινες εἰσέβαλον κατὰ καιροὺς εἰς τὴν χερσόνησον (Φοίνικες, "Ελληνες, Καρχηδόνιοι, Ρωμαῖοι, Βισιγότθοι, "Αραβες). "Ολοὶ οὗτοι λαοὶ καὶ κυρίως οἱ Ἀραβες ἥσκησαν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων. Ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τὰς ξενικὰς ἐπιδρομάς, διετηρήθησαν οἱ Βάσκοι πρὸς Β. διατηρήσαντες τὰ ἥμητα καὶ ἔθιμα αὐτῶν.

Οἱ Ἰσπανοὶ ἔχουν χαρακτῆρα ζωηρὸν καὶ παθητικὸν εἶναι λιτοὶ καὶ ἀρέσκονται εἰς τὰς διασκεδάσεις, φιλόμουσοι καὶ καταγίνονται εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ καλλιτεχνίαν.

Γλώσσα. Ομιλοῦσι τὴν Ἰσπανικήν, ἣτις ἀνήκει εἰς τὴν Νεολατινικὴν ἢ Ρωμανικὴν γλωσσικὴν διάδα, ὡς προελθοῦσα ἐκ τῆς ἔξελιξεως τῆς Λατινικῆς (Ἴταλική, Γαλλική, Ρωμανική, Πορτογαλλική). Ἡ γλώσσα αὕτη δομιλεῖται οὐχὶ μόνον ἐν Ἰσπανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Μεξικῷ καὶ Κεντροϊκῇ καὶ Ν. Ἀμερικῇ, πλὴν τῆς Βραζιλίας, ἐνθα δομιλεῖται ἡ Πορτογαλλική.

Θρησκείαν ἔχουν τὴν Καθολικήν.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰσπανίας είναι δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1931, καθ' ὃ δι' ἐπαναστάσεως κατηργήθη ἡ Μοναρχία.

Πόλεις καὶ λειμένες. Μαδρίτη (850.000) πρωτεύουσα, κεῖται ἐπὶ δροπεδίου ὑψους 650 μ. καὶ είναι κέντρον ἐμπορίου, βιομηχανίας καὶ τῶν συγκοινωνιῶν τῆς χώρας.

Νοτίως καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς Μαδρίτης τὸ Τολέδον (25.000), ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα.

Σαραγόσα (150.000), κεῖται παρὰ τὸν "Εβρον ποταμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἐκ τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Μαδρίτην.

Μονροκία (150.000) μὲ μεγάλην σηροτροφίαν.

Γρανάδα (100.000), ἔχει πολλὰ λείψανα τῆς ἐποχῆς τῆς Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αχαροκοπίας, ἐν οἷς καὶ τὸ περίφημον ἀνάκτορον «Ἀλάμπρα».

Κόρδοβα (80.000), ἀκμαία λόγῳ τῶν πλησίον αὐτῆς εὐθισκομένων σιδηρωρυχείων καὶ γαιανθρακωρυχείων.

Σεβίλλη (200.000) ἐπὶ τοῦ Γουαδαλκιβίῳ ποταμοῦ, ὅστις εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς πόλεως ταύτης, ἔνεκα τούτου ἡ πόλις εἶναι κέντρον ἐμπορικόν· ἐπίσης εἶναι κέντρον βιομηχανίας καπνοῦ.

Σέρρες εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου παράγεται ὁ ἑξαίρετος διμώνυμος οἶνος.

Βαλαδόλιβον (80.000) εἰς τὸ κέντρον τῆς παλαιᾶς Καστιλίας ἐπὶ ὕψους (800 μετρ.).

Βαρκελώνη (770.000) ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις καὶ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰσπανίας.

Βαλεντία (270.000) λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ βιομήχανος πόλις (μεταξωτά).

Καρδαγένη (110.000) πολεμικὸς Ναύσταθμος.

Μαλάγα (160.000) λιμὴν ἑξαγωγῆς ἐκλεκτῶν οἴνων τῆς περιοχῆς,

Κάδιξ παλαιὰ πόλις τῶν Φοινίκων καὶ λιμὴν ἑξαγωγῆς οἴνου (Σέρρες) καὶ ἀλιευτικῶν προϊόντων.

Βιλβάον (150.000) πρὸς Β. λιμὴν ἑξαγωγῆς σιδηρομεταλλευμάτων καὶ σπουδαῖον ἀλιευτικὸν κέντρον.

ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

Εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Ἰσπανίας, ἐπὶ μιᾶς βραχώδους χερσονήσου ενδίσκεται τὸ Γιβραλτάρ (30.000), ὅχυρωτάτη πόλις (κλεὶς τῆς Μεσογείου) ἀνήκουσα ἀπὸ 200 ἑτῶν εἰς τοὺς Ἀγγλους.

ΝΗΣΟΙ ΠΙΤΥΟΥΣΑΙ

Πρὸς Α. τῆς Ἰσπανίας ενδίσκονται αἱ νῆσοι Πιτυούσαι καὶ Βαλεαρίδες, αἵτινες ὡς κύρια προϊόντα των ἔχουν τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον.

Ἐκ τούτων αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ Μαγιόρκα (λιμὴν ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ Πάλμα) καὶ ἡ Μινόρκα.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Η μικρὰ αὕτη χώρα κεῖται ἐν τῇ κεντρικῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Γιγάντων, τῶν πρὸς ἀνατολὰς διακλαδώσεων τῶν Ἀπεννίνων. Ἐχει ἔκτασιν 61 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 13.013 κατοίκους (πυκνότης 213.33 : 1 τ.χ.). Εἶναι ἀνεξάρτητος δημοκρατία ὑπὸ τὴν «προστάτιδα φιλίαν» τῆς γείτονος Ἰταλίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἔχει κοινὴν μόνον τελωνειακὴν, ταχυδρομικὴν καὶ τηλεγραφικὴν διοίκησιν.

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐκ τῶν παραγομένων δὲ προϊόντων ἔξαιρετος εἶναι ὁ οἶνος.

Πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας εἶναι ὁ "Αγιος Μαρίνος" μὲ πληθυσμὸν 4.000 κατοίκους.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΟΡΡΑΣ

Η μικρὰ αὕτη αὐτόνομος δημοκρατία ενδίσκεται ἐπὶ τῶν Πυρηναίων καὶ μεταξὺ τῶν Ἰσπανικῶν καὶ Γαλλικῶν συνόρων. Ἐχει ἔκτασιν 453 τ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν 6.025 καὶ (πυκνότης 13.30 : 1 τ.χ.), ἀπαντας Ἰσπανοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ὑλοτομίαν.

Η αὐτονόμησις τῆς χώρας χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 815 μ. Χ. Σήμερον τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Γαλλίας πολιτικῶς ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Οὐργέλης. Πρωτ. τῆς χώρας εἶναι ἡ Ἀνδόρρα μὲ πληθυσμὸν 1000 κατοίκων.

περιφέρεια γίνεται από την πολιτική πολιτείας κάτιο σύριγγα
της Βίστρας μεταξύ της πατριαρχικής πόλης της Κρητοπετραρχίας Η.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Πληθ. 6.654.815 κ. "Εκτασις 91.948 τ. γ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—ὅρια. Η Πορτογαλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου· ἔχει δὲ σχῆμα περίπου παραληλόγραμμον (μήκος 590 χιλ. πλάτος 224 χιλ.). Πρὸς Β καὶ Α δούξεται ὑπὸ τῆς Ισπανίας καὶ πρὸς Δ. καὶ Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Η Πορτογαλία εἶναι χώρα δρεινὴ πλὴν στενῆς παραλιακῆς ζώνης καὶ μικρῶν τμημάτων, κειμένων πρὸς Ν. τὰ δόποια εἶναι πεδινά. Τὸ μέγιστον ὑψος ἀπαντᾷ ἐν τῷ δροσοτοιχίᾳ Σιέρρα -Δὰ - Εστρέλλα (1993 μ), ἡ οποία εἶναι συνέχεια τῶν Ισπανικῶν ὁρέων.

Ποταμοί. Η Πορτογαλία διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Δούρου, Τάγου καὶ Γουαδιάνα ἐν μέρει, οἵτινες πηγάζουσι ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὄντιπέδου καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι πλωτοὶ μόνον κατὰ τὸν κάτω ροῦν των.

Ακταί. Η ἀκτὴ τῆς χώρας (μήκους 750 χιλ.) εἶναι ζαμηλὴ καὶ ἐπίπεδος, ἔξαιρέσει τῶν περὶ τὰ ἀκρωτήρια Σὰν Βεσέντε καὶ Κάβο-δὰ-Ρόκα· εἶναι δὲ λίαν εὐλίμενος.

Κλιμα. Η χώρα, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὸ ὥκεανον, θεῖμα καὶ τὸν θαλασσίου ἀνέμους, ἔχει κλίμα ἥπιον καὶ ὑγιεινόν· ὁ χειμὼν εἶναι γλυκύς, τὸ δὲ θέρος δροσερόν. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι καὶ κανονικῶς διανεμημέναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Η Πορτογαλία εἶναι κατ' ἔξοχὴν χώρα γε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ωργική (τὰ 60 ο) τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν). Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβότιτος, βρώμη, κριθή) δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν.

Ἐπίσης καλλιεργοῦνται ἀφθόνως τὰ γεώμηλα, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, τὰ λαχανικά καὶ αἱ ὄπωραι.

Ικτηνοτροφία. Ἡ ἀφθονος βλάστησις, εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν εὐνοεῖ πολὺ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας. Ἐκτρέφονται κατὰ σειρὰν ἀριθμητικὴν πρόβατα (3.700.000) ἐκλεκτά, αἴγες, χοῖροι, βόες, ὅνοι, ἡμίονοι, ἵπποι (30.000) (ἀπογρ. 1925).

Δάση. Ὁ δασικὸς πλούτος τῆς χώρας συνίσταται ἀπὸ κωνοφόρα, διὰ τὴν ἔξαγωγὴν οητίνης, φελλόδρυς, καστανέας καταλλήλους δι' ἐπιπλοποιήσιμον ξυλείαν.

Αλιεία. Ἡ ἀλιεία διενεργεῖται εἰς τὰ παράλια εἰς μεγάλην κλίμακαν ἀλιεύονται πρωτίστως σαρδέλαι καὶ θύννοι κατὰ δεύτερον λόγον. Τὸ μεγαλύτερον κέντρον συσκευασίας ἰχθύου είναι τὸ Σετούβαλ.

Ορυκτά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας είναι πλούσιον εἰς μεταλλεύματα, ἀλλ' ἀνεξερεύνητα εἰς πολλὰς περιοχὰς εἰσέτι, λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνίας. Μόνον τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, σιδήρου καὶ ἀρσενικοῦ, είναι ἐν ζωηρῷ ἐκμεταλλεύσει (τῷ 1926 ἔξήχθησαν γαιάνθρακες 201.000 τόννοι).

Βιομηχανία—ἐμπόριον. Ἡ Πορτογαλλία δὲν θεωρεῖται δια τοῦ βιομηχανικὸν κράτος. Μόνον ἡ ὑφαντουργία, ἡ βυρσοδειψία, ἡ φελλοποιία, ἡ σαπωνοποιία καὶ ἡ ταρίχευσις τῶν ἰχθύων, ευρίσκονται εἰς ἀνάπτυξιν τινα.

Τὸ ἐμπόριον διενεργεῖται κυρίως μετὰ τῆς Μ. Βρετανίας καὶ Γαλλίας. Τὸ ἔξαγωγικὸν ὑστερεῖ κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ εἰσαγωγικοῦ. Οἱ μᾶλλον σημαντικοὶ λιμένες τῆς χώρας είναι ἡ Λισσαβών, Πόρτο καὶ Σετούβαλ. Τὸ ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος είναι ἀσήμαντον.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας είναι ἐλλιπής. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον αὐτῆς (3.422 χιλιόμ.) είναι περίπου ὅπως τῆς Ἑλλάδος. Αἱ κυριώτεραι γραμμαὶ είναι ἡ ἐνούσσα τὴν Λισσαβῶνα καὶ τὰ Πόρτον καὶ τὴν Λισσαβῶνα μετὰ τῆς Μαδρίτης καὶ Παρισίων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς τῆς Πορτογαλλίας ἀνέρχεται εἰς 6.654.815 κατοίκους (πυκνότης 72.38 : 1 τ. χ.), οἵτινες εἶναι μείγματα φυλῶν καὶ Σαξονικῶν, εἰς τὰ δύο οι προσετέθησαν καὶ Ἀραβικὰ στοιχεῖα.

Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Καθολική.

Γλώσσαν διμιούσι τὴν Πορτογαλλικήν, ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν Ρωμανικὴν διμογλωσσίαν καὶ περιέχει πολλὰς λέξεις Ἀραβικάς.

Πολέτευμα. Η Πορτογαλλία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1919 εἶναι Δημοκρατία, τῆς δύοις προστιαταὶ εἰς Πρόεδρος ἐκλεγό μενος διὰ μίαν πενταετίαν ὑπὸ τοῦ Κογκρέσου (Βουλῆς καὶ Γερουσίας).

Πόλεις. Λισσαβὼν (580.000) πρωτεύουσα. Ἡ πόλις κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 1755 ἐξ ὀλοκλήρου. Είναι ὁρατάτη πόλις, ὡς κειμένη ἐπὶ θεαματικῆς τοποθεσίας. Είναι ὁ συντομώτερος λιμὴν πρὸς τὴν κετρικὴν καὶ νότιον Ἀμερικὴν ὡς καὶ τὴν δυτικὴν Ἀφρικήν.

Πόρτο (Όπόρτον) πρότερον πόρτο-Γάλιο ἐξ οὗ καὶ τὸ δόνομα τῆς χώρας (200.000) κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δούρου ποταμοῦ ἐπὶ λόφῳ (ἐξάγει τὸν περίφημον οἶνον Πόρτο).

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γ Α Λ Λ Ι Α

Πληθ. 41.834.893 κ. "Εκτασις 559.968 τ. η.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—"Ορεια. Κείται ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ καὶ ὁρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης, τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαὶ καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Α ὑπὸ τοῦ Βελγίου, Λουξεμβούργου, Γερμανίας, Ἐλβετίας καὶ Ἰταλίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ωκεανοῦ.

Μαρφολογία ἐδάφους. Τὸ ἀνατολικὸν καὶ κεντρικὸν μέρος τῆς χώρας εἶναι ἴδιως ὅρεινά, ὀλόκληρος ἡ ὑπόλοιπος χώρα κατέχεται ὑπὸ βαθυπέδων, διαρροομένων ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν.

"Ορη. Δύο κυρίως εἶναι τὰ κυριώτερα ὅρεινά συστήματα τῆς χώρας, αἱ Γαλλικαὶ "Αλπεῖς καὶ τὰ Πυρηναῖα. Αἱ Γαλλικαὶ "Αλπεῖς ἀποτελοῦν τὴν ΝΔ πτέρυγα τῶν κεντρικῶν "Αλπεων καὶ ἔχουν εἰς τὸ βόρειον ἄκρον των τὸ Λευκὸν "Ορος (Mont Blanc 4800 μ.), τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Εὐρώπης, αἰωνίως κινοσκεπές. Τὰ Πυρηναῖα πρὸς τὰ ΝΔ, μὲν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὴν Μαλαντέτα (3400 μ.).

Τὰ λοιπὰ ὅρη εἶναι μετρίου ὑψους. ²Αξιολογώτερα τούτων εἶναι ἡ τοξειδῶς ἐκτεινομένη ὁροσειρὰ τοῦ Ἐλβετικοῦ Ιούρα (1800 μ.), τὰ δασώδη Βόσγια, βιθρειότερον κείμενα, αἱ Σεββέναι νοτίως καὶ τὰ "Αρδενα ΒΑ τὸς χώρας καὶ παρὰ τὰ Γαλλοβελγικὰ σύνορα κείμενα.

Πεδιάδες. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Γαλλίας εἶναι πεδινὸν καὶ σχηματίζει πρὸς Β τὸ Λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Πρὸς Δ καὶ ΝΔ τὰς πεδιάδας τοῦ Λείγηρος καὶ Γαρούνας, πρὸς Α τὰς κοιλάδας, δι' ὧν ρέουν δὲ Σὸν (Βουργουνδίας) βορειώτερον καὶ δὲ Ροδανὸς πρὸς τὰ νοτιώτερα.

Ποταμοί. Η Γαλλία διαρρέεται υπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες σχηματίζονται υπὸ τῶν πηγῶν καὶ τῶν βροχῶν. Ἐξ αὐτῶν κυριώτεροι εἰναι ὁ Ροδανός, ὃστις πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης (Ἐλβετίας) καὶ δέχεται τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων, ἐξ ὧν κυριώτεροι εἰναι ὁ Σᾶν καὶ δΑΐν. Ὁ ποταμὸς οὗτος κατ' ἔξαρδεσιν εἰναι παταρρακτώδης καὶ ἀκανόνιστος, καθ' ὃσον τροφοδοτεῖται υπὸ τῶν παγετώνων τῶν Ἀλπεων, ἐκβάλλει δὲ εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ο Γαροῦνας, λαμβάνων τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἐκ τῶν Πυρηναίων, διαρρέει τὴν διμόνυμον πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει διὰ μεγάλου δέλτα εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ωκεανόν. Τὰ ὕδατα τούτου υφίστανται πολλὰς αὐξομειώσεις καὶ καθίστανται δρμητικώτατα τὸν Ιούνιον.

Ο Λείγηρ, πηγάζει ἐκ τοῦ κέντρου τῆς χώρας, δέχεται τὰ ὕδατα τῆς διμονύμου πεδιάδος, ἦν διαρρέει καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ωκεανόν. Τὸ οεῦμα τούτου εἰναι ἥρεμον, καθ' ὃσον δὲν πηγάζει ἐξ ὑψηλῶν δρέων, συγκνά διμος ἐμφανίζει ἀνυψώσεις τῶν ὕδατων του προκαλῶν πλημμύρας.

Ο Σηκουνάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ δροπεδίου τῆς Λιγγονίας, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Καμπανίας καὶ Παρισίων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης. Δέχεται πολλοὺς παραποτάμους ἐξ ὧν κυριώτερος εἰναι ὁ Μάρνης. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἰναι ὁ ἥρεμώτερος πάντων καὶ παταλληλότατος διὰ τὴν ναυτιλοῖαν.

Ἐκτὸς τῶν ποταμῶν τούτων, ὑπάρχει καὶ πλῆθος μικροτέρων, ἐκ τῶν διοίων κυριώτερος εἰναι ὁ Σών, ὃστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Θάλασσαν τῆς Μάγχης.

Οἱ μεγαλύτεροι τῶν ποταμῶν, ἐνοῦνται μεταξύ των διὰ διωρύγων καὶ εἰναι κατὰ τὸ μέγα αὐτῶν μέρος πλωτοί. Αἱ κυριώτεραι τῶν διωρύγων τούτων εἰναι ἡ ἐνοῦσα τὸν Σών μετὰ τοῦ Μάρνη, τὸν Λείγηρα μετὰ τοῦ Ροδανοῦ, τὸν Σηκουάνα μετὰ τοῦ Ροδανοῦ, τὸν Σῶν μὲ τὸν Ρήνον καὶ ἡ διωρυξ ἀπὸ Βρέστης πρὸς τὴν Νάντην.

Αέρινας. Μεγάλαι ἐν Γαλλίᾳ δὲν ὑπάρχουν· ἡ μεγαλυτέρα ἐξ ὧν εἰναι ἡ τοῦ Μπουρζὲ μὲ ἐπιφάνειαν 45 τ. χ. ✓

Παραλιακὸς ἢ θαλάσσεος διαιμελεσμός. Ἡ Γαλλία ἐκ τῶν τριῶν αὐτῆς πλευρῶν βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης. Τὸ συνολικὸν μῆκος τῶν ἀκτῶν αὐτῆς εἶναι 2700 χιλ. περίπου.

Αἱ ἀκταὶ τῶν βιορείων πλευρῶν, εἶναι ἀμμώδεις ἢ δὲ παρ' αὐτὰς θάλασσα εἶναι ἀβαθής. Εἰς τὴν πλευρὰν ταύτην σχηματίζονται αἱ χερσόνησοι, τῆς Βρεττάνης καὶ Κοταντὲν. Μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα καὶ τῆς χερσονήσου Κοταντὲν σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ Σηκουάνα, τοῦ ὄποιον αἱ ἀκταὶ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀμμώδεις παρέχουσαι κατάλληλον ἔδαφος εἰς πολλὰς λουτροπόλεις, ἐξ ὧν κυριώτεραι εἶναι τοῦ Τρουβίλ. Μεταξὺ τῶν χερσονήσων Κοταντὲν καὶ Βρεττάνης σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ Σαιν Μαλό, περίφημος διὰ τὰ παλλιρροϊκά του φαινόμενα, καθ' ἃ τὰ ὄντα ὑψοῦνται μέχρι 15 μ. καὶ ἀποσύρονται μέχρι 15 χιλμ.

Τὰ παράλια τοῦ Ατλαντικοῦ ὥκεανοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀπότομα καὶ ἀλίμενα. Μόνον αἱ χοανοειδεῖς ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν Λείγηρος καὶ Γαρούνα παρέχουν καταλληλότητα διὰ τὴν ὑπαρξίν μεγάλων καὶ ἀσφαλῶν λιμένων (Βορδὼ, Νάντη). Περισσότερον ἀπότομα εἶναι τὰ πρὸς τὰ Πυρηναῖα παράλια, παρέχοντα ἐν τούτοις πολλὰς ἀμμώδεις κοιλπώσεις ἔνθα δύνομασται λουτροπόλεις, ἐξ ὧν σημαντικωτέρα εἶναι τοῦ Μπίαρριτς. Ολόκληρος ἡ κάτω αὔτη παραλία περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου.

Τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Τὰ δυτικά, σχηματίζοντα τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος εἶναι χαμηλὰ, ἀμμώδη καὶ ἀλίμενα. (Οἱ λιμὴν τῆς Σέττης εἶναι τεχνητός). Τὰ ἀνατολικὰ εἶναι βραχώδη, πλήρη κολπώσεων. Ἐνταῦθα σχηματίζονται οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς Μασσαλίας καὶ Τουλωνος. Ἡ ἀνατολικὴ αὕτη παραλία εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄνομα Côte d' Azur (Ριβιέρα) καὶ περιλαμβάνει τὰς γνωστὶς πόλεις Κάννας, Νίκαιαν Μόντε Κάρλο, αἵτινες προσελκύουν πλείστους ἔνους χειμῶνα καὶ ἄνοιξιν πρὸς ἀναψυχήν.

Κλημα. Ἡ Γαλλία, ἀν καὶ ἀνήκη εἰς εὔκρατον ζώνην, παρουσιάζει ποικιλίαν κλιμάτων εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς

περιοχάς. Ούτω εἰς τὰ νότια αὐτῆς είναι γλυκὺ καὶ εὔχρατον εἰς τὰ δυτικὰ καὶ βόρεια αὐτῆς παράλια, είναι ἐπίσης γλυκὺ καὶ ὑγρὸν, λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος. Εἰς τὸ κέντρον καὶ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος, είναι ἡπειρωτικόν. οὐχὶ ὅμως εἰς τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὅποιον παρουσιάζεται τοῦτο, εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην. Αἱ βροχαὶ είναι ἄφθονοι καὶ κανονικῶς διανεμημέναι καθ' ὅλην τὴν χώραν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Τεωργία. Ἡ γονιμότης τοῦ ἐδάφους, τὰ ἄφθονα ἐπιστημονικὰ μέσα, δι' ὧν καλλιεργεῖται τοῦτο, τὰ μεγάλα ἀρδευτικὰ ἔργα, ἡ ποικιλία τοῦ κλίματος καὶ αἱ κανονικαὶ βροχαὶ, εὐνοοῦν σημαντικότατα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ καθιστοῦν τὴν Γαλλίαν μίαν τῶν γεωργικωτέρων χωρῶν τῆς γῆς. Κυριώτερα τῶν προϊόντων είναι οἱ δημητριακοὶ καρποί (σῖτος, ἀραβίσιτος, κριθή, σίκαλις, βρώμη, γεώμηλα), οἵτινες ἔξασφαλίζουν τὴν ἐπάρχειαν τῆς χώρας. Ἡ καλλιεργεία τῆς ἀμπέλου είναι σημαντική, φέρει δὲ τὴν χώραν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν παραγωγὴν τοῦ οἴνου, εἰς τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

'Ἐκ τῆς πληθύνος τῶν εἰδῶν τῶν οἰνων διακρίνονται τοῦ Βορντώ, τῆς Καμπανίας, τῆς Βευργονδίας, τοῦ Μεντόν καὶ τῆς Βαιώνης.

Τὰ τεῦτλα καλλιεργοῦνται εἰς δλην τὴν πεδινὴν χώραν. 'Ἐν τῇ νοτίῳ Γαλλίᾳ εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία (διακρίνεται τὸ ἔλαιον τῆς Νικαίας), καλλιεργοῦνται ἀφθόνως αἱ ὄπωραι, ἡ συκῆ, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ ὅσπρια καὶ ὁ καπνὸς (ἡ παραγωγὴ είναι μικροτέρα τῆς Ἐλλάδος). 'Ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ νοτίῳ εὐδοκιμεῖ ἡ καστανέα. 'Ἐν τῇ νοτίῳ Γαλλίᾳ ἀκόμη καλλιεργοῦνται τὸ λίνον, ἥ κάνναβις καὶ ἡ μορέα. Αὕτη χρησιμεύει διὰ τὴν σηροτροφίαν, ἥτις είναι σημαντικωτάτη. Ιδίως εἰς τὸ NA μέρος αὐτῆς.

Κτηνοτροφία. Καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοικιδίων ζῴων ἡλιατώθη σημαντικῶς, συνεπείᾳ τοῦ παγκοσμίου πολέμου Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μουν, ἐν τούτοις λογίζεται ἀκόμη σημαντική ἡ κτηνοτροφία ἐκτρέφονται δὲ ὅλα τὰ εἰδη τῶν ζώων.

Δάση. Ὁ δασικὸς πλοῦτος τῆς χώρας δὲν καλύπτει τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Αἱ κυριώτεραι δασικαὶ περιοχαὶ αὐτῆς ὑφίστανται εἰς τὰ Βόσγια, εἰς τὸ κεντρικὸν δροπέδιον, ἀνατολικῶς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ροδανοῦ καὶ εἰς τὴν νῆσον Κορσικήν.

Φρυγανά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Γαλλίας ἐγκλείει μέγαν πλοῦτον καὶ ἴδιως εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς. Κυριώτερα ἐκ τῶν ἔξορυσσομένων δρυκτῶν είναι οἱ γαιάνθρωπες, διδηρος, ἢ πορσελάνη, οἱ οἰκοδομικοὶ λίθοι καὶ τὸ ἀλουμίνιον, τοῦ ὁποίου ἡ παραγωγὴ ηὗξηθῇ ἐσχάτως καὶ σημαντικῶς.

Άλιεία. Ἡ ἀλιεία τῆς Γαλλίας εἶναι πολυειδής καὶ πλουσία. Τόσον ἡ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, δσον καὶ ἡ παράκτιος, ἀκμάζουσι μεγάλως καὶ καθιστῶσι τὴν χώραν μίαν τῶν μᾶλλον ἀλιευτικῶν χωρῶν τῆς γῆς. Τὰ προϊόντα τῆς μεγάλης ἀλιείας εἶναι ἡ ἀρίγη, δι βακαλάος, τῆς δὲ παρακτίου αἱ σαρδίναι, τὰ δρυτερά εἰς τὰ δυτικὰ παράλια καὶ οἱ θύννοι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἡ Γαλλία κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Μεσογείου θαλάσσης ἔχει καὶ πλουσίας ἀλυκάς, τὸ ἄλλας τῶν δποίων ἔξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλία εἶναι μία τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς γῆς. Αἱ μεγαλύτεραι βιομηχανίαι αὐτῆς εἶναι συγκεντρωμέναι εἰς τὰ διαμερίσματα ἐκεῖνα, ἔνθα ἀφθονοῦν αἱ πρῶται ὄλαι, ὡς δι γαιάνθρωπος (Β καὶ ΒΔ), εἰς τὰ κέντρα ἔνθα αἱ ἐργατικαὶ κεῖρες (μεγάλαι πόλεις) καὶ εἰς τὰς παραλίους πόλεις, ἔνθα ἡ ἐκ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς μεταφορὰ τῶν ἀκτεργάστων ὑλῶν εἶναι εὐκολωτέρα καὶ τέλος εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς καταναλώσεως. Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡτις συναγωνίζεται τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς, Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν. Κατασκευάζονται αὐτοκίνητα, ὅπλα (Ἀγιος Στέφανος καὶ Κρεζώ), ἀντικείμενα λεπτῆς τέχνης χειρουργικὰ ἐργαλεῖα, κοσμήματα, (Παρίσιοι) δρολόγια (Βεζανσόν). Ἐσχάτως ἡ ὑφαντουργία, ἡτις εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τὰ ΒΔ τῆς χώρας (Λίλλη, Ἀμιένη, Ρουβέη, Ρούεν), ἡ μεταξουργία εἰς τὴν Λυδίαν καὶ τινα νότια διαμερίσματα, τὰ

ἔτοιμα ἐνδύματα καὶ ὅλα τὰ εἴδη καλλωπισμοῦ καὶ νεωτερισμῶν ἐν Παρισίοις (δαντέλαι, κάλτσαι, ἀρώματα, ἀρωματικοὶ σάπωνες, τρύχαπτα.), ἡ ἔλαιουργία καὶ σαπωνοποιία ἐν Μασταλίᾳ, ἡ ἀγγειοπλαστική καὶ ἐν γένει τὰ εἴδη πορσελάνης (Παρίσιοι, Λυών, Λιμόγη). Ἡ βιρσοδεψία (Μασσαλία, Παρίσιοι). Ἡ ναυπηγική (ἐν Νάντη, Χάβρη, Χερβιόνγκφ, Τουλών). Τῶν χημικῶν προϊόντων, τῆς σακχάρεως, ἡ κανναβουργία, ἡ λινουργία κ. ἄ.

Συγκοινωνέα. Ἀφετηρία ὅλων τῶν σιδηροδρόμων τῆς Γαλλίας είναι οἱ Παρίσιοι· ἔνώνουν δὲ ὅλας τὰς πόλεις τῆς Γαλλίας μὲ τούς τους. Τὸ μῆκος τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 43457 περίπου χιλιόμετρα. Τὸ ὄδικὸν δικτυον, είναι ἀρτιώτατον καὶ διαιρεῖται εἰς δύο συμπλέγματα· τὸ μέγα σύμπλεγμα, ὅπερ εἶναι Δημοσιόσυντήρητον καὶ τὸ μικρόν, ὅπερ είναι Νομοσυντήρητον. Τὸ πρῶτον σύμπλεγμα ἀποτελεῖ τὰς Ἐθνικὰς ὁδούς, αἵτινες ἔνώνουν τοὺς Παρισίους μὲ τὰς πρωτευούσας ἄλλων κρατῶν καὶ τὰς πρωτευούσας τῶν Νομῶν. Τὸ δεύτερον σύμπλεγμα ἀποτελεῖ τὰς ὁδούς, αἵτινες συνδέουν τὰς πρωτευούσας τῶν Νομῶν μὲ τὰς κοινότητας αὐτῶν. Αἱ ποτάμιοι συγκοινωνίαι είναι σχεδὸν παρημελημέναι. Διώρυγες ὑπάρχουν πολλαὶ (2000 χιλιόμετρα), ἀλλὰ ἀβαθεῖς καὶ πλωταὶ διὰ πλοίων, μικροτέρων τῶν 120 τόννων.

Ἡ ἔξωτερικὴ συγκοινωνία τῆς χώρας διενεργεῖται δι' ἀρίστου ναυτικοῦ, τὸ δόποιον μετὰ τὸν πόλεμον κατέστη τέταρτον εἰς χωρητικότητα ἐν τῷ κόσμῳ. (Ἀγγλία, Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, Ἄμερική, Ἰαπωνία).

Ἡ Ἰνδιάριος συγκοινωνία ἐσχάτως διενεργεῖται ζωηρότατα καὶ ἔνώνει τὴν Γαλλίαν μὲ ὅλα τὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς μεγαλυτέρας της ἀποικίας (Ἰνδοκίνα κ.λ.π.)

Ἐμπόρειον. Αἱ θάλασσαι πρὸς τὰς δόποιας είναι ἐστραμμένη ἡ Γαλλία (Ατλαντικὸς, Μεσόγειος) παρέχουν ἀρίστας ὁδούς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ ἐμπορίου. Τὸ ἐμπόριον αὐτῆς κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν Εὐρώπῃ (Ἀγγλία). Ἐκτὸς τούτου μεγάλως συντελοῦν καὶ αἱ ἀποικίαι αὐτῆς. Αὗται εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς σημασίαν, ἔρχονται μετὰ τὰς

Αγγλικάς τοιαύτας. Έκ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων κινητών τερα είναι οἱ γαιάγθορακες καὶ ἀκατέργαστοι πρῶται ὥλαι. Έκ τῶν ἔξαγομένων τὰ βιομηχανικὰ εἶδη (μεταξωτά, ὑφάσματα κλπ.) ἀλίπαστοι ἵχθεῖς κ.ἄ.

Εμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Η Γαλλία εἰσάγει ἐξ Ἑλλάδος οἶνον, ἔλαιον, καπνὸν, σταφίδα δλίγην, χαρούπια, ἀκατέργαστα δέρματα καὶ κουκούλια ἔξαγει δὲ ὑφάσματα μεταξωτὰ, εἶδη νεωτερισμοῦ, ἀλιπάστιους ἵχθεῖς (βακαλάοι, σαρδέλλες) καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 41.834.823 κατοίκους (πυκνότης 75.93 : 1 τ.χ.). Οἱ παλαιότες φοι κάτοικοι τῆς Γαλλίας ἦσαν οἱ Κελτοί (λαὸς Γαλλικός) παραλαβόντες τὸν Ρωμαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ λατινικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων μετὰ τὴν κατάκτησιν τούτων ὑπὸ τῶν τελευταίων, (Ιούλιος Καίσαρος 58—50 π.Χ.). Μετὰ 4 αἰῶνες περίπου, εἰσέβαλον ἐνταῦθα λαοὶ γερμανικῆς καταγωγῆς (οἱ Φράγκοι, ἐξ ὧν ὁνομασθῇ βραδύτερον ἡ χώρα Franc, François, France), οἵτινες κατέλαβον τὸν τόπον καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν κατοίκων. Οὕτω προῆλθεν ὁ λαὸς τῶν Γάλλων, δοτις διμιεῖ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, ἦτις εἶναι λατινογένης.

Οἱ Γάλλοι είναι εὐγενεῖς, δλίγον εὐέξαιπτοι (χαρακτηριστικὸν τῆς Κελτικῆς φυλῆς), κοινωνικοί, εὐφυεῖς, φιλοπάτριδες καὶ παλοὶ οἰκογενειάρχαι, ἐκτιμῶντες τὴν ἐργασίαν καὶ οἰκονομίαν, ὡς τὴν βάσιν πάσης ὑπάρξεως. Θρησκευτικῶς ἀνήκουν εἰς τὸ Καθολικὸν δόγμα.

Πολέτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Γαλλίας εἶναι δημοκρατικόν. Τῆς χώρας προϊσταται ὁ Πρόεδρος, ἐκλεγόμενος κατὰ 7ετίαν ὑπὸ τῶν δύο βουλῶν, συνεργομένων εἰς συντακτικὴν σύνλευσιν κατ' ἀπόλυτον πλειοψηφίαν.

Μόλεις. 1) Μέγιστοι λιμένες καὶ παράλιοι πόλεις. **Μασσαλία** (650.000), κτισθεῖσα τῷ 600 π. Χ. ὑπὸ Φωκαέων ἀποίκων. Σήμερον είναι ὁ α' λιμὴν τῆς χώρας καὶ τῆς Μεσο-

γείου θαλάσσης εἰς ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἐν αὐτῷ ἀκμίζει ἡ ναυπηγία, ἡ ἔλαιουργία, ἡ σαπονοποιία καὶ βυρσοδεψική.

Τουλών (100.000), κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Μασσαλίας καὶ εἶναι ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσόγειῷ θαλάσσῃ.

Σέτιη. Τεχνητὸς λιμὴν δυτικῶς τοῦ κόλπου τοῦ Λέοντος· λιμὴν ἔξαγωγῆς οὖν.

Νίκαια (180.000) καὶ ἡ μικρὰ πόλις Κάνναι εἰς τὴν Γαλλικὴν Ριβιέραν, γνωσταὶ ἀνὰ τὸν κόσμον διὰ τὸ γλυκύ των κλημά. Εἰς τὴν πρώτην καλλιεργοῦνται ἀνθη, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἡ ἔλαια ἀφθόνως.

Βορδὼ (250.000). Τοίτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας· λιμὴν δὲ ἔξαγωγῆς ἐκλεκτῶν οὖν καὶ δπωρῶν.

Νάντη (180.000) εἰς τὴν χοάνην τοῦ Λείγηρος ποταμοῦ.

Σαιν Ναζέρ Προοιμὴν τῆς Νάντης μὲ μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν σημασίαν ταύτης. Ἀμφότεροι οἱ λιμένες ἔξαγούν τὰ προϊόντα τοῦ βαθυπέδου τοῦ Λείγηρος.

Βρέστη (65000) εἰς τὴν Βρεττάνην καὶ Χεμβοῦργον εἰς τὴν Νορμανδίαν. Εἶναι ἀμφότεροι πολεμικοὶ λιμένες τῆς Γαλλίας.

Χάβρη (150000) α' λιμὴν τῆς βορείου Γαλλίας. Λιμὴν μεταναστευτικὸς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰσαγωγῆς βάμβακος.

Ρουέν (120000) ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ. Προοιμὴν τῶν Παρισίων καὶ ἔδρα βιομηχανίας βάμβακος καὶ ἐμπορίου καφέ.

Βουλώνη καὶ **Δουνγκέρκη**, ἀλιευτικοὶ λιμένες.

Καλαί (70000), ἐπὶ τοῦ ὄποιου εἰς 3)4 τῆς ὥρας γίνεται ἡ συγκοινωνία μὲ τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀγγλίας (Δόβερ).

Μεσόγειος πόλεις. Παρίσιοι (4, 5 ἑκατ.), εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις αὐτῆς. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν, τῆς πνευματικῆς καὶ καλιτεχνικῆς κινήσεως. Ἡ πόλις αὕτη, εἶναι ἡ βασιλὶς τῆς Μόδας. Διατέμνεται ὑπὸ τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ, ὃς εἰς τὰ διάφορα τμήματα τῆς πόλεως ἐνώνεται διὰ 27 γεφυρῶν. Ἡ ἀποψίς τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ὠραιοτάτη ἐκ τοῦ Πύργου "Αἴφελ" ὅφους 300 μέτρων. ΝΔ τῶν Παρισίων εἶναι αἱ **Βερσαλλίαι** (70000). Εἰς ταύτας ὑπογράφη ἡ σύμβασις τῆς εἰ — **Παγκόσμιος Γεωγραφία Γ. Μαδιανοῦ**

οήνης κατά τὰ τέλη τοῦ παγκοσμίου πολέμου (1919).

Αμιένη, Λίλλη (200.000), Ρουβέξη εἰς τὴν γαιανθρακοφόρον περιοχήν. Εἶναι αἱ ἔδραι τῆς ὑφαντουργίας τῆς Γαλλίας.

Ρέις (100.000) Μὲ περικαλλῆ μεσαιωνικὸν ναὸν. Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ καμπανίτου οἴνου.

Νανσύ (110000) μὲ βιομηχανίαν κεντημάτων, Μέτς (70000) καὶ Στρασβούργον (170.000), ὅχυραι πόλεις. Βερδὲν ὅχυρότατον φρούριον.

Οὐλεάνη (70000) Ἐπὶ τοῦ Λείγηρος, μεγάλῃ σιταγορᾷ. Εἶναι πατρὶς τῆς Ἰωάννας Δ' Ἀρκ, ἥ ὁποία ἐκάη ζῶσα ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν (1431 μ. Χ.) εἰς τὴν προκυμαίαν τῆς Ρουέν.

Λιμόγη μετὰ βιομηχανίας προσελάνης.

Λυών (570), αὕτη ἀπέβη ἥ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν μεταξωτῶν καὶ βελούδων.

Ἄγιος Στέφανος (Saint etienne 200), εἰς τὴν περιοχὴν τούτου ὑπάρχουσα πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα, εἶναι τόπος κατασκευῆς ὅπλων, μηχανῶν, σιδηρῶν ἐργαλείων καὶ μετάξης.

Κρεζώ, ὅπου κατασκευάζονται τηλεβόλα καὶ ὅπλα τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Τουλούζη (180000) Ἐχει μεγάλους ἀλευρομύλους.

Μομπελιέ καὶ Νίμαι, πόλεις ἔνθα ἐπικρατεῖ ἥ οἰνεμπορία.

Βεζαγσόν (60000). Πόλις βιομηχανίας ώρολογίων.

Νιυζών (75000), Γρενόβλη κ. ἄ.

ΝΗΣΟΣ ΚΟΡΣΙΚΗ

Εἶναι δρεινὴ καὶ δασώδης. Οἱ κάτοικοί της εἶναι τὸ πλεῖστον Ἰταλικῆς προελεύσεως καὶ διακρίνονται διὰ τὴν ἐμπάθειάν των. Παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ ἐσπεριδοειδῆ. Πρετεύοντα τῆς νήσου εἶναι τὸ Αιάκιον (20000) ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Μέγας Ναπολέων.

Τὸ Μονακὸ εἶναι αὐτοκέφαλον πριγκηπάτον, ἀπὸ τοῦ 1918 ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

MONAKO

Κείται παρὰ τὰ Γαλλο-Ιταλικὰ σύνορα, ἔχει ἑκτασιν 22 τ.χ. καὶ 24.900 κατοίκους.

Τὸ κλῖμα αὐτοῦ εἶναι ἡπιώτατον, διὰ τοῦτο κατ' ἔτος συρρέονταν ἐνταῦθα πολλοὶ ξένοι πρὸς παραθερισμόν.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ Μονακὸ (2250 κατ.), τὸ ὄποιον κείται ἐπὶ μιᾶς βραχώδους χερσονήσου. Εἶναι ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος, μὲν ὥραιάς οἰκοδομάς, κήπους κλπ. Πρὸς Β. τούτου εἶναι ἡ πόλις Λὰ-Κονδαμὶν (11.000), ἣτις εἶναι ὥραια λουτρόπολις. ΒΑ. κείται τὸ διεμνῶς γνωστὸν Μόντε-Κάρλο (9.500κ.). Ἡ πόλις αὗτη εἶναι ὥραιοτάτη, μὲ περίφημον καζίνον τυχηρῶν παιχνιδίων.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Πληθ. 49.000.000 κ. "Εκτασις 311.420 τ. χ.

Θέσεις. Τὸ βασίλειον τοῦτο, τὸ ὅποιον συνίθως ὀνομάζεται 'Αγγλία, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ιρλανδίας· κεῖται δὲ ἐν τῇ Β.Δ. Εὐρώπῃ καὶ πρὸς Β., τὴν Γαλλίας.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

"Ορεια. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τῶν Εὐρωπαϊκῶν νήσων (ἐκτ. 228.192 τ.χ.) καὶ βρέχεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τοῦ 'Ατλαντικοῦ Ωκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Β. θαλάσσης καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγκης, διὰ τῆς δοπιάς χωρίζεται ἀπὸ τῆς 'Ηπειρωτικῆς Εὐρώπης. Περὶ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν ὑπάρχει πλῆθος μικρῶν νήσων, ἐξ ὧν κυριώτεροι εἶναι ἡ Μὰν, αἱ Ορκάδες, αἱ Εβρίδες, ἡ Ούαλ καὶ ἄλλαι.

Διατάξεις. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία περιλαμβάνει τὴν κυρίως 'Αγγλίαν, Ούαλλίαν καὶ Σκωτίαν.

Φύσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς κυρίως 'Αγγλίας εἶναι πεδινὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη λοφώδες. Τῆς Ούαλλίας δόρεινὸν μᾶλλον, μὲ ὑψος τῶν δρέων της, μὴ ὑπερβαῖνον τὰ 750 μ. Τούναντίον τὸ ἔδαφος τῆς Σκωτίας εἶναι δόρεινὸν μὲ κυριότερο ὅη τὸ Βέν-Νέβις (1340 μ.) καὶ τὰ Σεβιότ.

ΙΙεδεάδες ἐκτεταμέναι ἐλλείπουν· μόνον τὸ Ν. μέρος τῆς νήσου ἀποτελεῖ τὸ εὔφορον βαθύπεδον τοῦ Λονδίνου

Μαραλιακὸς διαιμελεσμός. 'Ο θαλάσσιος διαιμελεσμός τῆς νήσου εἶναι μέγιστος· Ἰδίως εἰς τὰ παράλια τῆς Σκωτίας ηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τίας, τὰ ὅποια εἶναι πολύκολπα, ὅσον καὶ τῆς Νορβηγίας. Οἱ κυριώτεροι κόλποι, οἵτινες σχηματίζονται πέριξ τῆς νήσου εἴναι τοῦ Φὸρδ, Βριστόλ, Μούραιη, Κλὺδ, Σολβάη, Λίβερποντ.. Ἐκ τῶν πολλῶν χερσονήσων, αἵτινες σχηματίζονται αἱ μέγισται εἶναι τῆς Κορνουαλλίας καὶ Οὐαλλίας. Μεταξὺ τῶν νήσων Ἰρλανδίας καὶ Μεγ. Βρεττανίας σχηματίζονται οἱ πορθμοὶ Βόρειος καὶ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Μεταξὺ δὲ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Γαλλίας, μετὰ τῆς ὁποίας πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἑτῶν ἥτο ήτο ήνωμένη, σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Καλαί, ὃστις ἔχει βάθος 34 μ. καὶ πλάτος μέγιστον 30 κιλομέτρων.

Ποταμοί. Ἡ ἀφθονία τῶν δυμβρίων ὑδάτων, τὰ ὅποια δέχεται ἡ νῆσος δημιουργοῦν πληθὺν ποταμῶν, ἀλλὰ μικρῶν, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῆς χώρας. (Σέβερν, Μέρσεϋ, Ούμπερ). Ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν εἶναι ὁ Τάμεσις, ὃστις ἔχει βοῦν 345 χιλ. μ.

Οὔτος ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς μῆκος 80 χιλιομ. ἔχει πλάτος 300 μ. καὶ βάθος τεσσάρων μὲν μέτρων κατὰ τὴν ἀμπώτιδα δέκα δὲ καὶ ἡμίσεος κατὰ τὴν πλημμυρίδα. Κατὰ τὴν περιοδὸν ταύτην εἶναι πλωτὸς καὶ εἰς μεγάλα φορτηγὰ πλοῖα. Οἱ οὖν οἱ ποταμοὶ ώς καὶ ὁ Τάμεσις ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φαινομένου τῆς παλιρροίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων.

Αέρια. Ἐν τῇ νήσῳ δὲν ὑπάρχουσιν ἄξιαι λόγου. Μόνον εἰς τὴν Β.Δ. περιοχὴν τῆς κυρίως Ἀγγλίας, ὑπάρχει συστὰς 17 ὠραιοτάτων λιμνῶν (ἡ περιοχὴ αὗτη ὀνομάσθη «χώρα τῶν λιμνῶν»), αἵτινες προσελκύουσι πολλοὺς ξένους καὶ Ἀγγλους κατ' ἔτος, λατρας τῶν φυσικῶν καλλονῶν.

Κλεψα. Τὸ ἐγκόλπιον φεῦμα ἐπιδρᾶ μεγάλως ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς νήσου. Καθιστᾶ αὐτὸ παρὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς ($49^{\circ}, 58'$ — $58^{\circ}, 40'$ Β. Π.) γλυκὺν, ὑγρὸν καὶ εὔκρατον.

Ἡ ὑγρασία εἶναι μεγίστη καὶ ἡ διμήχλη τόσον πυκνή, ὥστε πολλάκις παρέχει μεγάλα ἐμπόδια εἰς τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων πόλεων. Αἱ βροχαὶ εἶναι συχναὶ καὶ ἀφθονοι εἰς ἀπάσας τὰς ἐποχάς.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Νῆσος κειμένη Δ. τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, λογιζομένη ως μία τῶν Βρεττανικῶν νήσων (ἔκτασις 82,456 τ. χιλμ.). Τὰ παραλία τῆς νήσου, μήκους 4.000 χιλμ. παρουσιάζουν κατὰ τὴν Δ. πλευρὰν πλούσιον διαμελισμὸν καὶ διλιγώτερον κατὰ τὴν δυμαλὴν ἀνατολικὴν πλευράν.

Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου παρουσιάζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὡς κυματοειδῆς λεκάνη πλήρης ἐλῶν παρὰ δὲ τὰς ἀκτὰς μὲ μεμονωμένας τινὰς ὁροσυστάδας μικροῦ ὑψους.

Ποταμοὶ ὑπάρχουν πολυάριθμοι, ἐξ ὧν σημαντικότερος ὁ Σχάννων (250 χιλμ), ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν.

Τὸ κλῖμα σανεπεία, τοῦ ἐγκολπίου φεύγοντος εἶναι γλυκὺν καὶ ὑγρόν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ Μ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

Γεωργία Ἡ γεωργία τῆς χώρας εἶναι ἀσήμαντος, ἐλάχιστον τμῆμα τοῦ λαοῦ καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν (13 % τῆς ὅλης επιφανείας καλλιεργεῖται). Ἡ καλλιέργεια τῶν ἄγρων διενεργεῖται ὑπὸ μεγαλοκτηματιῶν ἢ ἐταιρειῶν διὰ ἐμμίσθων ἐργατῶν. Εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη καλλιεργεῖται ἡ βρύση, εἰς δὲ τὰ χαμηλὰ ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθή. Προσέτι περὶ τὰς πόλεις καλλιεργοῦνται τὰ λαχανικά καὶ τὰ γεώμηλα· εἰς δὲ τὴν κυρίως Ἀγγλίαν αἱ ὄπωραι.

Κτηνοτροφία. Ἡ βροχερότης καὶ ὑγρότης τοῦ κλίματος συντελοῦν εἰς τὴν ταχείαν καὶ πυκνὴν βλάστησιν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἡ κτηνοτροφία εἶναι σπουδαιοτέρα τῆς γεωργίας. Ἡ διατροφὴ τῶν ζώων γίνεται ἐντελῶς ἐπιστημονικῶς.

Δίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν εἰδῶν τῶν ζώων, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπουν. Παγκόσμιος εἶναι ἡ φήμη τῶν δρομόνων ἵππων, τῶν εὐσάρκων βοῶν καὶ χοίρων, ως καὶ τῶν μακροτρίχων καὶ μεταξοτρίχων προβάτων, τὰ ὁποῖα τρέφονται ἴδιως εἰς τὴν Σκωτίαν (30 ἑκατ.). Παρὰ

τὸν μεγάλον ἀριθμὸν τῶν ἐκτεφομένων ζῷων, ταῦτα εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας.

Δάση. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι ὅλιγα καὶ μικρά. Περισσότερα καὶ μᾶλλον ἐκτεταμένα ἔχει ἡ Σκωτία.

Αλιεία. Ἀξιόλογος πηγὴ ἐθνικοῦ πλούτου εἶναι καὶ ἡ ἀλιεία. Ἡ θέσις καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν παραλίων τῆς εὖνο· οὓν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου τούτου καὶ καθιστοῦν τὴν Μ.Β. ὡς τὴν δευτέραν ἀλιευτικὴν χώραν τοῦ Εὐρώπης. (πρώτη Η.Π.Α.). Ἐκ τῶν ἀλιευμένων προϊόντων κυριώτερα εἶναι ἡ ἀργύρη, οἱ βακαλάοι, αἱ σαρδέλλαι, ὡς καὶ διάφορα δέστρεα, ἀστακοὶ κλπ.

Φρυγανά. Μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τὸν δποίου ἀντλεῖ ἡ χώρα ἐκ τῶν δρυκτῶν τῆς. Ἡ Ἱδανδία παντελῶς στερεῖται τοιούτου προϊόντος. Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ γαιάνθρωπος, δυτικὲς εἰς οὐδεμίαν χώραν τοῦ κόσμου εἰς τόσον μικρὸν χώρον παρουσιάζει τοσαύτας ποσότητας. Μέγα πλεονέκτημα ἐπίσης τῶν γαιανθρωπούχειών τῆς χώρας εἶναι, ὅτι ταῦτα ενδισκούνται εἰς μικρὰν ἀπότιτιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Τὰ κυριώτερα τῶν γαιανθρωπούχειών τῆς χώρας ενδισκούνται εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Κάρδιφ, τοῦ Βίρμιγχαμ, Μάντζεστερ, Νιουκάστελ καὶ Γλασκόβης. Ὁλαι αἱ ποσότητες τῶν ἔξορυστομένων γαιανθρώπων ἔξαγονται διὰ τῶν λιμένων Κάρδιφ καὶ Νιουκάστελ. Εἰς μεγάλας ποσότητας ἔξορυνσεται καὶ ὁ σίδηρος, τὰ κοιτάσματα τοῦ δποίου παρετίθενται εἰς τὰ γαιανθρωπούχα κοιτάσματα. Εἰς δευτέραν μοῖραν ἔρχονται ὁ χαλκὸς ὁ μόλυβδος, ὁ φευδάργυρος καὶ ὁ κασσίτερος.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τοῦ ἥνωμένου βασιλείου εἶναι πολὺ ἄρχαῖα. Κατέχει σήμερον τὰ σκῆπτρα τῆς παγκοσμίου βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἡ ἀφθονία τοῦ γαιάνθρωπος καὶ σιδήρου, ἡ γεωγραφικὴ θέσις του, τὸ μέγα αὐτοῦ ἐμπορικὸν ναυτικὸν, καὶ αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον μεγάλαι αὐτοῦ ἀποκίαι, αἵτινες τοῦ προμηθεύουσι τὰς πρωτας ὕλας· χρησιμεύουσι δὲ καὶ ὡς καταναλωτικοὶ ἀγοραί. Ἐκ τῶν πολλῶν κλάδων τῆς χώρας ἡ μεταλλουργία καὶ κλωστοϋφαντουργία ἔχουσι τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν.

‘Η μεταλλουργία ίδρυθη ποτὲ ενδεμοῦν τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθυάκων. Αἱ ύψηκάμινοι ἐθερμαίνοντο διὰ ξύλων τότε. Τὸ κυριώτερον κέντρον εἶναι τὸ «Βίρμχαμ» ἡ πόλις τοῦ χάλυβος, ἔνθα κατασκευάζονται παντὸς εἴδους μηχαναῖ. Εἰς τὸ Σχέφφιλδ κατασκευάζονται παντὸς εἴδους μαχαιρῶν, ξυραφίων κλπ. Αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα, πολεμικὰ εἵδη, κατασκευάζονται ἀφθόνως εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς μηχανουργίας τῆς χώρας. Έργάται περὶ τὸ 1. ἑκατ. ἀπασχολοῦνται εἰς τὰ εἴδη τῆς βιομηχανίας αὐτῆς.

‘Η κλωστούφαντουργία ἔχει ὑπεροχὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ ἱνωμένον βασιλείον κατέχει περὶ τὰ 60. ἑκατ. ἀτράκτους (παγκόσμιοι ἀτρακτοὶ 140 ἑκατ.). Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς βιομηχανίας ὑπερέχει ἡ κατεργασία τοῦ βάμβακος καὶ εἴτα τοῦ ἔριου. Τὰ μάλλινα ὑφάσματα λόγῳ τῆς εἰδικῆς τῶν κατασκευῆς εἶναι ἀσυναγώνιστα. Κυριώτερα κέντρα ὑφαντουργίας εἶναι τὸ Μάντζεστερ καὶ τὸ Λήδς.

‘Ἄλλαι βιομηχανίαι ἀκμάζουσαι εἶναι ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ ζυθοποιία, τοῦ χάρτου, τῆς κατεργασίας τοῦ ξύλου, τῆς συσκευασίας ἰχθύων καὶ κρεάτων, τοῦ τυροῦ, ἡ ναυπηγικὴ κ. ἄ.

Ἐμπόρειον. “Ἐνας σπουδαῖος παράγων, ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὸ οἰκονομικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἱνωμένου βασιλείου εἶναι καὶ τὸ ἐμπόριον.

Τὸ εἰσαγωγικὸν, ἔξαγωγικὸν καὶ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον εἶναι ἀνεπτυγμένα, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν. Εἰσάγει ἐκ τῶν ἀποικιῶν της ίδιως κρέατα, σιτηρὰ, εἴδη ἀποικιακῶν (καφὲς, τέϊον), ζάχαριν, βάμβακα. ἔρια, ἐλαστικὸν κόμμι, μέταξαν, πετρέλαιον, δέρματα κ. ἄ.

‘Εξάγει ίχθυς, γαιάνθυρακας καὶ βιομηχανικὰ εἴδη.

Τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ἔξαγωγικοῦ. Τὸ ἔλλειμμα τοῦτο καλύπτεται ἀπὸ τὰς παγκοσμίους ἐπιχειρήσεις μεταφορῶν, ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὰς ξένας χώρας, ἀπὸ τὰς χοηματοδοτήσεις εἰς κράτη καὶ μεγάλας διεθνεῖς ἐπιχειρήσεις, ἀπὸ τὰς προμηθείας τὰς δποίας λαμβάνουσιν οἱ διάφοροι ἀγγλικοὶ οίκοι ἐπὶ προϊόντων, τὰ δποία πωλοῦνται δι’ αὐτῶν καὶ τέλος διὰ πολλῶν ἀδήλων ἀλλῶν πόρων

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἥνωμένον βασίλειον εὐρίσκεται εἰςτενὰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Εἰσάγει ἐκ ταύτης σταφίδα (εἶναι τὸ κυριώτερον καταναλωτικὸν κέντρον τοῦ προϊόντος μας τούτου), καπνὸν μέταξαν, οἴνους, ἔλαιον καὶ τελευταίως νωπάς σταφύλας. Εξάγει δὲ δράσματα, γαλάνθρακας καὶ ἐν γένει βιομηχανικά εἶδη.

Συγκοινωνία. Η ἑσωτερικὴ διενεργεῖται 1) διὰ τελευτάτου καὶ πολυπλοκοτάτου σιδηροδρομικοῦ δικτύου (μῆκος 38.346 χιλ.). Κέντρα τῶν συγκοινωνιῶν εἶναι τὸ Λονδίγον εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν, τὸ Δουβλίνον εἰς τὴν Ἰρλανδίαν. 2) Διὰ πλήθους διωρύγων (μῆκος 6000 χιλ.) ἐξ ὧν σπουδαιότεροι εἶναι τοῦ Μάντζεστερ-Λίβερπουλ, Λίβερπουλ-Λήδες, ἡ Καληδονία ἐν τῇ Β. Σκωτίᾳ π.ἄ. 3) Διὰ τοῦ μεγάλου Ἐμπορικοῦ στόλου τῆς, δστις διαπλέει ὅλας τὰς θαλάσσας τῆς γῆς.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἀνέρχονται εἰς 49 ἔκατομ. (πυκνότης 155:1 τ. χ.) ἐξ ὧν 4.230 000 κατοικοῦν εἰς τὴν Ἰρλανδίαν. Οἱ κάτοικοι εἶναι μεῖγμα Ἀγγλοσαξώνων, εἰσβαλόντων ἐκ τῆς Γερμανίας, Νορμανδῶν ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ παλαιῶν Κελτῶν, οἵτινες κατόχουν παλαιόθεν τὴν χώραν.

Οἱ Νορμανδοὶ εἶναι ἀμιγεῖς Κελτικῆς καταγωγῆς. Οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι κατεξοχὴν λαὸς ναυτικὸς καὶ ἐμπορικὸς. Διαχρίνονται διὰ τὴν ψυχραιμίαν, τὴν νοημοσύνην καὶ διὰ τὴν φιλοπατρίαν αὐτῶν.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα, οἱ μὲν Βρεττανοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ Ἰρλανδοὶ Καθολικοί.

Γλώσσαν, διμιλοῦσι τὴν Ἀγγλικὴν.

Πολίτευμα : Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν, τῆς Βουλῆς τῶν Ἀνω ἦ Λόρδων καὶ τῶν Κάτω ἢ Κοινοτήτων. Ο Βασιλεὺς τῆς χώρας, φέρει τὸν τίτλον «Βασιλεὺς τοῦ ἥνωμένον βασιλείου τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας, τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν κτήσεων καὶ αὐτοκράτωρ τῶν Ἰνδιῶν»

Τελεταίως δι' ἐπανειλημμένων ἐπαναστατικῶν κινημάτων,
οἱ Ἰολανδοὶ ἐπέτυχον νὰ ἀνακηρυχθῆ ἡ χώρα των αὐτόνομος
ὑπὸ τὸ δόνομα «Ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἰολανδίας» ἔξαιρέσει μι-
κροῦ διαμερίσματος πρὸς βιοδāν, τὸ δοῖον ἀποτελεῖ αὐτοδιοι-
κούμενον τμῆμα τοῦ Βρεττανικοῦ κράτους ὑπὸ τὸ ὄνομα Βό-
ρειος Ἰολανδία.

Πόλεις. 1) ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ.

Λονδίνον. Πρωτεύουσα, ἔχει πληθυσμὸν 4,5 ἑκατ., καὶ
μετὰ τῶν προαστείων του 7,5 ἑκατ. Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ
ἔμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, ἐπίσης ἡ πρώτη Τραπεζικὴ
πόλις τοῦ κόσμου καὶ βιομηχανικωτάτη, μὲ ἐπιφρατούσας τὰς
βιομηχανίας τῶν τροφίμων.

Ἡ πόλις διαιρεῖται εἰς τὸ Σίτυν, τὸ παλαιότερον καὶ βιο-
μηχανικώτερον τμῆμα τῆς πόλεως καὶ τὸ Οὐεστμίνστερ, ἔνθα
καὶ τὰ περικαλλέστερα κτίρια καὶ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως.
Πιησιέστατα τοῦ Λονδίνου κεῖται τὸ Γκρήνοντς τὸ δοῖον
ἔχει περίφημον ἀσιεροσκοπεῖον, δι' οὗ διέρχεται ὁ ποῶτος με-
σημβρινὸς.

Οξφόρδ καὶ Καίμπριτζ, μὲ ἀρχαῖα καὶ περίδοξα πλανε-
πιστήμια.

Δόβερ. Ἐχει λιμένα τεχνητον καὶ κεῖται ἔναντι τοῦ Κα-
λαὶ τῆς Γαλλίας.

Πόρσμουθ, (250.000) ὁ ποῶτος πολεμικὸς λιμήν. Σαού-
θαμπτον (150.000), Πλυμούθ (180.000), λιμένες ἐμπορικοί,
ἔχοντες μεγάλην ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Βριστὸλ
(400.000), λιμὴν καὶ πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Κάρδιφ,
(220.000) λιμὴν ἔξαγωγῆς γαιανθράκων. Βίρμιγχαμ (900.000)
κέντρον σιδηροβιομηχανίας. Νόττιγκαμ, (250.000) βιομήχανος
πόλις. Σχέφφιλδ (500.000), κέντρον κατεργασίας τοῦ χάλυβος.
Μάντζεστερ (1 ἑκ.) κέντρον τῆς κλωστοϋφαντουργίας τῆς
Ἀγγλίας. Λήδσ (500.000) καὶ Μπράντφορδ (300,000), δια-
κρίνονται διὰ τὴν ἔριουργίαν των. Λίβερπούλ (800.000), δεύ-
τερος μετὰ τὸ Λονδίνον λιμὴν, ἐκ τοῦ δοῖον ἔξαγονται ὅλα
τὰ προϊόντα τῆς περιφερείας. Χούλ (300.000), λιμὴν εἰσαγω-
γῆς ξυλείας. Νιουκάστελ (280.000) λιμὴν ἔξαγωγῆς γαιαν-
θράκων καὶ βιομήχανος πόλις.

2) Έν τῇ Σκωτίᾳ. Ἐδιμβοῦργον (400.000) πόλις
ῶραῖα καὶ βιομήχανος μετὰ πανεπιστημίου. Γλασκώβη (1.1
ἔκ.) ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Σκωτίας. Δούνδη (175.000)
καὶ Ἀβερδίν (160.000) ἀλευτικὰ κέντρα.

3) Έν τῇ Ἰρλανδίᾳ. Δουβλίνον (400.000) πρω-
τεύουσα τοῦ ἐλευθέρου κράτους. Βέλφαστ (400.000) ἔδρα τῆς
κυβερνήσεως τῆς Βορείου Ἰρλανδίας, μὲ βιομηχανίαν λινῶν
καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Κόρκ (80.000) κέντρον ἐμπορίου
καὶ συσκευασίας κρεάτων.

Βρεττανικὲς κτήσεις. Αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον κτήσεις τοῦ
ἡνωμένου Βασιλείου, ἔχουσιν ἔκτασιν τριπλασίαν τῆς Εὐρώπης
καὶ πληθυσμὸν ὑπερβαίνοντα τὰ 450 ἑκατ. Πρὸς προστασίαν
τῶν κτήσεων τούτων, συντηρεῖ μεγαλοπρεπῆ πολεμικὸν στόλον
καὶ εἰς δλας τὰς θαλάσσας κατέχει τὰς κυριωτέρας κλεῖδας αὐ-
τῶν. (Γιβραλτάρ, Μάλτη, Κύπρος, Ἀδεν κ.λ.π.)

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΒΕΛΓΙΟΝ

Πληθ. 8.092.004 Έκτασις 30.440 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-Όρεα. Τὸ Βέλγιον, σχήματος τριγώνου, περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν Ἀρδέννων δρέπων καὶ Βορείου Θαλάσσης ἀφ' ἐνόςκαι μεταξὺ Ὀλλανδίας, Γερμανίας καὶ Γαλλίας ἀφ' ἑτέρου. Ἡ θέσις του εἶναι εὐνοϊκωτάτη, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ συγκοινωνίας.

Φύσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου εἰς τὰ βόρεια αὐτοῦ εἶναι πεδινὸν, εἰς δὲ τὰ ΝΑ. ἀποτελεῖται ἀπὸ χαμηλὸν σύστημα διαβρωσιγενῶν δρέπων, Ἀρδεννα, καλούμενον.

Ποταμοί. Τὸ Βέλγιον διαρρέεται ὑπὸ δύο ποταμῶν, τοῦ Μώσα καὶ Σκάλδιος.

'Ο Μώσας πηγάζει ἐκ τῆς Γαλλίας, διέρχεται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀρδέννων, εἰσέρχεται εἰς τὸ Ὀλλανδικὸν ἔδαφος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, πλησίον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

'Ο Σκάλδιος, πηγάζει ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους, διαρρέει τὴν πεδινὴν χώραν τοῦ Βελγίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Β. θάλασσαν. Ἀμφότεροι οἱ ποταμοὶ οὗτοι, εἶναι πλωτοὶ, ἐξυπηρετοῦντες μεγάλως τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι μᾶλλον ψυχρόν. Οι χειμῶνες εἶναι διαρκέστερος τοῦ θέρους, αἱ δὲ βροχαὶ ἄφθονοι.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Τεωργία. Συνεπείᾳ τῶν μεγάλων ποταμῶν καὶ ἀρδευ-

τικῶν ἔργων καὶ τῶν ἀφθόνων ἐπιστημονικῶν μέσων, τὰ δό-
ποια ἐφαρμόζονται ἐν τῇ καλλιεργείᾳ τῶν ἔδαφῶν, τὸ Βέλ-
γιον θεωρεῖται πολὺ παραγωγικόν. Καλλιεργοῦνται ὅλα τὰ δη-
μητριακά (σίτος, κριθή, σίκαλις, βρώμη, ἀραβόσιτος), τὰ γεώ-
μηλα, τὰ τεῦτλα αἱ δύτροι, τὸ λίνον.^{εκ.} ἄ.

Κτηνοτροφία. Ἡ ἀφθονος βλάστησις εἰς τὰς πεδιά-
δας τῆς χώρας, εὐνοεῖ τὰ μέγιστα τὴν κτηνοτροφίαν ἰδίως
τῶν γαλακτοφόρων ἀγελάδων, ἐκλεκτῶν ἵππων, κοίρων καὶ
προβάτων εἰς τὰ ἥρδεννα.

Θρυκτά. Εκ τῶν δρυκτῶν τὰ προέχοντα εἶναι οἱ λι-
θάνθρακες, οἱ σίδηρος, οἱ ψευδάργυρος, οἱ μόλυβδος, ή πορσελ-
λάνη καὶ οἱ ἀκονόλιθοι.

Ο **δασικὸς** πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι ἀσύμμαντος.

Βιομηχανία. Ἡ ἀφθονία τῶν πρώτων ὑλῶν, ή φιλο-
λοπονία τῶν κατόπιν καὶ ὁ συνδιασμὸς τῆς βιομηχανίας με-
τὰ τῆς γεωργίας, ἀνέδειξαν τὸ Βέλγιον μεταξὺ τῶν βιομηχα-
νικώτερων χωρῶν τῆς γῆς. Ἐκ τῶν πολλῶν βιομηχανιῶν του
κυριώτερα εἶναι ή μεταλλουργία ἐν γένει, ή ὑφαντουργία
(ἐν Φλάνδρᾳ ἰδίως), ή δαντελλοποιία, ήτις ἀσκεῖται ἀριστοτε-
χνικῶς ὑπὸ τῶν Βελγίδων, τῶν ταπήτων, τῶν βελούδων, τοῦ-
χαρτου, τοῦ ζύθου, τῶν χημικῶν προϊόντων, τῶν εἰδῶν τῆς
προσελάνης κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Αὕτη διενεργεῖται δι' ἀρτιωτάτου ὄδι-
κου καὶ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, ως καὶ διὰ διωρύγων. Τοῦ σι-
δηροδρομικοῦ δικτύου τὸ μῆκος ἀνέρχεται εἰς 9.750. χλμ.

Εμπόρειον. Ἡ μεγάλη συγκοινωνία καὶ ή γεωγραφι-
κὴ θέσις τοῦ Βελγίου εὐνοοῦν μεγάλως, οὐχὶ μόνον τὸ εἰσα-
γωγικὸν καὶ ἔξαγωγικὸν εμπόριον, ἀλλὰ καὶ τὸ διαμετακομ-
στικὸν τοιοῦτον.

Εμπόρειον μετὰ τῆς Ελλάδος Μετὰ τῆς Ἑλλάδος
ἡ ἐμπορία εἶναι σημαντικὴ. Εἰσάγει ἐξ αὐτῆς καπνὸν, οἶνον,
σταφίδα καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἴδη καὶ κυρίως σιδηρικὰ ώς
καὶ ἀποικιακὰ εἴδη (καφὲ, τέιον κλπ.)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιον εἶναι τὸ πυκνότερον κατφ-
Ψηφιστούμενο από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κημένον κράτος τῆς Εὐρώπης. Ἐχει πληθυσμὸν 8.092.004 κ. (πυκνότης 265.83: 1 τ.γ.), οἵτινες διακρίνονται εἰς Φλαμανδούς, συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς καὶ κατοικοῦντας εἰς τὰ Γαλλοβελγικὰ σύνορα καὶ εἰς Βαλλόνας, οἵτινες εἶναι συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γάλλους καὶ κατοικοῦντας εἰς τὰ Γερμανοβελγικὰ σύνορα. Οἱ πρῶτοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν, οἱ δὲ δεύτεροι ἀποτελοῦν τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας.

Γλωσσαν διμιούσιν οἱ μὲν Φλαμανδοὶ τὴν Γερμανικὴν, οἱ δὲ Βαλλόνοι τὴν Γαλλικὴν.

Θρησκευτικῶς εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοί.

Πολιτευμα. Τὸ πολίτευμα εἶναι Βασιλεία κληρονομία κή, μὲ πάσας τὰς ἔξουσίας, πηγαζούσας ἐκ τοῦ λαοῦ, ἀσκούμενας καθ' ὅν τρόπον ὅριζει τὸ σύνταγμα.

Ιπόλεις. Βρυξέλλαι, πρωτ. (800.000 κ.) κέντρον συγκοινωνιῶν, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, ἔδρα δὲ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Εἶναι ὡραῖα πόλις, δνομασθεῖσα «Μικρὸ Παρίσιο». Πρὸς Ν. τῶν Βρυξελλῶν εὑρίσκεται ἡ κώμη **Βατερλῶ** γνωστωτάτη διὰ τὴν ἡτταν τοῦ Μ. Ναπολέοντος τῷ 1815.

'Αμβέρσα (400.000) ἐκτισμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος ποταμοῦ. Εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Βρετανίου Εὐρώπης, μετὰ τὸ Ἀμβούργον. Λιμὴν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον τοῦ βάμβακος, καφὲ, ἐρίων, ἐλαστικοῦ κόμμεος, ἐλεφαντόδοντος κλπ.

Λιέγη (250.000) ἐπὶ τοῦ Μώσα ποταμοῦ καὶ κέντρον τῆς σιδηροβιομηχανίας τῆς χώρας.

Γάνδη (200.000) ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος ποταμοῦ. καὶ κέντρον τῆς βαμβακούργιας καὶ λινούργιας.

'Οστάνδη λιμὴν ἐμπορικὸς, Βρύγαι, Βερβιέ καὶ Λουβαίν, νέαι βιομηχανικαὶ πόλεις.

ΑΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Τὸ μέγα δουκᾶτον τοῦ Λουξεμβούργου, ἀποτελεῖ μικρὸν καὶ ἀνεξάρτητον κράτος καὶ κείται μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας.

Η ἔκτασις αὐτοῦ (2.586 τ. χ.) εἶναι ἵση πρὸς τὴν τῆς Αἰτικῆς.

Τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιον εἰς μεταλλεύματα καὶ εὔφορον πολὺ. Απὸ τοῦ 1921 τὸ δουκάτον ἔχει τελωνιακὴν καὶ νομισματικὴν ἔνωσιν μετάτοῦ Βελγίου.

Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 300,000 κατοίκους, οἵτινες εἶναι Γερμανοί, καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα.

Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ βουλῆς, ἥτις ἀσκεῖ τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν.

Πρωτεύουσα τοῦ δουκάτου εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (50000).

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑ Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

(πληθ. 7920.388 κ. ἔκτασις 34225 τ.χ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσες—”Ορεα. Η Ολλανδία κεῖται ἐν τῇ ΒΔ. Εὐρώπῃ καὶ καταλαμβάνει τὸ δυτικὸν τμῆμα τοῦ μεγάλου Ευρωπαϊκοῦ βαθυπέδου.

Ορίεται πρὸς τὸ Δ καὶ Β ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Μορφολογία τῆς ξηρᾶς. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ἐπίπεδον καὶ χαμηλὸν, σχηματισθὲν ἐκ τῆς ἡλύος, τῆς μεταφερομένης ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ρήνου καὶ Μώσα. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς χώρας εἶναι χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ὑδάτων, τῶν διαρρεόντων τὴν χώραν ποταμῶν. Απὸ τῆς θαλάσσης, ἡ χώρα προστατεύεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ἥτις φθάνει τὰ 7 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους, διὰ συνεχοῦς σειρᾶς λόφων ἐξ ἄμμου. Απὸ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων, προφυλάσσεται διὰ προχωμάτων, τὰ δοιαὶ χρησιμοποιοῦνται καὶ ὡς ἀμάξιτοί ὁδοί.

Τὰ ὅμβρια πλεονάζοντα ὕδατα τῆς χώρας, διοχετεύονται δι’ ἀντλιῶν αἰολικῶν, εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς τοὺς ποταμούς.

Ποταμοί. Η χώρα διαρρέεται ύπό τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, κατερχομένου ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ ύπό τοῦ Μωσα, κατερχομένου ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου. Ἀμφότεροι κύνονται εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ χρησιμεύουν, ἐπειδὴ εἶναι πλωτοί, εἰς τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὰς γειτονικὰς χώρας.

Παράλια. Η παράκτιος γραμμὴ τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖ μίαν καμπύλην μὲ βασικὰς κοιλπώσεις εἰς τὰ ΝΔ. μέρη αὐτῆς. Εἰς τὸ μέσον τῆς παραλίας σχηματίζεται ὁ μέγας καὶ ἀβαθῆς κόλπος Ζόϋδερ Ζέε (Νοτία θάλασσα), τὸν ὅποιον καταβάλλουν προσπαθείας νὰ ἀποξηράνουν.

Κλιμα. Τὸ κλῖμα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ωκεάνειον, μὲ γλυκὺν χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος.

Αἱ βροχαὶ εἶναι συχναί, ἡ δὲ ύγρασία μεγίστη.

ΟΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Τὸ τμῆμα τῆς Ὀλλανδίας, τὸ κείμενον δυτικῶς τοῦ Ζόϋδερ Ζεε, εἶναι γονιμώτατον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀνατολικῶς κείμενον, ὅπερ εἶναι ἄγονον καὶ ἀμμῶδες. Η γεωργία ἀσκεῖται ἐν τῇ χώρᾳ δι' ὅλων τῶν νεωτάτων μεθόδων τῆς Ἐπιστήμης. Ἐνταῦθα χορηγιμοποιοῦνται περισσότερον παντὸς ἄλλου κράτους τὰ λιπάσματα. Τὰ 27 οἱ περίπου τῆς χώρας χορηγιμοποιοῦνται διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, τῆς σικάλεος, τῆς βρώμης, τῶν γεωμήλων, τεύτλων, λίνου καὶ καπνοῦ.

Η κηπουρικὴ καὶ ἀνθοκομία, περισσότερον ἀσκοῦνται ἐντατικῶς. Τὰ πρῷόντα τῶν κλάδων τούτων ἔξαγονται ἀφθόνως εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἴδιως.

Ικτηνοτροφία. Οἱ Ὀλλανδοὶ περισσότερον ἔχουν προαγάγει τὴν ικτηνοτροφίαν των. Τὸ 38 οἱ τῆς ἐπιφανείας διατίθενται διὰ βοσκὴν τῶν διατρεφομένων γαλακτοφόρων καὶ μεγαλοσώμων ἀγελάδων, ἐκλεκτῶν ἵππων, χοίρων καὶ προβάτων.

Αλιεία. Συστηματικὴ ἀλιεία διενεργεῖται καὶ παραπτίως καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ.

Ἄλιεύονται ἀφθώνος δέγγαι καὶ δστρεα. Ταῦτα ἀποφέψησιοτοιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έουν σημαντικὸν ἔσοδον ἐκ τῆς εἰξαγωγῆς τωγ.

Δάση καὶ δρυκτὰ. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ὀλλανδίας στε-
θεῖται παντελῶς δρυκτῶν καὶ γαιανθράκων. Τὰ δὲ δίση αὐτῆς
έχουν μόνον καλλωπιστικὴν σημασίαν διὰ τὴν χώραν.

Βιομηχανία. Πρωτεύουσαι βιομηχανίαι είναι αἱ
ἀγροτικαὶ (τυροῦ, συμπεπυκνωμένου γάλακτος, βουτύρου, ζα-
χάρεως, ἀλεύρων, γεωμήλων καὶ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν)
καὶ αἱ συνδεόμεναι μὲ τὴν γαντιλίαν (ἰστίων, σχοινίων, χω-
μάτων, ἀγκυρῶν κτλ.) Ἐκτός τούτων ἀξιόλογοι είναι καὶ αἱ
βιομηχανίαι τῆς ὑφαντουργίας, βυρσοδεψίας, ἀγγειοπλαστικῆς,
πλινθοποιίας, μαργαρίνης, κατεργασίας ἀδαμάντων, καουτσούκ,
ἡ ζαχαροποιία κ. ά.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία τῆς χώρας διενέργειται
διὰ ἀρτίου δικτύου διωρόγων, αἱ δποῖαι διασχίζουν πρὸς ἀπά-
ριτος τὰς διευθύνσεις τὴν χώραν, (μῆκος 3600 χιλιομ.) καὶ διὰ
τῶν ποταμῶν, οἵτινες είναι πλωτοὶ καὶ διὰ μεγάλα πλοῖα.

Ἐπίσης δι᾽ ἀρτίου ὁδικῷ δικτύου καὶ διὰ ἔτι ἀρτιωτέρου
σιδηροδρομικοῦ (3.677 χιλιομ.)

Οἱ σπουδαιότεροι σιδηρόδρομοι τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν
είναι ἡλεκτροκίνητοι.

Ἐμπόριον. Η Ὀλλανδία διενεργεῖ ζωηρόν ἐμπόριον
καὶ ἴδια διαμεταχομιστικὸν. Τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον αὐτῆς
διενεργεῖται διὰ τοῦ λιμένος Ροττερδάμ.

Αἱ χῶραι μετὰ τῶν δποίων ἔχει τὴν μεγαλυτέραν ἐμπο-
ρικὴν ἐπικοινωνίαν είναι κατὰ σειρὰν ἡ Γερμανία, Ἄγγλια
Βέλγιον, Ἡ. Π. Ἀυστρικῆς, αἱ ἀποικίαι τῆς καὶ ἡ Γαλλία
Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν είναι ἀξιόλογον (4,5 ἑκατ. τόν.)

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐμπόριον μετὰ
τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτῆς είναι ζωηρότατον.

Εἶσάγει ἐξ Ἑλλάδος σταφίδα (κατὰ τὸ ἔτος 1929-30 ἦτο
ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Ἄγγλιαν καταναλωτικὴ ἀγορὰ σταφίδος
εἰσήγαγε 20.127.577 ἐν λίτραις), καπνὸν (τὸ 1930 εἰσήγαγε
3.095 τόννους), οἴνον (τὸ 1930 εἰσήγαγε 3.240 τόννους), λευ-
κόλιθον, σμύριδα, δειψικάς ὄλας. ἔξαγει δὲ ναυτιλιακὰ εἰδῆ,

φρεσκακευτικά, τυρούς, βιούτυφον, ἀποικιακά, και ἀνθοκομικά είδη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός ἀνέρχεται εἰς 7.200.388 κατοίκους. Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μεγάλη (231,42 1 τ. χ.).

Οἱ κάτοικοι εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἡ ναγκασμένοι νὰ παλαίουν πρὸς τὴν φύσιν διαφορῶς, διὰ τοῦτο κατέστησαν πολὺ τολμηροί, θεληματικοί, ἐπίμονοι καὶ λανθράντοι. Ἐκάστη σπιθαμὴ τῆς γῆς, τὴν δποίαν κατέχουν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν μεγάλων ἀγώνων των πρὸς τὴν φύσιν, τὴν δποίαν κατώρθωσαν νὰ δαμάσσουν. «Ο Θεός ἔπλασε τὴν γῆν καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ τὴν Ὀλλανδίαν».

Η καθαριότης τῶν Ὀλλανδίδων εἶναι παροιμιώδης, λόγω τῆς ὑγρότητος τοῦ κλίματος.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι διαμαρτυρούμενοι κατὰ τὰ 2/3 καὶ οἱ λοιποὶ καθολικοί.

Γλώσσα. Ομιλοῦσι τὴν Ὀλλανδικὴν, ἥτις δμοιαζει πρὸς τὴν Γερμανικὴν καθ' ὅλα, πλὴν τῆς δρυογραφίας καὶ τῆς προφορᾶς, κατὰ τὴν δποίαν εἶναι τραχυτέρα τῆς Γερμανικῆς.

Πολέτευμα. Τό πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία, μετὰ δύο βουλῶν (εῆς ἄνω καὶ κάτω).

Μόλεις. Χάγη (430.000), πρωτεύουσα, περιστοιχίζομένη ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ δασῶν. Ενταῦθα ἐδρεύει τὸ διεθνὲς δικαστήριον.

Ροττερόδαμ (580.000), εἶναι ὁ α.' λιμὴν τῆς Ὀλλανδίας. Εὑρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου καὶ ἀπέχει τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 35 χλ.μ. εἶναι τὸ τέομα τῆς ποταμοπλοΐας τοῦ Ρήνου καὶ σπουδαία ἀγορὰ τεῖν, πετρελαίων, ζαχάρεως, βάμβακος καὶ ἀποικιακῶν.

Άμστερδαμ (750.000), εἶναι ὁ β.' λιμὴν τῆς Ὀλλανδίας καὶ κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Ζόϋδερ-Ζέε. Συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ διώρυγος. Η πόλις διασχίζεται ὑπὸ πο-

λαραίθμων διωργύων και διὰ τοῦτο ὀνομάζεται και «Ολλανδικὴ Βενετία». Είναι πόλις βιομήχανος (ναυπηγία, ζαχαροποιία, καπνοβιομηχανία, ἀδαμαντοπλύσια) και η πρώτη ἀγορὰ ἐν τῷ κόσμῳ κινίνης και κασσιτέρου.

Ούτρεχτη (150.000, θραντουργική πόλις).

Αρλέμη, γνωστή διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνθέων της.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Πληθ. 63.180.649 κ. "Εκτασις 470 665 τ.χ.,

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις και Τοποθεσία. Η Γερμανία κείται εἰς τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην και δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Β. Θαλάσσης Δανίας και Βαλτικῆς Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ολλανδίας, Βελγίου, Λουξεμβούργου και Γαλλίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Ελβετίας, Αὐστρίας και Τσεχοσλοβακίας και πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πολωνίας και Λιθουανίας.

Μορφολογία τοῦ έδαφους. Η Γερμανία κατὰ τὸ νότιον τμῆμά της εἶναι δρεινὴ, κατὰ δὲ τὸ βόρειον ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλας πεδιάδας τὸ πλεῖστον ἀμμώδεις, μὲν ψύχματα μὴ ὑπερβαίνοντα τὰ 320 μέτρα. Τὸ νότιον μέρος, ψυχλότερον δν, δονομάζεται ἄνω Γερμανία, τὸ δὲ βόρειον, χαμηλότερον δν, κάτω Γερμανία.

Η ἄνω Γερμανία κυκλοῦται ὑπὸ δρέων, τῶν ὅποιων σημαντικότερα εἶναι· αἱ Βαναρικαὶ Ἀλπεις, αἱ Ἀλπεις τοῦ Σαλτοβιούργου ἐπὶ τῶν Αὐστριακῶν συνόρων, ὁ Μέλας Δρυμὸς, ὁ Δρυμὸς τοῦ χάρτες ὁ ὥραῖος και κατάφυτος Θουρίγγειος Δρυμὸς, ὁ Βοημικὸς Δρυμὸς, τὰ Ἐρτσια και Σούδητα. Μεταξὺ τῶν δρέων τούτων ἔκτείνονται μεγάλα δροπέδια, ώς τῆς Βυρτεμβέργης, Βαναρίας κ. ἄ.

Πρὸς Β. και Α. τοῦ δρεινοῦ τμήματος τῆς Γερμανίας ἔκτείνεται τὸ μεγάλον Γερμανικὸν βαθύπεδον, τὸ ὅποιον εἶναι συνέχεια τῶν ἀπεράντων πεδιάδων τῆς Ρωσίας και Πολωνίας και τὸ ὅποιον καταλήγει εἰς τὴν Ολλανδίαν. Η πεδιὰς αὕτη διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀλβιος ποταμοῦ εἰς ἀνατολικὴν και δυτικὴν.

Ποταμοί. Η Γερμανία διαιρέεται υπό 150 περίπου ποταμών, οίνες λόγω της φύσεως τοῦ ἐδάφους της διευθύνονται ὅλοι πλὴν τοῦ Δουνάβεως πρὸς βορρᾶν καὶ χύνονται εἰς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν. Ἐκ τῶν ποταμῶν τούτων κυριώτεροι εἰναι: ὁ Ρῆνος, ὁ Ἐμς, ὁ Βέζερ, ὁ Άλβις (Έλβας), ὁ Οδερος καὶ ὁ Δούναβης.

Ο Ρῆνος πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀγίου Γοργούδου τῆς Ἐλβετίας, ρέει κατὰ μῆκος τῶν βορείων Ἐλβετικῶν συνόρων διαιρέει τὴν Γερμανίαν, Ὁλλανδίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν. Δέχεται πολλοὺς παραποτάμους κατὰ τὸν οὖν του, οίνες εἰναι πλωτοί (Μοζέλλας, Σάαρ, Ρούρ κ. ἄ.). Παρέχει ἀριστούς συγκοινωνιακὸν δίκτυον καὶ ἐνώνεται διὰ διωρύγων μετὰ τοῦ Μάρνη καὶ Ροδανοῦ (Γαλλικὸς) ὡς καὶ μετὰ τοῦ Δουνάβεως, διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Λουδοβίκου.

Παραλλήλως πρὸς τὸν Ρῆνον, ρέονταν ὁ Ἐμς καὶ Βέζερ, οἵνες χύνονται εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ὁ Άλβις, ὁ κεντρικότατος ποταμὸς τῆς Γερμανίας, πηγάζων ἐκ τῆς Τσεχοσλοβακίας χύνεται δι' ἐπιμηκεστάτου στομίου παρὰ τὸ Ἀμβούργον.

Ο Οδερος, πηγάζει ἐκ τῶν Καρπαθίων τῆς Τσεχοσλοβακίας, διαιρέει τὴν Σιλεσίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ο Δούναβης, πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ καὶ διευθυνόμενος πρὸς Α. εἰσέρχεται εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἀφοῦ δεχθῇ πολλοὺς παραποτάμους, ἐξ ὧν κυριώτερος εἰναι ὁ Ινν.

Ἐκτὸς τῶν ποταμῶν τούτων εἰναι καὶ ὁ Βιστούλας, ὃς εἰς ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος εἰναι Γερμανικὸς (θὰ περιγραφῇ εἰς τὴν Πολωνίαν). Πάντες οἱ ποταμοὶ οὗτοι κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτῶν μέρος, εἰναι πλωτοί καὶ συγκοινωνοῦν μεταξύ των διὰ διωρύγων

Αέματα. Εἰς τὴν Γερμανίαν υπάρχει πληθὺς λιμνῶν, ἀλλὰ ὅλαι εἰναι μικραί. Πολλαὶ ἐκ τούτων ἀποξηραίνονται καὶ μεταβάλλονται εἰς καλλιεργησίμους γαίας. Πι μεγαλυτέρα τουτῶν εἰναι ἡ τῆς Κωνσταντίας, παρὰ τὰ Γερμανοελβετικὰ σύνορα, ἀνήκουσα ἐν μέρει εἰς τὴν Γερμανίαν.

Κλῖμα. Η κλιματολογικὴ κατάστασις ποικίλλει ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Εν τῇ Δυτικῇ Γερμανίᾳ τὸ κλῖμα εἶ-

ται μᾶλλον εὔχρατον καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ μᾶλλον ἡ πειρωτικόν
Αἱ βροχαὶ πίπτουν κανονικῶς καθ' ὅλην τὴν χώραν καὶ εἶναι
ἀφθονώτεραι ίδιως εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας δὲν εἶναι φύσει γονιμώτατον διὰ τῆς βελτιώσεως ὅμως τῶν μέσων τῆς καλλιεργείας καὶ ίδιᾳ διὰ τῆς τεχνητῆς λιπάνσεως καὶ τῆς χοησμοποιήσεως γεωργικῶν μηχανῶν, κατέστη ἐσχάτως λίαν ἔφορον. Τὰ 45 οἱ τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας εἶναι καλλιεργήσιμα. Ἐκ τῶν καλλιεργούμενων εἰδῶν τὰ κυριώτερα εἶναι: Τὰ γεώμηλα, ἄτινα καλλιεργοῦνται καθ' ὅλην τὴν χώραν καὶ καθιστοῦν τὴν Γερμανίαν ποώτην εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν. τὰ τεῦτλα, ἄτινα δίδουν εἰς τὴν Γερμανίαν ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν. Τὰ δημητριακὰ (ἰδίως Βρύζα, Βρόμη, σῖτος κριθὴ) ἐν γένει δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὰς ἐγκωρίους ἀνάγκας, ἐπίσης καλλιεργοῦνται δοπτρια, (πῖστα φακή, κύαμοι, ἔρεβινθοι) εἰς τὴν ἀνατολικὴν Γερμανίαν.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ "Αλβίος καὶ Ὁδέρου, εὑδοκιμεῖ ἡ ἀμπελος, ἥτις μᾶς δίδει ἀριστον., λευκὸν ίδιως οἶνον.

Εἰς τὰ περίχωρα τῶν μεγάλων πόλεων καλλιεργοῦνται αἱ διπῶδαι (δαμάσκηνα, μῆλα, κεράσια, κάρυα κ. λ. π.) καὶ τὰ λαχανικα.

"Ἡ καλλιέργεια τῶν βιομηχανιῶν φυτῶν δὲν ὑστερεῖ ποσῶς, καλλιεργοῦνται ἡ Βρυσίνια (Λυκίσκος) εἰς τὴν νότιον Γερμανίαν καὶ εἰς τινα τμήματα τῆς βορείου, δ καπνὸς εἰς τὸ Ν. Δ. ίδιως τυμῆμα, ἡ κάνναβις καὶ τὸ λενόν.

Κτηνοτροφία. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐκτρέφονται κυρίως βόες (Ἀνατολικὴ Πρωσσία) καὶ χοῖροι (Β. Γερμανίαν). Εἰς μικροτέραν κλίμακα ἐκτρέφονται τὰ πρόβατα, οἱ ἵπποι καὶ αἱ αἴγες. Αἱ ὅρνιθες καὶ οἱ κόνικλοι εἶναι πολυάριθμοι. (70.000.000, ὅρνιθες).

Δέλτη Ηγεμονίας ὡλούς ἔπειτα δαπωδεστέρα. "Ηδη χάρτῳ

τῆς καλλιεργείας ὀπεγυμνώθη τῶν μεγαλυτέοων της δασῶν.

Τὰ δρη της μόνον εἶναι κεκαλλυμμένα ὑπὸ δασῶν. Εἰς ταῦτα κυριαρχεῖ ἡ ἐλάτη, ἡ δέξια καὶ ἡ πεύκη, πρὸς ἔξαγωγὴν οητίνης καταλληλοτάτη. Τὸ 1/7 τῆς χώρας κατέχεται ὑπὸ δασῶν.

Ἄλιεσα. Ἡ ἄλιεία ἐν Γερμανίᾳ ὑπολοίπι ται τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς καὶ τῶν Η. Π. Α. Διενεργεῖται εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ λίμνας, αἵτινες εἶναι ἱχθυβοιθεῖς, δῶς καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης. Τὰ ἄλιευτικὰ προϊόντα (βακαλάος, ἀρίγγη, γλῶσσαι) δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ἐγκάρδιον κατανάλωσιν.

Ορυκτά. Ὁ δρυκτὸς πλοῦτος τῆς Γερμανίας, συνεπείᾳ τῆς ποικίλλης γεωλογικῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, εἶναι ἀφθονος. Τὸ βόρειον βαθύπεδον εἶναι πτωχὸν εἰς δρυκτά. Ἀφθονώτατοι εἰναι οἱ γαιάνθρακες εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ κάτω Ρίγου καὶ τὴν Σιλεσίαν. Ἐπίσης ἀφθονεῖ τὸ δρυκτὸν ἄλας εἰς τὴν Ν. Δ. Γερμανίαν ἵδιως, ἔνθα ἐμφανίζεται μεθ' ἀλάτων τοῦ Κριλίου. Εἰς μεγάλας ἐπίσης ποσόντας, ἔξοδοιςονται διάργυροις μόλυβδος καὶ σίδηρος, εἰς μετρίαν δὲ, ὁ φευδάργυρος.

Βιομηχανία. Ἡ Γερμανία πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο ἐν τῶν βιομηχανικώτερων κρατῶν τῆς γῆς. Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ βιομηχανία αὐτῆς ὑπέστη σημαντικὴν ἐλάττωσιν, συνεπείᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, τῆς ἐλαττώσεως τῶν θαλασσίων συγκοινωνιακῶν της μέσων, τῶν ἐσωτερικῶν κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν κλπ. Ἡδη ὅμως ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται ἀλματωδῶς καὶ λίαν συντόμως θὰ καταλάβῃ τὴν προτέραν της αἴγλην. Ὁ κυριωτερὸς βιομηχανικός της ἀλάδος εἶναι ἡ μεταλλουργία, (μηχαναὶ πάσης φύσεως, αὐτοκίνητα, ἀερόπλοια, τύπου Ζέππελιν), γεωργικὰ ἔργαλεῖα, ἐπιστημονικὰ δργανα, ἥλεκτρικὰ εἴδη κλπ.). Σπουδαῖα εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν χημικῶν προϊόντων (χρώματα, φωτογραφικὰ εἴδη, φαρμακευτικὰ εἴδη κ. ἄ.), τὰ εἴδη τῆς διπτικῆς (φακοί, τηλεσκόπια, μικροσκόπια ἐν Ἱέννη ἐν τῷ περιφήμῳ ἐργοστασίῳ Τσάϊς). Ἐξ ἄλλου ἀκμάζουν αἱ βιομηχανίαι τῆς ὑφαντουργίας, μεταξουργίας, τῶν εἰδῶν γραφικῆς, τῶν δερματίνων

ειδῶν, τοῦ καυτσούκ, τῆς ναλουργίας, τῶν ἀθυματῶν, τοῦ φίμων (ζύθου, ἀλλάντων, ζακχάρεως, οἰνοπνευμάτων) κλπ.

Συγκοινωνέα. Η συγκοινωνία τῆς χώρας διενεργεῖται διὰ πυκνοτάτου σιδηροδρομικοῦ κρατικοῦ δικτύου (μήκους 58.777 χιλ.) συμπληρουμένου διὰ τελείου συστήματος διωρόγων μεταξὺ τῶν ποταμῶν. Η θαλασσία συγκοινωνία, πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο δευτέρα εἰς τὸν κόσμον (ἡδη τετάρτη). Στουδαιότερα συγκοινωνιακὰ κέντρα είναι τὸ Βερολίνον, ἡ Λειψία, τὸ Μόναχον, ἡ Κολωνία (τοῦ Ρήνου) καὶ τὸ Αμβούργον.

Εμπόριον. Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἔτενε νὰ ὄποσκελίσῃ τὸ ἐμπόριον ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ κόσμου μετὰ τὸν πόλεμον ὅμως, δόποτε ἀπόλεσε τὰς μεγάλας καταναλωτικὰς ἀγοράς της, ἐμειώθη σημαντικῶς. Εἰσάγει ἀκιτεργάστους ὕλας καὶ εἴδη τροφίμων καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἴδη.

Εμπόριον μετὰ τῆς Ελλάδος. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Γερμανίας μετὰ τῆς Ελλάδος είναι στεναί.

Εἰσάγει ἔξι Ελλάδος καπνὸν, σμύριδα, σταφίδα, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, δέρματα ἀκατέργαστα μικρῶν ζώων καὶ ἔξαγει μηχανάς, ὑφάσματα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ εἴδη, χρώματα, χάρτην, ἥλεκτρικὰ εἴδη, ναλικὰ, ἐπιστημονικὰ ὅργανα κ. λ. π.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 63.180.649 ἑκατ. (πυκν. 134.24 : 1 τ.χ.) κατοίκους, ἀπαντας Γερμανικῆς καταγωγῆς, πλὴν ἑλαχίστων Εβραίων (1.2 ἑκατ.), οἵτινες κατοικοῦσι κατὰ κανόνα εἰς τὰς μεγαλουπόλεις. Οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὰ 2/3 είναι καθολικοὶ καὶ κατὰ τὸ 1/3 διαμαρτυρόμενοι.

Ομιλοῦσι τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ είναι μορφωμένοι, διατηροῦντες 20 Πανεπιστήμια. Εἰς τὰς ἀσχολίας των είναι πολὺ πρακτικοὶ καὶ ἐπιδέξιοι.

Πολέτευμα. Άπο τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1918 ἡ Γερμανία ἦτο Αὐτοκρατορία διπομένη εἰς πολλὰ κρατίδια χωριστοποιηθήκε από τοντόπουτο Εκπαίδευτης Πολιτικής

ριστά, οποία άνεγγνώριζαν ώς κεφαλήν τὸν βασιλέα τῆς Πρωστίας. Από τοῦ 1918 εἶναι διμόσπονδός Δημοκρατίσι διηρημένη εἰς 18 Γερμανικὰ κράτη.

Πόλεις 1] Μέγειστοι λειμένες. **Αυβιούργον** (1,3 έκατ. κατ. μετά τῆς παρακειμένης Ἀλτόνας). Είναι ἐλεύθερος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀλβιος ποταμοῦ. Καίτοι ἀπέχει τῆς θαλάσσης περὶ τὰ 100 χιλιού. ή ἐκβάθυνσις τοῦ ποταμοῦ ἐπιτρέπουν τὸν εἴσπλον καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα πλοῖα. Είναι ὁ μεγαλύτερος λιμὴν σὺν τῇ Γερμανίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς βορείου Εὐρώπης. Ἐνταῦθα διενεργεῖται μέγα διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον πετρελαίου, βάμβακος, δρυός, κόμμεος κ. ά.

Βρέμη (300.000), ἐλεύθερος λιμὴν, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ καὶ μαραράν τῆς θαλάσσης 80 χιλιού. Είναι ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Γερμανίας καὶ μεγίστη ἀγορὰ βάμβακος καὶ καπνοῦ.

Λυβέκη (120.000), ἐλεύθερος λιμὴν.

Κίελον (200.000) κατὰ τὸ δοποῖον διὰ τῆς «Ἀντοκρατορικῆς διώρυγος» ἡ Βαλτικὴ συνεδέθη μὲ τὴν Βόρ. θάλασσαν.

Στέττιν (250.000), εἰς τὴν χοάνην τοῦ Ὁδέρου παταμοῦ, πόλις ναυπηγικὴ.

Καινιξβέργη (285.000), σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Πρωσσίαν.

2) Μεσόγειοι πόλεις. **Βερολίνον** (4 έκατ.), πρωτεύοντα, ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ καὶ κέντρον συγκοινωνιῶν. Είναι βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη, διακρίνεται διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ὀδῶν της καὶ συγκεντρώνει τὴν μεγαλύτεραν πνευματικὴν κίνησιν τῆς Γερμανίας.

Μαγδεμβούργον (300.000), ἐπὶ τοῦ Ἀλβιος ποταμοῦ καὶ κέντρον τῆς ζαχαροποιίας.

Λειψία (680.000), πόλις βιβλιεμπορίας καὶ γουναρικῶν,

Χάλλη (200.000), πόλις βιομήχανος.

Δρέσδη (600.000), μία τῶν ὀραιοτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας, μὲ ἐργοστάσια σιγαρέττων καὶ σοκολάτας, ἔχει δὲ πλεῖστα μνημεῖα.

Κέμνιτς (330.000), ἔνθα ἀκμάζει ἡ βαμβακουργία καὶ ἡ μεταξουργία.

Βρεσλάου (600.000), ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ἐμπορικὴ καὶ βοτνικὴ. Γκέρλιτς (90.000), μὲ ἀκμαίαν ἐριουργίαν.

Μόναχον (685.000), κέντρον σιδηροδρόμων καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ ζύθου. Λιακοίνεται διὰ τὰς σπουδαίας πινακοθήκας του.

Αὐγούστα (160.000), μὲ ἀκμαίαν τὴν ἐριουργίαν καὶ βαμβακούργιαν της.

Στουτγάρδη (340.000), μὲ βιβλιεμπορίαν ἀνέπτυγμένην.

Νυρεμβέργη (400.000), μὲ περίφημον Ἐθνολογοκὸν Μουσεῖον καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν ἀθυρμάτων καὶ μεταλλίνων εἰδῶν.

Καρλσρούη (150.000), Μανχάϊμ, (260 000), Μάιντς (130.000), βιομήχανοι πόλεις.

Φραγκφούρτη (540.000), ἐπὶ τοῦ Μάιν παραποτάμου καὶ κέντρον σπουδαίων σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν.

Κολωνία (700.000), ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὅχθης τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Είναι γνωστὴ διὰ τὸ »ῦδωρ τῆς Κολωνίας« καὶ κέντρον τῆς ποταμοπλοΐας ταῦ Ρήνου ποταμοῦ. Είναι ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Δ. Γερμανίας.

Ντύσελντοφ (450.000), μὲ βιομηχανίαν χημικῶν προϊόντων καὶ μηχανῶν.

Εσσεν (630.000) ἔνθα ενδίσκονται τὰ περίφημα σιδηροβιομηχανικὰ ἐργοστάσια τοῦ Κρούπ.

Σόλιγκεν, γνωστὸν διὰ τὰ ἐργοστάσιά του τῶν μαχαιρίων.

Ααχεν (150.000), πόλις τῆς ἐριουργίας. Νοτίως τούτου εὑρίσκεται ἡ γαιανθρακοφόρος περιοχὴ τοῦ Σάαρ, ἢτις διαμφισθεῖται ἀκόμη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

αρχέραι τη 88-ε-40

ΕΛΒΕΤΙΑ

(Πληθ. 4.066.400 κ. "Εκτασις 41.295 τ. γ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Φέσεις-Όρεα. Η Έλβετία είναι μεσόγειον κράτος της Κεντρικής Εύρωπης και δούζεται πρὸς Β νπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α νπὸ τῆς Αυστρίας, πρὸς ΝΑ και Ν νπὸ τῆς Ιταλίας και πρὸς Δ νπὸ τῆς Γαλλίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Η Έλβετία είναι ἡ δρεινοτέρα χώρα τῆς Εύρωπης, ἔχουσα μέσον ὑψος 1300 μ. περὶ του. Καλύπτεται κατὰ 80 % νπὸ δροσειδῶν και τὸ ὑπόλοιπον καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸ ἐλβετικὸν λειανοπέδιον, καλυπτόμενον κατὰ τὸ πλεῖστον νπὸ λιμνῶν. Αἱ δροσειδαὶ τῆς χώρας διαθροῦνται εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀλπικὰς και εἰς τὴν Ιουρασίον δροσειδὰν πρὸς Δ.

Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων είναι ἡ Ρόξα (4640 μ.), ὁ Ἀγιος Βερνάρδος, ἡ Παρθένος (4170), εἰς τὸ κέντρον τῶν Έλβετικῶν ἀλπεων είναι ὁ Ἀγιος Γοττάρδος, γρανιτικὸν δροπέδιον ὑψους 2.000 μ. ἐκ τῶν κλιτύων τοῦ ὄποιου πηγάζουν ὁ Ροδανὸς, ὁ Ρήνος, ὁ Ἄαρ.

Κατ' αὐτὸ διὰ σήραγγος 15 χιλιομ. ὅπως και δυτικώτερον διὰ τῆς σήραγγος τοῦ Σεμπλόν, μήκους 20 χιλιομ. συνδέεται σιδηροδρομικῶς ἡ Έλβετία μὲ τὴν Ιταλίαν.

Πλωταριολ. Αἱ Έλβετικαὶ Ἀλπεις είναι τὸ κέντρον τοῦ ὑγρεφοδιασμοῦ ὑδάτων τῶν ποταμῶν, οἵτινες πηγάζουσιν ἐντεῦθεν, λόγῳ τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως, τῶν διατηρουμένων καθ' ὅλον τὸ ἔτος πάγων.

Οἱ κυριώτεροι τούτων είναι ὁ Ρήνος, ὃστις πηγάζει ἐκ τοῦ Αγ. Γοττάρδου, διέρχεται διὰ τῆς λίμνης Κωνσταντίας και σχηματισθείσης από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματίζει τὰ Γερμανοελβετικὰ σύνορα. Ἐκεῖθεν τῆς λίμνης ταύτης σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, οἵτινες κινοῦν πλέον τῶν ἔπτα ἐργοστασίων παραγωγῆς ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Κατὰ τὸν δοῦν αὐτοῦ δέχεται πολλοὺς παραποτάμους ἐξ Ἐλβετίας κατερχομένους. Ἐξ αὐτῶν σπουδιώτερος εἶναι ὁ **Άαρ**, δστις θεωρεῖται ὡς ἐθνικὸς καθόσον ὃς εἰς ἐξ διοκλήρου καὶ ἐκβάλλει ἐπὶ Ἐλβετικοῦ ἰδάφους. ἔχει δὲ μῆκος 280 χιλ.

Ο **Ροδανός**, πηγάζει ἐκ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ δροπεδίου Ἀγ. Γοττάρδου, σχηματίζει τὴν μεγαλυτέραν τῶν Ἐλβετικῶν λιμνῶν τῆς Γενεύης ἢ τοῦ Λέμαν καὶ διὰ τῆς Γαλλίας, ζύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Λέμνας. Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι τῆς χώρας εἶναι συγκεντρωμέναι εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δρεινῶν λεκανοπεδίων. Ἐκ τούτων οπουδαιότεραι εἶναι τῆς Γενεύης ἢ τοῦ Λέμαν (ἔκτ. 578 τ. χ.) τῆς Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Λουκέρνης, Βέρονης. Ἐπὶ δλων τῶν λιμνῶν τούτων διεξάγεται ζωηρῶς ἡ ναυσιπλοΐα.

Κλεμα. Το κλῖμα τῆς Ἐλβετίας λόγῳ τῶν ποικίλλων ὑψῶν, παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς. Οὕτω εἰς τὰ δρεινὰ μέρη εἶναι ψυχρὸν, δρυμὸν ἐπὶ τῶν δροπεδίων καὶ γλυκὺν εἰς τὰς κοιλάδας, καὶ ἴδιως τὰς νοτίους. Γενικῶς τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ὑγιεινὸν, δι' ὃ καὶ πολλοὶ πάσχοντες, καταλήγουν ἐκεὶ πρὸς ἀνάρρωσιν (Νταβός, Λουγκάνο).

Αἱ βροχαὶ εἶναι κινονικῶς διανεμημέναι, πίπτουσαι καθ' ὅλον τὸ ἔτος κανονικῶς. Κυριαρχοῦντες ἄνεμοι εἶναι οἱ βορειανατολικοὶ καὶ νοτιοδυτικοὶ.

Προϊόντα. Η ἀφθονία τῶν βοσκῶν καὶ τὸ κλῖμα τῆς χώρας, εὐνοοῦν κατ' ἔξοχὴν τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Ἐκ τῶν γεωργικῶν, καλλιεργοῦνται τὰ σιτηρά, τὰ δροφόρα δένδρα καὶ ἡ ἄμπελος.

Η κυρία πηγὴ τῆς Ἐλβετικῆς εὐημερίας εἶναι ἡ κτηνοτροφία δλων τῶν ζφων καὶ ἴδιως ἡ βουτροφία, ἣτις ἀριθμεῖ πλέον τοῦ 1 500.000 βοῶν, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶναι ἐκλεκταὶ γαλακτοφόροι ἀγελάδες.

Ἐπίσης σημαντικὴν ἀνάπτυξιν ἔχει ἡ μελισσοκομία, ἀριθμοῦσα πλέον τῶν 300.000 κυψελῶν.

Δασύνες πλούτος. Ο δασὺκός πλοῦτος τῆς χώρας

είναι μικρὸς, ἀλλ᾽ ἀποφέρει ἀρκετὰς προσόδους.

Ἀλιεία. Ἡ ἀλιεία ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ κράτους είναι πολὺ προσδευμένη· οἱ σολωμοί, οἱ ἐγχέλεις, καὶ αἱ πέστροφαι είναι τὰ κυριώτερα τῶν ἀλιευομένων είδῶν.

Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἐλβετίας στερεῖται σχεδὸν παντελῶς ὁ δυντοῦ πλούτου· ἀνάξια λόγου ποσὰ ἔξορυσσόμενα σιδήρου καὶ δυντοῦ ἄλατος, ἀποτελοῦν τὸν μεταλλευτικὸν πλοῦτον τῆς χώρας.

Βιομηχανία. Ἡ ἀφθονία τῶν ὑδάτων καὶ ἡ δύναμις τῆς πτώσεως αὐτῶν (λευκὸς ἄνθραξ), ἀνεπλήρωσαν ἐν Ἐλβετίᾳ τὴν Ἑλλειψιν τῶν γαιάνθρακων καὶ ηὑνόησαν τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας, κατατάσσοντα ταύτην μεταξὺ τῶν βιομηχανικωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι είναι εἰς τὸ δροπέδιον καὶ τὰς δυτικὰς πολιτείας συγκεντρωμέναι. Είναι αὗται ἡ ἐργοδογία, ἡ βαμβακουργία, ἡ μεταξουργία ἐν Ζυρίχῃ, ἡ χαρτοποιία ἐν Βασιλείᾳ, ἡ ὠρολογοποιία ἐν Γενεύῃ, ἀπὸ τοῦ ΙΕ αἰώνος ἀκμάζουσα, ἡ μηχανουργία, τῶν κεντημάτων, τῶν βελούδων, ἡ βυρσοδεψία, τῶν τροφίμων, τυροῦ, συμπεπυκνωμένου γάλακτος, τῆς σοκολάτας κ.ἄ.

Βιομηχανία τῶν ἔνων. Αἱ πρόσοδοι ἐκ ταύτης είναι σπουδαιόταται. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ταύτης, συντελοῦν μεγάλως τὸ ὑγιεινὸν κλῖμα, αἱ πάμπολλαι φυσικαὶ καλλοναὶ, ἡ ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας, τὸ φύσει φιλόξενον καὶ πρασηνὲς τοῦ Ἐλβετικοῦ λαοῦ, ἡ μεγίστη ἔνοδοχειακὴ δραγάνωσις, ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ δραγάνωσις καταλλήλων διαφημιστικῆς προπαγάνδας καθ' ὅλον τὸν κέσμον.

Ἐμπόρειον καὶ συγκοινωνία. Παρὰ τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἐδάφους, ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας είναι ἀνεπτυγμένη εἰς μεγάλον βαθμόν.

Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων της φθάνει τὰ 5326 χιλ. τὸ ἐμπόριον αὐτῆς μετὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν είναι μέγα.

Τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον δὲν ὑστερεῖ, διότι τὰ Ἰταλικά, Γαλλικά, καὶ Γερμανικὰ ἐμπορεύματα ἀνταλλάσσονται μέσῳ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς.

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδας. Απὸ τὴν Ἐλλάδα-

η Ἐλβετία προμηθεύεται καπνὸν, σπόγγους καὶ οἶνον, ἥ δὲ Ελλὰς ἔξ αὐτῆς λαμβάνει νήματα, γάλα συμπεκυνωμένον, βούτυρον, ὀρολόγια, χάρτην καὶ σοκολάσια.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἀνέρχονται εἰς 4.066.400 (πυκνότης 98.47 : 1 τ. χ.). Ὁ Ἐλβετικὸς λαὸς εἶναι φιλόπονος, κινητερικὸς, φιλέλευθερος καὶ δλιγαρχής.

Ἐκπαίδευσις. Ἡ Ἐλβετία διακρίνεται ἐν Εὐρώπῃ διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀρτίαν δργάνωσιν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς.

Γλώσσα-Θρησκεία. Ἐν Ἐλβετίᾳ ὅμιλοῦσι τὴν Γερμανικὴν, Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν. "Οσον ἀφορᾷ τὴν Θρησκείαν αὐτῶν τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων εἶναι Προτεστάνται καὶ τὸ ἥμισυ Καθολικοί.

Πολέτευμα. Πολιτικῶς ἡ Ἐλβετία εἶναι διηρημένη εἰς 25 αὐτονόμους πολιτείας «Καντόνια», τὰ δόπια ἀπαρτίζονται μίαν «Ομοσπονδίαν».

Τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας διαχειρίζεται «Ομοσπονδία-κὸν Συμβούλιον», οὗτον προΐσταται εἰς Πρόεδρος.

Πόλεις. Βέργη (100.000), πρωτ. εἶναι κέντρον τῆς σοκολατοποιίας καὶ ἐριουργίας. Σαίν Γκάλεν ἡ Ἀγ. Γάλλος (70000), ἔδρα τῶν λεντημάτων καὶ βαμβακερῶν. Ζυρίχη (250.000), κέντρον τῶν μεταξωτῶν. Βασιλεία (150.000), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος. Λουκέρνη, πόλις τῶν ξενοδοχείων. Γενεύη (150.000), ἐνθα ἡ βιομηχανία τῶν ὀρολογίων καὶ ἡ ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν ἑθνῶν. Λωζάνη (70.000), κέντρον τῆς διὰ τοῦ Σεμπλὸν συγκοινωνίας, ἐν αὐτῇ ὑψοῦται ὁ ἄνδριας τοῦ φιλέλληνος «Ἐύνάρδον». Εἰς ἀπάσας τὰς πόλεις ταύτας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων τεχνικῶν σχολῶν, ὑπάρχουσι καὶ περιφημα πανεπιστήμια καὶ πολυτεχνεῖα.

ΠΡΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ

Μεταξὺ Ελβετίας καὶ Αὐστρίας εύρισκεται ἡ μικρὰ αὔτη χώρα ἐκτάσεως; 159 τ. χλμ. ἔχει πληθυσμὸν 10.213 κ. καὶ εἶναι ἀνεξάρτητος ἡγεμονία.

ΑΥΣΤΡΙΑ

(Πληθ. 6,534.481 κ. Ἐκτασις 83,838 τ. χ.)

Θέσεις—δρεα. Η Αύστρια κεῖται ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ καὶ ἀποτελεῖ σήμερον μικρὸν κράτος, μέρος τῆς μεγάλης δυαδικῆς Αύστρουγγρικῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον κατετεμαχίσθη εἰς πολλὰ μικρὰ κρατίδια.

Ορίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ιταλίας καὶ Γιουγκοσλανίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ελβετίας.

Μορφολογία τοις ἔδαριν: Η Αύστρια εἶναι χώρα ὅρεινή, πλὴν μικρῶν τιμημάτων παρὰ τὸν Δούναβιν ποταμὸν πρὸς Β. καὶ ΒΑ. τῆς χώρας, τὰ δποῖα εἶναι πεδινά. Αἱ ὅρεις τῆς χώρας εἶναι συνέχεια τῶν Κεντρικῶν Αλπεων (Ελβετικῶν) αἵτινες χωροῦσσαι πρὸς Α. εἰσέρχονται εἰς τὸ Αύστριακὸν ἔδαφος μέχρι τῶν δύθην τοῦ Δουναβίεως (Ανατολικαὶ Αλπεις, ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῶν δρέων τούτων εἶναι τὸ Γκρός Γκλόκνερος (3800 μ.), νοτίως τῆς λαβῆς τοῦ ροπάλου (σχήμα τὸ δποῖον παρουσιάζει ἡ Αύστρια). Μεταξὺ τῶν δρέων τούτων καὶ παρὰ τοὺς ποταμοὺς, σχηματίζονται δραΐαι κοιλάδες, παρόμοιαι τῷ Ελβετικῷ.

Πεδιάδες. Αἱ μεγαλύτεραι πεδιάδες τῆς Αὐστρίας εἶναι τοῦ Λίντε, Βιέννης καὶ Γκράτς.

Ποταμοί—Λέμναι. Ἐκ τῶν ὁροσειρῶν τῆς Αὐστρίας πηγάζουν πολυάριθμοι ποταμοί, ἐξ ὧν σπουδαιότεροι εἶναι ὅ *Ινν* πρὸς Β καὶ ὁ *Σανός* πρὸς Ν, ἀπαντες παραπόταμοι τοῦ, Δουνάβεως, διτις διαρρέει τὸ Β.Α. μέρος τῆς χώρας.

Λίμναι σχηματίζονται πολλαὶ καὶ μικραὶ εἰς τὰ ὁροπέδια μία μόνον εἶναι ἀξία λόγου παρὰ τὰ Αὐστροουγγρικὰ σύνορα ὥ^ν *Νιούσηντλ*.

Κλείμα. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικὸν (ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν κατὰ τὸ θέρος). Αἱ χιόνες πίπτουν ἀφθονοὶ, αἱ δὲ βροχαὶ διλιγότεραι, ἀφθονώτεραι εἶναι μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς βλαστήσεως.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Τὸ δρεινὸν τοῦ ἐδάφους τῆς Αὐστρίας καὶ τὰ μεταπολεμικὰ πάμπολλα δεινὰ, τὰ ὅποια ὑπέστη αὔτη, καθιστοῦν τὴν χώραν ἀπὸ φυσικῆς οἰκονομικῆς ἀπόψεως οὐχὶ ἀξιόλογον, μολονότι καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια σήμερον πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν πλουτικαραγωγικῶν πόρων τῆς χώρας.

Γεωργία. Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ εἶναι ἀσήμαντος, λόγῳ τῆς δρεινότητος τοῦ ἐδάφους. Παράγει ἐλάχιστα δημητριακά (σιτον, οριθῆν, σίκαλιν, βρόμην, ἀραβόσιτον), γεώμηλα, τεῦτλα, λίνον καὶ κάνναβιν. Ἐνταῦθα εὑδοκιμεῖ καὶ ἡ ἀμπελοστατικὴ παράγουσα οἶνον περὶ τὰ 400.000 (ἀπογ. 1926), ἑκατόλιτρα ἐτησίως.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ διαδεδομένη, ίδιας εἰς τὰς δρεινὰς περιοχὰς τοῦ Τυρόλου, ἐκτρέφονται βόες καὶ ἀγελάδες (2.150.000 ἀπογ. 1923), χοῖροι, πρόβατα καὶ ἵπποι.

Δάση. Οἱ δασικὸς πλοῦτος τῆς Αὐστρίας εἶναι ἀξιόλογος. Δάση ὑπάρχουν μέχρις ὑψους 1800 μ. εἰς τὰς κλιτύας τῶν δρέων. Παρέχουν δὲ ἔνλειαν πάσης φύσεως.

Θρυατά. Οἱ ὑπόγειοι πλοῦτος τῆς Αὐστρίας δὲν εἶναι ἀξιοκαταφρύητος καὶ ίδιας εἰς τὰ ἀνατολικὰ μέρη αὐτῆς. ἐνθα-

ἔξορύσσεται σίδηρος (παρὰ τὸ Γκράτς) περὶ τὸ 1 ἑκατ. τόν.
Ἐπίσης οἱ γαιάνθρακες ἀποτελοῦν σημαντικὸν πλοῦτον διὰ τὴν χώραν. Κατὰ δευτερουόσας ποσότητας ἔξορύσσονται, μόλυβδος, χαλκὸς, ψευδάργυρος κ. ἄ.

Βιομηχανέα. Ἡ Αὐστρία εἶναι μὲν βιομηχανικὴ χώρα, δὲν δύναται δῆμος νὰ συγκριθῇ μὲ τὰ λοιπὰ βιομηχανικὰ χράτη τῆς Εὐρώπης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τὰς μεγαλουπόλεις καὶ χοησιμοποιεῖ ὡς κινητήριον δύναμιν, εἰς πολλὰ μέρη, τὴν πτῶσιν τῶν φεόντων ὑδάτων. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἔχεται ἡ σιδηροβιομηχανία (Γκράτς), ἡ ὑφαντουργία καὶ τῶν εἰδῶν διατροφῆς (ζαχαροποιία, ζυθοποιία, οἰνοπνευματοποιία καὶ οἰνοπειία).

Ἐμπόρειον. Τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Αὐστρίας εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ἔξαγωγικοῦ. Εἰσάγει εἰδη τροφίμων καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἰδη, ξυλεία καὶ ἀκατέργαστα μεταλλεύματα. Αἱ συναλλισσόμεναι μετ' αὐτῆς χῶραι εἶναι ἐκτὸς τῶν γειτονικῶν, ἡ Ἄγγλια καὶ Ἡν. Πολιτεῖαι.

Τὸ ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀσήμαντον ἄν καὶ ἔσχατως ἐδημιουργήθη κάποια κίνησις μεταξὺ τῶν χωρῶν τούτων. Εἰσάγει ἔξ Ἑλλάδος νωπάς ὀπώρας καὶ ίδια σταφυλὰς καὶ καπνὸν καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἰδη.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας διενεργεῖται διὰ πυκνοῦ σχετικῶς σιδηροδρομικοῦ δικτύου (6.730 χιλμ.), τὸ δῆμοιον ἐνόνει ταύτην μὲ δλας τὰς πρωτευούσας τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης δὲ Δούναβις παρέχει ἀρίστην συγκοινωνιακὴν ὁδὸν τῶν παραδουναβίων πόλεων (Βιέννη-Λίντζ).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ 6.534.481 κατοίκους (πυκνότης 78 : 1 τ.χ.), οἵτινες εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς.

Πλωσσαν δῆμοιον τὸ Βαναροαυστριακὸν ίδιωμα τῆς Γερμανικῆς γλώσσης,

Παγκόσμιος Γεωγραφικός Σημιοτοί Μαθηταγού

Φρησκευτικής, άνήκουν εις τὸ Καθολικὸν δόγμα.
Πελέτευμα, έχει Δημοκρατικὸν.

Πόλεις: Βιέννη (2 έκ. π.), πρωτεύουσα καὶ ὀραιοτάτη πόλις, κειμένη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ. Η πόλις είναι λίαν βιομήχανος καὶ φημίζεται διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενα ἔπιπλα καὶ ἔτοιμα ἐνδύματα.

Γραάτς (150.000), ἐν ᾧ ἀκμάζει ἡ σιδηροβιουηχανία.

Λίντς (100.000), είναι παραδουνάβιος λιμήν, μὲν ἀκμαίαν βιομηχανίαν.

Σαλτσμπούργ (40.000), παρὰ τὴν πόλιν ταύτην, εἰς ἣν συρρέουν πολλοὶ ξένοι διὰ τὰς καλονάς της, ὑπάρχουν πολλαὶ ἀλατοῦχοι πηγαὶ.

"Ιννσμπρουκ (=Γέφυρα ἐπὶ τοῦ "Ινν ποταμοῦ 60.000), είναι πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Τυρόλου, ὁραῖα καὶ κεῖται ἐν μέσῳ γλονοσκεπῶν ὄρέων.

Κλάγκενφούρτ (25.000), πρωτ. τῆς Καρινθίας, κειμένη παρὰ τὰ Γιουγκοσλανικὰ σύνορα.

την τελευταίαν χρήσην της καθημερινής ζωής μετατόπιστης στην πόλη της Αθήνας. Η αποτέλεση της παραγάγεται από την επιδειξιόν της στην πόλη της Αθήνας, όπου τοποθετείται στην πόλη της Αθήνας.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Πληθ. 8.683.740 κ. έκτασις 93.026 τ. γ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Σύστασις. Η Ούγγαρια, ήτοι χώρα τῶν Μαγυάρων πρὸ τοῦ Παγκοσμίου πολέμου, ἀπετέλει μέρος τῆς μεγάλης Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας. Μετὰ τὸν πόλεμον διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Τριαντὸν (1920) ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον βασίλειον.

Θέσης καὶ Ορεα. Η Ούγγαρια κεῖται εἰς τὴν Ν. Α. Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ διῆζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Φύσις ἐδάφους. Η Ούγγαρια εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου πεδινὴ χώρα (ἄλλοτε ἦτο πυθμὴν λίμνης, τὰ ὄντατα τῆς ὄποιας ἔξεχούθησαν εἰς τὸν Εὖξεινον πόντον διὰ τοῦ Δουνάβεως πόταμοῦ) διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ καὶ τοῦ Τáic, παραποτάμου τούτου, ΝΔ. τῆς Βουδαπέστης σχηματίζεται ἡ λίμνη Ηλάττεν (Βαλατόν).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας, λόγῳ τῶν περικλειόντων αὐτὴν ὁρέων εἶναι ἡ πειρωικὸν (θέρος θεομὸν καὶ χειμὼν δριμὺς). Βροχαὶ πίπτουσι εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς περισσότεραι, παρὰ εἰς τὸ βαθύπεδον εἶναι δὲ ἀφθονώτεραι κατὰ τοὺς μῆνας Μαΐου—Αὔγουστον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Η Ούγγαρια παρὰ τὸ πεδινὸν τοῦ ἐδάφους της, δὲν παρουσιάζει καὶ ἀνάλογον γονιμότητα. Ἐν τούτοις τὰ

τεχνητὰ ἀρδευτικὰ μέσα, ἡ χοῦσις τῶν λιπασμάτων καὶ τῶν μηχανικῶν ἐργαλείων καλλιεργείας, κατέστησαν τὸ ἔδαφος αὐτῆς λίαν εὔφορον. Κυρίως καλλιεργοῦνται ἀφθόνως ὁ σῖτος καὶ ὁ Ἀραβόσιτος καὶ δευτερευόντως ὁ καπνὸς, τὰ τεῦτλα, τὰ γεώμηλα, τὸ λίνον, ἡ κάνναβις καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τοκαΐας (εἰς τὰ πλάγια τῶν βορείων μεθορίων δρέων).

Κτηνοτροφέα. Ἐκ τῶν διατρεφομένων ζώων, κυριώτερα είναι οἱ ἵπποι, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν μεγάλην ταχύτητα καὶ ἀντοχὴν, οἱ βόες (λευκότριχες) καὶ οἱ οὐλότριχες χοίροι.

Ο Δασεικὸς καὶ ὄρυκτός πλούστος είναι ἀσήμαντος, μόνον δλίγοι γαιάνθρακες ἔξορύσσονται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πέκκη.

Βιομηχανία. Η βιομηχανία τῆς Οὐγγαρίας περιορίζεται εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν γεωργικῶν σύντης προϊόντων. Οὕτω, σημαντικαὶ είναι : ἡ βιομηχανία τῶν ἀλεύρων, τῆς οίνοποιίας καὶ οἰναπνευματοποιίας, τῆς σακχαροποιίας, ἡ ὑφαντούργια καὶ ἡ λινουργία.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόρειον. Η συγκοινωνία τῆς χώρας ἔξυπηρετεῖται διὰ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, λίαν πυκνοῦ (μῆκος 8.778 χιλμ.), μὲ κέντρον τὴν Βουδαπέστην, διὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, διὰ ἀεροπορικοῦ δικτύου, καὶ διὰ καλῶς συντηρουμένου διδικοῦ δικτύου.

Τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας, περιορίζεται εἰς τὴν ἔξαγωγὴν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν βιομηχανικῶν εἰδῶν.

Τὸ ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνίσταται εἰς τὴν ἔξαγωγὴν γεωργικῶν ζώων, σίτου καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καπνοῦ καὶ νωπῶν σταφυλῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΙΠΠληθυσμός. Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 8.683,740 κατοίκους (πυκνότης 93,35 κατ. : 1 τ. χιλμ.).

Οι Ουγγροί ή Μαγγυάροι (ἥτοι «νίοι τῆς γῆς») είναι λαός, Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅστις πρὸ 1000 περίπου ἐτῶν μετηνάστευσεν ἐκ τῶν περὶ τὸν Οὐραλῆν ποταμὸν χωρῶν, ὅπου κατέκουν, εἰς τὴν σημερινὴν Οὐγγαρίαν.

Γλώσσαι διμιοῦσι τὴν Ουγγρικὴν ἢ Μαγυαρικὴν, ἢτις εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν Τουρκικὴν καὶ Φιγλανδικὴν.

Κατὰ τὸ Θρήσκευμα, εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοὶ οἱ πλεῖστοι,

Πολέτευμα. Ἡ Ουγγαρία εἶναι βασίλειον, μὲ κηρεύοντα τὸν θρόνον. Τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν ἀσκεῖ ἀντιβασιλεύς, μέχρις ὅτου ὁ λαὸς λύσῃ τὸ δυναστικὸν ζήτημα διὰ δημοψηφίσματος. Τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἀσκοῦν ἡ βουλὴ τῶν ἄνω καὶ ἡ βουλὴ τῶν κάτω.

Πόλεις. Βουδαπέστη (1,2 ἑκατ. κ.). Πρωτεύονσα τῆς Ουγγαρίας, εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον συγκοινωνῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ὁχθῶν τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὅστις τὴν διαιρεῖ εἰς δύο μέρη, τὴν Βούδα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς καὶ τὴν Πέστην ἐπὶ τῆς αριστερᾶς τοιαύτης.⁶ Η Βούδα κοσμεῖται διὰ καλλιμαρμάρων οἰκοδομῶν, ἡ δὲ Πέστη εἶναι τὸ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς πόλεως.

Ἡ Βουδαπέστη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ σιτηρῶν καὶ ἀλεύρων, κέντρον βιομηχανίας ζύθου, οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὑφαντουργίας κ. τ. λ. Ἐπίσης εἶναι ἐν τῶν σπουδαιοτέρων γαυτιλιακῶν κέντρων τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ.

Σεγκεδίν (130.000 κ.), κέντρον ἐριουργίας καὶ ἐμπορίου, ἐπὶ τοῦ Τάϊς παταμοῦ.

Δεβρέτσεν (120.000 κ.), πόλις ἀγροτικὴ.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Πληθ. 11.439.000 "Έκτασις 140.368 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις και δρις. Η Τσεχοσλοβακία καταλαμβάνει στενήν, έπιμήκη περίπου λωρίδα της Κεντρικής Εύρωπης, αποτελεσθείσα ἐκ τμημάτων της ποώην Αύστροουγγρικῆς μοναρχίας και της Γερμανίας, δριζεται δὲ, ὑπὸ της Γερμανίας Πολωνίας, Ρουμανίας ουγγαρίας και Αύστριας.

Μορφολογία τους ἐδάφους. Η χώρα δριζεται σ/ε δὸν πανταχόθεν ὅπὸ δρέων, τὰ δποῖα ἐκτείνονται πρὸς τὸ μέσον και καθιστῶσιν αὐτὴν δρεινήν. Εἰς τὸ κέντρον μόνον παρουσιάζει τὸ ἔδαφός της πεδινότητά τυνα.

"Ἐκ τῶν δρέων τὰ δποῖα κυκλοῦσι τὴν χώραν κυριώτερα εἶναι : δ **Βοημικὸς Δρυμός**, τὸ "Ἐρτσον (Μετάλλων) και τὰ **Σούδητα** εἰς τὰ πρὸς τὴν Γερμανίαν σύνορα και τὰ βόρεια **Καρπάθια**, τὰ δποῖα τοξοειδῶς διέρχονται διὰ τῶν ἀνατολικῶν ἄκρων της χώρας (ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῶν Καρπάθίων εἶναι ἡ **Τάτρα** 2260 μ.)

Ποταμοί. Ποταμοὶ μεγάλοι δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Πηγάζουσι μόνον ἐντεῦθεν οἱ Γερμανικοὶ ποταμοὶ "Αλβις και "Οδερος. Επίσης διέρχεται διὰ μικροῦ τμήματος τῶν νοτίων συνόρων αὐτοῦ, ὁ **Δούναβις**.

Κλιμα. Τὸ κλῖμα παρὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας, εἶναι ἡ πειρωτικόν, μόνον εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, εἰς τὰ ὑψηπέδια ἡ χώρα εὔκρατον μορφήν.

ΟΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Η Τσεχοσλοβακία ἀν και δρεινὴ χώρα, ἐν Ψηφιόποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τούτοις είναι λίαν εύφορος. Τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς τμῆμα είναι καθαρῶς γεωργικόν. Ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἴδιοκτησία καὶ διὰ τοῦτο ἡ γῆ καλλιεργεῖται ἐντατικῶς. Καλλιεργοῦνται ὁ σῖτος, ἡ κριθὴ διὰ βύνην, ὁ λυκίσκος, τὰ τεντλα, τὰ λαχανικά, ἡ ἄμπελος, αἱ ὅπωραι καὶ τὰ βιομηχανικὰ φυτά (λίνον, κάνναβις).

Κτηνοτροφία. Κτηνοτροφικαὶ περιοχαὶ είναι αἱ δυτικαὶ. Ἐκεῖ διατρέφονται πολλοὶ βόες, χοῖροι, ἵπποι, καὶ ἐκλεκτὰ πρόβατα.

Δάση καὶ ὄρυκτά. Τὰ ὅρη τῆς χώρας είναι κεκαλλυμένα ὑπὸ πυκνῶν δασῶν ἡ δὲ ἐξαγωγὴ ἔχεις ἀποτελεῖ σημαντικὸν παράγοντα τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς οἰκονομίας.

Οἱ ὑπόγειοι πλοῦτοι είναι ἀρκετὰ μέγας. Μεγάλαι είναι αἱ ποσότητες τῶν ἐξօρυσσομένων γαλανθράκων, σιδήρου, μολύβδου, κασσιτέρου καὶ γραφίτου.

Βιομηχανία. Η βιομηχανία είναι προτιγμένη τόσον, ώστε ἡ Τσεχοσλοβακία νὰ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων βιομηχανικῶν κρατῶν τῆς Ευρώπης. Αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι είναι συγκεντρωμέναι εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα.

Ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει ἡ ζαχαροποιία, ἥτις συναγωνίζεται εἰς ποιότητα τὰς ἄλλας χώρας, ἡ ζυδωποιία, ἡ ὄποια παράγει τὸν παγκοσμίως γνωστὸν ζύθον τοῦ Πίλσεν. Ἀλλαὶ βιομηχανίαι ἀκμαῖαι είναι: ἡ οίνοπνευματοποιία, ἡ ἄλλαντοποιία (Ποράγα), ἡ χαρτοποιία καὶ εἰδῶν γραφικῆς ὄλης, ἡ ὑφαντουργία, ἡ νιλούντρη, τῶν χημικῶν προϊόντων, τῶν μηχανῶν τῆς ἔχεις κ. ἢ.

Εμπόρειον—Συγκοινωνία. Η ἐξαγωγή, ἥτις συνίσταται εἰς βιομηχανικὰ εἴδη κυρίως, παρουσιάζει μικρὰν ὑπεροχὴν τῆς εἰσαγωγῆς, ἡ ὄποια ἀποτελεῖται ἀπὸ εἴδη διατροφῆς καὶ πρώτως ὄλας.

Τὸ ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος είναι ζωηρότατον. Εἰσάγει ἐξ αὐτῆς καπνὸν, σῦκα, οἶνον καὶ νωπάς σταφυλάς. ἐξάγει δὲ βιομηχανικὰ εἴδη, ζάχαριν κ. ἢ.

Η συγκοινωνία διενεργεῖται διὰ καλοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, τὸ ὄποιον είναι πυκνότερον πρὸς δυσμὰς. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων ἀνέρχεται εἰς 13,000 τ. χ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 14.439.000 (πυκν 102,86 :1 τ.χ.) κατοίκους, οἵτινες εἶναι Τσέχοι, Σλοβάκοι καὶ Ρουβήνοι, ἀπαντες σλαυϊκῆς καταγωγῆς. Ἐκ τούτων οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀντιπροσωπεύουσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ κατοικοῦσιν, οἱ μὲν πρῶτοι εἰς τὴν Βοημίαν καὶ Μοραβίαν, οἱ δὲ δεύτεροι εἰς τὰς Ν. κλιτάς τῶν Καρπαθίων.

Ἐκτὸς τῶν λαῶν τούτων, κατοικοῦσιν εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχὰς καὶ πολλοὶ Γερμανοὶ καὶ Ιουδαῖοι, εἰς δὲ τὰς γεωργικὰς Οὐγγροί (Μαγυάροι).

Γλώσσα. Ομιλοῦσι τὴν Τσεχικήν, ήτις ἀνήκει εἰς τὰς σλαυϊκὰς γλώσσας. Η γλῶσσα αὕτη διαιρεῖται εἰς τέσσαρας διαλέκτους (Βοημική, Μοραβική, Σλοβακική, Σιλεσιακή), αἱ δοποῖαι ἐλάχιστα διαφέρουν μεταξύ των.

Θρησκείαν ἔχουσι τὴν Καθολικήν.

Πολέμευμα. Η Τσεχοσλοβακία ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον κράτος τῷ 1918, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Ἐκτοτε εἶναι Δημοκρατία, μὲ πρόεδρον ἐκλεγόμενον κατὰ ἑπταετίαν. Τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἀσκοῦν, ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία.

Πόλεις. Πράγα (700.000), πρωτεύοντα τῆς Δημοκρατίας, μία τῶν ώραιοτάτων πόλεων τῆς Εὐρώπης, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Ἐν αὐτῇ κατ' ἔτος διενεργοῦνται διεθνεῖς ἐμποροπανηγύρεις, αἵτινες χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ Μεσαιωνικοῦ. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν τῆς χώρας.

Βρύζη (220.000), μὲ ἀνεπτυγμένας τὰς βιομηχανίας τῆς ὑφαντουργίας, μεταλλουργίας καὶ βιοδόδεψίας.

Πίλσεν (100.000), γνωστὴ διὰ τὸν περίφημον ζῦθον, τὸν δοποῖον παράγει.

Κάρλοβυ-Βάρου (Κάρλσβαδ), καὶ **Μαρίενμπαδ**, γνωστοὶ διὰ τὰ ιαματικά των λουτρά καὶ διὰ τὰ ἐκ πορσελάνης κατασκευαζόμενα ἔξαιρετα ἀγγεῖα.

Βράτισλαβα (Πρεσβοῦργον 100.000), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ.

POYMANIA

(Πληθ. 18.025.237. κ. "Εκτασις 294.967 τ. χ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Η Ρουμανία είναι ή χώρα, ή καταλαμβάνουσα τὴν ἀρχαν Δακίαν, ἵτις ἔξετείνετο πρὸς Β. τοῦ κάτω δοῦ τοῦ Δουνάβεως καὶ τὴν ὅποιαν δι Ρουμαῖος Αὐταρχάτωρ Τραϊανὸς τῷ 106 μ. Χ. κατέλαβε, μεταβαλὼν αὐτὴν εἰς Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν.

Θέσης—“Ορεια. Η Ρουμανία κατέχει τὸ τμῆμα τῆς Ν.Α. Εὐρώπης, τὸ κείμενον πρὸς Β. τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Οφίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ούκρανίας, Ρωσίας, τῆς Πολωνίας καὶ Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ουγγαρίας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλανίας καὶ Βουλγαρίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Δευτεροφωσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἐδαφος τῆς Ρουμανίας, εἰς τὰ ἀνατολικὰ αὐτῆς είναι πεδινόν. Τὸ κέντρον καὶ τὸ ΒΑ, εἰναι δρεινὰ καὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ τὰς δασώδεις δρυειῶν τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων (ὑψίστη κορυφὴ Ναγοὶ 2550 μ.) καὶ τῶν νοτίων Καρπαθίων. Η ἀχανῆς Ρουμανικὴ πεδιάς, ή ἐκτεινομένη ἀνατολικῶς τοῦ δρεινοῦ συγκροτήματος, διαιρεῖται εἰς πολλὰς μικροτέρας, ὃν αἱ κυριώτεραι είναι, τῆς Βλαχίας καὶ Μολδανίας.

Ποταμοὶ καὶ λέμναι. Η Ρουμανία διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες είναι πολυχθυες καὶ μεγάλοι συντελεσταὶ τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας τῆς χώρας. Ἐκ τούτων, ὁ κυριώτερος είναι δι Λούναβις, δστις διὰ πολλῶν βραχιόνων ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνον πόντον. Ο Λούναβις ἔχει πολλοὺς παραποτάμους ἐκ τῶν ὅποιων κυριώτεροι είναι δι Αλούντας, δι Προσθός δι Μάρος. Ἐτερος ποταμὸς είναι δι Δνείστερος, δστις πηγάζει ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐξε-

νον Πόντον χρησιμεύει δὲ ὡς φυσικὸν ὄριον μεταξὺ Ρωσίας καὶ Ρουμανίας.

Λίμναι, κυρίως ὑπάρχουσιν εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, διαμορφούμεναι εἰς λιμνοθάλασσας.

Κλειστα. Τὸ κλῖμα τῆς χώρας εἶναι ἡπειρωτικὸν (τὸν χειμῶνα ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος θερμὸν) ἀλλὰ ὑγιεινόν. Αἱ βρο-
χαὶ εἶναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ιδίως τοὺς μῆνας Μάϊον καὶ Ι-
ούνιον. Τὸ τοιοῦτον εὔνοεῖ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Γ Ρουμανία εἶναι κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ χώρα. Τὰ 4/5 τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐκ τῶν καλλιεργούμενων προϊόντων, προέχουν ὁ ἀραβόσιτος, ὁ σῖτος καὶ τὰ λοιπὰ δημητριακά, ἀκολουθοῦν τὰ δσπρια, τὸ σήσαμον, τὰ τεῦτλα, τὰ γεώμηλα καὶ αἱ ὅπωραι καὶ ιδίως τὰ δαμάσκηνα. Ἡ ἀμπελος εὐδοκιμεῖ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ρουμανίας. Οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι οἶνοι, προσομοιάζουν μὲ τοὺς ἑλιηνικοὺς καὶ καταναλίσκονται ἐπιτοπίως. Ο καπνός, ὃστις εἶναι μετρίας ποιότητος, εὐδικιμεῖ καὶ καλλιεργεῖται εἰς εὐρείαν ἔκτασιν εἶναι δὲ μονοπόλιον τοῦ κράτους. Ἡ ἐλαία δὲν εὐδοκιμεῖ παρασκευάζονται ὅμως ἔλαια, ἐκ διαφόρων σπόρων καὶ κυρίως τοῦ ἥλιοτροπίου.

Κτηνοτροφία. Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι σημαντικὴ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν διατρέφονται πολλὰ πρόβατα, πολλοὶ βόες καὶ βούβαλοι, εἰς τὸ δέλτα τοῦ Δουνάβεως εἰς δὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς, πολλοὶ κοϊδοί καὶ αἴγες. Ο ἀριθμὸς τῶν διατρεφομένων ζῴων ἀνέρχεται εἰς 24 ἑκατ. κεφαλαίς.

Δάση. Ἐκτὸς τῆς γεωργίας, ὁ ἔτερος πλουτοφόρος παράγων τῆς Ρουμανίας, εἶναι τὰ δάση. Ἡ ἐκμετάλλευσις τούτων, διευκολύνεται διὰ τῆς μεταφορᾶς τῆς ξυλείας διὰ τῶν ποταμῶν. Κατὰ τὸ 1927 ἡ ἔξαγωγὴ τῶν δασικῶν προϊόντων, ἀπέφερεν ἔσοδα περὶ τὰ 2 δισεκατομ. λεῦ.

Άλεισα. Ἡ ἀλιεία διενεργεῖται ζωηρῶς εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς, οἱ δποῖοι διατρέψαντες πηφισοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Φουν πολλούς καὶ ἐκλεκτούς ἵχθυς, καταλλήλους διὰ τὴν παρα-
σκευὴν χαβιαρίου.

Φρυκτά. Ἐκ τῶν ὁρυκτῶν σπουδαιότερα εἶναι: Τὸ πε-
τρέλαιον, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ αἷμα τῆς Ρουμανικῆς βιομηχανίας.
Τὰ κύρια πετρελαιοφόρα στόχωματα ενδισκονται εἰς τὰ νότια
μέρη τῶν Καρπαθίων.

Τὸ Μεθάνιον, ὅπερ ἀναβλύζει ἀπὸ δύο κυρίων πηγὰς εἰς
τὴν Τρανσυλβανίαν. Ἡ ποιότης τούτου εἶναι ἀρίστη καθδύσον
εἶναι ἔηρον, καθαρὸν καὶ λίαν θερμαντικόν (8.500 θερμίδες
κατὰ κυβ. μέτρον). Χρησιμοποιεῖται ἥδη εἰς πολλὰς γημικάς
βιομηχανίας, ἀν δοῖαι ἴδρυμησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὸ
ἄλας καὶ ὅλα τὰ εἰδη τῶν γαιανθράκων, ἔξορύσσονται εἰς μεγί-
λας ποσότητας. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ὁρυκτὰ ὡς
χρυσοῦχος καὶ ἀργυροῦχος μόλυβδος, χαλκός, ἀντιμόνιον καὶ
σίδηρος· δευτερευούσης ὅμως σημασίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν πα-
ραγομένην ποσότητα.

Βιομηχανία. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν, προέχουσαν θέσιν
ἔχουν αἱ γεωργικαὶ (ἀλευροβιομηχανία, ζυθοποιία, ζαχαρο-
ποιία, τῶν σπορελαίων, ἡ οἰνοποιία καὶ οἰνοπνευματοποιία),
ὧς λαμβάνουσαι τὰς πρώτας των ὕλας ἐκ τῆς γεωργίας. Ἐκ
τῶν κεφαλαίων τῶν βιομηχανιῶν, τὰ 9)10 ἀπορροφοῦν αἱ
βιομηχανίαι αὗται. Σημαντικὴν πρόσδοτον, ἔχουν καὶ αἱ λαμβά-
νουσαι τὰς πρώτας των ὕλας ἐκ τῆς κτηνοτροφίας; (βυρσοδε-
ψία καὶ τυφοκομικῶν προϊόντων) καὶ τῆς κατεργασίας τῶν
δασικῶν προϊόντων καὶ χαρτοποιίας. Οὐχὶ ἀσήμαντος εἶναι καὶ
ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἀκαθάρτου πετρελαίου, μὲ κέντρον τὸ Ηλο-
έστι. Ἐκτὸς τούτων παρὰ τὸ Ντίσιο-Σὰν Μαρτὲν, ενδισκε-
ται τὸ ἐργοστάσιον «Νιτρογόνον», ὅπερ χρησιμοποιὸν ἀποκλει-
στικῶς τὸ μεθάνιον, παράγει καὶ κατεργάζεται τὴν ὕαλον, ἀ-
σθετον, διοξείδιον τοῦ ἀνθρακού, ἀμμονίαν, καυστικὴν σόδαν,
χλωρίον, χλωρικὸν νάτριον, ὑδρογόνον καὶ διάφορι δέξεα.

Συγκριτικά. Ἡ συγκριτικά τῆς Ρουμανίας ἔχουση
ρετεῖται διὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὅστις εἶναι πλωτὸς κα-
θόλον του τὸ μῆκος, τὸ ἀνῆμον εἰς τὴν χώραν (1100 χλμ.) καὶ
διὰ τῶν ἄλλων ποταμῶν, οἵτινες ἀποτελοῦν πλόιμον δίκτυον
1200 χλμ. περίπου. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον 11,133 χιλ. καὶ

τὸ δόδικὸν τοιοῦτον (104.000 χιλμ.), συμπληρώνουν μίαν ἀρτίαν ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν διὰ τὴν Ρουμανίαν.

Ἐμπόρειον. Τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας συμφώνως τῇ στατιστικῇ τοῦ 1927, ὑπερέβη εἰς ἀξίαν τὸ εἰσαγωγικὸν τοιοῦτον. Τὰ κυριώτερα ἔξαγόμενα εἶδη εἶναι : τὰ γεωργικὰ, ἡ ξυλεία, τὰ πετρέλαια, οἱ γαιάνθρακες καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἶναι τὰ ὑφάσματα, ὁ βάμβαξ, αἱ μηχαναὶ, τὰ φαρμακευτικὰ, τὰ χημικὰ καὶ ἐν γένει εἶδη βιομηχανίας.

Ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ρουμανίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ζωηρόταται.

Ἐξάγει εἰς Ἑλλάδα σύτον, ὅσπρια, ξυλείαν, κτηνοτροφικὰ εἶδη, πετρέλαια, βενζίνας. Εἰσάγει δὲ ἔλαιον, ἔλαιας, σῦκα καὶ βιομηχανικὰ εἶδη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Οἱ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 18.025.238 κατοίκους) (πυκνότης 6111, κατὰ 1τ. Ζλιόμ.). οἵτινες ἀνήκουν εἰς τὴν Δακορρωματικὴν φυλήν, ἥτις εἶναι λαὸς συμμιγῆς ἐκ Δακῶν καὶ Λατίνων κυρίως, Σλαύων, Ἑλλήνων, Τατάρων, Σημιτῶν κ. ἄ. Ἐκτὸς τῶν Ρουμάνων κατοικοῦσι τὴν χώραν καὶ πολλοὶ (περὶ τὰ 3 ἑκατ.) ξένης ἐθνικότητος πληθυσμοί, ὡς Ούγγροι, Γερμανοί, Ιουδαῖοι καὶ Ἑλληνες. Οἱ τελευταῖοι διατηροῦσιν ἀνθούσας παροικίας εἰς τὴν Βραΐλαν, Γαλάζιον, Βουκουρέστιον, Σουλινᾶν καὶ Κονστάντζαν.

Γλώσσαν διμιλοῦσι τὴν Ρουμανικὴν, ἥτις ἔχει τὴν καταγωγὴν της ἐκ τῆς Λατινικῆς, μὲ λίαν ἡλλοιωμένην μορφήν.

Κατὰ τὸ Θρήσκευμα, ἀνήκουν εἰς τὴν ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ἐκχριστιανισθέντες κατὰ τὸν 9-11 αἰώνα ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου, ἦν καὶ οἱ πρῶτοι ἀποικοὶ Δάκες κατὰ τὸν 2ον αἰώνα, ἥσαν οἱ πλεῖστοι χριστιανοί. Σήμερον ἡ Ρουμανικὴ ἐκκλησία, εἶναι ἀνεξάρτητος διοικητικῶς καὶ φέρει τὸν τίτλον «Πατριαρχεῖον τῆς Ρουμανίας».

Μολέτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ρουμανίας εἶναι κληρονομικὴ Συνταγματικὴ Μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας, αὗτοῖς ἀσκοῦσι τὴν Νομοθετικὴν ἔξουσίαν.

Χιόλεις. Βουκουρέστιον (600.000), πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας. Είναι ἐκτισμένη εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Δουμποβίτσα ποταμοῦ καὶ εἶναι μία τῶν δραίων πόλεων τῆς Εὐρώπης. Γιούργεβον, πρὸς Ν. τοῦ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὴν ἀριστερανήν τοῦ Δουνάβεως εἶναι τὸ ἐπίνειον τοῦ Βουκουρέστιον Πλοέστι, (80.000), πρὸς Β. τοῦ Βουκουρέστιον, κέντρον καθαρισμοῦ πετρελαίων. **Βράτιλα** (70.000), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, μὲ σημαντικὸν διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον.

Γαλάζιον (75.000) εἶναι λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, κέντρον διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου καὶ ἔδρα τῆς διεθνοῦς ἐπιροπῆς ἐπὶ τῆς ποταμοπλοΐας τοῦ Δουνάβεως· ὡς ἐπίσης καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος.

Κωνστάντισα (60.000), ὁ κυριώτερος λιμὴν εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον, μὲ ἀσφαλῆ πολεμικὸν ναύσταθμον.

Σουλτινᾶς, λιμὴν εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον, παρὰ τὸ μέσον στόμιον τοῦ Δουνάβεως.

Ιάσιον (100.000), παρὰ τὸν Προῦθον ποταμόν. Ἐνταῦθα ὁ Ἀλέξανδρος Υψηλάντης ἐκήρυξε τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τῷ 1821.

Κισνόβιον (300.000), πρωτεύουσα τῆς Βεσσαραβίας καὶ τὸ ἐμπορικώτερον κέντρον αὐτῆς.

Τσέρονοβιτς (100.000), παρὰ τὸν Προῦθον ποταμόν.

Κλάουζεμβουργ, (100.000) καὶ **Κρονστάτη** (50.000), ἀμφότεραι βιομήχανοι πόλεις ἐν τῇ Τρασυλβανίᾳ.

Κραϊόβα (60.000) καὶ **Πλοέστι** (80.000), πόλεις βιομήχανοι ἐν τῇ δυτικῇ Βλαχίᾳ.

Δραγατσάνιον, μικρὰ κώμη πρὸς Β. τῆς Κραϊόβας εἰς τὸν ὄνομαστὴν διὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τῶν Ἱερολοχιτῶν ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Υψηλάντην, τὴν 7 Ιουνίου 1891, μαχομένων κατὰ τῶν Τούρκων,

ΠΤΩΔΩΝΙΑ

(Πληνθ. 82.132 036 κ. "Εκτασις 388,390 τ. χ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέτες: **Ορεα.** Η Πολωνία μέχρι του 1795 άπετέλει άνεξάρτητον κράτος, διανεμηθὲν τότε υπὸ τῆς Πρωσσίας, Ρωσίας καὶ Αὐστρίας. Εκτότε τὸ Πολωνικὸν ἔθνος κατέβαλεν μεγάλας προσπαθείας, διὰ διηνεκῶν ἐξεγέρσεων, πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του, ὡς ὅτου κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1919), ἐπέτυχε νῦν ἀναγνωρισθῆναι ὡς ἀνεξάρτητος Δημοκρατία. Κεῖται ἐν τῇ ἀνατολικῇ κεντρικῇ Ευρώπῃ καὶ δρίζεται πρὸς Β. υπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς ἀνατολικῆς Πρωσσίας, Λιθουανίας καὶ Λεττονίας, πρὸς ΙΑ. υπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. υπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ Τσεχοσλοβακίας καὶ πρὸς Δ. υπὸ τῆς Γερμανίας.

Φύσεις ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Πολωνίας κατὰ 80% αὐτοῦ, εἶναι πεδινὸν καὶ χαμηλὸν. Εἰς τὸ Ν. μέρος αὐτοῦ, παρὰ τὰ σύνορα τῆς Πολωνίας καὶ Τσεχοσλοβακίας, υψοῦται μόνον ἡ δροσειρὰ τῶν Καρπαθίων.

Ποταμοὶ καὶ λέμναι. Τὴν χώραν διαρρέει ὁ ποταμὸς **Βιστούλας** (μήκος 1070 χιλιμ.), καθαρῶς Πολωνικὸς ποταμὸς, διστὶς ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Ο **Βιστούλας** δέχεται τὰ ὄντα τῶν μεγάλων παραποτάμων **Βοὺγκ** καὶ **Σάν.** Ἐκ τῆς Πολωνίας πηγάζουσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποταμοί, ὡς ὁ **Βάρτα**, παραπόταμος τοῦ **'Οδέρου** ποταμοῦ, ὁ **Δνεΐστερ** εἰς τὸ **ΝΑ.**, ὁ **Πρίπετ**, παραπόταμος τοῦ **Δνεΐστερ** εἰς τὰ **Α.** καὶ ὁ **Νιέμεν** εἰς τὰ **Β.** Ολοι, οὗτοι οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ ἐνοῦνται μετ' ἄλλήλων διὰ διωρύγων, ἀποτελοῦντες ἄριστον συγκοινωνιακὸν δίκτυον, μήκους 6.500

χλιμ. Άπο τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, μέχρι τῶν μέσων τοῦ Μαρτίου, πήγανται καὶ παρεμβάλλεται οὕτω δυσχέρεια εἰς τὴν συγκοινωνίαν.

Λίμναι. Τὸ κλῖμα εἶναι ὑπεριδωτικὸν καὶ ὑγιεινὸν. Αἱ βροχὲς εἶναι ἀφθονώτεραι κατὰ τὸν μῆνας Ἰούνιον καὶ Αὐγούστουν· δημιουργοῦσι δὲ τὰς πλημμύρας εἰς τὸν Βιστούλαν ποταμόν.

Ικλέμα. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικὸν καὶ ὑγιεινὸν. Αἱ βροχὲς εἶναι ἀφθονώτεραι κατὰ τὸν μῆνας Ἰούνιον καὶ Αὐγούστουν· δημιουργοῦσι δὲ τὰς πλημμύρας εἰς τὸν Βιστούλαν ποταμόν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Η Πολιτεία εἶναι χώρα γεωργικὴ. Αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις, καταλαμβάνουσι τὰ 50% τῆς ὅλης ἐκτάσεως αὐτῆς. Τὰ κυριότερα καλλιεργούμενα εἴδη εἶναι: ὁ σῖτος, ἡ σήκαλις, ἡ βρώμη, ἡ κοιλή, τὰ γεώμηλα, τεῦτλα, τὸ λίνον, ἡ κάναβις, καὶ ὁ καπνὸς εἰς τὸ N. μέρος.

Κτηνοτραφία. Τὸ πεδινὸν τοῦ ἔδαφους εὔνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεγάλων ιδίως ζώων, ως βιῶν, ἀγελάδων, ἵππων, κοίτων καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν προβάτων.

Η πτηνοτροφία παρουσιάζει τοιαύτην πρόοδον, ὥστε τὰ φὰ νὰ ἀποτελοῦν εἶδος τοῦ ἔξαγωγικοῦ ἐμπορίου.

Δάση. Εἰς τὴν Πολωνίαν ὑπάρχουσι μεγάλαι δασικαὶ περιοχαὶ, ἀποτελούμεναι κυρίως ἀπὸ κινοφόρα δένδρα. Η ἐκμετάλλευσις καὶ μετριφορὰ τῆς ξυλείας τούτων, διευκολύνεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν ἀποτελεῖ δὲ ἡ παραγομένη ξυλεία, σημαντικὸν παράγοντα τοῦ ἔξαγωγικοῦ τῆς ἐμπορίου.

Φρυκτὸς πλοιστεός. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας εἶναι πλούσιον εἰς δρυκτά. Έκ τούτων εἰς μεγάλην ἐκμετάλλευσιν έθρικονται, οἱ γαιάνθρακες ἐν τῇ ἄνω Σιλεσίᾳ, ὁ σίδηρος, τὸ μαγνειτικὸν ἄλας, τὸ πετρέλαιον καὶ τὰ ἄλατα τοῦ Καλίου.

Βιομηχανία. Έκ τῶν βιομηχανιῶν, αἱ περισσότερον ἀκμάζουσαι, εἶναι ἡ ὑφαντονογία μὲ κέντρον τὸ Λότζ, ἡ τῶν

τροφίμων, ή μεταλλουργία μὲ κέντρα τὴν Βαρσοβίαν, Σιλεσίαν, κ.λ.π., ή ζαχαροποιία, ή ζυθοποιία, ή οίνοπνευματοποιία καὶ ή σιγαροποιία.

Συγκοινωνία. Ἡ ἐσωτερική συγκοινωνία τῆς χώρας, διενεργεῖται διὰ τῶν ποταμῶν καὶ τοῦ πλήθους τῶν διωρύγων, αἵτινες ἔνώνουν τούτους καὶ ἀποτελοῦν ἀριθμότατον δίκτυον.⁷ Επίσης διὰ σιδηροδρομικοῦ δικτύου μῆκους (19.890 χλμ.) ὅπερ ἔνώνει τὴν χώραν μὲ τὰς γειτονικὰς αὐτῆς χώρας· ώς καὶ διὰ καλῶς συντηρουμένων ἀμάξιτῶν δόδων. Ἡ μετὰ τοῦ ἔξωτεροῦ συγκοινωνία διενεργεῖται διὰ τῆς ἐλευθέρας πόλεως Δάντσιγγ καὶ διὰ τοῦ ίδίου αὐτῆς, ὑπὸ κατασκευὴν λαμένος Γδύνια, ενδισκομένων εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, εἰς τὴν δούιαν ἔχει ἔξοδον ή Πολωνία.

Ἐμπόρειον. Τὸ ἐμπόριον τῆς Πολωνίας παρουσιάζει αὐξησιν εἰς τὴν ἔξαγωγήν. Τὰ κυριώτερα εἴδη εἰσαγωγῆς εἶναι: τὰ βιομηχανικὰ, δὲ βάμβαξ. αἱ μηχαναὶ, τὸ ἔριον καὶ χημικὰ εἴδη, τὰ δὲ τῆς ἔξαγωγῆς οἱ ἀνθρακες, δὲ δηρος, ή ξυλεία, δὲ σίτος, τὰ πρέστατα, τὰ τυροκομικὰ εἴδη καὶ ήζάκχαρις.

Τὸ ἐμπόριον αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἄνευ σημαντίας, λόγῳ τῆς ἀποστάσεως τῶν δύο χωρῶν μεταξύ των.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣ Σ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμός, συμφώνως τῇ στατιστικῇ τοῦ 1930 ἀνέρχεται εἰς 32.132.036. κατοίκους (πυκν. 82,70 : 1 τ. χ.), οἵτινες κατὰ τὰ 3/4 περίπου ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πολωνοὺς, Σλανίκης καταγωγῆς. Οἱ λοιποὶ εἶναι Γερμανοί, Λευκορρώδοι καὶ Ιουδαῖοι. Οἱ Πολωνοὶ εἶναι κατ' ἔξοχὴν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ ἀγαπῶσι τὴν μουσικὴν καὶ τὸν χορόν.

Γλώσσαν, διμιλοῦσι τὴν Πολωνικήν, ήτις ἀνήκει εἰς τὴν Σλανίκην γλωσσικὴν διμοφυλίαν.

Κατά τὸ Θρήσκευμα, οἱ πλειστοί εἶναι Καθολικοί Φημιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ονχ' ἡττον ὅμως ὑπάρχουσι περὶ τὰ 3 ἑκατ. Ιουδαῖοι καὶ περὶ τὰ 3 ἑκ. Ὁρθόδοξοι. Οἱ Ὁρθόδοξοι ἀποτελοῦν αὐτοκέφαλον Πολωνικὴν ἐκκλησιαν, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924, μὲ ἀρχηγὸν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Βαρσοβίας.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Πολωνίας εἶναι δημοκρατικόν. Τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀσκοῦν ἡ Διαιτα (Σέγιμ) καὶ ἡ Γερουσία.

Πόλεις. Βαρσοβία (1, 1 ἑκατ.), πρωτεύουσα τῆς Λημοκρατίας, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα κειμένη. Εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα πόλις· δῶς καὶ τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν τῆς χώρας.

Πόζεν (250.000), ἐπὶ τοῦ Βάρτα ποταμοῦ, μὲ ἀκμαίαν τὴν βιομηχανίαν τῆς ξακχάρεως.

Λότζ (600.000), τὸ κυριώτερον κέντρον τῆς ὑφαντουργίας.

Κρακοβία (200.000), ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ Βιτσούλα ποταμοῦ, ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας. Λεμβέργη (250.000), κέντρον σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν καὶ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου πρὸς τὴν Ρωσίαν.

Γδύνια. νέος λιμήν, δυτικῶς τοῦ Δάντσιγ, κείμενος.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΑΝΤΣΙΓ

Εἶναι ἡ περιοχὴ, ἡ κειμένη εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. παρὰ τὸν Βιστούλαν ποταμόν. Εἶναι αὐτόνομος πολιτεία ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἔχει ἔκτασιν 1894 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 407.500 κ. Πρωτεύουσα τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ Δάντσιγ (505.000), λιμὴν τοῦ δποίου ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ὑπὸ τῆς Πολωνίας.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

ΔΑΝΙΑ Η ΔΑΝΗΜΑΡΚΙΑ

Πληθ. 3,550,656 κ. Έκτασις 42.931 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-Όρια. Η Δανία κείται ἐν τῇ Β. Ευρώπῃ καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆς Ιοντλανδικῆς ἡ Κιμβρικὴν χερσόνησον καὶ ἀπὸ συστάδα περὶ αὐτῆς 92 νήσων, ἐξ ὧν σπουδαιότεραι εἰναι: ἡ Φιονία, Ζηλανδία καὶ Λόκλαντ.

Κείται μεταξὺ τῶν θαλασσῶν, Βαλτικῆς πρὸς Α., Βορείου θαλάσσης πρὸς Δ. καὶ Σκαγεράκη πρὸς Β. Διὰ ξηρᾶς συνδέεται μόνον μετὰ τῆς Γερμανίας πρὸς Ν., ἀπὸ δὲ τὴν Σκανδιναϊκὴν χερσόνησον τὴν χωρίζει ἡ θάλασσα τοῦ Κατεγάτη καὶ τὸ στενὸν τῆς Σουνδης.

Μορφολογέα τοῦ ἔδαφου. Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου πεδινόν. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Δανίας εἶναι ἀμιμώδης ἐντελῶς, μὲ πολλὰ ἔλη καὶ λίαν ἀκίμενος. Ἡ ἀνατολικὴ τούναντίον πλευρά, εἶναι λοφώδης, μὲ ἀργυριῶδες ἔδαφος καὶ πλήρης κολπώσεων (ριόδος καλυμένων) στενῶν, παρέχουσα ἄριστα δρμητήρια διὰ τὰς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἀλιείαν Δανούς.

Ποταμοὶ καὶ λέμναι. Η Δανία λόγῳ τῆς μικρᾶς τῆς ἑκτάσεως ἔχει πολλοὺς ποταμοὺς, μικροὺς καὶ ἀναξίους λόγου.

Οἱ παταμοὶ οὗτοι ὀνομάζονται «Ω» (αα) καὶ λαμβάνουν τὰ δνόματα τῶν φιορδ, εἰς τὰ δόποια ἐκβάλλουσιν.

Λίμναι πολλαὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὴν δυτικὴν ίδιως πλευρὰν τῆς χερσονόσου, ἔχουσαι τὸν χαρακτῆρα λιμνοθαλασσῶν. Μία τούτων εἶναι ἡ μεγαλυτέρα, ἡ Λιμνιόρδη, εἰς τὸ βόρειον ἀκροντῆς χιλονήσου, ἥτις ἐκβαθυνθεῖσα καὶ διευρυνθεῖσα, συγκονιώνει τὴν θάλασσαν τοῦ Κατεβάτη μετὰ τῆς Βορείου θαλάσσης.

Κλῖμα. Τὸ κλῖμα τῆς Δανίας εἶναι γλυκὺν, ὑγρὸν καὶ ὅμικλῶδες. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνοίξεως τὸ κλῖμα εἶναι λίαν εὐημετάβολον. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι μὲν ἄφθονοι, ἀλλὰ πίπτουσι κανονικῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργέα καὶ Κτηνοτροφέα. Ἡ Δανία εἶναι κατ' ἔξοχὴν γεωργικὸν καὶ κτηνοτροφικὸν κράτος. Ἡ δογάνωσις τῶν δύο τούτων κλάδων εἶναι ἀρτία, ὅσον εἰς οὐδὲν εὑρώπατεκόν κράτος. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλάδων τούτων συνετέλεσεν, ἐκτὸς τῆς καταλληλότητος τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος καὶ ἡ διάδοσις τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος, τὸ σύστημα τῆς μικρᾶς ἴδιοκτησίας καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ μόρφωσις τῶν Δανῶν γεωργῶν καὶ κτηνοτρόφων, ἀπάντων ἐγγραμμάτων.

Αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι καὶ λειμῶνες καταλαμβάνουν τὰ 75 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας.

Ἐκ τῶν γεωργικῶν εἰδῶν, κυρίως καλλιεργοῦνται ἡ βρόμη, ἡ κριθή, ἡ σίκαλις καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὁ σῖτος, τὰ γεώμηλα καὶ τὰ τεῦτλα.

Ἐκ τῶν ἐκτρεφομένων ζῴων εἶναι: οἱ χοῖροι (3 ἑκατ.), αἱ ἀγελάδες καὶ βόες (3 ἑκατ.), οἱ ἵπποι (550 χιλ.), τὰ πρόβατα (300 χιλ.) καὶ αἱ ὄρνιθες (18. ἑκατ.).

Άλεεά. Μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν ἡ ἀλιεία ἀποτελεῖ τὸν ἔτερον παράγοντα τοῦ ἔθνικοῦ πλούτου τῆς Δανίας. Οἱ Δανοὶ ἀλιεύοντιν ιδίως εἰς τὰς βιορείους θάλασσας βακαλάους καὶ ρέγγας.

Δάση καὶ ὄρυκτα. Ἡ χώρα στερείται παντελῶς δασικοῦ καὶ μεταλλευτικοῦ πλούτου.

Βιομηχανέα, Εμπόρειον, Ναυτελία. Ἐπειδὴ ἡ χώρα στερείται γιανθρώπων, ἡ βιομηχανία τῆς χώρας περιστρέφεται κυρίως εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (γαλακτοκομικὰ εἴδη, ζάχαρις, ζῦθος, κατεργασία δερμάτων). Παραλλήλως πρὸς τὰς βιομηχανίας ταύτας, ἀκμάζει καὶ ἡ βιομηχανία γεωργικῶν ἐργαλείων, ἡ ὑφαντουργία τῶν

εἰδῶν πορσελάνης καὶ ἡ ναυπηγικὴ ἐν Κοπενάγη.

‘Η ἐμπορικὴ κίνησις εἶναι μεγίστη, ἡ δὲ ναυτιλία ἀναλογικῶς μὲ τὸν πληθυσμόν, κατατάσσει τὴν χώραν μετὰ τὴν Μ. Βρεττανίαν καὶ Νορβηγίαν.

‘Η ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία τῆς χώρας μετὰ τῆς ‘Ελλίδος εἶναι ἀσήμαντος.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς Δανίας εἶναι πυκνότατον (5289 χιλμ.). ‘Ενώνει ταύτην, ἀφ’ ἑνὸς μὲ τὴν Νορβηγίαν καὶ Σουηδίαν καὶ ἀφ’ ἑτέρου μετὰ τῆς λοιπῆς ‘Ηπειρωτικῆς Εὐρώπης, διὰ σιδηροτροχιοφόρων πλοίων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς τῆς Δανίας ἀνέρχεται εἰς 3.550.656 κατοίκους (πυκνότης 82,71 : 1 τ. χ.). ‘Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μεγίστη εἰς τὴν νῆσον Ζηλανδίαν (πυκνότης 178 : 1 τ. χ.). Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι Γερμανικῆς καταγγωγῆς, ὑψηλόσωμοι, ξανθοὶ καὶ πάντες γνωρίζουσι γράμματα. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι διαμαρτυρόμενοι.

Πολέτευμα. Τὸ ισχὺον πολίτευμα τῆς Δανίας εἶναι Συνταγματικὴ Μοναρχία. Ο βασιλεὺς τῆς Δανίας εἶναι καὶ Βασιλεὺς τῆς Ισλανδίας, πρώην ἀποικίας τῆς καὶ ηδη ἀνεξαρτήτητος βασιλείου ἀπὸ τοῦ 1918.

Πόλεις. Κοπενάγη (λιμὴν τῶν ἐμπόρων 770.000 κ.), εὑρίσκεται εἰς τὴν νῆσον Ζηλανδίαν, εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Δανίας καὶ λόγῳ τῆς θέσεως αὐτῆς ἔχει καταστῆ ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι πόλεις εἶναι, ή “Ααρούς εἰς τὴν Ιουτλανδικὴν χερσόνησον καὶ Οντένοε εἰς τὴν Φιονίαν νῆσον.

Αποικίες τῆς Δανίας. Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκουν αἱ ἀποικίαι, Γροιλλανδία καὶ Φερόαι νῆσοι· ως ἐπίσης ἡνωμένοι μὲ τὸ Δανικὸν στέμμα εἶναι καὶ τὸ ἀνεξάρτητον βασίλειον τῆς Ισλανδίας, μέχρι τοῦ 1918 ἀποικία αὐτῆς.

ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ

Αὕτη είναι μεγίστη νήσος, καλύπτεται υπὸ πάγων καὶ κατοικεῖται κατὰ τὰς δυτικὰς ἀκτὰς υπὸ 13 χιλ. Εσκιμώων.

ΦΕΡΟΑΙ ΝΗΣΟΙ

Κεῖται πρὸς Β τῆς Σκωτίας καὶ είναι βραχώδεις καὶ ἄδεν-
δροι. Οἱ δλίγοι κάτοικοι αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν προβατο-
χομίαν καὶ ἀλιείαν.

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Αὕτη ἀπὸ τοῦ 1918 είναι ἀνεξάρτητον βασίλειον. Απο-
σπασθεῖσα τῆς Δανίας, ἀναγνωρίζει μόνον ως βασιλέα της, τὸν
βασιλέα τῆς Δανίας.

Είναι νήσος κεκαλυμμένη υπὸ πάγων καὶ λίαν ἡφαιστειο-
γενής (ἡφαιστειον *Εκλα). Εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς γῆς της ἀνα-
πηδοῦν θερμὰ ὕδατα εἰς ὑψος 30 μέτρων (Γκέισερ). Οἱ κάτοικοι
της (80 χιλ.) ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ἀλιείαν.
Πρωτεύουσα Ριχαβίκ (25.000 κ.), σταθμὸς τῶν ἀλιευτικῶν στό-
λων Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

(Πληθ. 2814.748 κ. "Εκτασις 385.973 τ. χ.)

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-Όρεα. Η Νορβηγία κατέχει τὸ Δ. καὶ ΒΔ. τμῆμα τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου. Όριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὥκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Νορβηγικῆς θαλάσσης ('Ατλαντικὸς ὥκεανός), πρὸς Ν. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου ἢ Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ Σκαγγεράκη, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Φινλανδίας καὶ μικροῦ μέρους τῆς Ρωσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγιστον μέρος τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ γυμνῶν καὶ ἀγόνων δρέων, τῶν Σανδιναυϊκῶν "Αλπεων, αἵτινες ἔκτείνονται πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα, σχηματίζουσαι πολλὰς ὑψηλὰς κορυφὰς (ἡ ὑψίστη, τὸ ὅρος Γκαλντχέπιγγεν 2.660 μ.). Ἐλάχιστον μόνον μέρος πρὸς Ν. παρὰ τὸ "Οσλο, εἶναι πεδινὸν. Ἐνταῦθα εἶναι συγκεντρωμένον τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πλήθυσμοῦ.

Οἱ ποταμοί, εἶναι πολλοὶ καὶ καταρρακτώδεις, χοησιμοὶ ποιούμενοι μόνον διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἐργοστασίων. Αἱ λίμναι εἶναι πολλαί, μικραὶ καὶ δὲν παρουσιάζουσι τὴν σημασίαν τῶν Σουηδικῶν λιμνῶν.

Τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας, ἀπὸ τοῦ βορειοτάτου αὐτῆς ἀκρωτηρίου, Βορείου, μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ "Οσλο, παρουσιάζουν μεγάλην ἴδιορρυθμίαν καὶ πρωτοτυπίαν, ἥτοι τὰς πολυαρίθμους νήσους, σκοπέλους, αἵτινες ὑπάρχουσι πρὸ τῶν ἀκτῶν (αἱ μεγαλύτεραι εἶναι αἱ Λοφότεν) καὶ τοὺς στενοὺς καὶ βαθυτάτους κόλπους; Νορβηγιστὶ καλούμένους **Φιόρδ**.

Αἱ νῆσοι εἶναι ἄγονοι καὶ ἀκατοίκητοι, προφυλάσσονται δὲ τὴν παραλίαν ἀπὸ τῶν κυμάτων τῶν ὥκεανῶν.

Τὰ φιόρδ είναι στεναὶ διώρυγες, εἰσχωροῦσαι βαθέως μέχρι τοῦ ἑσωτερικοῦ τῆς χώρας καὶ περιβαλλόμεναι ὑπὸ ἀποτύμων βράχων, κατερχομένων καθέτως πρὸς τὴν ἀκτὴν. Τὸ βάθος τῶν φιόρδῶν είναι μέγα, ἐντὸς αὐτῶν ρέουσι ρύακες καὶ παρουσιάζουν θέαμα ἐκτάκτως μαγευτικὸν. Ἡ γραφικότης τῶν Φιόρδ τούτων, προσελκύει κατ' ἔτος πολλοὺς περιηγητάς.

Κλεμμα. Τὰ παράλια, λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Μεξικανικοῦ ψεύματος, ἔχουν κλῖμα μᾶλλον εὔκρατον, παρὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας εἰς τὰ ἀκατοίκητα ὅμως ὅρη καὶ δροπεδία, τὰ συνορεύοντα μὲ τὴν Σουηδίαν, τὸ κλῖμα εἶναι τραχὺ καὶ ψυχρόν. Αἱ βροχαὶ είναι πολλαὶ καὶ βαίνονται αὐξανόμεναι, ὅσον προχωροῦμεν βροειότερον. Ἡ θάλασσα πήγγυνται μόνον εἰς τὸ βορείως, τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου, κείμενον τρῆμα καὶ ἴδιως εἰς τὰ σημεῖα, τὰ ὅποια ενδισκούνται πλησίον τοῦ πόλου (πόλις Χάμμερφεστ, πλησίον τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου). Ἡ ήμερα διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 12 Μαΐου μέχρι τῆς 29 Ιουλίου (ὅ ἥλιος παραμένει διαρκῶς ὑπεράνω τοῦ δρίζοντος), ἐν φάση τῆς 18 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 23 Ιανουαρίου διαρκεῖ ἡ νὺξ (ὅ ἥλιος ενδρίσκεται διαρκῶς ὑπὸ τὸν δρίζοντα).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἄν καὶ τὸ πρὸς καλλιέργειαν τρῆμα τῆς χώρας είναι ἐλάχιστον, ἐν τούτοις ὅμως ἡ μεθοδικὴ καλλιέργεια τούτου τὸ καθιστᾶ ὀλονὲν παραγωγικότερον. Οὕτω παράγονται σίτος, βρόμη, κριθὴ καὶ γεώμηλα, εἰς τοιαύτας ποσότητας, ὥστε νὰ καλύπτεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας.

Ἡ κτηνοτροφία ἀντιθέτως, ὅχι μόνον ἵκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ παρέχει καὶ μεγάλα ποσὰ τυρῶν, βοντύρων καὶ συμπεπυκνωμένου γάλακτος πρὸς ἔξαγωγὴν.

Ἐκ τῶν τρεφομένων ζώων τὰ πολυαριθμότερα είναι τὰ

πρόσβατα, αἱ αἶγες καὶ ἀγελάδες, ἀκολουθοῦν δὲ ἔπειτα οἱ ἵπποι καὶ οἱ χοῖροι.

Δάση καὶ ἀλεεία. Οἱ δύο οὗτοι κλάδοι, ἀποτελοῦν τοὺς κυρίους πνεύμονας τῆς Νορβηγικῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Τὰ δάση καλύπτουν τὸ 1/4 τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας, ἐκμεταλλεύονται συστηματικά καὶ ἀποδίδουν οἰκοδομήσιμον καὶ καυτιμον ἔυλείαν, ξυλοπολτὸν διὰ τὴν χαρτοποιίαν. Τὰ προϊόντα τῶν ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὰ 40% τοῦ ὅλου ἔξαγωγικοῦ ἐμπαρίσου.

Ἡ ἄλιεία εἶναι ἡ δευτέρᾳ ἐν Εὐρώπῃ, ἔρχομένη μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Περὶ τὰ 62.000 πλοῦτα καταγίνονται εἰς τὴν ἄλιείαν τῆς ἀριγγῆς, βασαλάου, σολομῶν, καὶ σκόμβρων. Ἀποφέρει πλέον τῶν 300 ἑκατ. χρ. φράγκων ἐσοδον ἐτησίως. Εἰς τὴν ἄλιείαν τῆς φαλαίνης, ἡ Νορβηγία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον, ἀπασχολοῦσα στόλον ἐκτοπίσματος περὶ τὰ 135.000 τόννων.

Θρυκτὰ καὶ Βιομηχανία. Ἐκ τῶν δρυκτῶν, τὰ μεταλλεύματα τοῦ σιδήρου εἶναι ἀξια λόγου. Γαιανθράκων στερεῖται παντελῶς ἐν τούτοις ὅμισι, ἡ βιομηχανία χρησιμοποεῖ τὸν λευκὸν ἄνθρακα, δστις τόσον ἀφθονεῖ εἰς τὴν χώραν. Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν αἱ κυριώτεραι εἶναι τῆς κατεργασίας τοῦ ξύλου, ἡ χαρτοποιία, ἡ κονσερβοποιίσις τῶν ζεύγων, ἡ μεταλλουργία, τῶν χημικῶν προϊόντων καὶ λιπασμάτων.

Ἐμπόρειον. Παρὰ τὴν καλὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ πλούτου τῆς, τὸ ἐμπορικὸν ισοζύγιον πάντοτε παρουσιάζει ἔλλειμμα, τὸ δποῖον καλύπτει τὸν ἐπόδων, τὰ δποῖα ἀποφέρει ἡ ἐμπορικὴ νιευτιλία, ἥτις εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ κόσμου, ἀναλόγως τῆς πληθυσμοῦ, ἀπὸ ἀπόψεως; χωρητικότητος (2 ἑκατ' τόννοι). Αἱ χῶραι μετὰ τῶν διοίσιν ἔχει τὰς μεγαλυτέρας συναλλαγὰς εἶναι ἡ Μ. Βρετανία, ἡ Γερμανία, αἱ Η.Π. Ἀμερικῆς, ἡ Σουηδία, ἡ Δανία.

Συγκοινωνία. Τὸ δρεινὸν τοῦ ἐδάφους, ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν πυκνῶν συγκοινωνιῶν διὰ σιδηροδρόμων. Ἀντιθέτως πυκνώτατον ἀτμοπλοϊκὸν δίκτυον, συνδέει τοὺς λιμένας μεταξύ τῶν καὶ μετὰ τῶν λιμένων τῆς Εὐρώπης. Οἱ σιδηρόδρομοι, μήκους 3,835 χιλιομ., κατὰ τὰ 9/10 εἰναι κρατικοὶ καὶ οἱ πλειστοὶ ἥλεκτροκίνητοι.

Πληθυσμός. Η Νορβηγία είναι ή αριθμότερον κατωκημένη χώρα της Ενδόπετης. Ο πληθυσμός αυτής ανέρχεται εἰς 2,814.748 κατοίκους (πυκνότης 8,721 τ. χ.), οίτινες είναι ναυτικοί ἐπιδέξιοι, ἐργατικοί καὶ συντηρητικοί. Είς τὸ βόρειον τμῆμα τῆς χώρας κατοικοῦν δικαγόμυθοι καὶ Λάπωνες (20—25 χλ.), λαός μοργολικῆς καταγωγῆς.

Κατὰ τὴν Θρησκείαν είναι 97 οὗ τῶν κατοίκων Εναγγελισταί.

Γλώσσαν, διμιλοῦσι τὴν Νορβηγικὴν, ητις είναι συγγενῆς τῆς Γερμανικῆς.

Πολέμευμα. Η Νορβηγία, μέχρι τοῦ 1905, ήτο ήνωμένη μετὰ τῆς Σουηδίας. Ἐκτοτε ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Βασίλειον. Η νομοθετικὴ ἔξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ δύο Βουλῶν, τῆς Βουλῆς τῶν "Ανω καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Κάτω.

Πόλεις. Οσλό (250.000 κ.), μέχρι τοῦ 1925 ἐκαλεῖτο Χριστιανία καὶ είναι ἐκτισμένον εἰς τὸν μυχὸν τοῦ διμειωνύμου Φιόρδ. Είναι ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ ή πρωτεύουσα τοῦ κράτους.

Μπέργκεν (100.000), τὸ μεγαλύτερον ἀλιευτικὸν κέντρον καὶ ή μεγαλυτέρα ἀγορὰ ἱχθύων τῆς χώρας.

Τροντχάϊμ (50.000), λιμὴν ἐμπορικός, ἐνθα ἀπολήγει ὁ πρὸς βορρᾶν διευθυνόμενος σιδηρόδρομος.

Χάμμερφεστ (4.000), ὁ βορειότερος λιμὴν τῆς Σκανδινανίκης Χερσονήσου.

Είς τὴν Νορβηγίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ νῆσοι Σπίτσμπεργχεν, αἱ διοῖαι κεῖνται ἐν τῷ βορείῳ παγωμένῳ ὥκεανῷ.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Πληθ. 6.141.571 κ. "Εκτασις 448.439 τ.χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-Θρεπτική. Η Σουηδία είναι κράτος τῆς Β. Ευρώπης και κατέχει τὸ ἀνατολικὸν καὶ μεγαλύτερον μέρος τῆς Σκανδινανίκης χερσονήσου.

Όριζεται πρὸς Α νότο τῆς Φινλανδίας, Βοθνικοῦ κόλπου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ νότο τοῦ Καττεγάτου καὶ Νορβηγίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ βόρειον τμῆμα τῆς Σουηδίας καὶ ίδιως τὸ παρὰ τὴν Νορβηγικὴν μεθόριον, εἶναι δὲ φρεινόν. Τὸ νότολοιπον είναι γαμηλόν, περιλαμβάνων λίμνην εὐθόρους πεδιάδας καὶ δασώδεις ἔκτασεις.

Παραλιακὸς διαμελισμός. Τὸ μῆκος τῶν ἀκτῶν τῆς Σουηδίας είναι περὶ τὰ 7.600 χιλιού. παρουσιάζουν δὲ πλῆθος μικρῶν κολπίσκων (φιόρδ), οἵτινες ὑστεροῦσιν εἰς γραφή κότητα ἀπὸ τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Περὶ τὰς ἀκτὰς ταύτας ὑπάρχει πλῆθος βραχωδῶν νήσων, αἵτινες προστατεύουσι ταύτας ἀπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης. Μεταξὺ τῶν νήσων τούτων ὑπάρχουσι καὶ τινες μεγάλαι, ως ἡ Ἐλάνδη, ἡ Γοτλάνδη, ἡ Ἀλάνδη ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ.

Ποταμοί. Ἀπὸ τὰς Σκανδινανίκας "Αλπεις πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, οἵτινες διευθύνονται πρὸς τὸν Βοθνικὸν κόλπον καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Οὗτοι είναι καταρρακτώδεις, χρησιμεύοντες διὰ τὴν παραγωγὴν ἥλεκτρικοῦ φεύματος, καὶ πρὸς κίνησιν ἐργοστασίων. Χρησιμεύουν πρὸς τούτοις διὰ τὴν μεταφορὰν ξυλείας καὶ είναι πλωτοί, μόνον εἰς τὸν κατώτερον δοῦν αὐτῶν. Οἱ κυριώτεροι καὶ μεγαλύτεροι τῶν ποταμῶν είναι οἱ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, ως ὁ Τόρνε, Λούλε κ. ἄ.

Αέμνατε εἰς τὴν Σουηδίαν εἶναι ἀπειροπληθεῖς. Αἱ μεγαλύτεραι καὶ σημαντικώτεραι εὑρίσκονται εἰς τὴν νότιον Σουηδίαν (Βένερ, Βέττερ, Μάλαρ). Αἱ πλεῖσται τούτων ἐνώνυνται διὰ διωρύγων μεταξύ των καὶ χρησιμεύουν πρὸς ἔξυπηρτησιν τῶν συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν.

Κλεμα. Τὸ κλῆμα τῆς Σουηδίας ἔχει ἡπειρωτικὸν χαρακτῆρα, διότι, λόγῳ τῆς παρεμβολῆς τῆς Νορβηγίας, δὲν δέχεται τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὠκεανείου φεύγαντος. Περισσότερον χαμηλὴ εἶναι ἡ θερμοκρασία τῶν περὶ τὸν Βοσπόρον κόλπον μερῶν, οἱ λιμένες τῶν δροίων ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου ἀποκλείονται τελείως ὑπὸ τῶν πάγων, Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι καὶ κανονικῶς διανεμημέναι καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς.

ΟΚΟΝΟΜΗΚΗ ΕΞΕΤΑΣΣ

Γεωργία καὶ Δάση. Ἡ Σουηδία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ δασικὴ. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐδάφους τῆς γίνεται διὰ μικρῶν ἴδιοκτησιῶν κυρίως. Καλλιεργοῦνται τὰ σιτηρά, τὰ γεώμηλα, τὰ τεῦτλα καὶ τὰ λαζανικά.

Ο δασικὸς πλοῦτος εἶναι μέγιστος· ἐκμεταλλεύονται δὲ ταῦτα συστηματικώτατα. Ἡ ἔξαγομένη ξυλεία καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς, ἀντιπροσωπεύουν τὰ 35 οὗ τοῦ δλου ἔξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας.

Ικτηνοτροφία, **Ορυκτὰ καὶ Αλιεία.** Ἡ κτηνοτροφία εἶναι διαδεδομένη ἴδιως πρὸς N, ὅπου διατρέφονται ὅλα τὰ εἰδή τῶν κατοικιδίων, μικρῶν καὶ μεγάλων ζῷων (ἴπποι, βόες, ἀγελάδες, αἴγες, πρόβατα, χοῖροι καὶ τάρανδοι).

Ἐκ τῶν μετάλλων, σημαντικαὶ ποσότητες σιδήρου μόνον, ἔξωθεν συστονται. Ἡ ἔλλειψις γαιανθρακών ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σιδηροβιομηχανίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν σιδηρομετάλλευμάτων ἔξαγεται ἀκατέργαστον.

Ἡ ἀλιεία εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία. Ἡ Σουηδία παραλίως πρὸς τὸν μέγαν αὐτῆς φυσικὸν πλοῦτον, ἔχει ἀνεπτυγμένην, τοσοῦτον τὴν

βιομηχανίαν της ὡςτε δύναται νὰ καταταχθῇ εἰς τὰ βιομηχανικὰ ἀράτη τῆς Εὐρώπης. Σημαντικὸς παράγων τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῶν καταργακτῶν. Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι αὐτῆς εἶναι ἡ κατεργασία τοῦ ξύλου, ἡ ἐπιπλοποίᾳ, ἡ χαρτοποίᾳ, ἡ τῆς κατάσκευῆς ἐκ ξύλου πολτοῦ χάρτου, ἡ βυζοδεψία καὶ τῶν προϊόντων τοῦ γάλακτος, (τιρός, βούτυρον) ἡ τῆς κατασκευῆς τῶν πυρείων, ἡ ὑφαντουργία, ἡ μεταλλουργία καὶ ἄλλαι.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρτία καὶ διενεργεῖται διὰ μεγάλου σχετικῶς σιδηροδρομικοῦ δικτύου (μῆκος 16,585 χιλ. μ.), διατέμνοντος κατὰ μῆκος τὴν χώραν καὶ διὰ πολλῶν διωρύγων.

Εμπόρειον. Τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Σουηδίας μέχρι τοῦ 1929 παρουσίαζε μικράν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐισαγωγικὸν, ἐλάττωσιν κατὰ τὸ ἔτος δύως τοῦτο ὑπερέβη αὐτοῦ κατὰ ἐν ἑκατομύριον καὶ πλέον κορωνῶν. Ἡ Ἀγγλία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Δανία, ἀπορροφοῦν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἔξαγωγῆς. Ἐπονται τούτων αἱ Η. Π. Α., ἡ Γαλλία καὶ ἡ Φινλανδία.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 6.141.571 κατοίκους (πυκνότης 13.70: 1 τ. γ.), οἵτινες εἶναι πολὺ μορφωμένοι. Ἰδιαιτέρως ἀσχιλοῦνται εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Εἰς τὴν γυμναστικὴν ὑπερέχουν δλων τῶν Ἐθνῶν. Τὸ πυκνότερον κατοχημένον μέρος, εἶναι τὸ νότιον.

Οἱ Σουηδοὶ εἶναι συγγενεῖς τῶν Τευτόνων, εἶναι λίαν συντηρητικοί, εὐθυμοί καὶ ζωηροί, διατηροῦσι δὲ πεισμάνως τὰ παλαιὰ ἥθη καὶ ἔθιμα.

Γλώσσαν διαλοῦσι τὴν Σουηδικήν, ἡτις ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανικὴν γλωσσικὴν δμοφυλίαν.

Φρησκεία. Ἡ ἐπίσημος εἶναι ἡ Εὐαγγελικὴ Λουθηρανική, εἰς τὴν διαιρεῖται τὰ 99 οἰο τῶν κατοίκων ἀνήκουσιν.

Πολέτευμα. Ἡ Σουηδία μέχρι ταῦ 1905 ἦτο ἡνιαμένη

μετὰ τῆς Νορβηγίας. Νῦν ἀποτελεῖ Συνταγματικὴν Βασιλείαν μετὰ δύο βουλῶν, αἵτινες ἀσκοῦσι τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν.

Πόλεις. Στοκχόλμη (475.000), πρωτ. τῆς Σουηδίας. Είναι ἐκτισμένη ἐπὶ νησίδων, εἰς τὸ στόμιον τῆς λιμνῆς Μάλαρ. Διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ Βενετία τοῦ Βορρᾶ. Είναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Σουηδίας καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις αὐτῆς. Κυριώτεραι βιομηχανίαι αὐτῆς εἰναι: ἡ μεταλλουργία, ἡ χαρτοποιία, τῶν τροφίμων, ἡ ὑφαννουργία καὶ τῶν χημικῶν προϊόντων. Προσέτι ἡ Στοκχόλμη εἶναι τὸ κέντρον τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἴδρυμάτων τῆς χώρας.

Γόττεμβουγ (230.000), λιμὴν ἐμπορικώτατος καὶ τὸ κυριώτερον χαρτεμπορικὸν κέντρον τῆς Σουηδίας.

Μάλμαι (120.000), πόλις ἐμπορική, κειμένη ἔναντι τῆς Κοπενάγης, μεδ' ἡς συνδέεται σιδηροδρομικῶς διὰ σιδηροτροχιοφόρων πλοίων (Ferry Boat).

Νορκιπίγγη, πόλις πυράλιος ΝΔ τῆς Στοκχόλμης κειμένη, μὲ πλούσια μεταλλωρυχεῖα.

"Αλλαι πόλεις εἶναι ἡ Γκέφλ, ἡ Λούνδ, ἡ Καλμάρη καὶ ἡ Ούψαλα πρὸς Β τῆς Στοκχόλμης μὲ περίδοξον Πανεπιστήμιον.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

(Πληθ. 3.667.067 κ. "Εκτασις 388.451 τ.χ.)

Η Φινλανδία πρὸ τοῦ 1918 ἀπετέλει τμῆμα τῆς Ρωσσίας αὐτοκρατορίας. Μετὰ ταῦτα ἀπεσπάσθη αὐτῆς, ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τῶν συμμάχων ὡς ἀνεξάρτητος δημοκρατία.

Ἐνδιάσκεται μεταξὺ τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν (Σουηδίας, Νορβηγίας) καὶ Ρωσσίας, βρεχομένη ἐπὶ πλέον ἐκ δυσμῶν ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου.

Τὸ **Ξαφος** αὐτῆς εἶναι πετρῶδες καὶ ἀγονον' καλύπτεται δμως ὑπὸ ἀπεράντων δασῶν καὶ ἀφθόνου χλόης. Τὸ πλεῖ-

στον τῆς χώρας είναι κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν καὶ λιμνῶν, δι' ὃ
καὶ χώρα τῶν «χιλίων λιμνῶν» ὀνομάζεται.

Ο **οἰκονομικός** αὐτῆς πλοῦτος, ἀποτελεῖται ἀπὸ δασι-
κόν, ατηνοτροφικὸν καὶ ἀλιευτικόν. Ἡ γεωργία περιορίζεται
μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν κριθῆς, γεωμήλων καὶ λίνου.

Ἡ βιομηχανία είναι καθούστερη μόνη, ἔξαιρέσει τῆς βοντυ-
ροκομίας, χαρτοποιίας, βυρσοδεψίας καὶ καπνοβιομηχανίας.

Ο **πληθυσμὸς** ἀνέρχεται εἰς 3.667.067 κατοίκους (πυ-
κνότης 98,44 : 1 τ. χ.), Φίννους καλούμενους, Μογγολικῆς
καταγωγῆς.

Γλώσσαν διμιούσι τὴν Φινλανδικήν, συγγενῆ πρὸς τὴν
Ον्तγρικήν.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα είναι οἱ πλεῖστοι Διαμαρτυρόμενοι
καὶ τινες Ὀρθόδοξοι.

Πόλεις. Ἐλσιγκφορς (230.000 κ.), πρωτεύουσα καὶ
δικαιώτερος λιμὴν τῆς χώρας εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Φιννικοῦ
κόλπου.

Άμπο (60.000 κ.), ὁραιος λιμὴν εἰς τὴν Βαλτικήν θά-
λασσαν.

ΕΙΔΗΣΗ ΕΣΘΟΝΙΑ

Πληθ. 1.107.059 κ. ἑκατοσις 47549 τ. χ.

Θέσεις. Ἡ Ἐσθονία είναι νέα δημοκρατία, κειμένη εἰς
τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Πρὸ τοῦ παγ-
κοσμίου πολέμου ἀπετέλει μίαν τῶν Βαλτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς
Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἀνεξάρτητος ἐκηρύχθη τὴν 24 Φε-
βρουαρίου 1920 καὶ ἀνεγνωρίσθη ὡς τοιαύτη ὑπὸ τῶν συμ-
μάχων, τῷ 1921.

Ορια. Πρὸς Β. δρᾶται ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου,
πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λεττονίας καὶ τοῦ

κόλπου της Ρίγας και πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

"Εκτασις καὶ Φύσεις ἐδάφους. Τὸ ἐδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν. Δυτικῶς τῆς Ἐσθονίας ὑπάρχουν πολλαὶ μικραὶ νῆσαι, ἐξ ὧν μεγαλύτεραι εἶναι ή Ντάγκε καὶ η Ἐσελ.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ἡ Ἐσθονία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κεηνοτροφικὴ μὲ κύρια προϊόντα της, τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς, τὸ λίνον τὸ βούτερον καὶ δίλιγα δισικὰ προϊόντα.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ δὲν ὑστερεῖ εἰς ὀγισμένα ἴδιως εἴδη, ὡς εἰς τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, εἰς τὴν χαρτοποιίαν καὶ τὴν κατεργασίαν τοῦ ξύλου.

Τὸ ἐμπόριον τὸ ἔξαγωγικὸν εἶναι ὑπέρτερον τοῦ εἰσιγωγικοῦ, συμφώνως τῇ στατιστικῇ τοῦ 1927 κατὰ 1 ἑκατ. περίπου Ἐσθονικὰ Μάρκα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Ο πληθυσμὸς τῆς Ἐσθονίας ἀνέρχεται εἰς 1.107.059 κατοίκους (πυκνότης 25, 28: 1 τ. χ.), Ἐπιθονοὺς (88 ο[ν]), Ρώσους, Γερμανοὺς καὶ Ισραηλίτας.

Γλώσσαν, διμιοῦσι τὴν Ἐσθονικὴν, ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν Φιννοουγγρικὴν λεγομένην δμογκλωσίαν,

Κατὰ τὴν θρησκείαν, εἶναι οἱ πλεῖστοι εὐαγγελισταί, καθολικοί καὶ διλύγοι δρθόδοξοι. Ἐπίσημος θρησκεία δὲν καθορίζεται ὑπὸ τοῦ συντάγματος.

Τὸ πολέτευμα τῆς χώρας εἶναι Δημοκρατικὸν. Ο Πρωθυπουργὸς εἶναι συγχρόνως καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. ἐκλέγεται δὲ ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἥτις ἀσκεῖ τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ἐσθονίας εἶναι η Ταλλίν (πρώην Ρεβάλ) (130.000 κ.), ἥτις εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ πόλις βιο-

μήχανος, μὲν ἐργοστάσια βαμβακουργίας, χιρτοποίες, βερρυσούδεψίας, μηχανουργίας, ἀλευρομύλους κ.τ.λ.

ΛΕΤΤΟΝΙΑ

(Πληθ. 1900045 κ. "Εκτασις 65791 τ. χ.)

Η Λεττονία πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο Ρωσικὴ ἐπαρχία. Μετὰ τὸν πόλεμον ἀπεσπάσθη ταύτης καὶ ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν τῷ 1911. Κεῖται πρὸς Ν τῆς Εσθονίας καὶ δριζεται ἀκόμη πρὸς Α ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπὸ Ν ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Λιθουανίας καὶ πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν, τὸ δὲ κλῖμα μετρίως ψυχρόν.

Ἐκ τῶν προϊόντων τῆς τὰ κυριώτερα εἶναι : ὁ σῖτος, ἥη κριθή, βρόμη, τὰ γεώμηλα, τὸ λίνον καὶ ἡ κάνναβις.

Ο πληθυσμὸς τῆς Λεττονίας ἀνέρχεται εἰς 1.900.045 κ. (πυκνότης 28,83 : 1 τ. χ.), συγγενεῖς τῶν Λιθουανῶν.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ρίγα 340.000 κ.), πόλις ἔμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ δμωνίου κόλπου καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα ποταμοῦ.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

(Πληθ. 2.028.971 κ. "Εκτασις 53,242 τ. χ.)

Η Λιθουανία ἀνεκηρύχθη ὡς ἀνεξάρτητος Δημοκρατία κατὰ τὸ ἔτος 1922. Μέχρι τοῦ ἔτους τούτου ἀπετέλει ἐπαρχίαν Ρωσικήν. Κεῖται πρὸς Ν τῆς Λεττονίας.

Τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι πεδινόν, τὸ δὲ κλῖμα τῆς καθαρῶς πειρωτικόν.

Ο πλούτος της είναι γεωργικός (σίτος, λίνον, κάνναβις).

Ο πληθυσμός άνερχεται εἰς 2.028.961 κατοίκους (πυκνότης 38,11 : τ.χιλ.μ.) πρωτεύονσα είναι η Κάουμα (Κόβρο) (100.000 κ.), πόλις έμπορική, κειμένη εἰς τὰς δύναμεις του ποταμού Νιέμεν (διεθνής ποταμός), όστις είναι πλωτός ἐπὶ 8 περίπου μῆνας.

ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΜΕΛ

Είναι μικρὰ περιοχή, ἐκτάσεως 2416 τ. χ. ἐν τῇ Λιθουανίᾳ, ἡτοι είναι αὐτόνομος υπὸ τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Ο πληθυσμός της ἀνέρχεται εἰς 141645 κ. Ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ ενδίσκεται ὁ λιμὴν Μέμελ, ὃστις λόγῳ τοῦ διεθνοῦς αὐτοῦ χαρακτήρος, ἔχει μεγάλην έμπορικὴν κίνησιν.

(ανθεκτικός ανοικτός πάγος) σύμφωνα με την ανθεκτικότητα της γης στην θερμοκρασία 100.000 °C της παραγόμενης εδάφους στην περιοχή αναπτύσσεται σε πάγο πάνω από 11.000 μέτρα υψού.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙ

Πληθ. 116.000.000 * Εκτασις 6.000.000 τ. χ.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις-Όρεα. Η μεγίστη αύτη χώρα κατέχει διάλογον τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Εὐρώπης. Ορίζεται πρὸς Β ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ωκεανοῦ, πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Φινλανδίας, Εσθονίας, Λεττονίας, Πολωνίας καὶ Ρουμανίας, πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Ενδείνου Πόντου καὶ Καυκάσου καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ τῶν οὐραλίων δρέων, διὰ τῶν δοποίων γωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τῆς ξηρᾶς. Η χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτῆς, ἐμφανίζει μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, ἐλαχίστην ὄψους, ήτις διατέμνεται ἀπὸ Β πρὸς Ν, ὑπὸ δύο χαμηλῶν λοφοσειρῶν. Η μία τούτων ἀρχεται ἀπὸ τῆς περιοχῆς τοῦ Λένιγκραδ, ἔνθα τὰ χαμηλὰ δοῃ Βάλδατ καὶ ἡ ἑτέρα ἀπὸ τοῦ Καζάν μέχρι τοῦ Στάλινγκραδ (Τσαρίτσιν), ἡ δοποία βαίνει κατὰ μῆκος τῶν δύθων τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

"Ορη σχετικῶς ὑψηλά, ενδίσκονται πρὸς Α, τὰ Ούράλια (ιεχρὶ 1680 μ.), ἀτινα ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν συνόρων, τὸ Γιάλα τῆς Κριμαίας (1543μ.) καὶ ἡ δροσειρὰ τοῦ Καυκάσου (ὑψηλατέρα κορυφὴ "Ειβρων 5330 μ.), ἡ δοποία ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ενδείνου Πόντου καὶ ἀπολήγει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κέντρου ὡς ἀτίνες κύκλου καὶ διευθύνονται πρὸς τὰς πέριξ θαλάσσας. Είναι ἥρεμοι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ξεινούς παγωμένοι.

Οι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β Παγωμένον Ὡκεανὸν εἶναι δούνινας, δούνινας, δούνινας, δούνινας.

Εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν δούνινας, δούνινας καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τῆς Ρίγας καὶ δούνινας, δούνινας εἶναι μικρὸς, πολύϋδρος καὶ ἀπολήγει εἰς τὸν Φινικὸν κόλπον.

Εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν οἱ Δνεῖστερ, Βούγη, Δνεῖπερ καὶ Δόν. Εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν οἱ Ούραλης καὶ Βόλγας, δούνινας ποταμὸς τῆς Εὐρώπης (3700 χλμ.). Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι ἀπαντες πολυχθυνες καὶ κατάλληλοι διὰ συγχοινωνίαν.

Λέμνας. Αἱ λίμναι σχηματίζονται κατὰ τὰ ΒΔ τῆς χώρας. Ἐκ τούτων κυριώτεραι εἶναι η Πάϊπους, η Ἰλμεν, η Λάδογα η μέγιστη τῶν Εὐρωπαϊκῶν λιμνῶν (18.130 τ. χ.) καὶ η Ὄνεγα, δευτέρα μετὰ ταύτην (9750 τ. χ.).

Κλεῖμα, Ἡ Ρωσία λόγῳ τῆς ἀπεράντιου ἐκτάσεως καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς, ἔχει κλῖμα καθαρῶς ἡπειρωτικὸν, μὲ μεγάλας διακυμάνσεις τῶν θερμοκρασιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Εἰς τὰ βορειότερα μέρη δούνινας εἶναι διαρκείας 7-8 μηνῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ νότια, δύον καθίσταται βραχύτερος. Εἰς τὰ ΝΑ ἐπικρατοῦσιν ἄνεμοι ἀνατολικοί, οἱ δόποι οι προκαλοῦσι χιονοθύέλλας τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος θυέλλας ἐξ ἅμμου.

Αἱ βροχοὶ εἶναι περισσότεραι κατὰ τὰ ΒΔ, ἐλαττοῦνται δὲ ἐφ' ὃσον βαίνομεν πρὸς Α καὶ Ν.

Κατὰ τὰ παράλια τοῦ Εὔξεινου Πόντου, τὸ κλῖμα ἔχει Μεσογειακὴν μορφὴν.

Περιοχὴ βλαστήσεως. Ἡ χώρα ὡς πρὸς τὴν βλαστησίν διαιρεῖται εἰς 4 περιοχάς.

1) **περιοχὴ τῆς Τούνδρας.** Περίλαμβάνει τὴν λωρίδα τῶν ἀκτῶν τοῦ Π. ὁκεανοῦ, ήτις εἶναι ἀδενδρος, ἐλώδης καὶ παγωμένη. Εἰς ταύτην ἡ βλάστησις συνίσταται ἀπὸ βρύνης καὶ διαφόρους θάμνους.

2) **Περιοχὴ τῶν δασῶν.** Αὕτη κεῖται νοτιώτερον τῆς προηγούμενης καὶ καταλαμβάνει τὴν Μέσην Ρωσίαν. Τὰ ἐπικρατοῦντα ἐν αὐτῇ δένδρα εἶναι τὰ κωνοφόρα, αἱ δρύες, αἱ φιλῦραι.

3) Περιοχὴ τῶν στεππῶν. Τὸ νοτιώτερον μέρος τοῦ προπόδου τῶν δρέπων τῆς Κριμαίας καὶ τοῦ Καυκάσου, ἀποτελεῖ τὴν ζώνην τῶν Στεππῶν, ἡτις εἶναι ἀχανῆς πεδινὴ ἔκτασις, ἄδενδρος, κεκαλλυμένη ὑπὸ χλόης. Τὸ βόρεον αὐτῆς τμῆμα εἶναι εὔφορον καὶ καλλιεργεῖται εἰς αὐτὸν ὁ σῖτος, τὸ δὲ νότιον διατίθεται διὰ τὴν μεγάλην κτηνοτροφίαν.

4) Νότιος περιοχὴ τῆς Κριμαίας. Ἡ ζώνη αὕτη, συνεπίᾳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της, παρουσιάζει τὴν βλάστησιν τῶν περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν (ἄμπελος, συκῆς ἐλαία κ.ἄ.).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἡ Ρωσία εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργική. Μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἐπεκράτει ἡ μεγάλη καλλιέργεια. Μετὰ τὸν πόλεμον ὅμως σημαντικαὶ μεταρρυθμίσεις τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας, ἐπέφερον ἀλματικὴν αὔξησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ταῦτα εἶναι τὰ γεώμητρα, ὁ σῖτος καὶ ἡ σίκαλις. Μετὰ τὰ τρία ταῦτα προϊόντα, ἀτινα ποσοτικῶς ὑπερέχουν τῶν ἄλλων, ἀκολουθοῦν τὰ τεῦτλα πρὸς κατασκευὴν ζαχάρεως, ἡ βρόμη, ἡ κριθὴ καὶ ὁ Ἀραβόσιτος. Εἰς τὰς ΒΑ περιοχὰς καλλιεργοῦνται καὶ τὰ βιομηχανικὰ φυτὰ, ἥτοι τὸ λίνον, ἡ κάνναβις καὶ ὁ βάμβαξ. Ἐπίσης παράγονται καὶ μεγάλαι ποσότητες σπερμάτων ἡλιανθού, χρησίμου διὰ τὴν παραγωγὴν ἐλαίου.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ρωσία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν κτηνοτροφικῶν χωρῶν τῆς γῆς (Αὐστραλία, Η.Π.Α.). Άι κύριαι κτηνοτροφικαὶ περιοχαὶ εἶναι αἱ ἀνατολικαί.

Ἐκ τῶν διατρεφομένων ζώων, ἀριθμητικῶς κατὰ σειρὰν εἶναι τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἴγες, οἱ βόες, οἱ ἴπποι, οἱ χοῖροι καὶ αἱ κάμηλοι.

Τὰ δρυινοειδῆ καὶ ἡ θήρα τῶν ἐντρίχων ζώων, ἀποτελοῦν μίαν τῶν κυρίων ἐνασχολήσεων τῶν κατοίκων.

Φρυγία. Ὁ υπόγειος πλοῦτος εἶναι μέγας. Ἐξογύσσονται μεγάλα ποσὰ γαιανθράκων, σιδήρου, μαγγανίου καὶ

καὶ πετρελαίων (Βακοῦ). Πλούσια εἶναι τὰ μεταλλεῖα τοῦ γαληνοῦ, ψευδαργύρου, Νικελίου, θόρακος, γραφίτου κ. ἄ., τὰ δόποια ἐκμεταλλεύονται πλημμελῶς.

Εἰς τὰ Οὐράλια ὅρη γίνεται ἔξαγωγὴ λευκοχρύσου, δοτις ἀντιπροσωπεύει τὸ ἥμισυ περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Οὐραλίων ὁρέων, ἐπίσης ἔξορύσσεται χρυσὸς καὶ πολύτιμοι λίθοι.

Δάση· Αλεεία. Τὸ βόρειον ἥμισυ περίπου τῆς Ρωσίας, καλύπτεται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν ἐκ κωνοφόρων, δρυῶν κ. ἄ. Ἡ μεταφορὰ τούτων διευκολύνεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ή δὲ ἔξαγή των γίνεται διὰ τῶν βορείων λιμένων.

Ἡ ἀλιεία διενεργεῖται εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας. Εἰς τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἐκβάλλοντας εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, ἀλεύονται μεγάλοι ἰχθῦς (δένδροι, ουγκοί), ἀπὸ τοὺς δόποιους ἔξαγεται τὸ μαῦρον χαβιάριον.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας, ἐσχάτως ἔλαβε κολοσσαίαν ἀνάπτυξιν· τελεῖ δὲ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ κράτους, ὃπου αὕτη ἀπασχολεῖ περισσοτέρους τῶν 15 ἑργατῶν. Κυριώτεραι εἶναι: αἱ ὑφαντουργικαί, τῶν τροφίμων καὶ ποτῶν, τῆς μεταλλουργίας καὶ ἡλεκτροτεχνίας, τῶν οἰκοδομησύμων ὑλῶν, τῆς κατεργασίας τοῦ ξύλου, τοῦ κάρτου, τῆς βυζοδεψίας καὶ τῶν χημικῶν εἰδῶν.

Ἐμπόρειον. Τὸ ἐμπόριον μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἶναι μονοπόλιον τοῦ κράτους. Ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἔξαγωγὴ ἐμπορευμάτων γίνεται δι' εἰδικῶν ἀδειῶν, ἐκδιδομένων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐμπορίου. Εἰδικαὶ ἀντιπροσωπεῖαι παρὰ τοῖς διαφόροις κράτοις, ἐπιμελοῦνται τῆς ἀγορᾶς ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ ἐμπορευμάτων καὶ τῆς πωλήσεως τῶν Ρωσικῶν προϊόντων εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Εἰς ἴδιάτας ἐπιτρέπεται η εἰσαγωγὴ καὶ ἔξαγωγὴ προϊόντων ὑπὸ ὀρισμένους ὅρους.

Κυριώτερα εἴδη εἰσαγωγῆς εἶναι: αἱ μηχαναὶ, ὁ βάμβας, τὰ ἔρια, τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, τὸ καιουτσούκ ἔξαγωγῆς δὲ τὸ πετρέλαιον, η βενζίνη, η ξυλεία, τὰ ωά, η ζάκχαρις, τὸ λίνον, δέρματα ἀκατέργαστα, γουναρικὰ κ. ἄ.

Τὸ ἐμπόρειον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐσχάτως ἀνετύχθησαν ἐμπορικαὶ σχέσεις Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος, αἵτινες

συνίστανται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν σταφίδος κυρίως, μὲ εἶδη γεωργικά, κτηνοτροφικά, πετρέλαια καὶ βινζίνην.

Συγκοινωνία. Ἡ σιδηροδρομική συγκοινωνία, ἔχει ώς κέντρον αὐτῆς τὴν Μόσχαν.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον, δπερ εἶναι κρατικὸν ἀνέρχεται εἰς μῆκος 78.000 χλ.μ.

Τὸ δδικὸν δίκτυον εἶναι λίαν ἀνεπαρκὲς εἰς τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ὄδῶν, ἐλάχισται εἶναι αἱ συντηρούμεναι καλῶς.

Ἡ διὰ τῶν ποταμῶν διενεργουμένη συγκοινωνία εἶναι σπουδαιοτάτῃ, ἀν καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους εἶναι παγωμένοι.

Ὑπάρχει πλῆθος διωρύγων, αἵτινες συνδέουν τοὺς μεγάλους ποταμούς μεταξὺ των. Πλέον τῶν 13 χιλ. μικρῶν ποταμοπλοίων κινοῦνται εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας.

Ἡ ἀκτοπλοϊκὴ συγκοινωνία διενεργεῖται μόνον ὑπὸ πλοίων φερόντων Ρωσικὴν σημαίαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 116.000.000 (πυκνότης; 19,33 : 1 τ. χ.) κατοίκους. Τὰ πλέον πυκνῶς κατῳκημένα μέρη, εἶναι αἱ περιοχαί, τῆς Μόσχας καὶ τῶν Στεπῶν. Ἐκ τῶν κατοίκων τὰ 3/4 περίπου εἶναι Σλαῦοι, οἱ δποῖοι διακρίνονται εἰς τοὺς μεγάλους Ρώσους ή Μοσχοβίτας, κατοικοῦντας περὶ τὴν Μόσχαν, εἰς τοὺς Οὐκρανούς, κατοικοῦντας εἰς τὴν ΝΔ Ρωσίαν καὶ εἰς τοὺς Λευκούς Ρώσους, οἱ δποῖοι κατοικοῦν περὶ τὸν Νιέμεν καὶ Δνείσπερον ποταμὸν καὶ εἶναι ἀλιγάριθμοι καὶ λίαν ἀμόρφωτοι.

Ἐκτὸς τούτων κατοικοῦν εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ πολλοὶ Κιργίσιοι, Τάτταροι, Ιουδαῖοι καὶ Γερμανοί,

Γλώσσαν δημιούσι τὴν Ρωσικὴν, ἥτις ἐσχάτως μετεργοθμίσθη ώς πρὸς τὴν δρυθιγραφίαν καὶ κατέστη ἀπλουστέρα.

Θρησκείαν ἔχουσιν οἱ πλεῖστοι τὴν Ορθόδοξον Χριστιανικὴν, ή δποῖα κατεπολεμήθη συστηματικῶς ὑπὸ τοῦ κράτους.

Πολέτευμα. Άπο τοῦ 1918 ή Ρωσία ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς Σοβιετικὰς Δημοκρατίας, ἐλευθέρας καὶ ἀνεξαρτήτους, ἥνωμένας μεταξύ των διμοσπονδιακῶς, εἶναι δηλ. «"Ἐνωσις τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν», (Ε.Σ.Σ.Δ)

Ἐκάστη τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, δοῦ ἐντὸς τῶν δόριων τοῦ συντάγματος τῆς Ε. Σ. Δ. ἐλευθέρως, ἢ δὲ "Ἐνωσις τῶν Δημοκρατιῶν ὁμοίζει τὰς διεθνεῖς σχέσεις τῆς χώρας συνάπτει καὶ κυρώνει συνθήκας μετὰ τῶν ἄλλων Πολιτειῶν, ωμοίζει τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας, δογανώνει τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις, καὶ ἐν γένει δίδει τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς νομοθεσίας, τῆς διοικήσεως, παιδείας κ.τ.λ.

Μόσχα. Μόσχα (2 ἑκατ. κ.), πρωτεύονσα τοῦ κράτους μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν Τσάρων, εἶναι ωραῖα πόλις, μὲ πολυαριθμοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίας. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς χώρας. **Λέννινγραδ** (1.600.000), ἥτο παλαιὰ πρωτεύονσα τοῦ κράτους καὶ ὀνομάζετο τότε Πετρούπολις, ενδισκεται ἐπὶ τοῦ Νέβα ποταμοῦ καὶ εἶναι ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς Ρωσίας πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην. **Αρχάγγελος** (70.000), λιμὴν εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν. **Τούλα** (160.000), πρὸς Ν. τῆς Μόσχας, μὲ ἀκμαίαν τὴν σιδηροβιομηχανίαν **Νίζνι—Νοβγορόδ** (200.000), ἐπὶ τοῦ Βόλγα ποταμοῦ. Ἐνταῦθα διενεργοῦνται μεγάλαι ἐτήσιοι ἐμποροπανηγύρεις. **Καζάν** (190.000), μὲ μουσουλμ ανικὸν πληθυσμὸν, **Σαμάρα** (170.000), ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς τὴν Σιβηρίαν, **Σαράτωβ** (210.000), μὲ ἐμπόριον σιτηρῶν, ἵχθυσ, δερμάτων καὶ **Στάλινγραδ** (πρόφην Τσαρίτσιν), τὸ σημαντικότερον κέντρον διαμετακομίσεως καὶ ἐμπορίου. "Απασαι αἱ πόλεις αὗται ενδισκοῦνται ἐπὶ τοῦ Βόλγα ποταμοῦ καὶ εἶναι σπουδαῖα γεωργικὰ καὶ πτηνοτροφικὰ κέντρα. **Αστραχάν** (180.000), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ καὶ τὸ κυριώτερον ἀλιευτικὸν κέντρον καὶ ἀγορὰ χαβιαρίου, τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν χώραν ενδισκοῦνται αἱ πόλεις **Οෂφα**, **Πέρομ** καὶ **Αίκαταισίνμπουργ**. Αὗται ενδισκοῦνται ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου πρὸς τὴν Σιβηρίαν καὶ εἶναι μεταλλευτικὰ κέντρα. Εἰς τὴν ΝΔ^ῃ περιοχὴν ενδισκοῦνται αἱ πόλεις. **Κίεβον** (500.000), ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου ποταμοῦ, πρωτεύονσα τῆς Οὐκρα-

νίας, κέντρον ἐμπορικόν, βιομηχανικόν, **Χάρκοβον** (420.000), ἀνατολικῶς τοῦ Κιέβου κείμενον.

Εἰς τὸν Εὐξεινὸν Πόντον καὶ Ἀζοφικὴν θάλασσαν, λιμένες σπουδαιοί είναι: Ὁδησσός (420.000), ὁ μέγιστος λιμήν τῆς Ν. Ρωσίας, Ροστόβ (310.000), ἐπὶ τοῦ Δὸν ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 50 χιλμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης, Ταϊγάνιον, (80.000). Εἰς τὰς τρεῖς ταύτας πόλεις, ἄλλοτε ὑπῆρχον πολλοὶ Ἑλληνες, κατέγοντες σημαντικὴν θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον.

Είς τὴν Κριμαίαν πόλεις εἶναι, ἡ Συμφερόπολις (80.000), μεσόγειως πόλις μὲ τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν διποδῶν ἀνεπτυγμένον καὶ ἡ Σεβαστούπολις (68.000), ἡτοι εἶναι πολεικὸς ναύσταθμος.

Εις τὴν περιοχὴν τοῦ Καυκάσου σπουδαιῶν πόλεων είναι:
Τυφλίς (300.000), πρωτεύουσα τῆς Καυκασίας, **Βακοῦ** (450.
 000), ἐπὶ μικρᾶς χερσονήσου ἐν τῇ Κασπίᾳ θαλάσσης. 'Σν τῇ
 περιοχῇ τοῦ Βακοῦ ἔξιρυσσεται ἄφθονον πετρέλαιον, τὸ ὅποιον
 μεταφέρεται διὰ σωλήνων εἰς τὸ **Βατούνη**, λιμένα τοῦ Εὐξείνου
 Πόντου, διὰ τὴν ἔξαγωγήν.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Όνοματά. Τὸ δνομα Εὐρώπη εἶναι ἀρχαιότατον. Ἡ λέξις Εὐρώπη εἶναι Φοινικικῆς καταγωγῆς, παραγομένη ἀπὸ τὸ HERIB ἢ ἄλλως HIRIB, ὅπερ σημαίνει τὸ σκότος. τὸ ἔρεβος, τὴν δύσιν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λέξιν ACOU (εἴς ής ἢ λέξις Ἀσία), ἡτις σημαίνει τὴν Ἀνατολήν.

Θέσης. Ἡ Εὐρώπη ἔχει σχῆμα τριγωνικὸν, τοῦ ὅποιου ἡ βάσις εἶναι τὰ Οὐράλια ὅη καὶ κορυφὴ ἡ νοτιοδιτικωτέρα ἄκρα τῆς Ἰβηρικῆς Χερσονήσου. Εὐρίσκεται δλόκληρος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν παραλλήλων 71, ὅστις διέρχεται διὰ τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου τῆς Νορβηγίας καὶ 36, ὅστις διέρχεται διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταρίφα τῆς Ισπανίας. Τὸ μέγιστον μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ Α. ἡμισφαίριον (μέγιστον μῆκος Α. ἀπὸ Γρήνουϊτς 65°) καὶ ἐλάχιστον αὐτῆς μέρος εἰς τὸ Δ. ἡμισφαίριον (μέγιστον μῆκος Δ. 90° 30').

Ορεα. Ἡ Εὐρώπη ἐν τῇ πραγματηκότητι, ἀποτελεῖ μίαν μεγάλην Χερσόνησον τῆς Ἀσίας. Ἐπειδὴ δικινεῖται οιζικῶς τῆς Ἀσίας, ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον καὶ ἐπειδὴ ὁ πλούσιος καὶ πολυσχιδὴς δοιζόντιος διαπελτισμός της διακρίνεται ταύτης, διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ χωριστὴν Ἡπειρον, τῆς δποίας τὰ δρια καθορίζονται συμβατικῶς ὡς ἔξης. Πρὸς Β. δοιζεται ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὥκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Εὐρείου πόντου καὶ Καυκάσου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Οὐραλίων δρέων, Οὐράλη ποταμοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ἐκταση. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς εἶναι 10 ἑκατομ. χιλιόμετρα.

Μορφολογέα των έδαφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγιστην ποικιλίαν ἀπὸ ἀπόψεως δρεσογραφίας. Κατὰ τὰ δύο τρίτα αὐτῆς είναι χώρα πεδινὴ καὶ κατὰ τὸ ἐν τρίτον δρεινή. Τὸ μέσον ὑψος αὐτῆς είναι 300 μέτρα περίπον. Ἡ ὑψηλοτέρα χώρα αυτῆς είναι ἡ Ἐλβετία (μέσον ὑψος 1300 μετ.,) καὶ ἡ ταπεινοτέρα ἡ Ὀλλανδία (μέσον ὑψος μόλις 10 μ.).

Φυσικῶς ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς τὰς ἔξης κυρίας περιοχὰς, αἵτινες διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων. 1) Τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. 2) Τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα. 3) Τὴν Σκανδινανικὴν Χερσόνησον. 4) Τὰς Βρεττανικὰς νήσους. 5) Τὴν Ἰβηρικὴν Χερσόνησον. 6) Τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον. 7) Τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου.

"Ορη. Τὰ κυριώτερα καὶ ὑψηλότερα ὅρη τῆς Εὐρώπης είναι ἡ δροσειρὰ τῶν "Αλπεων, (δυτικαὶ, κεντρικαὶ, ἀνατολικαὶ) μὲν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ Λευκὸν ὅρος (4810 μ.). Αἱ "Αλπεις σχηματίζουν σειρὰν ὅλων διακλαδώσεων, δινκύριαι είναι τὰ Ἀπέννινα εἰς τὴν Ἰταλικὴν κερδοσόνησον, αἱ Δυναρικαὶ "Αλπεις, τὰ Ἰονιανά σημεῖα ὅρη, τὰ Βόσγια, αἱ δροσειραὶ τοῦ Χάρτεος θησαυριγγίας, τοῦ Βοημικοῦ Δρυμοῦ, τῶν Σουδήτων, αἱ Τρανσυλβανικαὶ "Αλπεις καὶ τὰ Καρπάθια.

Κατὰ τὸ ΒΔ τμῆμα τῆς Σκανδινανικῆς Χερσονήσου ὑψούνται αἱ Σκανδινανικαὶ "Αλπεις, αἵτινες ἔχουν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ Γκαλντεχέπιγγεν (2660 μ.).

Εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν ἐπὶ τῆς μεγάλης νήσου, ἔκτείνεται μία δροσειρὰ ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ἥτις καταλαμβάνει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς νήσου. Ἡ ὑψηλοτέρα αὐτῆς κορυφὴ είναι τὸ Βάν-Νέβις (1340 μ.). Εἰς τὴν Ἰβηρικὴν Χερσόνησον τὰ ὅρη συνδέονται μετὰ τῶν δρέων τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης. Τὰ κυριώτερα τούτων είναι τὰ Πυρηναῖα (3404 μ.), τὰ Κανταβρικά, τὰ Ἰβηρικὰ, ἡ Σιέρρα Νεβάδα (3481 μ.), ἡ Σιέρρα Μορένα κ. ἄ.

Μεμονωμένα ὑψηλὰ ὅρη είναι καὶ ἡ Αἴτια (3313 μ.) ἐν Σικελίᾳ.

Εἰς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου, τὰ ὅρη ἀποτελοῦν ἐπίσης διακλαδώσεις τῶν "Αλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων. Τα κυ-

ριώτερα τούτων είναι αἱ Δυναρικαὶ "Αλπεις, ἡ δροσειδὰ τοῦ Αἴμου, τῆς Πίνδου καὶ ὁ Ὄλυμπος (2918 μ.,)

Πεδεάδες. Ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς Εὐρώπης, μεγίστη είναι ἡ Ρωσική πεδιάς, ἥτις ἔχει ἔκτασιν δέκατ. περίπου τ. χ. καὶ περιλοιμβάνεται μεταξὺ Β. Παγωμένου ὥκεανοῦ, Οὐραλίων ὁρέων, Κασπίας θαλάσσης, Καυκάσου, Εὐξείνου Πόντου, Καρπαθίων καὶ Βιλτικῆς θαλάσσης. Τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος ταύτης ὑψοῦται ἐλαφρῶς, σχηματίζον τὸ δροπέδιον τῆς Μεγάλης Ρωσίας· ΒΔ. τῆς Εὐρώπης ἔκτείνεται ἡ μεγάλη Βορειοδυτικὴ πεδιάς, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Πυρηναίων, διὰ τῆς Γαλλίας, Βελγίου, Ολλανδίας, Γερμανίας, ἐνοῦται μετὰ τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος. Ἐτεραι πεδιάδες είναι ἡ καμηλή προσχωσιγενής πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ πεδιάς τῆς Ούγγαριας, ἥτις είναι ἀρχαία λίμνη ἀποξηρανθεῖσα, καὶ ἡ Ρουμανικὴ πεδιάς, ἥτις διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης, οὗτε πολὺ μεγάλοι είναι, οὗτε δγκώδεις. Οἱ πλεῖστοι είναι πλωτοὶ ἐξυπηρετοῦντες μεγάλως τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας. Οἱ κυριώτεροι τούτων είναι οἱ ἔξης.

1) Ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν : ὁ Οὐράλης ποταμὸς, ὃς τις χρησιμεύει ὡς φυσικὸν ὄριον Εὐρώπης καὶ Ασίας, ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης (μῆκος 3700 χιλια.).

2) Ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον : ὁ Δούναβις (2850 χιλια.), ὁ Δὸν (1900 χιλια.), ὁ Δνείστερος (1400 χιλια.) καὶ ὁ Δνείπερος (2150 χιλια.). Οἱ πτωμοὶ οὗτοι ρέουν διὰ μέσου καμηλῶν πεδιάδων, ἡ δὲ κοίτη αὐτῶν πλὴν τοῦ τελευταίου είναι ἐλικοειδής.

3) Ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὥκεανὸν : ὁ Πετσόρας (1600 χιλια.) καὶ ὁ Δουΐνας (1800 χιλια.).

4) Ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν : ὁ Δύνας (950 χιλια.), ὁ Νιέμεν, ὁ Βιστούλας (1100 χιλια.) καὶ ὁ Ὄδερος (900 χιλια.). Οἱ δύο οὗτοι ποταμοὶ κατ' ἀρχὰς ρέουν διὰ μέσου δρεινῆς περιοχῆς καὶ είτα διὰ μέσου πεδινῶν ἐκτάσεων.

5) Εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἐκβάλλοντιν οἱ : Ἀλβις (1150 χιλια.), Βέζερ (720 χιλια.), καὶ Ρήνος (1350 χιλια.),

δστις πηγάζει ἐκ τῶν κεντρικῶν "Αλπεων. Οὗτος είς τὰς πηγὰς του ἔνοῦται μετὰ τοῦ Δουνάβεως διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Γουλέλμου. **Ο Μόσας**, δστις πηγάζει ἐκ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τοῦ Βελγίου καὶ όρει είτα παραλλήλως μὲ τὸν Ρήνον.

6) Εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν ἐκβάλλουσιν: οἱ Σικουάνας (750 χιλιμ.), Λείγη (1050 χιλιμ.), **Γαρούνας**.

"Επίπης δ **Δούρος** (730 χιλιμ.), **ιάγος** (1000 χιλιμ.), **Γοναδιάνος** (850 χιλιμ.) καὶ **Γουαδαλκιβίρ** (550 χιλιμ.).

7) Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλουσιν: δ **Ἐβρος** ἢ **Ιβηρ** (760 χιλιμ.), δ **Ροδανὸς** (800 χιλιμ.), δ **Πάδος** (650 χιλ.) καὶ δ **Ἀδίγης** (410 χιλιμ.).

"Ετεροι ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἴγαιον καὶ Ιόνιον πέλαγος καὶ διαρρέοντες τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον είναι: δ **Αῷος**, δ **Αλάκυων**, δ **Αξιος**, δ **Ἐβρος** καὶ ἄ.

Λέμνας. Η Εὐρώπη παρουσιάζει τὴν μεγαλυτέραν λιμνικὴν ἐπιφάνειαν ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων. Η δλικὴ ἐπιφάνεια τῶν λιμνῶν ἀνέρχεται εἰς 185,000 τ. χιλιομ. περίποιη ἀποτελεῖ δὲ τὸ 1, 90% τοῦ συνόλου τῆς ἐπιφανείας. Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι είναι συγκεντρωμέναι εἰς τὴν Φινλανδίαν, Ρωσίαν καὶ Σουηδίαν. Επίσης πληθυσμὸς μικρῶν λιμνῶν ενδισκεται εἰς τὰς **Αλπας**. Αἱ λίμναι αὗται παρουσιάζουν λόγῳ τῆς γραφικότητος αὐτῶν καὶ λόγῳ τοῦ ὀραίου κλίματος μεγάλην οἰκονομικὴν σημασίαν. Αἱ μεγαλύτεραι είναι: η **Λαδογα** (ἐπιφ. 18,130 τ. χ.), ητις είναι η 17η ἐν τῇ σειρᾷ τῶν λιμνῶν τῆς γῆς. Η λίμνη αὕτη ἔχει καὶ μέγα βάθος (375 μ.). Δευτέρα δοσον ἀφορᾶ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς είναι η **Ονέγα** (9.750 τ. χιλ.), ἐν τῇ Ρωσίᾳ, καὶ τοίη ἐν τῇ Σουηδίᾳ η **Βένερν** (6240 τ. χ.). Ετεραι μεγάλαι κατὰ σειρὰν είναι η **Πάτνηπος** ἐν Ρωσίᾳ καὶ **Εσθονίᾳ**, η **Βέττερν** ἐν Σουηδίᾳ, η **Σάεμα** ἐν Φιλανδίᾳ, η **Μαλαρ** ἐν Σουηδίᾳ, ἐν **Ἐλβετίᾳ**, τῆς Γενεύης η **Λέμαν**, η **Κωνσταντία**, η **Νευσσατέλη**, η **Μείζων** (Αάγκο Ματζόρε), τῆς **Βέρνης**, τῆς **Ζυρίχης**. Ήν **Ιταλίᾳ** συναντᾶται η **Κδωος**, ητις είναι καὶ η βαθυτέρα τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης (414 μ.), η **Γκάρντα** κ. ἄ.

Παραλειακὸς διαμελεσμός. Αἱ ἀνταὶ τῆς Εὐρώπης είναι περισσότερον δισμελισμέναι τῶν ἄλλων ἡπείρων. Σχημα-

τίζουν πλῆθος μεγάλων καὶ μικρῶν χερσονήσων. Περὶ αὐτὰς ἐπίσης σχηματίζονται πολλαὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι νῆσοι πολλαὶ ἐπίσης εἰναι αἱ σχηματίζόμεναι θάλασσαι καὶ κόλποι. Τὸ μῆκος τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀκτῶν ἀνέρχεται εἰς 78.000 χιλιομ. περίπου.

Θάλασσαι. Εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὥκεανόν, δστις βρέχει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Καρᾶ μέχρι τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου, σχηματίζονται ἡ θάλασσα τοῦ Καρᾶ καὶ ἡ Λευκὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα τοῦ Καρᾶ καλύπτεται καθ' ὅλον τὸ ἔτος ὑπὸ πάγων, ἡ δὲ Λευκὴ θάλασσα εἰναι προσιτὴ μόνον κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον, Αὔγουστον.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, δστις βρέχει ὅλον τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ στενοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, σχηματίζονται αἱ δευτερεύουσαι θάλασσαι, Βόρειος θάλασσα. ἡ Βαλτικὴ, τῆς Μάγχης καὶ ἡ Ιολανδικὴ.

Ἡ Βόρειος θάλασσα ἔχει βάθος μικρὸν σχετικῶς, ἐξ αρέσει μικροῦ μέρους παρὰ τὴν Σκανδιναντικὴν Χερσόνησον, ἐνθα τὸ βάθος αὐτῆς εἰναι μέγιστον. Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα εἰναι ἐσωτερικὴ καὶ μᾶλλον ἀβαθής, μὲν ὑδατα δλίγον λμυρά.

Ἡ Ιολανδικὴ θάλασσα, σχηματίζεται μεταξὺ Σκωτίας καὶ Ιολανδίας. Ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης εἰναι στενὴ καὶ κεῖται μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.

'Ανατολικῶς τοῦ Γιβραλτάρ, τὰ Ν παράλια τῆς Εὐρώπης, βρέχει ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ἡ δούσια διαιρεῖται εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην καὶ τὴν ἀνατολικὴν. Τὸ δριον τῶν δύο τούτων τμημάτων εἰναι ἡ Ἰταλία καὶ ἡ νῆσος Σικελία. Εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου σχηματίζεται ἡ Τυρρηνικὴ θάλασσα, εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν ἡ Ἀδριατικὴ καὶ τὸ συνεχόμενον μὲ αὐτὴν Ἰόνιον πέλαγος, ὃς ἐπίσης καὶ τὸ Αιγαῖον πέλαγος.

Τὰ ΒΑ παράλια τῆς Εὐρώπης βρεχονται ἀπὸ τὰς θαλάσσας, Προποντίδος καὶ Εύξείνου πόντου ἡ Μαύρη θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη ἀποτελεῖ φοειδῆ λεκάνην, βάθους 2000 μ. καὶ συνδέεται ΒΑ μὲ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ἡτις εἰναι ἀβαθεστάτη (12 μέτ.)

Χερσόνησοι. Αἱ κυριώτεραι χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης εἰναι : ἡ τοῦ Κανίν καὶ ἡ Σκανδιναντική, ἡτις εἰναι καὶ ἡ με-

γαλυτέρα κατά τὴν ἔκτασιν ὅλης τῆς Εὐρώπης.¹ Η χερσόνησος αὗτη σχηματίζει κατά τὴν ΒΑ αὐτῆς πλευράν, πληθὺν στενῶν καὶ ἀβαθῶν κολπίσκων, φιλοδ ουλουμένων.

Εἰς τὴν Β Εὐρώπην, σχηματίζεται ἡ Χερσόνησος τῆς Ιουτάνδης, εἰς δὲ τὴν Δ Εὐρώπην, τῆς Βρεττανῆς καὶ ἡ Ἰβηρικὴ, ἣτις εἶναι ἡ δευτέρα κατά τὴν ἔκτασιν χερσόνησος τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Ν Εὐρώπην σχηματίζονται ἡ Ιταλικὴ καὶ ἡ χερσόνησος τοῦ Αἴμου, ἣτις εἶναι ἡ τρίτη κατά σειρὰν χερσόνησας τῆς Εὐρώπης.

*Ετεροι εἶναι τῆς Κολας καὶ ἡ Ταυρικὴ ἢ τῆς Κριμαίας.

Κόλποι. Οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ Βοθνικὸς, Φιννικὸς καὶ τῆς Ρίγας ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ, ὁ Γερμανικὸς καὶ ὁ Ζόϋδερ-Ζέε, ἐν τῇ βορείῳ θαλάσσῃ. *Ετεροι εἶναι ὁ Γασκωνικὸς, τοῦ Κάδικος, τοῦ Λέοντος καὶ τῆς Γενούης. Η θάλασσα ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ εἶναι βαθυτάτη, φθάνοντα τὰ 3000 μ., ἡ δὲ παραλία αὐτοῦ πλαισιοῦται ὑπὸ δρέψων λιμνιθεατρικῶν καὶ ἀποτελεῖ τὴν ὀνομαστήν διὰ τὰς φυσικάς της καλλονάς καὶ τὸ κλῖμα της Ριβιέραν, ἣτις διαιρεῖται εἰς ἀνατολικὴν (Ιταλικὴν) καὶ δυτικὴν (Γαλλικὴν), ὀνομαζομένην κυανὴν ἀκτὴν (cote d' azur). *Ετεροι κόλποι πρὸς Ν, εἶναι τοῦ Τάραντος, τῆς Βενετίας, ὁ Κορινθιακὸς, ὁ Θερμαϊκὸς καὶ ἄλλοι μικρότεροι.

Άκρωτήρεα. Τὰ κυριώτερα εἶναι τὸ Βόρειον ἐν τῇ Σκανδιναϊκῇ Χερσονήσῳ, τὸ Φινιστέρον ἐν τῇ Ισπανίᾳ, τὸ τοῦ Αγίου Βικεντίου εἰς τὴν Πορτογαλλίαν, τὸ τῆς Ταρίφας παρὰ τὸ Γιβραλτάρ, ὁ Ακρίτας, τὸ Ταίναρον καὶ ὁ Μαλέας ἐν Ελλάδι.

Πορθμοὶ καὶ Ισθμοί. Μεταξὺ τῆς Σκανδιναϊκῆς Χερσονήσου, τῆς Χερσονήσου τῆς Ιουτάνδης καὶ τῶν Δανικῶν νήσων, σχηματίζονται, οἱ συνεχόμενοι πορθμοὶ τοῦ Σκαγεράκη, καὶ Κατεγάτη, τῆς Σούνδης (2,9 χιλ.μ. πλάτ.), διὰ τῶν δποίων συγκοινωνοῦ ἡ Βόρειος μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Εἰς τὴν Ιολανδικὴν θάλασσαν, μεταξὺ τῶν νήσων Μ. Βρεττανίας καὶ Ιολανδίας, σχηματίζονται οἱ πορθμοὶ τοῦ Αγ. Γεωργίου καὶ Βόρειος. Νοτίως τῆς Μ. Βρεττανίας, μεταξὺ

αὐτῆς καὶ τῆς Γαλλίας, σχηματίζεται δὲ πορθμὸς τοῦ Καλαί (πλάτ. 32 χιλιμ.).

Ἐτεροι πορθμοὶ πρὸς Ν. εἰναι τοῦ Γιβραλτάρου (πλάτ. 27 χιλιομ.), ὅστις εἶναι ἀρκετὰ βαθὺς καὶ ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης δὲ πορθμὸς τῆς Μεσσήνης (3,5 χιλιομ.), τοῦ Ὀρεάνδου (πλάτ. 54 χιλιομ.), σχηματιζόμενος μεταξὺ τοῦ νοτιοανατολικωτάτου ἄκρου τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, οἱ στενοὶ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου, χωρίζοντες τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ δὲ πορθμὸς τῆς Χερσόνος (Κέρκης) (πλάτ. 4,2 χιλιμ.), ὅστις ἐνώνει τὴν Ἀζοφικὴν μετὰ τοῦ Εὗξείνου Πόντου.

Ίσθμοί, ὑπάρχουν μόνον τῆς Κορίνθου, ὅστις ἀπεκόπη ἐσχάτως καὶ δὲ Περεκόπιος εἰς τὴν Κομιαϊκὴν Χερσόνησον.

Νῆσοι. Αἱ νῆσοι περὶ τὴν Εὐρώπην εἶναι πολυάριθμοι καὶ καταλαμβάνουν ἔκτασιν συνολικὴν 733.000 τ. χιλιομ., ἡτοι ἀποτελοῦν τὰ 7 οἱ τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Ἡπείρου. Ἐκ τούτων κυριώτεραι εἶναι : Εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὡκεανὸν, ἡ Νέα Ζέμλα, Τολγκούνγιεφ καὶ πολὺ βορειότερον τούτων, τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν νήσων τῆς γῆς τοῦ Φραγκίσκου Ιωσῆφ, καὶ τῆς Σπιτοβέργης. Εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν αἱ νῆσοι Ἀγιάνδη, Γοτλάνδη, καὶ Δανικαὶ νῆσοι, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ Ζηλανδία καὶ ἡ Φιονία. Σπουδαίαν σημασίαν, ἀπὸ ἀπόψεως μεγέθους καὶ οἰκονομικῆς, ἔχουν αἱ πρὸς Α. τῆς Βορείου θαλάσσης ενδιάσκομεναι νῆσοι, τῆς Μ. Βρεττανίας (ἔκτασις 217.780 τ. χ.) μεγίστη ὅλων τῆς Εὐρώπης, τῆς Ιρλανδίας, καὶ αἱ ἀσημαντοι Όρκαίδες, αἱ νῆσοι Σέτλανδ, αἱ Φαιρόαι, καὶ ἡ δευτέρα ὅσον ἀφορᾶ τὸ μέγεθος αὐτῆς Ισλανδία (104.800 τ. χ.).

Ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ ὑπάρχει πληθὺς νήσων, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι : αἱ Βαλεαρίδες (Μαριόρα, Μινόρα), ἡ Ζορσική, ἡ Σαρδηνία, ἡ Σικελία, αἱ νῆσοι τοῦ Ιονίου πελάγους, ἡ Κρήτη, ἡ Εύβοια, αἱ Β. Σποράδες, αἱ Κυκλαδες, καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αιγαίου πελάγους (Χίος, Σύρος, Λέσβος, Θάσος, Σαμοθράκη, Λῆμνος).

Κάλεμα. Ἡ Εὐρώπη ἀπὸ κλιματολογικῆς ἀπόψεως ἔξεταζομένη, δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 4 μεγάλας διάδασις,

1) **Εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ὑπερβορρέων κλειστήν**
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἵση ἢ κατωτέρα τοῦ μηδενὸς. Εἰς τὴν διάδα αὐτὴν ἀνήκει ἡ Λαπωνία καὶ μέρος τῆς περιοχῆς τοῦ Β. Παγωμένου ωκεανοῦ.

2) **Τῶν Ἐπειρωτικῶν κλιμάτων**, ὅπου ὁ χειμώνει πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Εἰς τὴν διάδα αὐτὴν, ἀνήκει ἡ πεδιὰς τῆς Ρωσίας, ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ρήγου καὶ Δουνάβεως ποταμοῦ, ἡ Πολωνία δόλοκληρος, ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως καὶ τὸ συγκρότημα τῶν "Αλπεων.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας εἶναι μέτραια πλὴν τῶν "Αλπεων, ὅπου λόγῳ τοῦ γειτνιασμοῦ αὐτῶν, μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ωκεανὸν εἶναι ἄφθονοι.

3) **Τῶν ωκεανείων κλιμάτων**. Εἰς ταῦτα ὁ χειμώνει καὶ τὸ θέρος εἶναι σχετικῶς γλυκικά. Εἰς τὴν διάδα αὐτὴν ὑπάγονται ἡ Νορβηγία, ἡ Δανία, αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, ἡ Ὀλανδία, τὸ Βέλγιον, αἱ βόρειοι καὶ δυτικοὶ ἀκταὶ τῆς Γαλλίας. Τὰ υκριώτερα αἴτια τῆς διαμορφώσεως τῶν κλιμάτων τούτων εἶναι τὸ ωκεάνειον ζεῦμα, ὅπερ φθάνει μέχρι τῶν μερῶν αὐτῶν καὶ οἱ συνήθως πνέοντες δυτικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες εἶναι θερμοί. Χαρακτηριστικὸν τῶν κλιμάτων τούτων, εἶναι καὶ ἡ ὑγρασία καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ.

4) **Τῶν κλιμάτων τῆς Μεσογείου**. Εἰς τὴν διάδα αὐτὴν ἀνήκουν ἡ Ἰβηρικὴ, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Χερσόνησος τοῦ Αἴμου. Εἰς ταύτας τὰ κλῖμα εἶναι θερμότερον καὶ ξηρότερον, ἵδιᾳ τὸ θέρος, τῶν ἄλλων περιοχῶν. Αἱ βροχαὶ εἶναι δολιγώτερα, καὶ ἡ ἐποχὴ, ἔνθα εἶναι ἄφθονώτεραι εἶναι τὸ φθινόπωρον. Εξαίρεσιν ἀτοτελοῦν τὰ ὄρη καὶ τὰ δροπέδια, ἔνθα ὁ χειμώνει εἶναι ψυχρὸς.

ΓΕΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

"Η Εὐρώπη ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἥτο τὸ οἰκονομικόν, πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς γῆς. Μετὰ τὸν πόλεμον, διετήρησε μὲν τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν τῆς ὑπεροχῆς, ἔχασεν δὲ μάζα τὴν οἰκονομικὴν τοιαύτην.

Αἱ ἀποικίαι τῆς Εὐρώπης, τῶν ὁποίων ἡ ἔκτασις ἀνέρχεται εἰς 51,5 ἑκατομ. τ. χ. καὶ ὁ πληθυσμός των εἰς 625 ἑκατομ. κατοίκους, αὕτινες πρὸ τοῦ πολέμου ἀπερρόφων τὴν βιομηχανικὴν αὐτῶν παραγωγήν, τελευταίως ἥρχισαν νὰ ἔκβιομηχανοποιοῦνται, συνεπῶς ἔπανσαν νὰ ἀποτελοῦν τὰς μεγάλας καταναλωτρίας ἀγορᾶς. 'Αφ' ἐτέρου ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ αὐτῆς παραγωγή, ἐσημείωσε μὲν σχετικὴν ἀνάπτυξιν, δὲν δύναται ὅμως νὰ συγκριθῇ μὲ τὰς ἐπιτελεσθείσας ἐν 'Αμερικῇ Ἰδίως, προόδους. Οὗτο, ἐνῷ τὸ σύνολον τοῦ ἔξωτερικοῦ αὐτῆς ἐμπορίου, πρὸ τοῦ πολέμου, ἀντερρόφωπεν τὰ 61 οἰο τοῦ παγκοσμίου τοιούτου, ἥδη, μετὰ τὸν πόλεμον, κατῆλθεν εἰς τὰ 52,2 οἰο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τῶν ἄλλων 'Ηπείρων, ἔνθα ηὐξήθη τοῦτο κατὰ πολλὰς μονάδας. 'Η οἰκονομικὴ σύνθεσις τῆς Εὐρώπης δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰς ἔξης γεωργικονομικὰς περιοχάς: Βόρειος Εὐρώπη, Βαλκανικὰς χώρας, Νότιος Εὐρώπη, Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ Μέση Εὐρώπη.

Η Βόρειος Εύρωπη, ἡτις περιλαμβάνει τὴν Δανίαν Σουηδίαν, Νορβηγίαν, Φινλανδίαν, Ρωσίαν, Βαλτικὰς χώρας είναι γεωργική, μὲ παραλλήλους ἀσχολίας τῶν κατοίκων τῶν τριῶν πρώτων χωρῶν, εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν.

Η Βαλκανικὴ Χερσόνησος, εἶναι καθαρῶς γεωργοτηνοτροφικὴ περιοχή.

Η Νότιος Εύρωπη ('Ισπανία, 'Ιταλία, 'Αλβανία 'Ειλὰς καὶ Εὐρωπαϊκὴ Τονορκία), εἶναι καθαρῶς γεωργική, μὲ κυριώτερα προϊόντα τὸ ἔλαιον, τὸν οἶνον τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ τὸν σῖτον, ὅστις δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν. 'Η βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν γαιανθράκων, δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μετά τῶν κρατῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῶν κρατῶν αὐτῶν, εἶναι γενικῶς παθητικόν καλύπτεται ὅμως, ἐκ τῶν ἐμβασμάτων τῶν μεταναστῶν καὶ τῶν ἐσόδων τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας.

Η Δυτικὴ Εύρωπη (Γαλλία, Βέλγιον, 'Ολλανδία, Μ. Βρεττανία), εἶναι βιομηχανικὴ καὶ μεταλλευτικὴ, παρουσιάζουσα μέγαν πλοῦτον εἰς γαιάνθρακας (ἢ 'Αγγλίᾳ μόνη παράγει τὸ 1]4 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς) καὶ σίδηρον. Τὸ ἔδαφος αὐτῶν καὶ τῶν παγκόσμιων Γεωγραφία *Γ. Μαδιαγοῦ*

τῆς ἐπίσης, εἶναι λίαν εὐφορούν καὶ ἔνεκα τούτου ἡ γεωργία
σίναι σημαντικωτάτη.

Η Μεσευρώπη, ἡτις περιλαμβάνει τὴν Γερμανίαν,
Ἐλβετίαν, Πολωνίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Αὐστρίαν, Ούγγαρίαν
καὶ Ρουμανίαν, διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, εἰς τὴν Δυτικὴν
Μεσευρώπην, τῆς ὅποιας ὁ μεταλλευτικὸς πλοῦτος εἶναι ὅφο-
νος καὶ ἡτις εἶναι βιομηχανικὴ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Με-
σευρώπην, ἡτις ἔχει γεωργικὸν χαρακτῆρα.

Συγκοινωνία. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία τῆς Εὐρώπης,
εἶναι ἀνεπιυγμένη καὶ πυκνή, τόσον, ὅσον εἰς καμμίαν τῶν
ἄλλων ἡπειρων. Ἐκτὸς τοῦ πυκνοῦ Σιδηροδρομικοῦ καὶ ὅδι-
κοῦ δικτύου, μεγάλως ἔξυπηρτοτέρην τὴν συγκοινωνίαν οἱ ποτα-
μοί, οἵτινες ὅλοι σχεδὸν εἶναι πλωτοὶ καὶ αἱ διώρυγες, αἱ πε-
ρισσότεραι τῶν ὅποιων, ἔχουσι διανοιχθῆ ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ,
Γερμανίᾳ. Κάτω χώραις καὶ Σουηδίᾳ (Κίελον κλπ.). Εἰς τὴν
Βαλκανικήν, ἀξία λόγου, εἶναι μόνον τῆς Κορίνθου. Ἡ συγκοι-
νωνία τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν ἄλλων ἡπειρων, διενεργεῖται διὰ
τεραστίου ἐμπορικοῦ γαυτικοῦ, τὸ ὅποιον περιφέρει εἰς ὅλη
τὰ σημεία τῆς γῆς τὰς Εὐρωπαϊκὰς σημαίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑπείρου, ὑπολογίζεται
εἰς 473 ἑκατ. κατοίκους. (Εἶναι ἡ πυκνότερον κατοχημένη "Η-
πειρος τῆς γῆς, 45 κατ. κατὰ τετ. χιλ.). Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐ-
ρώπης, σχεδὸν ἀπαντεῖς ἀνήκουν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλήν ἢ
Λευκὴν φυλήν. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν Εὐρώπην κατοικοῦν καὶ
διλύγοι ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλήν, ἐλθόντες ἐξ Ἀσίας
(Ούγγροι, Τούρκοι) καὶ μειχθέντες μετὰ τῆς Καυκασίας φυλῆς

Πλὴν τῶν λαῶν, οἵτινες ἐμφανίζουν μονίμους ἐθνικὰς
διντότητας, κατοικοῦν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἐβραϊοι, Ἀρμένιοι, Ἀτ-
σίγγανοι, οἱ ὅποιοι ἐλθόντες ἐξ Ἰνδιῶν, ζῶσιν οἱ πλείστοι νο-
μαδικῶς.

Γλώσσα. Αἱ γλῶσσαι τῆς Εὐρώπης διαιροῦνται εἰς δύο

διμάδας : 1) Τὰς Ἱαπετικὰς ἢ Ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ 2)
τὰς μὴ Ἱαπετικάς.

Αἱ Ἱαπετικαὶ γλῶσσαι, είναι αἱ περισσότεραι καὶ προηλθον
ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλώσσαν, ητις διμιλεῖτο εἰς παναρ-
γαίους χρόνους, ὑπὸ ἑνὸς λαοῦ, ἐκ τῆς διασπορᾶς τοῦ ὅποιου
προηλθον οἱ σπουδαιότεροι τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς,
καὶ Αὐστραλίας.

Εἰς τὴν διμάδα τῶν Ἱαπετικῶν γλωσσῶν, ἀνήκουν: ἡ
Ἐλληνική, ἡ Ἀλβανική, ἡ Ἄρμενική, ἡ Σλαυήληγλωσσι-
κή διμοφύλια (Ρωσική, Τσεχική, Πολωνική, Σερβοχροατική,
Βουλγαρική), ἡ Βαλτικὴ γλωσσική διμοφύλια (Λεττική, Λι-
θουανική), ἡ Γερμανικὴ γλωσσική διμοφύλια (Σκανδιναβικαὶ^{τέλος}
γλῶσσαι, ἡ κυρίως Γερμανική, ἡ Ολλανδική, ἡ Ἀγγλική), αἱ
Νεολατινικαὶ, ἡ Ρωμανικαὶ γλῶσσαι, προσέλθουσαι ἐκ τῆς Λα-
τινικῆς γλώσσης, Ἰταλική (ἡ, Γαλλική, Ισπανική, Προτογαλλική,
Ρουμανική, Κουντοβλαχική, ητις διμικεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὴν
Πίνδον καὶ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν κατοικούντων Κουντο-
βλάχων), ἡ Βρεττανική, ἡ Ἰρλανδική καὶ ἡ Ἀτσιγγανικὴ γλῶσσα.

Αἱ μὴ Ἱαπετικαὶ γλῶσσαι είναι πολὺ διλγότεραι καὶ διμι-
λοῦνται ὑπὸ λαῶν σχετικῶς μικρῶν αὐτοῖς είναι ή Φινλανδική,
ή Ἐσθονική, ή Λατωνική, ή Ούγγρική, ή Βασκική, διμιουμένη
ὑπὸ τῶν περὶ τὰ Πύρηναν κατοικούντων λαῶν, ή Τουρκική
καὶ αἱ γλῶσσαι, αἱ διμιούμεναι περὶ τὸν Καύκασον.

Θρησκεία. Ἐν Εὐρώπῃ η ἐπιρρατοῦσα θρησκεία είναι
ὁ Χριστιανισμός, ὅστις διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐκκλησίας, τὴν Κα-
θολικὴν, τὴν Ὁρθόδοξον καὶ τὴν τῶν Διαμαρτυρουμένων.
Ἐκτὸς ὅμως τούτων ὑπάρχουσι περὶ τὰ 4 ἑκατ. Μοαρεθανοὶ
καὶ περὶ τὰ 10 ἑκατ. Ιούδαιοι, κατοικοῦντες εἰς ὀλόκληρον τὴν
Εὐρώπην.

Πολιτικὴ διαιρεσίς. Η Εὐρώπη μετὰ τὸν παγκό-
σμιον πόλεμον καὶ τὸν διαιμελισμὸν τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ
Ρωσίας, περιλαμβάνει 35 κράτη, ἐκ τῶν ὅποιων τὰ 15 είναι
Συνταγματικαὶ Μοναρχίαι, τὰ 17 Δημοκρατίαι, τὸ ἔν (ἡ πόλις
τοῦ Βατικανοῦ) Ἐκκλησιαστικὸν Μοναρχικὸν κράτος καὶ
δύο ἐλεύθεροι πόλεις (Ντάντσιγ καὶ Μέμελ).

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΩΝΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Α) ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑΝ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Γραμμή Αθηνῶν—Βερολίνου : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Ειδομένη—Γευγελῆ—Σκόπια—Νίσα—Βελιγράδιον—Σουμποτίτσα—Βουδαπέστη—Βράτισλαβα—Πράνα---Δρέσδη—Βερολίνον.

Γραμμὴ Αθηνῶν—Λωζάνης - Παρισίων - Δούναβενού : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Ειδομένη—Γευγελῆ—Σκόπια—Νίσα—Βελιγράδιον—Αγραμ—Λουμπλιάνα—Τεργέστη—Βενετία—Μιλάνον—Λωζάνη—Παρίσιοι—Καλαὶ (άτμοπλοικῶς)—Δόβερ—Λονδίνον.

Σημ. Simplon—orient—express

Γραμμὴ Αθηνῶν—Βουδαπέστης—Βιέννης—Παρισίων : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Ειδομένη—Γευγελῆ—Σκόπια—Νίσα—Βελιγράδιον—Σουμποτίτσα—Βουδαπέστη—Βιέννη—Ζυρίχη—Παρίσιοι.

Γραμμὴ Αθηνῶν—Ρώμης : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Ειδομένη—Γευγελῆ—Σκόπια—Νίσα—Βελιγράδιον—Αγραμ—Λιουμπλιάνα—Τεργέστη—Βενετία—Ρώμη.

Γραμμὴ Αθηνῶν—Βελιγραδίου—Βουκουρεστίου : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Νίσα—Βελιγράδιον—Σουμποτίτσα—Βουκουρέστιον.

Γραμμὴ Αθηνῶν—Νίσης—Σόφιας : Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Νίσα—Σόφια.

Γραμμὴ Ἀθηνῶν — Ἀλεξανδρουπόλεως —
Κων]πόλεως : Ἀθῆναι—Θεσσαλονίκη—Ἀλεξανδρούπο-
λις—Πύθιον—Κωνσταντινούπολις.

Β) ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

- Ἐκ Σόφιας-Φιλιππούπόλεως-Πυθίου εἰς Κων]πόλιν.
- » Σόφιας πρὸς Βάρναν.
  - » Βουκουρεστίου πρὸς Βραΐλαν καὶ Κωνστάντσαν.
  - » Βουκουρεστίου πρὸς Ἀβόφ καὶ Βαρσοβίαν.
  - » Βουδαπέστης πρὸς Βαρσοβίαν.
  - » Βερολίνου πρὸς Ἀμβούργον.
  - » Βιέννης πρὸς Νυρεμβέργην-Κολωνίαν-Βρυξέλλας-Καλαϊ
  - » Μιλάνου πρὸς Γένουν καὶ Βορδώ.
  - » Βρινδησίου διὰ Νεαπόλεως εἰς Ρώμην.
  - » Λισσαβῶνος διὰ Μαδρίτης,—Βορδὼ εἰς Παρισίους καὶ
ἐκ Μαδρίτης διὰ Βαρκελῶνης εἰς Μασσαλίαν καὶ Πα-
ρισίους.
  - » Βαρσοβίας εἰς Μόσχαν, ἐξ ἣς ἀρχεται ὁ ὑπερσιβηρικὸς
σιδηρόδρομος.

— ιωαίδησσασθενεία — πάντας — φύλακας
— αποβολήσαται — πάντας — πάντας — πάντας
— πάντας — πάντας — πάντας — πάντας — πάντας

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Η χώρα αὗτη τὸ πρῶτον ὠνομάζετο Ἀσία. Τὸ δὲ οὐνόμα Μικρὰ Ἀσία, ἔλαβε τὸν 4ον μ. Χ. αἰῶνα. Οἱ Παῦλος Ὁρόσιος μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον τὸ δῆμομα τοῦτο. Οἱ Κωντῖνος δὶς Πορφυρογέννητος τὴν ὠνόμασε καὶ Ἀνατολὴν, ὡς κειμένην ἀνατολικῶν τοῦ Βυζαντίου.

Θέσις, δρατικαὶ ἐκτικαὶ. Η Μ. Ἀσία, ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν Τουρκίαν εἶναι μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἐκτενομένη μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, Προποντίδος, Αἴγαίου Πελάγους, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Συρίας, τοῦ κράτους τοῦ Ἰράκ, τῆς Περσίας καὶ τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Εχει ἐκτασιν 538.761 τ. χ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Η χώρα, εἰς τὸ ἐσωτερικόν της ἀποτελεῖ ἐν ἐκτεταμένον δροπέδιον, Κεντρικὸν, καλούμενον, κλίνον ἐλαφρῶς ἀπὸ Α πρὸς Δ, μὲ κατώτερον ὑψος 770 μ. καὶ καλυπτόμενον ὑπὸ πολλῶν διακλαδώσεων προερχομένων ἐκ τοῦ δρεινοῦ ὅγκου τοῦ Ἀραράτ.

Ἐκ τῶν διακλαδώσεων τούτων, κυριώτεραι είναι· δὲ Ἀργαῖος (3830 μ.), τὸ ὑψιστὸν δρός τῆς χερσονήσου, ἡφαιστειογενές, χιονοσκεπὲς καὶ ἄδενδρον, δὲ Ὄλυμπος ὁ Μὺσιος (Κεσίς-Δάγη δρός Μοναχῶν 2550 μ.), δασώδης καὶ ἄδενδρος.

Βιθυνικὸς Ὄλυμπος, πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Βιθυνίαν Ταῦρος (3500 μ.), μεγάλη δροσειρά, ἀρχομένη ἀπὸ Εὐφράτου π. καὶ ἀναπτυσσομένη πρὸς Δ. καθ' ὅλον τιον τμῆμα. Διαιρεῖται εἰς τὸν Ἀρμενικόν, πρὸς Α

νίας ἐν τῷ μέσῳ καὶ τῆς Αυκίας πρὸς Δ. Πρὸς Β τῆς Ταρσοῦ εὑρίσκεται ἡ κυριωτέρα διάβασις τοῦ Ταύρου, τὸ περίφημον στενόν τῶν Κιλικίων πυλῶν.

Μεταξὺ Κιλικίου Ταύρου καὶ τῶν Ποντικῶν δρέπην, ἔκτεινεται ἀπὸ ΝΔ πρὸς ΒΑ ἡ δροσοτοιχία τοῦ Ἀντιταύρου (2743 μ.). **Κάδμος** (τουρκ. Χώνας δάγ) (2515 μ.) εἰς τὴν δυτικὴν Μ. Ἀσίαν. **Ίδη** (τουρκ. Κάζ-δάγ δρός Χηνῶν (1770 μ.), ἔκτεινομένης ἀπὸ τὸν Ἀδραμυττηνὸν κόλπον καὶ καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου. Διακρίνεται διὰ τὰ πολλὰ ἀναβλύζοντα ὄδατά της ἐντεῦθεν πηγάζουν οἱ ποταμοὶ **Σκάμανδρος** καὶ **Γράνικος**.

Τήμνον, (Τουρκ. Δεμερτζί—δάγ 2.700), τὸ ὑψηστὸν ὄρος τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας. Τμῶλος (Τουρκ. Μπόζ-δάγ 2.130 μ.) ἀνατολικῶς τῆς Σμύρνης, εἶναι γεωλογικῶς τὸ ἀρχαιότερον ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς χερσονήσου.

Πεδεάδες. Τὸ κεντρικὸν ἀπέραντον δροπέδιον τῆς χώρας, ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ μικρότερα τοιαῦτα, ἐξ ὧν τὰ σπουδαιότερα είναι τῆς Ἀγκύρας καὶ τῆς Καισαρείας.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Μ. Ἀσίας παρουσιάζουν μερικὰ χαρακτηριστικά, τὰ δροπεῖται εὐνοοῦν τὴν ποταμοπλοΐαν. Παρατηρεῖται μεγάλη δυσαναλογία εἰς τὴν διανομὴν τῶν ὄδατων των, τὰ δροπεῖται ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ δλίγα, συγκρινόμενα μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν ποταμῶν. Τὸ βάθος αὐτῶν εἶναι μικρὸν καὶ εἶναι λίαν δρμητικοί, διότι ἡ διαφορὰ τοῦ ὑψους μεταξὺ τῶν πηγῶν καὶ ἐκβολῶν, εἶναι πολλάκις πολὺ μεγάλη. Ὁ ροῦς αὐτῶν εἶναι ἀκανόνιστος καὶ μακανδρώδης. Ἐκ τῶν ποταμῶν οἱ κυριώτεροι εἶναι οἱ ἔξης:

Ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὗξεινον Πόντον.

Σαγγάριος (Σακάρια Σοὺ 600 χλμ.), εἶναι ὁ δεύτερος, εἰς σπουδαιότητα μετὰ τὸν Ἀλυν ποταμὸν, τῆς Χερσονήσου καὶ πηγάζει ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς χώρας τοῦ Φρυγικοῦ δροπεδίου. **Ἀλυς** (Τουρκ. Κιζιλ-Ιόμακ=ἔρυθρος 960 χλμ.). Τὰ ὄδατα τούτου εἶναι ἔρυθρωπα ἢ μᾶλλον ἔχουν χρῶμα κίτρινον ζωηρὸν, προερχόμενον ἀπὸ τὸ χῶμα τῶν γαιῶν, ἀπὸ τὰς δροπίας δέχεται. Εἶναι ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας. Πηγάζει ἐκ τῶν μεταξὺ τῆς Σεβαστείας καὶ Ἐρζερούμ δρέων. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα, εἰς

τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐτεροπάτιζετο ἢ ἐπίδρασις τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν. Ἐτεροὶ δευτερεύοντες ποταμοὶ εἶναι δὲ Βιλαῖος καὶ Παρθένιος, ἀμφότεροι ἵχθυοβριθεῖς, δὲ Ιοις, δστις ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν διὰ πενταστόμου δέλτα κ. ἄ.

Ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. **Γράνικος**, γνωστὸς διὰ τὴν πρώτην νίκην τοῦ Μ. Ἀλεξανδρου κατὰ τῶν Περσῶν τῷ 334 π. Χ.

Ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἴγαϊον Πέλαγος. **Σκάμανδρος**, πηγάζει ἐκ τῆς Ἰδης καὶ χύνεται εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὸ θέρος εἶναι ἄνυδρος, τὸν δὲ χειμῶνα δραμητικώτατος. **Εθμος**, δστις δέχεται τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων, ὃς τοῦ Πακτωλοῦ, γνωστοῦ διὰ τὴν χρυσοφόρον ἄμμον του καὶ χύνεται πρὸς Β τοῦ Σμυρναϊκοῦ κόλπου. **Κάυστος**, πηγάζων ἐκ τοῦ Τμώλου καὶ Μαίανδρος (Τουρκ. Μπουγιούκ-Μεντερές 330 χιλιού), τοῦ δποίου δὲ οοῦς εἶναι λιαν σκολιός.

Ποταμοὶ εἰσβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶναι μικροὶ καὶ οἱ πλεῖστοι χειμαρρώδεις. Οἱ κυριώτεροι τούτων εἶναι δὲ **Ινδός**, δὲ **Ξάνθος**, δὲ **Κύδνος**, δηποτοῦ λουσθεὶς δὲ **Μέγας Δλέξανδρος** ήσθνεται, δὲ **Σάρως** κ.ἄ.

Λέρμνος. Λίμναι πολλαὶ σχηματίζονται εἰς τὸ κεντρικὸν δροπέδιον. Η μεγαλυτέρα δὲ λίμνη, εἶναι δὲ **Τάττα** εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰκονίου (Τουρκ. Ντούζ-Γκιόλ.) Αὗτη ἔχει ἐπιφάνειαν 1000 τ.χ. καὶ ὕδωρ, τὸ δποίον περιέχει 32 ορού ἀλας. Εἰς τὴν λίμνην ταύτην ὑπάρχουσι πλούσιαι ἀλυκαί. **Ασκάνια** (λίμνη τῆς Νικαίας), μὲν ὕδατα γλυκέα, δὲ **Απολλωνία**, δὲ **Κάραλις** κ.ἄ.

Παραλεπός Βιαμβελεσμός. Η πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον παραλία, δὲν παρουσιάζει πλούσιον διαμελισμόν. Ἐκτὸς τοῦ Πόλπου τῆς Σινώπης, οὐδένα ἀξιολογώτερον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ. Ο κόλπος οὗτος εἶναι μέγας σχετικῶς καὶ προφυλάσσεται ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους διὰ μικρᾶς χερσονήσου. Νῆσοι ἐνώπιον τῆς παραλίας αὐτῆς δὲν σχηματίζονται. Μόνον παρὰ τὸν Βόσπορον, συναντῶνται σκόπελοι πολὺ κρημνώδεις καὶ ἥφαιστειογενεῖς, αἱ **Συμπληγάδες** πέτραι, τῶν ἀρχαίων. Εἰς τὸ δυτικώτερον ἄκρον τῆς παραλίας ταύτης σχηματίζεται πολύτιμη πηγή, η ορεστόποτος **Θυννιάς** (ἀκτή).

Η Δυτική παραλία τούναντίον παρουσιάζει ποικιλωτάτην διάρθρωσιν, πλήθος ἀκρωτηρίων, κόλπων και φυσικῶν λιμένων· ὡς καὶ ἐνώπιόν της πλῆθος νήσων, διαφόρου σχήματος καὶ μεγέθους, αἱ δοποῖαι συνδέουν τὴν Μ. Ἀσία μετὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Ἐν τῇ βαθυτάτῃ Προποντίδι θαλάσσῃ, ἥτις ἔχει ἔκτασιν 12000 περίπου τ. χιλ. σχηματίζονται οἱ κόλποι Ἀστακηνὸς ἢ κόλπος τῆς Νικομηδείας καὶ ὁ Κιανὸς ἢ τῆς Κίου. Ἐν τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ σχηματίζεται ἡ Κυζικηνὴ Χερσόνησος καὶ συστάς ὠραίων νήσων, αἴτινες ἀνήκουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυτηνὸς κόλπος, ὃστις εἰς τὸν βόρειον αὐτοῦ βραχίονα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον Δεκτόν. εἰς δὲ τὸν νότιον, σχηματίζονται αἱ νησῖδες Μοσχονήσια (έκατόνησοι τῶν ἀρχαίων).

Εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς δυτικῆς ἀκτῆς σχηματίζεται ἡ μεγάλη χερσότησος Ἐρυθραία, ἥτις κεῖται ἐναντὶ τῆς Χίου, ἀπὸ τῆς δοποίας χωρίζεται διὰ πορθμοῦ πλάτους 6 χιλ. Βορείως τῆς Χερσονήσου ταύτης σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Σμύρνης ἢ Ἐρμαῖος, ὃστις εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηράν, εἰς μῆκος (54 χιλ. μ.) καὶ νοτίως ὁ κόλπος; τῆς Νέας Ἐφέσου. ΝΔ σχηματίζεται ὁ Κεραμεικὸς κόλπος, ὃστις κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ βορείου κέρατος αὐτοῦ σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, κατὰ δὲ τοῦ νοτίου κέρατος, τὴν Κνιδίαν.

Εἰς τὴν νότιον παραλίαν, ἥτις δὲν εἶναι καὶ πλουσίαι εἰς κολπώσεις, σχηματίζονται οἱ κόλποι τῆς Μάκρης, Ἀτταλείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρέττας ἢ Ἰσσικὸς τῶν ἀρχαίων.

Πορθμὸς. Κατὰ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς ἢ Μ. Ἀσία σχηματίζει δύο μεγάλους πορθμοὺς, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ καλλονάς. τὸ δὲ ρεῦμα αὐτοῦ εἶναι ὅμητικὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τοῦ Ἑλλησπόντου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ποικίλλον. Εἰς τὰ δυτικὰ εἶναι εὔκρατον, εἰς τὰ βόρεια ψυχρόν, εἰς τὸ μέσον ξηρὸν καὶ τὰ νότια ὑγρὸν καὶ νοσηρόν.

ΟΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Τεωργέα. Ή Μ. Ασία, καίτοι είναι εύφορωτάτη ἐν τούτοις ἡ γεωργία της, είναι περιωρισμένη καὶ ίδικ πατά τὰς ἀνατολικὰς αὐτῆς ἐπαρχίας.

Μόλις ἐσχάτως ηρχισεν ἐπιστημονικὴ κίπως καλλιέργεια, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως λιπασμάτων καὶ μηχανικῶν μέσων. Ἐκ τῶν μᾶλλον εὐδοκιμούντων προϊόντων είναι: τὰ σιτηρά, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνὸς, τὰ σῦκα, ὁ οίνος, τὰ δσπρια, τὸ λίνον, τὸ σισάμιον καὶ τὸ ὅπιον. Η μορέα είναι πολὺ διαδεδομένη καὶ ίδια εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Προύσης· τοῦτο ἀνέπτυξε πολὺ τὴν σηροτροφίαν.

Δάση καὶ Ικτηνοτροφέα. Η χώρα είναι πλουσιωτάτη εἰς δάση, ἀν καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τούτων οὐδέποτε ἐγένετο συστηματικῶς μέχρι σήμερον. Αἱ δασωδέστεραι περιοχαὶ είναι τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὗξείνου Πόντου.

Η ικτηνοτροφία ίδιως τῶν μικρῶν ζώων (αίγες καὶ πρόβατα) είναι ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ δυτικὰ καὶ νότια μέρη, λόγῳ τῆς ἀφθόνου βλαστήσεως· διακρίνονται μεταξὺ τούτων αἱ περίφημοι αἴγες τῆς Αγκύρας, φημιζόμεναι διὰ τὸ μακρὸν καὶ λεπτόν των τρίχωμα.

Ορυκτά. Ο ὑπόγειος πλοῦτος τῆς Μ. Ασίας είναι ἀφθονος. Η ἔλλειψις ἐπαρκοῦς συγκοινωνίας παρημπόδισε μέχρι σήμερον τὴν παλὴν ἐκμετάλλευσιν τούτου. Αἱ κυριώτεραι περιοχαὶ αὕτινες σήμερον εὐδίσκονται ἐν ἐκμεταλλεύσει είναι· Η ἀνατολικῶς τοῦ Αδραμυτέιου εὐδισκούμενη, μὲν μεταλλεία ἀργύρου, μολύβδου καὶ ψευδαργύρου, ἡ ενδοιστικόν παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀλυος ποταμοῦ, μὲν μεταλλεύματα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ἡ ἐπὶ τοῦ Ταύρου, μὲν χαλκὸν καὶ ἀργύρον, ἡ παρὰ Σεν Ποντοηράκλειαν, μὲν γαύλανθρακας. Εν Μ. Ασίᾳ ἔξορύσεται καὶ μικρὰ ποσότης σμύριδος. ήπις ποιοτικῶς ὑστερεῖ τῆς Ἑλληνικῆς.

Βιομηχανέα. Αὕτη ἐσχάτως μόλις ηρχισεν ἀναπτυσσόμενη. Πρό τινος ἡ ὑπάρχουσα τοιαύτη, εὐδίσκετο εἰς ξένας χεῖρας. Σήμερον αἱ ἀκμάζουσαι βιομηχανίαι είναι· αἱ τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἡ ὑφαντουργία, τοῦ ξύλου, ἡ σιδηροβιομηγή. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χανία, τῶν οἰκοδομησίμων ύλῶν, ἡ χαρτοποιία καὶ τῶν χημικῶν προϊόντων, ἡ μεταξαυργία καὶ ἡ ταπητουργία. Τὰ κυριώτερα βιομηχανικά κέντρα είναι: ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Σμύρνη ἡ Προῦσα, τὰ Ἀδανα καὶ τὸ Μπαλουκεσέρ.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόρειον. Η Συγκοινωνία είναι ἀνεπτυγμένη μόνον εἰς τὸ δυτικὸν μέρος. Αἱ ἀνατολικαὶ ἐπαρχίαι στεροῦνται συγκοινωνιῶν παντελῶς. Προστάθειται μεγάλας καταβάλλονται σήμερον, ὅπως ἀποκατασταθοῦν συγκοινωνίαι τινες, τόσον εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας, ὅσον καὶ εἰς τὰ νότια μέρη.

Τὸ ἐμπόριον προπολεμικῶς εὑρίσκετο εἰς χεῖρας ἔξενων καὶ ἴδιως Ἑλλήνων. Ἡδη ὅμως περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἡ εἰσαγωγή, ἡτις συνίσταται εἰς βιομηχανικὰ εἶδη είναι μεγαλυτέρη τῆς ἔξαγωγῆς. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος ὑφίσταται σημαντικὴ ἐμπορικὴ κίνησις, ἐπιταθεῖσα διὰ τοῦ συναφθέντος ὑπὸ τῶν δύο χωρῶν ἐμπορικοῦ καὶ φιλικοῦ συμφώνου. Ἡ εἰσαγωγὴ ἔξι Ἑλλάδος συνίσταται εἰς βιομηχανικὰ εἶδη, ἡ δὲ ἔξαγωγὴ εἰς κτηνοτροφικὰ καὶ δημητριακούς καρπούς.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΙΠληθυσμός. Οὗτος σήμερον ἀνέρχεται εἰς 9,5 ἑκατομ. κατ., οἵτινες ἄπαντες είναι Τούρκοι, τῶν Ἑλλήνων ἐκδιωχθέντων μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν τοῦ 1922.

Οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς χώρας, ἥσαν οἱ Χετταῖοι, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐν αὐτῇ περὶ τὰ 2000 π.Χ. Οὗτοι ἀνεμίζθησαν μετ' ἄλλων ὀρεινῶν φυλῶν, τῶν Φρυγῶν, τῶν Μυσῶν τῶν Κιμμερίων, τῶν Λυκίων κ.ἄ. Εἰς τὰ πρὸς τὸ Αἴγαίον παράλια ἐγκατεστάθησαν ἐνωρίτατα οἱ Αἰολεῖς, Δωριεῖς, καὶ Ιωνεῖς, Ἐλληνικὰ φῦλα, ἰδρύσαντα σημαντικὰς ἀποικίας. Τῷ 550 π. Χ. αἱ ἀκμάζουσαι αὗται ἀποικίαι, ὑπετάγησαν ὑπὸ τὸν Περσικὸν ζυγὸν. Βραδύτερον δὲ Μ. Ἀλέξανδρος, καταλύσας τὸ Περσικὸν κράτος, ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰς Ἐλληνικὰς πόλεις, ἰδρύσας καὶ ἄλλας εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἔξελληνίσας οὕτω δλόκληρον τὴν Μ. Ἀσίαν.

Μετά τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, τὴν χώραν ὑπεδούλωσαν οἱ Ρωμαῖοι καὶ κατόπιν οἱ Βυζαντῖνοι αὐτοκράτορες. Καταστήσαντες ταῦτην ἀληθῆ Ἑλληνικὴν χώραν. Τὸν 14ον αἰῶνα ὑπεδουλώθη εἰς τοὺς Τούρκους, παραμείναστα ἔκτοτε μέχρι σήμερον, ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Δημοκρατίαν.

Πολέμευμα. Τὸ Τουρκικὸν πολίτευμα μέχρι τοῦ ἔτους 1908 ἦτο ἀπόλυτος Μοναρχία, μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα, τὸν Σουλτάνον, συγκεντροῦντα εἰς χεῖράς του τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ νομοθετικὴν ἔξουσίαν. Τῷ 1908, κατόπιν ἐπαναστάσεως, τὸ πολίτευμα μετερρυθμίσθη ἐπὶ τὸ φιλελευθεριώτερον καὶ τῷ 1923 ἀνεκρούθη ἡ Δημοκρατία, τοῦ προέδρου αὐτῆς ἐκλεγομένου ἀνὰ τετραετίαν ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐθνοσυνελεύσεως (Βουλῆς) τῆς Ἀγκύρας.

Θρησκεία. Ἡ ἐπίσημος θρησκεία εἶναι ἡ ἰσλαμικὴ τοῦ δόγματος τῶν Σουννιτῶν. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχουσιν ἐν Τουρκίᾳ καὶ πολλοὶ χριστιανοί, κατοικοῦντες ἐκ Κων]πόλει, Ἀρμένιοι καὶ Ἐβραῖοι. Γλῶσσαν διμιούσι τὴν Τουρκικήν, ἥτις εἶναι κράμα Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς γλώσσης.

Πόλεις. Ἀγκυρα τουρκ. "Ανκαρα (84.000), πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας. Ἡ πόλις μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς πρωτευούσης ἐν αὐτῇ, ἔλαβε μορφὴν ἐντελῶς νέαν ἀποκτήσασα καλλιμάρμαρα μέγαρα καὶ εὐρείας λεωφόρους.

Σμύρνη (200.000), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου. Εἶναι ὁ λιμήν, διὰ τοῦ ὃποίου διενεργεῖται τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον τῆς Μικρασίας. Εἰς αὐτὴν ἀπολήγουν οἱ κύριοι σιδηρόδρομοι τῆς χώρας. Ἡ Σμύρνη κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1922 κατεστράφη ὑπὸ πυρκαιᾶς. Συγχρόνως, οἱ Τούρκοι ἔξεδίωξαν τὸν ἀπὸ αἰῶνας κατοικοῦντας ἐνταῦθα Ἑλληνας. ΒΑ τῆς Σμύρνης, ενδίσκονται ἡ Παλαιὰ καὶ Νέα Φώκαια, Λ δὲ, αἱ Κλαζομεναὶ (Βουρλά). Κρήνη (Τσεσμές), πόλις παράλιος, ἐν τῇ ἔουσθραίᾳ χερσοῦ. Ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς οἱ Ρῶσοι κατέκαυσαν τὸν Τουρκικὸν στόλον τῷ 1770. Μαγνησία (30.000), κέντρον συγκοινωνῶν. Φιλαδέλφεια (25.000), κέντρον γεωργικὸν, συνδεομένη σιδηρῷ μετὰ τῆς Σμύρνης, Αϊδίνιον (30.000), κέντρον συγκεντρώσεως τῶν πλοιούσιων προϊόντων τῆς περιοχῆς (φύκα, σταφίς, βάμβαξ, κ.λ.), Ἀφιδὼν Καραχισάρ, εἰς τὴν περιοχὴν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τοῦ ὅποιου καλλιεργεῖται τὸ ὄπιον. **Σπάρτη** ἡ Ἰσπάρτα, γνωστὴ διὰ τὸν ἐν αὐτῇ κατασκευαζομένους τάπητας, Ἰκόνιον (47.000), ἐπὶ ἀχανοῦς εὐφοριωτάτης πεδιάδος, εἶναι λίαν ἐμπορικὴ πόλις, μὲ βιομηχανίαν ταπήτων καὶ ἐπὶ τῆς οἰδ. γραμμῆς Σμύρνης - Βαγδάτης.

Ἐτεραι πόλεις μεσόγειαι λίαν σημαντικαὶ εἰναι: **Καισάρεια**, μὲ ἀξιολόγους βιομηχανίας ταπήτων καὶ δερμάτων. Τῷ 329 - 379 ἐχεημάτισεν εἰς αὐτὴν ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ἐκ τῶν μεγίστων πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας Μέγας Βασιλεὺς. **Σεβάστεια** εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Ἀλυος ποταμοῦ. **Κασταμονὴ**, μὲ ἐπίνειον ἐν τῷ Εὔξείνῳ Π. τὴν Ἰνέμπολιν. **Κιουτάχεια**, μὲ βιομηχανίαν τῶν ταπήτων ἀνεπτυγμένην.

Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον πόλεις παρὰλιαι εἰναι: ἡ **Τραπεζοῦς**, ἡ **Κερασοῦς**, ἡ **Σαρψοῦς**, ἡ **Σινώπη**, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Διογένους καὶ ἡ **Πονιοράκλεια** ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς.

Εἰς τὴν Προποντίδα ἔξιαι λόγου πόλεις εἰναι:

Ἡ **Νικομήδεια** (30.000), ἡ Ἰσμίτ, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὄμωνυμου κόλπου. Εἶναι πόλις ὡραῖα, μὲ τὰς οἰκίας ἐκτισμένας ἀμφιθεατρικῶς, ἐπὶ τῶν προπόδων λόφων. Εἶναι λιμὴν μὲ μεγάλην εἰσιγωγικὴν καὶ ἔξαγωγικὴν κίνησιν. Γιάλοβα, μικρὰ κώμη μὲ ἀρίστας θερμὰς πηγάς. **Μουδανιά**, ἐπίνειον τῆς Προύσης, μεθ' ἣς συνδέεται σιδηροδρομικῶς. **Προῦσα** (80.000), εὐρίσκεται εἰς τὸν πρόποδας τοῦ Ὄλύμπου, ἐν μέσῳ μεγάλης καὶ γονίμου πεδιάδος, εἰς τὴν δύοιαν ἡ σηροτροφία εἴναι σημαντικὴ. Εἰς τὴν Προῦσαν ὑπάρχουν περίφημαι θερμαὶ πηγαὶ καὶ ἔξαιρετος βιομηχανία μεταξιῶν. **Κίος** εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὄμωνυμου κόλπου, ἐπίνειον τῆς **Νικαίας**, ἀλλοτε μεγάλης καὶ ἐπισήμου πόλεως (ἐνταῦθα συνῆλθον αἱ Αἴαὶ καὶ Ζοίκουμενικαὶ σύνοδοι 325 καὶ 387 μ.Χ.). **Πάνορμος**, λιμὴν ἐκ τῶν σημαντικῶν τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὸν Ἐλλήσποντον εὐρίσκεται ἡ πόλις **Δαρδανέλλια**, λιμὴν καὶ πόλις μὲ βιομηχανίαν τῆς ἀγγειοπλαστικῆς. Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Αδραμυττινοῦ κόλπου εὐρίσκεται ἡ πόλις **Αδραμύττιον**, μακρὰν τῆς θαλάσσης 9 χιλιμ. **Κυδωνίαι** (**Αἴβαλι**), ἀξιόσης ὑπὸ τῶν Μοσχονησίων, νησίδων.

Είς τὰ νότια μέρη τῆς χώρας είναι η Ἀττάλεια (40.000) λιμήν μικρὸς καὶ ἀβαθῆς, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἀδανα (50.000), πόλις ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης 45 χιλ. Εἶναι δικτύσμενη εἰς τὰς δύχας τοῦ Σάρου ποταμοῦ καὶ εἶναι κέντρον παραγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας βάμβακος.

Ταρσός. ΝΔ τῶν Ἀδάνων ἐπὶ τοῦ Κύδνου ποταμοῦ.
Άλλοτε ήτο μεγάλη, σήμερον ὅμως εἶναι ἀσημος.

Μερσίνα (20.000), όνομα ίσημη ουτώς από τὰς πολλὰς μυρτούς αἱ δποῖαι φύονται εἰς τὰς περιχώρας αὐτῆς. Είναι ἀξιόλογος λιμήν, διότι εἶναι ἐπίνειον δχι μόνον τῶν Ἀδάνων, ἀλλὰ καὶ ὄλοκλήρου τῆς περιοχῆς, μέχρι τῆς Καισαρείας καὶ Ἰκονίου. Εἰς τὴν Προποντίδα ενδισκονται τέσσαρες νῆσοι, ἐκ τῶν δποίων η μεγαλύτερα εἶναι η Προσκόνησος η νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ καλούμενη (200 τ.χ.). Αἱ νῆσοι αὗται χρησιμεύουν· ως θερινή διαμονή τῶν πλουσίων.

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐλλησπόντου, εὐρίσκονται αἱ νῆσοι
Τιμφρός καὶ Τένεδος. Αἱ νῆσοι αὗται δυνάμει συνθήκης εἶναι
ἀνογύρωτοι.

ΣΥΡΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις—“Ορεα. Η Συρία είναι ή χώρα ή κειμένη ΝΑ τῆς Μικρᾶς Ασίας· δριζεται δὲ πρὸς Β. ὑπ' αὐτῆς, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀραβικῆς ἐρήμου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παλαιστίνης καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Αν. Μεσογείου θαλάσσης. Η ἔκτασις τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 150 χιλ. τ. χιλμ.

Μορφολογία των ἐδάφους. Τὸ ἐδαφος τῆς Συρίας ἀποτελεῖ ἓν ἐκτεταμένον δροπέδιον, εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ ὅποιον ὑψοῦνται εἰς παραλλήλους σειρὰς τὰ δρη Λίβανος καὶ Ἀντιλίβανος, τοῦ ὅποιον ὑψίστη κορυφὴ Ερμύννη ή Σεϊκ είναι 3070 μ. Μεταξὺ τῶν δροσειδῶν τούτων ἐκτείνονται εἰς μῆκος 70-80 χιλμ.) καὶ πλάτος 15-20 χιλμ. κοιλὰς χαμηλή καὶ λιαν εὐφορος.

Ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ είναι: ὁ Ὁρόντης ὁ Λιτᾶς, ἐκβιάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ ὁ Ιορδάνης, ὃστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀντιλίβανου, διέρχεται διὰ τῆς λίμνης Γενησαρὲτ ἥ Τιβεριάδος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἔχουσι κοίτας πολὺ βαθείας καὶ οὕτω είναι ἀκατάλληλοι πρὸς ἀρδευσιν.

Η Συγκοινωνία τῆς χώρας είναι σχετικῶς ἀνεπτυγμένη. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνέρχεται εἰς 1590 χιλμ. Τὸ δὲ ὄδικὸν είναι καλῶς συντηρημένον. Μεταξὺ Χιλεπίου—Δαμασκοῦ καὶ Δαιρεοῦ—Τσόδο ὑπάρχει ἐναέριος συγκοινωνία.

Κλῖμα. Τὸ κλῖμα εἰς τὴν παράκτιον ζώνην παρὰ τὴν δρεινότητα τοῦ ἐδάφους, λόγῳ τῆς ἐπηρείας τῆς Μεσογείου θαλάσσης, είναι δροσερὸν κατὰ τὸ θέρος καὶ ἡπιόν κατὰ τὸν χειμῶνα, εἰς τὰ μεσόγεια μέρη ἀνατολικῶς τῶν δρέων είναι θερμόν. Αἱ βροχαί, ἔξαιρέσει τῆς παρακτίου ζώνης, είναι σπάνιαι

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Τὸ ἀνατολικῶς τῶν δρέων κείμενον δροπέδιον τῆς χώρας

είναι ἄγονον καὶ τὸ πλεῖστον ἔρημον. Αἱ δυτικαὶ ὅμοις περιοχαὶ, είναι λίαν γόνιμοι, παγάγουσαι σῖτον, κοινήν, σητάμιον, κρόμμια, βάμβακι, ἔλαια, κατνὸν, ὄποια, διπόδας (φεύγης, βανάνας, δαμάσκηνα) καὶ ἐσπεριδοειδῆ. Ἡ κτηνοτροφία ἀκμάζει κυρίως πρὸς ἀνατολὰς ὃ δὲ δρυκτὸς πλοῦτος είναι ἀσήμαντος. Μεγάλη βιομηχανία ἐλλείπει μόνον βιοτεχνία ὑπάρχει, ἡτις περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν ὑφασμάτων μαλιγνών, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν,

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ο πληθυσμὸς συμφώνως τῇ ἀπογραφῇ τοῦ 1926 ἀγέρχεται εἰς 2.050.000 κατοίκους, οἵτινες είναι κατὰ τὸ πλεῖστον Ἀραβες, δλίγοι Τοῦρκοι καὶ Ἑλληνες κατοικοῦντες εἰς τὰ παράλια.

Πλώσσαν διμιούσι τὴν Ἀραβικὴν. Κατά τὸ θρήσκευμα οἱ πλεῖστοι είναι Μωαμεθανοὶ καὶ περὶ τὸ ἥμισυ ἐπατομ. Χριστιανοὶ, ἀνήκοντες εἰς τὴν ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν οὗτοι ὑπόκεινται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας

Πολέτευμα. Η Συρία εὐδόκισεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Γαλλίας, ἡτις ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν είναι ἐντεταλμένη νὰ τὴν Κυβερνᾷ περιλαμβάνει δὲ 1) τὴν πολιτείαν τῆς Συρίας 2) τὸ αὐτόνομον Σατζάκιον τῆς Ἀλεξανδρέττα; 3) τὴν λευθέραν πολιτείαν τοῦ Λιβάνου 4) τὴν αὐτόνομον πολιτείαν τῶν Ἄλαοντῶν καὶ 5) τὴν πολιτείαν τῶν Δρούσων.

Πόλεις. Δαμασκὸς (92.000), πρωτ. καὶ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Είναι ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενα ὑφάσματα (Δαμάσκα), ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καλλιτεχνήματα. Ἀπέχει τῆς Βηρυτοῦ 92 χλμ., καὶ συνδέεται μετ' αὐτῆς σιδηροδρομικῶς. Βηρυτὸς (12.000), ἐμπορικὸς λιμὴν, ἐπίνειον τῆς Δαμασκοῦ, μετὰ πανεπιστημίου, συντηρουμένου ὑπὸ Ἀμερικανῶν, είναι κέντρον ὑφαντονογίας, μεταξωτῶν καὶ κομψοτεχνημάτων. Χαλέπιον (80.000), πόλις ἐμπορικὴ μὲ ἀξιόλογον βιομηχανίαν μεταξωτῶν. Ἀλεξανδρέττα (20.000), λιμὴν, ἐπίνειον τοῦ Χαλεπίου ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰσσικοῦ (ἢ Ἀλε-

Ξανδρέττας), Αντιόχεια πόλις ἀσημος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παλαιὰν ἐποχὴν καθ' ἥν ἡτοῦ λαμπρὰ καὶ πολυάνθρωπος, εἶναι πατρὶς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Σελεύκια, ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας μικρὸς ἀλλὰ ἐμπορικὸς λιμὴν. Λαοδίκια, Τρίπολις, ἐμπορικοὶ λιμένες.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Ἡ Παλαιστίνη κεῖται πρὸς νότον τῆς Συρίας καὶ ἔχει ἔκτασιν 23.300 τ.χ. Εἶναι χώρα δρεινὴ μὲ πολλὰς κοιλάδας καὶ φάραγγας. Τὰ δόῃ αὐτῆς εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀντιλιβάνου. Ήαρὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀξιοσημείωτος κορυφὴ εἶναι τὸ Νέβτ-Σαμουέλ, ἡ ὑψηλοτέρᾳ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀμέσως πρὸς ἀνατολὰς, τὸ δόῃ τῶν Ἐλιών.

Κυριώτερος ποταμὸς διαρρέων τὴν χώραν εἶναι ὁ Ἱορδάνης (220 χλμ.), δόστις διέρχεται διὰ τῆς ἵχθυοβριθοῦς Γιβεριάδος λίμνης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν ἢ ἀσφαλτίτιδα λίμνην, ἡ δοῖα εὐδίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης 394 μ.

Μπροστά. Ἡ Παλαιστίνη εἶναι χώρα δλίγον εὔφορος. Ήαράγει δλίγα σιτηρά, ἔλαιον, πορτοκάλλια, καὶ οἶνον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἰόπης. Ἐπίσης ἐξ ἴγει ἄλας, ἀσφαλτον καὶ διατρέφει ἀρκετὰ πρόβατα καὶ αἴγας.

Ἄπὸ τὰς βιομηχανίας μόνον ἡ τσιμεντοποιία, ἡ κεραμικογία καὶ μικρὰ ὑφαντουργία εὐδοκιμοῦν.

Διοίκησις. Ὁ πληθυσμός τῆς ἀνέρχεται εἰς 1.000.000 κατοίκους, Φελλάχους καὶ Ἰουδαίους. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανική γλῶσσαν δὲ διμιοῦσι τὴν Ἀραβικὴν, Ἰουδαϊκὴν καὶ Ἀγγλικὴν.

Ἡ Παλαιστίνη τελεῖ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, ἐντολῇ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ 1922. Διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλουν ὑπάτου ἀρμοστοῦ, ἐδρεύοντος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Μόλεις. Ἱερουσαλήμ, πρωτ. τῆς Παλαιστίνης, μὲ 90

χιλ. πληθυσμόν. Έκ τούτων οι 70 χιλ. είναι 'Εβραίοι' είναι δὲ ἔκτισμένη ἐπὶ ὑψηλέδου (ὕψος 780 μ.). Ή πόλις είναι ή κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι εἰς αὐτὴν ἔδρασεν, ἔπαθεν καὶ 'Ανέστη ὁ Χριστὸς, ή ἐθνική καὶ θρησκευτική ἐστία τῶν Ιουδαίων καὶ ἐπισημοτάτη διὰ τοὺς Μουσουλμάνους, διότι ἐπεσκέφθη αὐτὴν ὁ Προφήτης των. Ή Ιερουσαλήμ είναι ἔδρα 'Ορθοδόξου καὶ 'Αρμενίου Πατριάρχου.

'Ιόπη' ή Γιάφα, λιμὴν συνδεόμενος σιδηροδρομικῶς μετα τῆς Ιερουσαλήμ (μῆκος σιδηροδρομίου 87 χιλ.). Εξάγει δόσποια, λαζανικά καὶ τὰ γνωστὰ μὲ τὸ δνομα τῆς πόλεως περιτοπάλια.

Χάιφα, νέος λιμὴν, ἐν τῷ δρόῳ ἐκτελοῦνται ἥδη σπουδαῖα καὶ μεγάλης σημασίας λιμενικά ἔογα. Οἱ λιμένες τῆς Ηπαλαιστίνης πολὺ συντόμοις; Θὰ καταστῶσιν ή διέξοδος πρὸς τὴν Μεσογειον θάλασσαν τῆς πέραν τοῦ Ιορδάνου γύρως, τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς Περσίας ἀκίνη. Επίσης ἐκ τῆς Μοσούλης διὰ σωλῆνος θὰ διοχετεύονται τὰ πετρέλαια εἰς τὴν Χάιφαν πρὸς ἔξαγωγήν.

ΚΥΠΡΟΣ

Η 'Ελληνικὴ αὐτη νῆσος είναι ή ἀνατολικωτέρα τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Κατ' ἔκτασιν είναι ή τρίτη τῶν νήσων τῆς Μεσογείου (9.282 τ. χ.). Εἰς τὴν ἀρχαιότητα είχε πλεῖστα δυόματα. Τὸ σήμερον δνομα αὐτῆς, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἔλαβεν ἐκ τῆς Κύπρου θυγατρὸς τοῦ Κινύρου.

Φύσις ἐδάφους. Η Κύπρος διασχίζεται ὑπὸ δύο δρόσειρῶν, τοῦ 'Ολύμπου πρὸςτά ΝΔ καὶ τοῦ Πενταδακτύλου πρὸς τὰ Β τῆς νῆσου. Η ὑψηλοτέρα κορυφὴ τοῦ 'Ολύμπου είναι τὸ ὅρος Τρόωδος ή κυρίως "Ολυμπος" (2.140 μ.) κατάφυτος ἀπὸ πεδίκα.

Μεταξὺ τῶν δρόσειρῶν τούτων ἀπλοῦται ή ὥραία πεδιάς τῇ Μεσσαρίᾳ (κ. Μεσαρκᾶς).

Τὸ Κλειδαρίου είναι εύκρατον· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου μόνον τὸ θέρος είναι θεομὸν. Αἱ βροχαὶ είναι δίλγαι καὶ ἔνιοτε σπανίζουν.

Προΐστοντα κυριώτερα τῆς νήσου είναι: ὁ σῖτος, ἡ κριθή, αἱ ἔλαια, ὁ βάμβαξ, τὰ γεώμηλα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ ὁ ἐκλεκτὸς οἶνος (κουμανταρία). Ἐκ τῶν ζῴων διατρέφονται ἐκλεκτοὶ ὄντοι καὶ ἵπποι, αἴγες καὶ πρόβατα. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἔζηγετο ἄφθονος χαλκός, σήμερον φαίνεται ὅτι ἔζηντι λήθησαν τὰ χαλκοῦχα στρώματα. Τὸ πλῆθος τῶν καλλιεργουμένων μορφῶν ἐπέφερε τὴν μεγάλην ἀνίπτυξιν τῆς σηροτροφίας ἀποδιδουσαν πλέον τῶν 250.000 ὁκ. κουκουλίων ἐτησίως.

Ἡ συγκοινωνία τῆς νήσου σχετικῶς είναι καλὴ. Στενὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 120 χιλ. συνδέει τὴν Ἀμμόχωστον πρὸς τὴν Λευκωσίαν καὶ τὴν Εύρυχου.

Διεσέκχησις. Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 344.000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὅποιων 276.000 είναι Ἑλληνες καὶ οἱ ὑπόλοιποι Μουσουλμᾶνοι.

Ἄπο τὸ 1878 ἡ Κύπρος είναι Ἀγγλικὴ κτῆσις. Διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλού ἀρμοστοῦ, καὶ ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου. Τὴν Νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἔχει ἡ Βουλή, ἡτις ἀποτελεῖται ἐκ 18 μελῶν. Ἐκ τούτων τὰ ἔξι μέλη διωρίζονται ὑπὸ τοῦ ἀρμοστοῦ καὶ τὰ δώδεκα ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτων τρία μέλη είναι μουσουλμᾶνοι καὶ ἐννέα χριστιανοί.

Πόλεις. Λευκωσία (21.000), πρωτεύουσα τῆς νήσου, μὲ ἐμπόριον καὶ βιοτεχνίαν μεταξιτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων.

Ἀμμόχωστος, λιμὴν εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς νήσου. Λεμισσός ἢ Λεμεσός (16500), λιμὴν ἔξαγωγῆς οἶνων, ξυλοκεράτω, ἔλαιον. Λάροναξ (10.000), πόλις ἐκτισμένη ὅπου τὸ γάρχαιον Κίτιον καὶ λιμὴν ἐκ τῶν σημαντικῶν τῆς νήσου. Ἔτεραι πόλεις είναι ἡ Πάφος κ. ἄ.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

Ἡ Δωδεκάνησος (τὸ ὄνομα ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Στράβωνος) είναι τὸ σύστημα τῶν νήσων, τῶν κειμένων μετοξὺ Κρήτης,

Κύκλαδων, Σάμου καὶ Μ. Ἀσίας. Αἱ κυριώτεραι καὶ μεγαλύτεραι εἰναι αἱ ἔξης: Ἀστυπάλαια, Κάλυμνος, Κάρπαθος, Κάσος, Κῶς, Νίσυρος, Πάτμος, Ρόδος, Σύμη, Τήλος καὶ Χάλκη, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν.

"Απάσαι αἱ νῆσοι, εἰναι δρειναι καὶ βραχώδεις. Είναι λέιψανα τῆς καταβυθισθείσης γῆς, ήτις ἀλλοτε ἦνωνε τὴν Κοίτην μετά τῆς Μ. Ἀσίας.

Τὸ κλῆμα εἶναι εὐχράτον καὶ ὑγιεινὸν· θεωρεῖται δ' ὡς τὸ
ἄριστον τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Οἰκονομικὴ ἔξέτασες. Ἐκ τῶν νήσων, αἱ περισσότεροι εὐφροῖοι εἰναι· ή Ρόδος, ή Κῶς καὶ ή Λέρος, δὲ λιγώτεροι βραχώδεις. Παράγουν ἔξαιρετον οἶνον, ὅπωρας, λαχανικὰ καὶ καπνόν. Εἰς δλας τὰς νήσους παράγεται καὶ ἔξαιρετον μέλι. Εἰς τὰς νήσους ἔνθα τὰ ἐδάφη εἰναι ἄγονα, οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλείαν καὶ σπογγαλείαν μὲν ἀσυνήθῃ ἐπιδεξιότητα. Εἰς μερικὰς νήσους, ὃς εἰς τὴν Κάρπαθον, τὴν Κάσον καὶ Ρόδον, ἔξορύσσονται καὶ ἐκλεκτὰ μάρμαρα.

Ἐπίσης εἰς τὴν Νίσυρον καὶ Κῶ ὑπάρχουσιν ἀρισται θεοὶ μαὶ πηγαί.

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός της Δωδεκανήσου άνέρχεται εις 150.000 κατοίκους ἐκ τῶν δύοις μόνον περὶ τοὺς 10.000 είναι Τούνκοι καὶ Ἐβραῖοι καὶ οἱ λοιποὶ "Ελληνες".

Δεισίησις. Μέχρι τοῦ 1912 ἀνῆκεν εἰς τὴν Τουρκίαν· Ἀπὸ τοῦ 1912 ἄπασαι αἱ νῆσοι εἶναι Ἰταλικαί. Ἡ Ἰταλία τότε τὰς κατέλαβε διὰ νὰ ἔξαναγκάσῃ τὴν Τουρκίαν νὰ ἔκενώσῃ τελείως τὴν Τριπολίτιδα. Μετὰ τὴν τελείαν ἐκκένωσιν τῆς Τριπολίτιδος ἡ Ἰταλία, παρὰ τὰς διαφορεῖς διαμαρτυρίας τῶν Δωδεκανησίων, ἔξακολουθεῖ νὰ κιταριζατῇ ταύτας, παρὰ πᾶσαν ἥθικὴν καὶ παρὰ πᾶν δίκαιον.

Διοικεῖται υπὸ Γεν. Διοικητοῦ, ὃστις ἐδοκεῖ εἰς τὴν Ρόδον, τὴν μεγαλυτέραν τῶν νήσων (ἐκτασίς Ρόδου 1407 τ. χ. πληθυσμὸς 41.500 κ.).

ΜΕΡΟΣ Δ

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσεις καὶ "Ορει. Ἡ Αἴγυπτος κατέκει τὴν ΒΑ γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Γουαδεχάλφα (Β. Γ. πλάτος 21°). Πρὸς Β δοῖζεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Τριπολίτιδος καὶ μέρους τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν ὑπὸ τῆς Νουβίας καὶ πρὸς Α ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Παλαιστίνης ἐν τῇ Ἀσίᾳ καθόσον ἡ χερσόνησος τοῦ Σινᾶ ἐν αὐτῇ, ἀνήκει πολιτικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον.

"Εκτασεις. Ἡ συνολικὴ ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται εἰς 1 ἑκατ. τ. χιλμ. ἐκ τῶν διοίων μόλις τὰ 32.000, περὶ τὸν Νεῖλον, εἶναι οἰκήσιμα καὶ καλλιεργήσιμα.

Μορφολογέα τοῦ ἐδάφους. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα καθαρῶς πεδινὴ, ἔηρα καὶ ἄγονος. Μόνον ἡ ἑκατέρῳθεν τοῦ Νείλου ποταμοῦ στενὴ λωρίς, ὡς καὶ τὸ δέλτα αὐτοῦ, εἶναι εὐφοριῶτατα. Ἐκατέρῳθεν τοῦ Νείλου σχηματίζονται πολλαὶ ἔοιμοι ἐξ ὧν αἱ μεγαλύτεραι εἶναι ἡ Ἀραβικὴ λεγομένη πρὸς Α καὶ ἡ Λιβυκὴ πρὸς Δ. Ἐντὸς τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου, παραλλήλως τοῦ ποταμοῦ, ὑπάρχουσι πολλαὶ δάσεις ἐκ τῶν διοίων ἡ σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ ὅασις Σίβας, ἐνθα τὰ ἐρείπια τοῦ Μανείου τοῦ Ἀμμωνος Διός.

Ποταμοί. Τὴν Αἴγυπτον διαρρέει ὁ Νεῖλος ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς καὶ δεύτερος κατὰ τὸ μῆκος τοῦ κόσμου (5.600 χιλμ.). Πηγάζει ἀπὸ τὴν βορείαν δύσην τῆς λίμνης Βικτωρίας-Νυάτζας, διέρχεται διὰ τῆς λίμνης Ἀλβέρτου καὶ διευθύνεται πρὸς Β μέχρι τοῦ Καρτούμ ὀνομαζόμενος Λευκὸς Νεῖλος. Ἐκεῖ συμβάλλει μετὰ τοῦ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας κατερχομένου Κυανοῦ Νείλου· οἱ δύο δὲ διοῦ διὰ διπλῆς καμπύλης διαρρέουν τὴν κυρίως Αἴγυπτον, ἐκβάλλοντες διὰ μεγά-

λου δέλτα εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον ὅπου αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονοι εἰς τὰς πηγάς του, διογκοῦνται μεγάλως καὶ ἐπιφέρουσι πλημμύρας εὐεργετικὰς διὰ τὴν γεωργίαν, λόγῳ τῆς ἥλινος τὴν δοποίαν μεταφέρουν.

Μαραλιακὸς διαμελισμός. Ἡ Μεσογειακὴ παραλία τῆς Αἰγύπτου ἔκτείνεται ἀπὸ τὸ Σολλούνμέχρι τοῦ Ἐλ· Ἀρὶς τῆς χερσονήσου Σινᾶ εἰς μῆκος 870 χλμ. καὶ δὲν παρουσιάζει πλούσιον διαμελισμόν. Αὕτη κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος, μέχρι τῆς Ἀλεξανδρείας εἶναι τραχεῖα πλήρης ἀπὸ ἀμυώδεις λόφους κατὰ δὲ τὸ Ἀνατολικὸν ἔκειθεν τῆς Ἀλεξανδρείας εἶναι χαμηλὴ καὶ ἐλώδης, σχηματίζουσα τὸν μικρὸν κόλπον τοῦ Ἀμπουκίο, αἱ πρός τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀκταὶ εἶναι βραχώδεις καὶ συχνότατα ἀπότομοι.

Κλεμα. Τὸ κλῖμα τῆς χώρας εἰς τὰ παράλια λόγῳ τοῦ γειτνιασμοῦ τῆς θαλάσσης εἶναι εὔκρατον καὶ ὑγιεινὸν καίτοι ὑγρὸν (ἰδίως τὰς νύκτας τοῦ θέρους) εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως εἶναι θερμὸν καὶ ἔηρόν.

Οἱ συνήθως πνέοντες ἄνεμοι εἶναι οἱ βόρειοι καὶ βορειοδυτικοί. Κατὰ τὸν Μάϊον ὅμως πνέει σφραγότατος ΝΔ ἄνεμος, Χαμσὶν καλούμενος, θερμότατος καὶ πλήρης λεπτοτάτης ἄμμου. Χιὸν οὐδέποτε πίπτει ἐν Αἰγύπτῳ. Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν παραλίαν εἶναι ὀλίγαι καὶ ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν γίνονται σπανιότεραι.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Γεωργία. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα καθαρῶς γεωργική. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς τὸ ἔκατερ φθινοπώρου τοῦ Νείλου κείμενον εἶναι εὐφορώτατον. Εἰς τὴν εὐφορίαν τῆς Αἰγύπτου συντελοῦν μεγάλως τὰ τελειότατα ἀρδευτικὰ ἔργα, τὰ δοποία κατὰ καιροὺς κατεσκευάσθησαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται ἀπὸ πλῆθος διωρύγων, αἵτινες χρησιμεύουν δι' ἀρδευσιν καὶ διὰ τὴν συγκοινώνιαν.

Εἰς τὰς διώρυγας ταύτας κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἥν τὰ

Φημιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ῦδατα τοῦ Νεῖλου ενδίσκονται εἰς ὕφεσιν διοχετεύονται ὕδατα ἐκ τῶν Νειλοφροκτῶν, ἵτοι τεραστί· την δεξαμενῶν, αἵτινες πληροῦνται ὕδατος κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ενδίσκονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν στάθμην. Ἐκ τῶν Νειλοφρακτῶν, δι μέγιστος εἶναι τοῦ Ἀσουάν, ὅστις εἶναι τὸ μέγιστον ὕδραινικὸν ἔργον τοῦ κόσμου, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ὁποίου ἐπερατώθη τῷ 1904 ὅπο τῶν "Αγγλῶν καὶ δι' Ἀγγλικῶν κεφαλαίων. Μετὰ τοῦτον σπουδαῖοι εἶναι καὶ τοῦ Καΐρου, τοῦ Ἀσιούτ καὶ τῆς Ζίφτας, ἔργον τοῦ "Ελλήνος μηχανικοῦ Θ. Γενιδουνιᾶ.

Οὕτω χάρις εἰς τὴν ἀφθονον ἄρδευσιν τῆς γῆς καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας κλιματολογικὰς συνθήκας ἡ χώρα εἶναι γονιμωτάτη καὶ ἡ βλάστησις σφριγώσα.

Ἐκ τῶν προϊόντων, ἀτινα καλλιεργοῦνται ἀφθόνως εἶναι δι βάμβαξ, ὅστις κατατάσσει τὴν χώραν εἰς τὴν γ' θέσιν τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς.

"Ἐπονται τὸ ζαχαροκάλαμον ἐν τῇ ἄνω Αἴγυπτῳ, ἡ δρυζα εἰς τὰς παρὰ τὸ Δέλτα παρακτίους ἐκτάσεις, τὰ κορύμμα, οἱ κύαμοι (φούλια), οἵνινες ἀτοτελοῦν τὴν λαϊκὴν τροφὴν τῆς Αἴγυπτου, τὰ δσποια τὰ λαχανικά, δι σῖτος, ἡ κριθὴ καὶ δι φόρσιτος.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία ἐν Αἴγυπτῳ δὲν τυγχάνει μεγάλης περιποιήσεως. Ἐκ τῶν κατοικιδιων ζώων τὰ πολυαριθμότερα εἶναι οἱ ἀρθριῶντες βόες, οἱ βούβαλοι, οἱ ὄνοι, αἱ κάμηλοι καὶ τὰ πρόβοτα. Ἀντιθέτως ἡ διατροφὴ πουλερικῶν καὶ ιδίως δρυιθῶν εἶναι σημαντικότάτη. Ἡ ἔξαγωγὴ τῶν φῶν ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἔσοδον διὰ τὴν χώραν.

Δάση—Ορυκτά—Αλιεία. Δασῶν στερεῖται παντελῆς ἡ Αἴγυπτος. Μόνον δι φούνιξ ἀφθονοῖ καὶ παρέχει τοὺς καρπούς τους (χουρμάδες), οἵτινες ἀποτελοῦν θρεπτικοτάτην τροφὴν διὰ τοὺς κατοίκους.

Ἡ Αἴγυπτος δοσον ἀφορᾶ τὸν ὑπόγειον οὐτῆς πλοῦτον εἶναι πτωχή. Εἰς τὰ παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν παράλια ὑπάρχουσι μόνον ἀξια λόγου στρώματα θείου καὶ πηγαὶ πετρελαίου τὰ διοῖα ἐκμεταλλεύονται. Εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Σινᾶ ὑπάρχουσιν ἐπίσης μεταλλεύματα σιδήρου, αἱ χαλκοῦ, τὰ

ὅποια είναι ἀνεκμετάλλευτα λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνίας.

Ἡ Αἴγυπτος χάρις εἰς τὰς θαλάσσας τῆς καὶ τὸν Νεῖλον ποταμὸν είναι ἀληθινὸν ἰχθυοφορεῖον. Ὁ Νεῖλος είναι ἰχθυοβριθὴς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ποταμὸς εἰς δὲ τὴν λιμνοθάλασσαν Μεντζάλαν, ἡτις κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Δαμέττης ἀλιεύοντας πολλοὺς ἰχθῦς, οἵτινες γίνονται ἀλίπαστοι καὶ ἀπὸ τοὺς ὅποιους ἔξαγεται αὐγοτάραχον.

Βιομηχανία. Ἡ Βιομηχανία τῆς Αἴγυπτου μόλις μετὰ τὸν πόλεμον ἔλαβεν ἀνάπτυξίν τινα. Ἐκ τῶν σήμερον ἀσκούμενων βιομηχανιῶν αἱ κυριώτεραι είναι: Ἡ Ζαχαροποιία, ἡτις παράγει μεγάλα ποσὰ ζαχάρεως ἐκ τοῦ ζαχαροκαλάμου, ἥ οἰνοπνευματοποιία, ἡτις λαμβάνει τὴν πρώτην ὑλην ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων τῆς ζαχάρεως (μελάσσης). Ἡ ὑφαντουργία καὶ νηματουργία, ἡτις ἀσκεῖται εἰς δλην τὴν χώραν διὰ ψειροκινήτων (ἀργαλειῶν) μηχανημάτων ἀνάπτυξιν ὅμως μεγάλην ἔχει ἐν Καΐρῳ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ. Ἡ βυρσοδεψία μὲν κέντρον τὸ Κάΐρον ἀποτελεῖ μίαν τῶν πρωτευουσῶν βιομηχανιῶν τῆς χώρας. Ἡ σιγαροποιία ἀνέκαθεν είναι ἐν Αἴγυπτῳ καὶ χρησιμοποιεῖ Ἑλληνικὰ κυρίως καπνά. Ἄλλαι βιομηχανίαι ἔχουν εἶναι καὶ ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, τοῦ βαμβακελαίου, ἥ σαπωνοποιία, ἥ ταπητουργία, ἥ κοσμηματοποιία, ἡτις είναι πολὺ παλαιὰ τέχνη εἰς τὴν Αἴγυπτον κ.ἄ. Ἐκτὸς τούτων ἡ βιομηχανία τῶν ἔνερων είναι σημαντικωτάτη ἐν Αἴγυπτῳ. Ἀφ' ἑνὸς τὸ εὐχάριστον κλῆμα αὐτῆς, ἱδίως τὸν χειμῶνα καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ σημερινὰ ἀρχαῖα μνημεῖα αὐτῆς ἐλκύουν πολλοὺς ἔνερους ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου ἴδιως.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς χώρας είναι κατὰ τὸ μέγα μέρος του κρατικόν. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 4.335 περίπου χιλιομέτρων αὐτοῦ (σπόροι καὶ ἔλαιον), ἥ ποιότης τοῦ ὅποιου είναι ἀνυπέρβλητος. Ἐπίσης ἐκ τῆς ζαχάρεως, τῶν σιγαρέττων, τῶν δερμάτων, τῶν κρομμύων, τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν φῶν. Ἐκ τῶν ειλικρινούμονης ποιότητος τούτων κάποια εἰλέται δὲ ἔνθροιξ, ἥ ἔν-

Εμπόρειον. Οἱ κυριώτεροι πόροι ἐκ τοῦ ἔξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας προέρχονται ἐκ τοῦ βάμβακος καὶ τῶν προϊόντων αὐτοῦ (σπόροι καὶ ἔλαιον), ἥ ποιότης τοῦ ὅποιου είναι ἀνυπέρβλητος. Ἐπίσης ἐκ τῆς ζαχάρεως, τῶν σιγαρέττων, τῶν δερμάτων, τῶν κρομμύων, τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν φῶν. Ἐκ τῶν ειλικρινούμονης ποιότητος τούτων κάποια εἰλέται δὲ ἔνθροιξ, ἥ ἔν-

λεία, τὰ ὑφάσματα, τὰ μέταλλα καὶ μηχαναὶ, ὁ καπνὸς, ὁ σιτός καὶ τὰ προϊόντα αὐτοῦ, τὰ ποτά, τὸ ἔλαιον, τὰ ἀποικιακὰ, τὰ χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα.

Αἱ γῆραι μετὰ τῶν διοίων συναλλάσσεται εἶναι ή Ἀγγλία, ή Ἡν. Πολιτεῖαι Ἄμερικῆς, ή Ἰταλία, ή Γαλλία καὶ ή Ἑλλάς.

Εμπόρειον μετὰ τῆς Ἐλλάδος. Τὸ μετὰ τῆς Ἐλλάδος ἐμπόριον διενεργεῖται ζωηρότατα, λόγῳ ἀφ' ἐνὸς τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως τῆς χώρας καὶ λόγῳ τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου, τὸ διοῖον κατοικεῖ εἰς τὴν χώραν. Εἰσάγει ἐξ Ἐλλάδος καπνὸν (τῷ 1930 τύνοντας 1793), οἶνον (τονν. 6548), ἔλαιον (χιλ. 716752) ἔλαιας, σῦκα (τον. 828), διόρθως (Σταφυλάς, μῆλα), οἰνοπνευματώδη ποτά καὶ τυρούς, ἔξαγει λαχανικὰ πρώτημα, βαμβακέλαια, βάμβακα, φά.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται εἰς 12.800.000 ἐκ τῶν διοίων τὰ 99 οἷον κατοικοῦν εἰς τὴν ποιλάδα τοῦ Νείλου καὶ οἱ λοιποὶ εἶναι διεσκορπισμένοι εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Σινᾶ καὶ εἰς τὰς ἐρήμους. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ἰθαγενεῖς, καὶ δὲν εἶναι ἔξηκριβωμένον εἰσέτι πόθεν κατάγονται. Οἱ μὲν θεωροῦσι τούτους ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς προελθόντας, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας. Ἐκτὸς τῶν ιθαγενῶν ὑπάρχουσι καὶ περὶ τοὺς 800 χιλ. Κόπτας μὴ ἐκμούσουλμανισθέντες. Ἐκτὸς τούτων κατοικοῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ πολλοὶ Ἐλληνες, Γάλλοι, Ἰταλοὶ καὶ Ἀγγλοι.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι Μουσουλμᾶνοι. Γλωσσαν ὅμικοῦσι τὸν Ἀραβικὸν.

Πολέμουμεν. Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τοῦ 1922 ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον, μὲ πολίτευμα βασιλικὸν καὶ μὲ διοισμένα προνομοιοῦχα δικαιώματα τῆς Ἀγγλίας ἐπ' αὐτῆς (ἀσφάλεια ἐπικοινωνίας Ἀγγλίας καὶ Αἰγύπτου, προστασία αὐτῆς κατὰ πάσης ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως, προστασία τῶν ξένων ἐν Αἰγύπτῳ συμφερόντων, προστασίαν μειονοτήτων κ.τ.λ.).

Πόλεις. Κάιρον πρωτεύουσα (800.000), ή μεγαλυτέρα Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Είναι ή ἐμπορικωτέρα καὶ βιομηχανικώτερα πόλις τῆς Αἰγύπτου μὲ ἀνθοῦσαν Ἑλληνικὴν παροικίαν. Πλησίον τοῦ Καΐρου εὑρίσκεται ή νόραία πόλις Ἡλιούπολις καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιοτέρης τοῦ κόσμου πόλεως, τῆς Μέμφιδος, η κτίσις τῆς δοπίας ἀνάγεται εἰς προϊστορικοὺς χρόνους. Πλησίον ταύτης κείνται αἱ ὄνομασται πυραμῖδες τῶν διπόιων μεγαλυτέρα είναι τοῦ Χέοπος.

Αλεξάνδρεια (450 χιλ.), είναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμήν τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀφρικῆς ἐν γένει. Τὸ δόνομα ἔλαβε πιρὰ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἔκτισε ταύτην.

τάντα, πόλις βιομηχανικὴ καὶ κέντρον σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν.

Άσουάν, ἔξαίρετον χειμερινὸν κέντρον διὰ τοὺς περιηγητὰς. Πλησίον ταύτης εὑρίσκεται ὁ μέγας Νειλοφράκτης. Κάφρο-έλ-Ζαγιάτ, πόλις μικρὰ ἀλλὰ μὲ ἀνθοῦσαν βιομηχανίαν ἐκ κοκίσεως βαμβακος καὶ βαμβακελαίου. Ζαγαζίκιον ΒΑ τοῦ Καΐρου, ἐπὶ νόραι τῆς διώρυγος ἐκτισμένη. **Μανσοῦρα**, Δαμιέτη παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, Γκίζα γεωργίην καὶ ἀνέφοδον, **Πόρτ-Σάϊδ** (95.000 z.), λιμὴν κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς διώρυγος τοῦ Σουεζ καὶ σταθμὸς ἀνθρακευτικὸς καὶ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν διαπλεόντων τὴν διώρυγα πλοίων, Σουεζ λιμὴν εἰς τὴν ἔξοδον πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐπὶ τῆς διώρυγος.

ΤΡΙΠΟΛΙΤΙΣ

Η Τριπολίτις μετὰ τῆς Κυρηναϊκῆς, ἀποτελεῖ τὴν Λιβύην, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1911 είναι κτῆσις Ἰταλική. Ἐχει ἔκτασιν 900.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.000.000 κατοίκους, οἵτινες είναι Ἀραβεῖς, Βέρβεροι καὶ ὀλίγοι Ἰουδαῖοι.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα είναι Μωαμεθανοὶ καὶ ὅμιλοῦσι τὴν Ἀραβικήν.

Κλεψα. Τὸ κλῖμα τῆς χώρας είναι εἰς τὰ παράλια μεσογειακὸν μὲ βροχὰς πολλὰς τὸν χειμῶνα. Εἰς τὸ ἐστρεφικὸν είναι λίαν εὐμετάβολον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βιροϊδντα. Τὰ παράλια είναι λίαν εύφορα καὶ παράγουν δημητριακά, σίνον, ἔλαιον. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν παράγονται φοίκινες, ἔυλοκέρατα καὶ διατρέφονται πολλὰ αἴγοπορόβατα. Ἐκτὸς τούτων διενεργεῖται καὶ μεγάλη ἀλιεία σπόγγων εἰς τὰ παράλια καὶ θύννων. Τὸ ἐμπόριον διενεργεῖται κυρίως μετὰ τῆς Ἰταλίας.

Πόλεις. Γρίπολις (60.000), πρωτεύουσα, είναι ὁ λιμὴν αὐτῆς λίαν εὐρύχωρος, ἡ δὲ πόλις ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη, είναι ἔδρα τοῦ Γεν. Λιοκητοῦ.

"Ετεροι πόλεις είναι Μιζουράτα (15.000), Βεγγάζη (25.000) καὶ Δερνά.

ΤΥΝΙΣ "Η ΤΥΝΗΣΙΑ

Θέσεις—Ορια. Ἡ Τύνις ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης, μεταξὺ τῆς Ἀλγερίας καὶ Τριπολίτεως καὶ ἔχει ἑκαταστρ. 125.130 τ. χ.

Μορφολογία τῆς ἔηρᾶς. Τὸ νότιον μέρος τῆς χώρας ἐγγίζει τὰ ὄρια τῆς Σαχάρας καὶ ἀποτελεῖ ἔνα ἐκτεταμένον ἀμμῶδες πεδίον. Εἰς τὸ βόρειον ἀπολήγει ἡ δροσειδὰ τοῦ "Ατλαντος Τελ", ἥτις ἐνταῦθα φθάνει εἰς ὑψος 1153 μ.

Μορφολογία τῶν ἀκτῶν. Αἱ ἀνατολικαὶ ἀκταὶ είναι δύμαλαι, σχηματίζουσαι τὸν κόλπον τοῦ Γκιβες, ἐνῷ αἱ βόρειαι είναι βραχώδεις ἀπόκρημνοι.

Ικλέρια. Τὸ κλῖμα τῆς Τύνιδος είναι μεσογειακὸν. Ὁ χειμὼν ἐν αὐτῇ είναι ἡπιος, τὸ δὲ θέρος δλίγον θερμὸν. Βροχαὶ πίπτουσιν ἀφθονοι.

Οἰκονομικὴ Εξέτασις. Ἡ χώρα είναι γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, παράγει σίτον, κριθὴν, ἀραβόσιτον. ἔλαιον, φοίνικας, ἀμύγδαλος καὶ ἄλφα, τὸ δρυῖον είναι κατάλληλον διὰ τὴν χαρτοποιίαν.

"Ἐκ τῶν ζώων διατρέφονται περισσότερον τὰ μεγάλα ἥτοι οἱ ἵπποι, οἱ βόες, οἱ ὄνοι, οἱ ἡμίονοι καὶ αἱ κάμηλοι. Σημαντικὸς ἐπίσης είναι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν διατρεφομένων προβάτων καὶ αἶγῶν.

Ἐσχάτως ἡρχισεν ἡ ἐκμετάλλευσις καὶ τῶν δρυκτῶν, τὰ δόποια παρὰ τὰ μικρὰ συγκοινωνιακὰ μέσαι, ἔξιρύσσονται ἀφθόνως. Ἐκ τούτων ἄξια λόγου είναι ὁ σίδηρος, ὁ κασσίτερος, ὁ μόλυβδος καὶ τὰ φωσφορικὰ ἄλατα.

Τὰ παραλία τῆς Τύνιδος είναι κατάλληλα διὰ τὴν ἀλιείαν, ἡ δόποια διενεργεῖται οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀλλὰ ὑπὸ ξένων. Μεγάλα είναι τὰ ποσὰ τὸν σαρδελλῶν καὶ σπόργγων, τὰ δοποῖα ἀλιεύονται κατ' ἔτος.

Συγκοινωνία. Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἀρκετὰ πυκνὴ, εἰρίσκεται εἰς τὸ βόρειον μέρος. Τὸ ὑπόλοιπον τῆς χώρας ἔχει ὁ Γεν. διοικητής, δόστις είναι καὶ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἀσκοῦσι δύο βουλαὶ, ἐξ' ὧν ἡ μία Γαλλικὴ καὶ ἡ ἑτέρα ἐξ Ἰθαγενῶν.

Πολειτεικὴ Ἐξέτασις. Ἡ Τύνις ἀπὸ τοῦ 1881 ἀποτελεῖ Γαλλικὸν Προτεκτορᾶτον. Τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς χώρας ἔχει ὁ Γεν. διοικητής, δόστις είναι καὶ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Τὴν νομοθετικὴν ἔξουσίαν ἀσκοῦσι δύο βουλαὶ, ἐξ' ὧν ἡ μία Γαλλικὴ καὶ ἡ ἑτέρα ἐξ Ἰθαγενῶν.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.160.000 κατοίκους ἐκ τῶν δόποιών περὶ τὰ 2 ἑκ. είναι Ἰθαγενεῖς (Βέρβεροι, Ἀραβεῖς) καὶ οἱ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι (Ιταλοί, Γάλλοι κ.τ.λ.).

Φρησκεία. Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ Ιθαγενεῖς είναι Μωαμεθανοί.

Πόλεις. Τύνις (186.000 κ. ἐξ' ὧν τὸ 1)3 περίπου Εὐρωπαῖοι), πρωτεύοντα τῆς Τυνησίας, ἀποτελούμενη ἐκ δύο μερῶν, τῆς παλαιᾶς πόλεως καὶ τῆς νέας Γαλλικῆς τοιιούτης. Είναι ἡ ἀφετηρία τῶν σιδηροδρόμων τῆς χώρας. είναι τὸ πνευματικὸν κέντρον αὐτῆς καὶ ἔχει ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν σημαντικήν.

"Ετεραι πόλεις είναι ἡ Σφάξ(28.000), λιμὴν, εἰς τὴν βορείαν ἀπτήν τοῦ κόλπου Γκαβές, ἔξαγωγῆς φωσφορικῶν ἀλάτων, ἔλαιου, ἵχθυῶν καὶ Μπιζέρτα, πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας.